

**DIE DAGBOEK**  
**VAN**  
**SUSANNA CATHARINA SMIT**

manuskrip nr. acc. 177/8 Natalse Argief  
Pietermaritzburg

'n Diplomatieuse Teksuitgawe

getranskribeer en geannoteer deur

Michelle Puddu  
Julie 1996

# DEEL TWEE

DIPLOMATIESE TEKSUITGAWE

### **SLEUTEL:**

1.     /.../     : onleesbare woord(e) of gedeelte
2.     {...}     : woorde wat deur S.Smit self uitgekrap is
3.     // ... //   : 'n kantinvogsel
4.     ( ... )   : hakies wat deur S.Smit gebruik word
5.     Smit     : 'n woord wat deur S.Smit onderstreep is

## INHOUDSOPGAWE

|                  |     |
|------------------|-----|
| Dagboek 1 .....  | 1   |
| Dagboek 4 .....  | 17  |
| Dagboek 8 .....  | 89  |
| Dagboek 10 ..... | 121 |
| Dagboek 18 ..... | 207 |
| Dagboek 20 ..... | 279 |
| Dagboek 21 ..... | 337 |
| Dagboek 22 ..... | 389 |
| Dagboek 24 ..... | 435 |
| Dagboek 26 ..... | 461 |
| Dagboek 28 ..... | 509 |
| Dagboek 30 ..... | 569 |
| Dagboek 31 ..... | 609 |
| Dagboek 32 ..... | 649 |
| Dagboek 33 ..... | 697 |
| Dagboek 34 ..... | 749 |
| Dagboek 35 ..... | 789 |
| Dagboek 36.....  | 839 |
| Dagboek 37 ..... | 887 |
| Dagboek 41.....  | 909 |
| Dagboek 42 ..... | 947 |
| Dagboek 43 ..... | 965 |



Die zwaaiend in 't strieden, het nog hand gestort  
Op Jerus die striedend, tral. naar 't genoot.

Maar zekwige blijdschap, en zaligheid ghaaid!  
Maar Larmers, waar schamen, in eeuwigheid blaaid!  
Maar braanen, waar hunnen, gelligheids blinckt;  
En god vijnen salheid, die in woonden schenkt.  
J.L. Smit

Dat hier Christen met vijnen uitgekeet, getruwe, die  
in het oog, en stelde hiene aangezichtste als krijsteun,  
Voor de goede zaak hiene overen, stiet maken de  
op zijne hulpe. Zien de op de sterfelijkheid deere beue,  
die Christen belooft heeft, en alle die metlig gestreden,  
en verstreken heeft. Het is die niet gen oog en te  
strieden, maar en moet gestreden worden en te  
overwinnen, geluene de te thullen antdengen het  
geen Christen ontken thier belooft heeft en zijne,  
metliggen strijders, te thullen geuen.

En is de stried en een salbrecht, en de luon daer op  
antwangen thullen die zaligen, op dien stied maken thien  
als of die meer een singering is geueet. Want hier  
in den tijd thien wij reeds op het opgelegde leuen jere die  
wij achten en ~~hebben~~ <sup>hebben</sup> of de meer een singering  
waren; en wie toet moet bij het herdenken er een, wie  
bekennen dat heere de thiere eluere eltelde geuallen  
heeft, en vult lich niet genoopt om er de thiere daer  
te clanken, en teneus gestekt om verden op zijne geue-  
dige hulpe te hoopem? Leke niem and teide (de dreg, en  
de dag, taand waterschap, en de nacht, en de nacht,  
stiet overvloedige sprake iit.) ja, licht slegt op  
menkhaan, en bijde, vertelle ons dat de thiere guere  
liene d is, En loept ons toe, loept op thien. Martelij.  
Wil ik, bekennen thiere heeft wij het goede waat antdai-  
den. En dat ik geen stofte sond thien er. Vore te clanken  
was om dat ik het goede van thien antdaiing en genoot thien  
die, om op te merken. Zoo hebt ik gekleed tere wijle

## DAGBOEK 1<sup>1</sup>

Donderdag den 16 Februarij 1845 [sic]

Eenzaam in mijne kamer beschreide ik de kracht der  
Zonden die tegen mijne wille nog in mijn ligchaam {der}  
{zonden} was overgebleven en waardoor mijn ziel zoogeweldig  
enigedagen was geteisterd geworden toen ik den wind hard  
hoorde blazen, tegen het dak wan [sic] mijn klijne hut.  
de woorden {van mijn} van den Zaligmaker tegen Nicodemus Joh:  
3-8. schoot mij temidden mijner droefheil tebinnen  
dewind blaast waarhenen hij wild gij hoord Zijn geluid, maar  
gij weet niet van waar hij komt, en waar hij henegaat;  
zoo dacht ik ja de wind blaast waarhene hij wile [sic]  
en is in gedaante onzichtbaar, nogthans laat dezelve  
bij eene vorsche blazing de merken zijner vaarett {waar}  
{zig} voor het oog van eene op merk zame beschouwer naar zich,  
de jeugdige tokken [sic] derwelige boomen, struiken, en plan:  
ten, worden door het gezelen van den wind verslensch, geknakt,  
de bloezen en onzijben vruchten storten af, de jonge struiken  
hangen scheef half ontworteld van wegens de losheid  
der aarde en de tederheid des plants {en} kwijnen voor een  
tijd tot dat de zorgt des landsmans dezelve weder door  
water leidengen en stutten gehersteld en door de verkwikken  
de regendroppelen die God uit de wolken geeft.  
zoo dacht ik is 't ook met den wind van Gods heiligen  
geest de zelve blaast waarhene hij wildt men hoord zijn geluid

---

<sup>1</sup> 'n Handgeskrewe dagboekdeel , 15 bladsye lank , wat die tydperk 16 Februarie 1843 tot 3 Maart 1843 dek.

namelyk door de boedvaardige tranen smeekgebeden  
zuchten en roepingen van hen die door dat godlijk wind  
getroffen is geworden ook zie eene op merker weldra  
hoe de welige takjes spruitten bloezem gijle wrange vrug  
ten die dat mensch de zon den en de waereld droegen verslinsen?  
ter neder hangen ja afwerpen, zoo dat zij dan in het {den}oog  
van de beden tot hunne vorigen stand behorende  
gansch ontzied en vernield gelijken waar op zij zich van  
zulk een getijsterd neerhangende scheef geslagenen {door den}  
{wind van Gods geest} van Gods overtuigenden geest afkeren en -  
hen {zoo als zij zeggen}  
naa enigen beliels vertroosting en laffe zouteloozen raad  
gevangen ja knorren en vervoeiengen eindelijk zoo als zij  
zeggen als vijnen geveinstden huigelaren aan zich zelve  
vertalen in tusschen is de Hemelschen Landman {nabij}  
hunne liefde volle zalig maker nabij {bezig} om hun -  
te schagen  
te begieten en te drinken uit de zuivere revier voort vloeiende  
uit den troon van God en het Lan [sic], ja neemt hen geheel  
weg uit dat woesten woud waar {zij} en {ge} zij zijn op -  
gewassen  
en plant hen in den hof hunnes Gods, waar zij dan wassen  
en groeijen van krach tot kracht voort gaande tot zij  
eindelijk voor God en Sion zal verschijnen, hem  
daar Eeuwig voor Zijne genade in den gifdt zijzens zoon  
te loven en te danken.

Beliels vertroosting

{Beliels vertroosting} wat schort eraan zijt gij ziek andw:  
jaa ziek, van harte ziek ..... maar gij ziet zoo neerslagtig, zoo  
treurig, wat is het dan dat uw deerd, ..... gij wilt het my  
niet zeggen maar het komt er ook niet op aan, ik heb er toch  
al zoo wat van gehoord, het is alles loutere gekheid dat gij  
uw zoo bekommerd over zonden en ongerechtigheid ik heb  
uw van jongs af gekend gij waardt altoos een goed broeop [sic]  
en verstandig mensch ik ben bij mij zelve verzekerd dat  
gij nooit iets gedaan {heeft} of bedreven heeft daar de lieve  
goede God u tot verandwoording {voor} over zal roepen, want  
{ik kenne} God {voor} is zoodanig eene goede, en barmhartig  
wezen, dat indien wij maar berouw hebben {in dien} zoo wij iets  
onbehoorlijks gedaan hebben, en dan verder onzen plicht  
zoo wat naar het besten van ons weten betrachte hebben  
wij niets te duchten, want hij is onzen schepper en zal  
ons er wel door helpen daar in boven heef onzen Heere  
Christus voor alles dat wij in ons zelve niet kan volbrengen  
voor ons voldaan, dus hebben wij terwaereld niets te doen  
als onzen bijbel te lezen, {en verder} God liefde hebben onze  
naasten te helpen waarmede wy kunnen, en dan onze  
Leven te genieten, op eene wyze van matige vreugde voor  
den dood hebben wij ingeheel niets te vrezen want die  
heeft onzen Heere Christus ingsgelijks overwonnen  
voort dan met alle muisen nesten van zonden gij  
hebt gene zonden gedaan die van zulk een aard  
dat zij zoo behoeft te treuren geloof maar in God nu vaart wel -  
luister naar [sic] mij dan zal alles wel gaan, ik zal morgen weder -  
komen  
dan hoop ik u beter te vinden

O mijne ziele met regt vervoeijd, haat en walgt gij voor zul  
ken nietigen vertroostinten, buigt u dan in dankbaarheid voor  
hem die u uwe zelve in een andere licht heeft doen  
beschouwen en {uw} mij zints heb gevoed met een meer vasten  
gezonder {voedzel} spijs dan zezen voor noemden straf der  
zwynen  
// en mij door uwe genade het hoofd doet op steken {uit} uit het  
wier daar {nog} velen die beter zij dan ik ben nog in bedolven liggen //  
hebt dank, o gij grote propheet van het wel Eer ver:  
acht Nasareth en Gallilea uwe Kruis zij mij tot  
Een banier en uwe gloriejke dood de zegevaan van mijne  
nu trapswijze {en} maar wel haas volkomen overwinning  
Heere Jezus mijn Koning in mijn God  
Uw Erken ik voor mijn Heer {mijn deel mijn zalig lodt}  
{mijn deel} gij zijt mijn deel, mijn {zalig} hoop, mijn zalig -  
lodt  
Gij zijt myn troost en zegen bron. LK [sic] <sup>2</sup>  
Mijn heilfontijn mijn levens Zon:  
Ik heb genoeg in 't jammerdal,  
Wijl ik u heb en houden zal.

<sup>2</sup>LK Dorothea Louisa Weyer (1820 - 1858), ook Wijer[s], was Charles Kestell se eerste vrou. Hulle is in Piertermaritzburg getroud op 13 Oktober 1845. Sy is ook Susanna Smit se beste vriendin.

den 17de Februarj 1843

den Held gevoelde zijne lydens uren genaken begaf  
zich naar den bloed stad het groot en prachtig Jerusalem  
de stad des grooten Koning die Hemel en aarde met een wink  
regeerde, stelde het avondmaal als eene gedachtenis van  
zijne schrillelijk lijdens waar van hij reeds de prangengen -  
gevoelde voor zijne jongeren in wees den ver:  
rader aan, en begaf zich naar den hof getzemani vermaande  
zijne vrienden tot waken ging van hem een wijng voort om zich  
voor zijne vader, als zondaar in de plaats van zijne volk te verootmoedigen  
die hij van den val van Adam tot den dag der slopenge der -  
waereld met  
zijn bloed moes kopen  
O! mijne ziele waarom zinkt gij neder in het leiden van Gods  
Zoon  
kunt gij uw de flauwsten schets in uwe verbeelding malen kan -  
uwe  
wuf [sic] verstand uwe niets beduidend gevoel zoo veel als het -  
bedragen van  
de klijnsten stofje van dat lijdens op uwe hand nemen en zeg:  
gen dat is iets van den druk die mijn lieve zaligmaker gevoel:  
de, toen hij mij Gode kocht met, zijne bloede met den verbreken  
gen van zijne  
Lichaam en ziel, werd hij niet vermaald in een Mortier van  
de gramschap des Eeuwigen almagtigen God, toen zijne ziele  
zich tot eene schuld offer stelde voor zijn volk. O! mijn ziel  
ook voor uw buk dan myne ziele buk buig uw neder en aanbid  
O! getzemani O! gij Mortiere gods hier werd mijne Heere  
in {heb} den Motire gelegd het godlijk bloed hem de uit zej  
ne gezegend ligchaam geperst, getzemanij bemorst gij met uw stof  
den van bloed lekenden ligchaam {van} van mijn Heer, myn God  
O! God! ontfermden gij uw, uwe eigen geliefden Zoone niet  
was den schuld uwer uitverkoornen ja ook mijn schuld van zulk  
eene aard dat gij uw niet ontfermen kon ? Zijgt O! mijn ziel -  
en aanbid.

Men dunk ik zie mijne Heer staan in den scheinzel {bleken}  
van den bleken  
nat betraanden maan, die ook zelve met een smekend oog naar  
den vergramden Majesteid {zag} opwaards zag durfde gene smeek  
stem op heffen want de Engelen en alhet schepzel zweeg {want}  
het was uren den Helle gegeven die zich in slacht orde  
tegen den eeuwigen zoon van God stelden den Zoon den Vorst des  
levens die op trad om den gevallenen kroost van Adam die  
den draak tot zintz in zijne macht gekluisterd had te ont:  
boojen mij dunk ik zie hem staan het oog verbaast rondom  
zich hene wendende den angst den druk vermeederd hij ziet  
opwaards naar den Heemel waar hij voor 33 jaren geleden den  
den troetel zoon des vaders den Lieweling der Engelen worde  
gewees  
wat ziet hij daar boven zijn hoofd, den lief den vriendelijk  
aangezicht zijnes Vaders? O! neen eene dikken van vuur  
schitterende duisternis door mengd van blikzem schichten  
en voezelijken donderstagen[sic] den gramschap des Vaders  
Zakt Langzaam neder om hem te verbrijzelen hij zag  
rond en erwas nimand die hielp hij bukte en bad Mijn  
Vader indien het mogelyk is laat dezen drink beker van mij -  
voorbijgaan doch  
niet gelijk ik wil maar gelijk gij wilt. hoe nu mijn ziel  
ging dezen drinkbeker van hem op zijne vernederind sme:  
ken voorbij neen het was niet de wille des vaders dat  
het {zoo haar zoo} zoude voorbijgaan. hoe bring  
ik nu debeden van mijn Heer met zijne goedelooze  
liefde overeen wilde hij den drinkbeker vermijden  
dat groet werk die hem den Vader gaftewerken en de  
welke hij zoo goddelijk schoon van zijne kribbe

tot nu toe gewekt had op geven zijne Moeder zijne  
jongeren en alle de uitverkorene geslachte late leg  
gen in den magt des sathans in Eeuwigen Elenden:  
O! eene ogenblik zoo te drinken warede gruzzaamsten  
hoon die ik u ooijd konde toebringen mijn Koning  
en mijn God, mijn Ziel hoordt u zeggen ik moet met  
eene doop gedoopt worden en hoe worde ik geperst  
tot dat ik volbracht heb, het was niet de wille  
des vaders dat dezen drinkbeker zoo haas zoude voor bij  
gaan tot zijne smarte moest nog Melioenemalen toegedaan  
ja tallozen volteringen de zelve vermeeren gij wisted  
het ook mijn Lieve Heer, daarom onderwerp gij uwe  
en zeide niet mijne wil{le} maar uwe wille geschide  
veele langzaame volterende uren moesten nog over uwe  
gezeggen Ligchaam heme slepen, hij moes nog door  
den joodschen Raad bespot door den helbrakenden jood gesmaad  
gelasterd geslegen bespouwd door eene grouwzame Herodes  
beschimpt eene dronkaards mantel om het lijf eene doorn  
hechche op het hoofd en het haijr uitgepeukt de klinken:  
de gezelslagen van den met lood of kopere beslagene gezel  
riemen met een goddelijk geduld verduuren te midden  
der uitgietengen des gramschaps vas de Vader de kweke:  
ling zijnes schoots gedagtig maar de Richter konde  
tot den onschuldige boeteling onzer zonden niet spreken een  
Engel kwaam neder op U vaders bevel {ons} om den leidde  
Missias te vertroosten hij hief het hoofd op gevoelde

zich gesterkt {en} stond op en trad den Helheijr nader  
grootmoedig Held !!! {wien zoek gij} Gods Held! God  
zelf! wien zoek gij ? blote creatuur; zoek gij uwe  
schepper ? hier ben ik: ik geeft uw magt over mij ligchaam  
doch ik gebiede u laat dezen henengaan, den blik zijner  
Maaijesteit wierp den brommenden schaar teraarde hunne  
zielen wilde van schrik den ligchaam ontvlugten doch hij gebood  
hem te leven op dat zij de slagting aan hem zoude  
volbrengen.

// gez. 118.v.6-7 //

gez. 118 v 6-7

Ik buk in 't stof, op uw mijn rotssteen bouw ik,  
Ik zie uw bloed, en op dat bloed vertrouw ik;  
Ik verlies mij selv', daar 'k voel hoe ik u griefde,  
In uwe liefde

v 27.

Zij overklimt onz' eindige gedachten,  
Maar 'k moet van God iets goddelijks verwachten  
Ik ben een mensch, zou die zich onderwinden  
Haar uit te zinden.

den 18 Febr. 1843

Wat dunt {gij} uw mijn zelve waar om ontvang gij van den  
Heere niet altos op uwe bidden waar om gijt bit waarom vorderd  
gij niet op den weg des levens  
is het ook omdat gij verstand wetenschap en kennis genoeg meen -  
te  
hebben, den heere uwe gebreken voorteleggen zelfs wetende wat uw  
ontbreekt wat gij behoeft wat ge nodig hebt om als een kind Gods  
door het leven te wandelen maar gij zijt de Zondig te boos van  
aan  
en te gonsch on magtig om te volbringen hetgene de lieve heer  
met regt van zijne kinderen vorderd en daarom wanhoopt ge  
aan uw zelve en staat menig maal verbaast rondom uw ziende  
in uw zeve beschouwende  
als een rod die door eene harden wind zonder dat het iets -  
anders te voor  
schijn bringt dan stof in 't rond gedreven word, uit roepende -  
mijn Vader  
mijns Vaaader [sic] wat zal ik met mijn zelfs beginnen ik weet geen -  
Raad  
help mij barmhartig Heer uw grote naam tereer {bewijs mij}  
Ach koom mij tog te stade, vergeef de zware schuld die mij  
met schrik vervuld bewijs mij uw genade en dan weder op  
de knieen Ach Heere ziet toch mijn smarte, pijn en elende  
aan, verlost mij van de hoogmoed, Eerzucht warelds gezindheid  
..... en schinkt mij de heiligmakeng zonder welke-  
ik uw  
nooijd zien zal. Heere Jezus help mij om den roem uwer barmhar-  
tig  
heid ik zal uw daar voor loven danken prijzen eeren tot in -  
Eeuwigheid.

---

bedinkt eens mij zelve of de Heere uwe lof, dank {prijs en} -  
eer {e nodig}  
{heeft en} roem en prijsingen nodig heeft dat gij den Heere -  
dien ten gelofte {bring}  
of ten offer aan bied, wanneer hij uw eers zal geholpen hebben  
bedinkt eers of het niet eene groot een oneindig groot genade -  
sprui  
tende uit grondelose Barmhartigheid eene onafdinkelijke vergun-  
ning! dat de Heere u uit nodig door zijn woord en bekwaam wil  
maken door zijn geest, om zulks te moge doen, bedinkt eens of  
gij uw  
zelve wel reggrondig kend of gij wil in de studeerkamer uwer -  
ver  
dorvenheid

eene naauwkeurig een wijs en verstandig onderzoek hebt ge  
daan, en rechtgrondig weten hoe de zaken zich daar toe drage  
{ik voelt mij nademaal gij uwe onkunde en verzuim bekenne -  
moet gaat}  
dan eers nemen onderzoek, voor dat gij onderwend den Heere uwe  
noden stuks wijs voortleggen en daar op weder stukswijs  
van hem te begeren

// wel ligt kent gij uw zelve nog niet en is dus ook niet in staat  
voor uw zelve nodigen te begeren //

Hoe nu mijn zelve hoe hebt gij de  
studeerkamer uwer {ellenden} verdorvenheid gevonden. Ik zoch -  
lang eer ik  
den sleutel vond, ik trad den deur nader opende dezelve met  
veel moeite doch ylaas! ylaas! van binnen was het stik  
donker zoo dat ik in dezelve niet zien konde {daar in boven -  
eene}  
{vermuften} mij dunkt ik bemerkte eene gewemel van duizenden  
lenioenen van kruipende{n} vliegende{n} insectens die met hunne -  
poten en vlerken door elkanderen  
klouwden krabbelde {en} snorde en gonsde, te af grizelijk om -  
er binnen  
in te treden, daar in boven vloog mij zulk een nooijd gerokene-  
vermuf:  
den stank te gemoete dat ik de deur door angs en schrik ver-  
voerd  
in slotte rukte en liep er gans vervaard van daan weg. met eene  
voornemen de zelve nooyd weder te openen want ik moet bekennen  
zij zijn mij te verborgen te gevaarlijk ik kan bij dien bewoners  
of schoon  
in mijn eigen Huis geen besoek af leggen en weet ook niet hoe  
van  
dezelve ontslagen te worden wel aan dan nu mijn Eigenzelf  
hebt gij in uwe huis dat is in uwe boezem het harte zulk een  
boed nest van zonden onreinnigheid stank gevonden Laat dit uw  
dan veroodmoedigen voor uwen God en zijt niet wys in uwe  
ogen, maar gevoel degeringheid van u waardij staat met de  
tollenaar van verre slaat op uwe onrijne bors en zeg O! God  
wees mij arm zondaar om Jezus wil genadig en verwaardig mij  
hun daarvoorte danken beschouwd u verder zelve als een blad -  
geboren {aan}  
uit den {kuk} tak en gekweekt uit den wortel eener vergift-  
igen boom opge  
schoten uit den afgrond {hangende} hangende over eene gapend-  
verderf  
toen den wind van Gods Eeuwigen ontfermig uw van den tak rukte

voordet uw overden afgrond en wierp uw op den brede grondeloze -  
ociaan  
van zijne genade doormingd met het bloed des Lans [sic]waar opge  
niet alleen veilig zal hene drijven maar ook rijen gewasschen -  
{word}  
en gans ontledigd zal worden van al uwe aan geboren ver:  
gif stank en krielende onreinigheid laat uw in den hoogsten  
dank:  
baarheid, diepsten oodmoed, kinderlijksten vertrouwen daar  
hene voeren waar genade het zal wille genade komt van God  
en voerd tot God, vraag, begeer, doet dan niets als wat genade  
u {zal} te vragen te begeren te doen en te betrachten zal geven  
alle uwe eigen werken is maar stank vuilnis wier die het hoofd  
bedekke het harte verstickt, het komt van den afgrond en daald  
tot den afgrond waat 't te huis behore{n} O Heere Jezus  
vertederd mijn gemoed voor u buig en bind mij met Eeuwige  
ketenen der dankbaarheid in den diepsten oodmoet aan  
Den voed van uwe kruispaal neder en laat  
mij daar van uwe dierbaarbloed gans overstromen.

onzondig mij net yrop in  
myn ziel

de 3 Maart 1843

O! hoelang zal ik nog een onbestendig Christen blyve {zijn}  
hoelang nog vallen, tuimelen, dobberen op de woeste baren van  
{een} zonden, waereld duivel en alle ongerechtigheid waar  
van ik zoo diep doortrokken ben, die mij zoo zeerbezware  
dat ik niet voort kan wandlen {kan} op den weg daar Gods  
genade mij het voet op deed zetten, hoe verdonkerd is mijn oog  
hoe verlamd mijn voet, hoe slap mijn handen, hoe traag  
het harte; hoe wisselvallig en onleudzaam de heumeur  
Heere Jezus help mij! ik vergaat! Wanneer Ach! wanneer  
zal uwe Heerlijkbeeld ook in Susanna <sup>3</sup> faliken  
zijt gij hare heiland en Haar Broeder dan moet uwe vader ook-  
zelve Vader  
weze{n} waar is dan de beeltenis van Vader en Broeder

---

<sup>3</sup> Susanna verwys hier na haarself.



is het niet billijk mijn Lieve broerder dat ik uwe beeltenis  
begeer tedragen, dat ik begeer uw naa te wandelen op het spooren  
die gij mij zoo heerlijk voortraad, hebt gij mij geslaakt  
waarom ben ik gestaag in bonden, hebt gij mij verlost  
waarom neemt Zathan mij gevangen, of zoo het henen  
mislukt overdekt mij zoo met wonden, was het dan  
ook niet voor mij dat gij den Draak vertrapte, gij  
zeide Emoners tot mijne ziele leef tot in Eeuwigheid  
en ik gevoelde dat ik leefde, in uw leefde, hoe laat  
gij dan toe dat Zathan zich gedraagt als of Mij  
niet onder uwe, maar aan zijne heerschappijen  
behore mijn Heiland neemt de juk van Zathan  
in zonde van mijn af, en gebied dien gehate rover  
dat hij van mij wijke.

gez. 62 v.9.

Heilige Jezus {myn ten leven} vorm mijn leden  
Mijn Krachten en begeerlijkheden  
dat aan mijn alles u gelijk!  
't Oog in 't zien de voet in 't wandlen;  
Dat in mijn denken, spreken, handlen,  
In alles uwe beeldnis blijk  
Hervorm vooral volmaak  
Mijn hart na uwe smaak  
Heilige Jesus  
O Helig mij!  
tot ik als Gij  
Geheel volmaak en Heilig zij.

Myn liefste Heiland gij zegd tot mij met een ver  
borgene stem die in mijn hart {des} heden nog op myn lege{r}  
ste spreek, ziet ik staa aan de deur en ik klop als  
yimand mij stem hoort en open doet ik zal tot hem in komen en -  
Avond  
maal met hem houden wel mijn Heer komt in  
en houd Avondmaal met uwe dienschtmaagd gij  
hebt emmers de sleuten van de deur mijnes harte in  
uwe hand, daar en boven heb ik u dat harte rees zoo  
menigmale en al voor lansy gegeven, zoo dat dezelve mijn  
Eigendom  
niet maar is, maar geheelde uwe, ook weet gij  
hoe dierbaar en welkom uwe bezoeken mij zijn  
O Edele gast treed dan vrij binnen door de Koningspoorte  
gij weet het Heere geen gast is er in Hemel en op aarde die mij  
maar zie daar is een voor hof der heiddenen en deze  
lieden valt mij met heime koop waren zoo lastig  
en wanneer ik wij gerst hem gehoor te geven valte  
zij zoo vrezelijk op mijn aan en slaat mij zoo ge  
weldig met dikke knuppels en treft zij mij dan  
op de arm valt mijn eigen wapen uit de hand  
en ik moet vluchten doet nu noch deze weldaad aan uwe dienstmaagd-  
en dryft dien lieden

// die mij zoo onuitsprekelijk verheugd en zoo welkom u is dan -  
gij zijt. //

// uit op dat ik door uw geholpe het huis mijnes herte voor uw  
zijn bewere en uw mijn Heilig Heer heilige vrugten van geloof en  
beking drage. //

en het huis aan uw behorende  
staat dan voor de vijand open die terwijl ik mij hier en  
daar in een hoek verbergt een rolspeeld die ik  
aan nimand anders dan aan uw alleen kan ont  
dekken, want hoe zoude ik het toch voor uw ver  
bergen die mijne zitten en op staan weet, ook  
ontvang ik in den strijd zulken wonden die nimand  
dan gij allen kunt genezen hoemenigmaal hebbe



deze vijanden mij gevangen en gebonden met zich gevoerd maar  
rukt kluisters los  
ziet gij zaagt mij in dien nood, en merkte op de stem  
van mijn geschrij traad toe tot mijne verlossing  
{doch} ook heb ik op gemerkt dat {mij} de roveren altoos  
om zichtig rondom zich hene ziet tot dat zij eens  
klaps alle de vlucht neme en mij gebonden  
midden in de brede weg daar zij mij heene hebbe  
gespeept laat leggen O henne vlucht is mij een  
teken dat ze iets van mijn Heer hebben verno:  
men, nu verdubbeld mijn geschrei eer ik hem nog ziet zom wijle  
schijnd mij Heer te toeven, ik heb ook al gedacht  
zou de mijn Heer zich in mijne verlegenheid een  
wijle tijds, nu de vyanden gevlugt zijn, en ik buiten  
gevaar ben, wille vermaaken met mij zoo benaauwd  
in touwen gekluisterd te zien, of zoude Hij ook  
toeven om zijne ongenoegen over mijne zorge  
loosheid te toonen {met op het m} met zijne toe  
ven mij te straffen om dat ik niet hebben gewascht  
maar de heidenen mij heeft late overvallen  
mij te leren op zijne stemme acht te geven die roept  
waakt en bid, op dat de verzoeker niet bij uw in drin  
gen. liever zaag ik hem in ontfangen een bestraffend  
woord uit zijne mond, want terwijl zijne van  
mirre druipende lippen bestraft, zegend zijne  
{smart} ziels koesteren de oogen en de overwinnende hand  
doch aan mij Heer mij met al het nodigen tot den strijd -  
heeft toe gerust  
neemt ik zorgvuldig in acht nie den schuld van mijn af  
op den vijand te werpen nog onervaren zijnde heb ik voor:  
heen wel eens zoo gedaan maar dan keert mijn Heer o|.....|

// hoe ze ander het gebed af ander het lezen  
verhaalt ik hem wat en gebeurt is van zijn woor of op  
eene andere onverhoeds te wijzen zijn in gas |.....|

waarop zij ge ergerd mij geweldige vuistslagen toe brin:  
gen in orde mij te doen zwijgen doorgaans ware mijne ver  
lossing dan nabij, mij lieve heer dat ziende snel toe en  
den bozen rot vliegt als door eene blikzem getroffen  
naar henne hoolen en spelonken nu geleerd zijne  
is Heer ik ben schuldig gij hebt mij in eene sterk:  
ten geplaats, krachtige wapenen gegeven daar in eene  
heldre lampe heerlijk broed tot voeding, een klare -  
springbron  
tot lessing van den dorst, een zachte neder legging en  
eene warme dekkleed daar in boven meer {helpt} uwe  
hulpe beloofd, niets Ach niets ontbreek mij als een  
nedrig dankbaar en voorzichtige harte, daar de liefde  
die gij mij geeft in bewaard word.

De Heer doe vrij wat hem behaagt  
Zijn wil kan mijn nooit schade  
Hij is het die mij red en draagt  
En schinkt mij Zijn genade  
Zijn wil is liefderijk en teer  
Zijn wil geeft mij het leeven  
al wat gij doet is weldaad Heer  
en deed mij wis ten zeegen

// Zoo doet dan vrij wat u behaag  
Al baard het mij ook smarte  
wanneer verdriet mij 't hart doorknaag  
dan klaag ik uw mijn smarte  
dan zie {mijn vader} gij Heer in leder van omhoog  
ontfermend op my neder  
noch met de traenen in 't oog  
Brengt ik my dank u weder. //

blikkelyk van mijn af en hoe ik dan roept houd zie dood  
tot de vijan die zich nog in mijn nabyheid slegts ver  
schuld stringt zoo draan {mijn} den held uit het gezicht is -  
weder  
toe en sliept mij met vele bespotting nog een eindweegs  
verder doch daar zij den trouw en liefde des Helds jegens de  
zijne wil kenne late zij niet of zorgvuldig ene ontrustig -  
zond te zien  
het welk mij niet een wijng bemoedigd al harder te roep

## DAGBOEK 4<sup>1</sup>

Ja komt bondgenoten juicht den Heer  
twee verzen voor een gezang

Wanneer de ziel aan Jezus denkt  
En biddend op de knieën Zinkt  
Met zuchtend hart en schreiend oog  
Dan daald zijn godheid van omhoog

Dan tree Hij in mijn nedrig hut  
Waar Hij zoms uren bij mij zit  
Hoe zacht en teeder leerd Hij dan  
Als Herder vriend het schrijend lam

Ach wanneer toch geschied het al  
Dat hij mij tot zich nemen zal  
Ach wanneer toch in 't heilgenod  
Van 't zalig\_ bijzijn van mijn God

Hoe zalig is zijn bijzijn al  
In 't ondermaansche tranendal  
Hoe zal het mij dan en daar eens zijn  
Als ik volmaakt bij Hem zal zijn

Van gene zonden meer vermoeid  
Daar waar de blijdschap eeuwig groeid  
Daar waar men in geen rampspoed leeft  
Maar Jezus vriendschap om ons zweeft

---

<sup>1</sup> 'n Handgeskrewe dagboekdeel, 70 bladsye lank , wat die tydperk 25 September 1843 tot 4 November 1843 dek.

O! blij voor\_uit\_zicht Zaligs lot  
verworven door den Zoon van God  
Verworven op een bloedig kruis  
Een plaats verworven in gods huis

Voor wie? voor arme zondaars ja  
voor hen vloed stroomen van genae  
Voor hen is eeuwig' zaligheid  
Door gods ontferming toebereid

Aan bid en buig u dankbaar neer  
Mijn ziel verheft u in den Heer  
Aanbit [sic] en looft Gods liefde daad  
Die all' begrip te boven gaat

S.C.Smit

onder den Lommer van den Boom des Levens heersch  
een kalme rust de ziel wordt zachtjes bewogen door  
stille ceve die door de bladeren des Booms neder ade/.../  
de vrede, en de blijdschap groeid en de waereld met all  
des zelfs overdaad, en pracht, met alle remoer en ruish  
de rampen, verdwijnt en vliegt daar hene, een kaf/.../  
voor den wind. O blijde voorsmaak! van dien tijd want  
er geen zonden meer zijn zal!

Zoo ziet dan hoe gij hoort want zoo wie heef dan  
zal gegeven worde en zoo wie niet heeft, ook het gene  
Hij meen te hebben zal van hem genomen worden. {Lukas 13/.../}  
Luk8:18.

Uit de vorige versen blijkt het dat Jesus de boven  
staande woord\_\_den tegen zijne Decipelen sprak hen  
Lerende want Hij zeide ziet dan hoe gij hoort als  
let wel op, en verstaat wat ik u zeggen wil want  
zoo wie heeft, die zal gegeven worde. Ik verstaa  
dat Jezus meende zij die waarlijk door geloof en  
hart veranderinde genade de gaven des heiligen  
geestes deel achtig is geworden die zal de ken:  
{deel ach} nis door voortduurende werkeng van den  
geest van tijd tot tijd vermeerderd worde Zij  
zullen toe nemen in kennis der waarheid en in  
Heiligmakeng aan wassen voort groeijen groot  
worden en vruchten van geloof en ware bekering  
tot God voorbringen Gij dan die geroepen zijt om  
te Prediken gij bezit reeds het ware goed Uw zal  
de gaaven van kennis en liefde tot God vermeerderd op dat gij we:  
te wat, en hoe, gij de menschen verkondigen en  
leere tot henne bekering leidende tot Zaligheid en  
verheerlijking van Gods barmhartigheid over hen  
verder laat den Heer volgen. En zoo wie niet  
heeft van den zal genomen worden ook dat hij meen  
te hebben

// slaat drie bladen om en ziet aantekening (a) //

Ach hoe rilt en beeft mijn hart bij de  
ze gedachte verklaring uit den mond van den God  
derwaarheid. Oordeeld Heer in tijds ons harte  
eer gij onzen rigter wort en bring ons tereg van  
onzen dwalingen op dat wij niet meenende

meenende iets te bezitten ylaas te laat voor /.../  
oordeeld wort niets bezitten. Volgens dan de laat  
ste gedeelte van den 18de vers verstaat ik aldus ge:  
meend de gene die gene ware gegronde kennis van  
de goddelijke leer van den bijbel en welker harten gene  
welbereide grond ware, om den leer van Jesus zelve te ont  
vangen gene verlichlinde kennis van ware hart verande:  
rende genade door de weder geboorten hebben ontvan:  
gen nogthan meenen dat 2 de waarheid en op:  
regtheid de zaak, in zich zelve bezitte, ofschoon  
ze inderdaad toch maar blinde lijdslieden die de  
blinde lijde volgens Jesus zeggen steunende  
op henne goede werken beoefene een schijn van geloof  
in God waar uit ze voor zich eene gerechtigheid hebben  
verzameld die ze meenen genoegdoende te zijn tot  
henne eeuwige behoudenis want zegge ze ik doe  
het goede dat God gebied en laat het kwade dat God verbied en meer  
vorderd god van den mensch niet als dat nog alleen dat  
wij zullen geloven in zijn zoon Jesus christus en Hem  
liefhebbe dat doen we wij hebben ons tot den Heere  
bekeerd en leeft onberispelijk voor de menschen en  
het geen wij niet doen kon van wegen onzen zondi:  
gen aard daar voor heeft den Zaligmaker voor ons  
voldaan zoo zegge de mensche in onze tegen wor  
digen tijd, en daarom vermaane ze ook andere met  
te zeggen gij moet uw bekeren want gij kunt  
zulks doen. God zegt gij wilt tot mij niet komen  
dat is een blijk dat gij kunt maar wilt niet

ik heb onder vonden de mensch is niet zoo boos dan  
volstrekt geen goed doen kan want ware het zoo, zoude  
God dat niet van ons eischen dat wij ons zoude  
beker en arme schepzels zij begrypt niet dat deze  
dringenden eisch van de zeide gods met bedreigingen  
van straffe door den Heer verordend is, on den Zon  
daar murw te maken, met beide zijne onwil en  
onmagt, in het oog te doen krijgen en door den aan  
bod van genade in Jezus christus gerechtigheid en  
genoegdoening tot den helper te doen ijlen  
om redding uit den Ellende zijner onmagt en  
onwil. den Zaligmaker hadde hier waar:  
scheinlijk

// Judas Ischariot //

// den blinde Farizeen en schrift ge:  
leerden Priester dom in het oog //

(a) slaat drie bladeren om en siet aantekening (b) //

want zij  
dachte ook dat ze wijszer ware en meer wiste  
als den Heere Jezus doch den Heer zeide het  
geen zemeende te bezitten zal van hen genomen  
worde en hoe letter'ijk is dat ook in hen vervuld  
want ziet henne oordeel werd zoo verduisterd  
dat ze gansch de schriften niet eens verstonde  
Jesus in het midden van hen vervulde de  
wet van God door Mozis en de Profeten beschre  
ven alles wat van den Missias voor zegt was  
werd in den loop van de gebeurtenissen in Jezus  
tijd volbragt beginnen de van Joannis den  
Dooper, tot de voleindigeng van Jezus zelve  
en toch niets werd door hen op gemerkt.

dus het weinige dat zij voorheen van de komst der Missias wiste werd van hen zoo weggenomen dat ze Hem volkomen miszaakte en aan het Kruis sloeg, zoo gingen zij voort van den eenen dwaling tot den andere tot dat ze eindelijk alles verloor en uit ge: roeijd werd. Hoe word de harte des Heeren wa: re volk nog heden daags doorboor door Predikers en eigendunkende schrift verklaarders, die menen dat zij den schriften verstaan Zich niet schame den. Eere gods te roven en die den zondige nako melingen van Adam en Eva geven openlyk lerende god doet alles wat in zijne vermogen is om den mens tot bekering te lijden maar den menschen wil zich niet bekeren en dus hoe gaarne God den mensch ook wil Zaligmaken heeft Hij zoo den mensch niet wil er {er} gene macht toe God heeft den mensch eene vrye wille gegeven en macht om het goede te doet en het kwade te laten, en zoo den mensch maar goed wil zal hij zalig wonde zoo gaan ze voort steeke blind, en leide ook andere op hen ne verblinde spoor niet eens lettende op het geen de Godspraak zegt Jesaia 64.6 Doch wij alle zijn als een {als} onreine in alle onze geregtigheden zijn als een wer: pelijk kleed en wij alle vallen af als een blad en onze

misdaden voere ons henen weg als een wind. zulke soorten van christenen ziet men niet zelden zeer spoedig verkouden en geheel naar het tegen overgestel de zoo als een hond tot des zelfs uit werpzel keeren en wat zegt dan den broeder of suster schijn gelovigen zonder dan te onder zoeken door welk een geest zij zijn gedreven geweest of door welken geest zij ook zelve gedreven word is het beslisschend oordeel terstond. Ziet ge wel aan dezen of die daar is een afval der heiligen ziet hoe god vruchtig deze ware en {nu} nu is hij of zij vervallen uit de genade en wat dan het Ergs is dat de zoo danigen na dat ze den mos scher der der gewaande godsvrucht hebbe afgeworpen zoo afkerig van het goede wordt en niet zelden ook zoo gruwzaam worde dat het daar op uit loopt zoo als den Heiland zeide dat den uit gedrevene boze geest tot dat zelfde huis wederkeerd met nog zeven geesten booser als hij zelve is en dan daar hebt gij dat alle de vromen Zijn maar huichelaren is de laster taal van de onbekeerde waereld meen de zulken ware niet uit ons zeide den Apostel Johannis want ware ze uit ons zij zoude met ons gebleven zijn. Zommige huichelen of rus: te op henne goede werken tot henne dood toe meenende iets te bezitten en bezit toch inder: waarheid niets alleen roemende op henne deugden en rustende op een in gebeelde godzaligheid ge bouwde

gebouwd op een fundament van goede werken en onder steund door pijlaren van eigen gerechtigheid O benaauw: den grond werd de dikke korke zoolen eens van on: der de voeten van de zoodanigen weg gerukt hoever: bazend zoude ze bemerken dat ze niet op een koele rots, maar op de wrme uitstuivende assch van heete Etna wandeld bij den dood valt het laat ste van den stnadvastige eigengerechtigheids wer ker weg en dan ijlaas word hij of zij ontbloot van alles dat ze meende te hebben voor altij op een plaats waar gene plaatze des berouws zal ge vonden worde of schoon ze die ook met eeuwi: ge gewezen zal zoeken.

Daarom O mijn ziel onder zoek uw voor den Heere en ziet of er ook niet iets is dat gij als goed meent te be zitten, zoo gij iets goeds dit u zelve in u vind weet dan het is bedrog want wij alle zyn als eene onreine en alle onze werken of goede daaden zoo die uit ons zelve voortkome is weg werpelijk voor een heilig, onbesmette God meer is al eenig verrigting dat uit het geloof in Jezus christus en uit liefde tot God om zijne wille te doen en beschouwd gij het als een voorrech uit genade alleen dat gij hier of daartoe door den Heere geroepen en verwaar digd word, valt dan op de knieen en dank den Heere voor zijne goedheid dat gij gelegenheid vond zijne wille te doen, en vraag vergeving van het zondige en gebrekkige dat nech uwe beste daaden aankleeft om Jezus wil

beschouw verder uwe geringheid mede de korthed van uwe levens dagen bewonderd en aanbid Gods barmhartigheid die uit vrije onverdiende genade uwe blind gezicht afzen de zoo dat gij beide uwe onmacht en on wil te zien kreeg, ja uw als een volslagene blinde op den weg lei: de die gij niet heeft gekend. O oneindige goedheid genade! genade! Heere om vatte mij, genade! zei de tot mij ziet wie en wat gij Zijt en waar uwe weg hene leid! toen om vatte verbaastheid mij het harte ik wil op het aangezichte, en, genaade, genaade O Heere genaade uit de ontferming uwer barm: hartigheid. Doch tot God konde ik niet genaken daarom zeide ik uwe vader O Jezus christus is een verteerend vuur ik moet vergaan voor zijne aan gezicht wenkt mij op dat ik mij tot uw wende O vader! vol van liefde en genade! wat toen? O Errinnering!! Hier ben ik ziet dan: of ik een verterind vuur ben mijn Heer! en mijn God!! en O! niets meer: sprakeloos kort, en afgebroken, mijn vader! mijn lieve vaa: der! ..... wat toen? O Errinnering O dag {dade O stond} O Stond! O Jezus! christus! Middelbaar gods en de der Men schen

Nu Heere gij zegt ik ben de Alpha en de Omega hebt gij dan begonne dan zult gij ook vol einden en ik zal zalig worde. O Heer! aan wien ik mij vertrouw{d} tonen.



(wijze gez 182.) allen spraak van de bedrukte Susanna Smit

Gy myn Ziel wees weltevrede  
Vader Zoon en Heilgegeest  
Werkt met Henne invloed mede  
Zegt tot doode Zondaars leeft  
Leeft ja leeft in uwe bloede ezechiël 16.6.  
Leeft en rust in {uit} Jezus dood  
Jezus leeft voor uw ten goede  
Leeft voor u in 's vaders schoot.

Heer wat zouw ik angstig vrezen  
Hoe de storm ook om mij loeid  
Gij zult toch mijn toevlugt wezen  
Hoe d' orkaan van rampspoed groeid  
Uw ontferming zal mijn schragen  
Uit een land van smart en pijn  
Onder eeuwige armen dragen duit.33:27  
tot waar 'k vrij van smaad zal zijn

S.C.S.

---

Mijn vriendin<sup>2</sup> is mijn vreemd geworde en hen die ik baie  
dadigheden hebbe bewezen treed mij met den voet Doch  
gij O god is mijn Heuld en uwe hand een perrizal boven mijn  
weerloos hoofd ik zal mij weer in wie hel  
pene verblijden

---

<sup>2</sup>Susanna Smit verwys hier na Louisa Kestell (gebore Weyer). Sien voetnota 2 bl.4  
dagboekdeel 1.

(b) By nadere overweeing is het my klaarschei:  
nend dat den Heer Jezus Judas Ischariot  
hier bedoelde En hem deze prediking tot in dach:  
tigmakeng van zyne vast naderend lot voor  
leide want beschouw de gebeurtenissen het geen  
hem en de andere Apostelen wederaarde van Judas  
werdt niet alleen zynen ambt, maar ook alle ga:  
ven genomen hy werdt zoo ondeugend Dat hy  
God niet vreesde en zyne liefderyke Meester  
alleen niet ontzag. Maar zelfs tegen zyne be:  
ter weten verried, onschuldig zynde aan de boos:  
doenders overleverde. En ten laatsten verloor  
hy verstand, en leeven, en dus alles wat hy  
meende te bezitten.

Daar integen werdt de andere Apostelen hunne  
ryke giften vermeerderd, geloof hoop trouw lief:  
de en waarheid met heiligheid en kennis nam  
steeds toe. De ambt van Judas werdt aan de  
vroome Mattias gegeven. De gaven van gezond  
makin met het verrigten van Mirakelen groei  
de steeds voort in Petrus en mogelyk ook in  
de andere Apostelen hoewel die niet byzon:  
derlyk staat aan geteekend. Wat gebeurde  
op den Pinkster\_\_feest nen ziet Handelingen  
1: 2: 3: 4: 5: zoo werdt.

pe verblijden en zij die het regt verdraaijen en liegende den on  
schuldige verdrukke zal den vrugt hennar werken eeten.  
om dat ze God niet vreest en geen mensch onzien zal den  
Heere mijn God tot hen zeggen eent [sic] het geen gij uw bereid hebt.

bladsy 12 is 'n leë bladsy

1843 dings dag morgen den 25ste September 1843

Ach in welk een toestand bevind ik mij heden Morgen  
het hart is zoo morrind onte vreden, dat ik mij niet weet  
te berchen ik gevoel eene geneigdheid tot wraak overmijne  
vijanden en hoe ik ook met mijn zelve poogd te  
redeneren kan ik de rollende baaren van zondige ge  
dachten niet keren. O welk een bedrukte benaauwdheid  
verworg mijn ziel! O God! komt my toch in deze nood  
tot hulp want wat ben ik toch anders dan een  
schaduw ? wat waardij is in mij dat dan Heere  
een eenige schepzel om mijn int\_wille zoude met  
een staf, of oordeel bezoeken ? dat mijn zondig hart  
zich vermeet maar wraak te wenschen overhen hen die  
mij verdrukke? te meer door mijne eigen onvoor  
zichtigheid mij meer dan eens, in een weg van lijden  
voerd: O Heer gij weet dat uwe wille dedoen mijn begeer  
te is, laat dan het goede weder in mijn de overhand her  
krijgen en vergeef den arme genade bedellaarster hare  
ongerechtigheeden, en laat de vrede van Jesus christus  
weder in mij herleven. Ach barmhartige vader {leid}  
{mij niet} laat mij niet verder verzocht worde, maar  
verlost mij genadiglijk van de boze want uw toch  
is de Koningrik de kracht de Heerlijkheid tot in  
eeuwigheid. O dat ik hier op gelovig konde Amen zeggen.  
Ach wat twijveld ik Amen te zegen daar den heer mij meer  
dan eens verlost hebt  
ja Amen het zal  
geschiede de Heere  
zal mij zekerlijk  
verlosse van den booze.

Mijn God hoe kragtloos hoe ontaard  
Maak mij 't vergift der zonden!  
wordt ergens zoo betreurens waard  
Een schepzel Gods gevonden?



Ach Adams val heeft mij zoo zeer  
Bedorven dat ik U o Heer!  
Kan vreezen nog beminnen.

Gez. 33:1

---

de ze morgen ontwaak\_\_te ik uit een droom die in zichzelf  
zacht scheen Doch voor een arm zondaar in leiden  
daarbij aan een zwerfziek brijn onderworpen niet  
weinig voedsel aan den ijdele zwerfzucht toe brengen  
de en ik moet bekenne dit een kwaal in mij te zijn aller  
verschrikkelijks, ja zoo Erg dat ik zomtijds door  
het zwerven der gedachten zoo afgemat ben, dat  
ik hemel en aarde tot hulp zoude wille roepen.  
het eindigd doorgaans met iets dat ik bij mij zelve  
geestelijke boosheid uit {in} de lucht noemd. het scheind  
geestelijk juichend, doch wel beschaamd, is het uit  
loopende op een gods vrucht roem onderde menschen  
ik weet er geen naam aan tegeven doch het is een  
verschrikkelijke iets de hersenen wort er zoo ont  
steld van, dat het verscheidene dagen daarmee nog pijnlijk blijf  
doch de ziel gelijk als in een wieg dat zachtjes bewogene  
wordt of gelijk de ociaan wanneer het naa een  
harde storm weder zacht en stil is geworden dan  
gevoeld de arme ziel dat zij naa vele bidden en roepen  
tot God en christus uit dien strijd is behouden geble  
ven de dankbaarheid {van de ziel} is dan ook ten  
top gestegen en men rust dan als in de schoot van jesus.

doch zoo als gezegd is onder de kalmte van de ziel blijft  
de geteisterde herten wel nog nadat destreid lang of  
kort duurde ontsteld en pijnlijk hier over klaag ik  
niet tegen enig christen uit vrees dat nen mij  
met verstaan zal ,ook hoor ik geen andere christenen  
er over klagen daarom dinkt mij dat den Sathan  
op mij alleen zulk een vermogen behaald en houd  
mij arm en klijn voor den heere, met regt mij zelfs  
een arm groot zondares maar toch ook eene genade  
bedelaar noemende Zulke dromen als in den afgelopen  
gach geeft niet zelden aanlijding tot den {den} opge:  
noende [sic] storm, hede morgen kwam mij echter den  
Heere merkelijk te hulp ik ontwaakte met schrik  
en zeide Ach! barmhartig God! wat staat mij voor  
de deur? ik wilde op de knieen doch eene zidde:  
rind twijvelmoed hield mij terug ik nam een bun:  
deltje bijbel texten op losse kaartjes gedrukt  
trok er eene uit het was Mark 4:40 En Hij zal  
tot hen wat zijt gij zoo vreesachtig? hoe hebt gij geen geloof?  
het was als of den Heer mij mijne ongeloof vermeet  
en ik erinnerde hoe mijn dierbare zaligmaker mij  
al zoo menig male heeft geholpen ik seeg vertrou:  
wend in het gebedt in mijne geschokte geest geraak;  
te weder kalm in den Heere mijn Eeuwigen stil  
rotssteen die van geen wankelen weet. O mijn zalig:  
maker! hoe duur ben ik aan Hem verbonden.  
hoe eeuwigduur verplicht wankelende en weg.

weg zakkende naar een ruischende poel van modder  
rig slijk greep Hij mij deze morgen bij de hand rukte mij op {Den}  
en plaatste mij weder op den rots vanwaar ik aan het  
af glijden was ik gevoeld mijn ziel gesterkt en voor  
dit maal is den strijd gewonnen. Gade zij dank  
die ons de overwinning geef door Jezus christus onzen  
Heer.

wijze gez. 182

God van Eeuwigheid bewoogen  
Voerd mij eens uit nood en dood  
Ja geheel het stof onttogen  
Rustend voort naar Jezus schoot  
Hier hier daan waar ik moet lyden  
Van {daar} waar ik in smart en lijden

Om mijns vijands dwinglandij  
{Dach} dag aan {dach} dag zoo hardt moest strijden  
Kroonend in den winnaars reij.

S.C. Smit

---

// bewust zijnde dat God in de nedrige en stille die geen menschen  
roem behaagd eene welgevallen neemt was het voor onvermijdelijk  
na het aflopen van zulken stormen tegeloven dat ik tot den Heere waar:  
achtiglijk bekeerd was want dacht ik dan die den Heer door een  
ware zaligmakend geloof {zijn} spruitende uit de wedergeboorte naa  
de eeuwige verkiezinge Gods zijn in geliefd kunne niet meer aan zulke inwin:  
dige stormen onderworpen zijn. Echter ik gevoeld mijn bederf met  
onuitsprekelijke droefheid en schreide voor den Heere Jezus met wan:  
hopige zuchten riep menigmaal den Heiligengeest tot getuigen dat  
k de zoon van god liefhad? daarom was den inleiding van mijn  
gebed menigmaal O God ontfermd uw over den voor uw naar ge:  
knielde huichelaar en geef haar slegts een stipje van uwes Zoons

tusschen Satardag [sic] en Zondag nacht.

te middernacht werd ik als uit den slaap gewekt met  
Ps 42:6. 'k zal tot God mijn steenrots spreken.

Waarom Heere vergeet gij mij ?

'k gaa in 't zwart door rouw bezweken

Om mijns vijands winglandij

zeer getroffen stond ik van mijn bed op knieldene der  
en zong de voormoemde [sic] vers knielend den Heer met een  
uit zwevende gemoeds gestalte na het gebed overdacht  
ik des Heeren wonder wegen die Hy van ouds met zijn  
volk gehoude had bijzonder met jakop [sic] Jozef, Mozes en  
David hoe velejaren zij zwervende en verdreven uit  
vreeze voor henne vijande en hoegod eindelijk de Heere  
henne God betoonde dat Hij niet zoo verachtelijk op  
hen neder zaag als de menschen deed maar uit de  
ellen hielp en tot grooten eindens gebruikte hoe  
wel ik geene dunk heeft dat God het einde van ons weg  
tot zulken uit voer van groote zaaken bestemd heeft  
nochthan de zware verdrukkengen bittere rampen die  
wij in de Kolonie Kaap de Goedehoop heeft moete  
lijden

---

zoons waarheid en opregtheid zekere dach wedervermoeide van  
de aanvallen des Zathans stond ik radeloos van mijn stoel op liep  
den klijne studeerkamer van mijn man <sup>3</sup> in sloeg de handen te zamen  
en riep uit ik wil bidde doch wat zal ik tot God spreken want  
ik ben een groot huichelaar voor den Heere op het ogenblik als in mijn  
hart een stem of andwoord bring den heer uwe huichelaars gebed Ik  
den Heer hoort geen huichelaar andwoor [sic] van zulk soort van  
huichelaren als gij zijt is duizenden in den hemel verbaast  
heid omgreep mij het hart en ik geloofde toen dat ik alleen in mijn  
eigen oog en niet in die van den Heere een huichelaar was  
daar om zeide ik tot den Heer gij kenner der harte gij ziet op regtheid in  
mij

---

<sup>3</sup> Erasmus Smit is op 2 Augustus 1778, in Buiksloot, buite Amsterdam gebore. Hy is  
op Graaff-Reinet op 23 Junie 1813 met Susanna Catharina Maritz getroud. Hy is op 3  
Augustus 1863 te Pietermaritzburg oorlede. Hy is bekend as ongeordende voortrekkerleeraar.

lyden of dienen tot de grote Emigrasie naar de gewesten van  
Port Nathal ware mijn Man niet verdrukt geweest  
en dat voor namelijk door zijne mede Leeraaren te  
stellenbosch <sup>4</sup>

// geliefde zoon gij weet wie ze zijn die ons deed wenen laat dan den  
Heeren is Herhold <sup>5</sup> en Faure <sup>6</sup> uitgesloten zijn den eersten heeft u vader  
geen kwaad gedaan en den {anderen} tweeden heeft hem tegen de vijanden  
menigmaal geholpen dat is gemeend  
Faure //

uiten Haage <sup>7</sup> en Graafrijnet <sup>8</sup> zoude  
Hij zekerlijk niet hebben besloten Een zwerver te worde  
door de heete ingewande van zuid Africa de Heere leide  
het Kroos der martelaren uit van onder Ingelsche ver  
drukking en zijne oude verachte dienaar Erasmus  
Smit werd door het Lodt gezegt dat Hij moeste hene  
reizen omde Lampe des heeren onder den reizende  
gemeente brandende te houden Hij ging en O hoe  
zoude ik de rampen die deze {dat} aan merkenwaardige  
uittocht vergezelde toch beschrijven neen ommogelyk  
genoegte zeggen uit veele gevaren nooden bloedstorting en  
en dooden redde Hem den Heer en bracht ons naar {maa}

een tijd van twee jaren en acht maanden <sup>9</sup> op deze  
Plaats nu dachte wij de Heere heeft ons rust ge:

---

<sup>4</sup> Susanna en Erasmus Smit vestig hulle in Februarie 1822 op Stellenbosch. Erasmus bedank op 14 Junie 1832 as onderwyser van die slaweskool op Stellenbosch en in Oktober vertrek hulle na Olifantshoek in die distrik Uitenhage.

<sup>5</sup> Tobias Johannes Herhold (1788 - 1857) was 'n medeleraar te Stellenbosch wat Erasmus Smit goedgesind was en bygestaan het. Hy was goed bevriend met Carl Pacalt wat sy belangstelling in sendingwerk geprikkel het.

<sup>6</sup> Abraham Faure (1795 - 1875) was 'n predikant in die Nederduitse Gereformeerde Kerk. Hy het skool gegaan in Stellenbosch en sy sendingopleiding in die Calvinistiese teologie van die Puriteine gedoen. Faure is in September 1843, kort na die Britse anneksasie van Natal, soontoe gestuur om die boere se siening en houding te verander, maar omdat hy teen die trek gekant was, is hy nie hier verwelkom nie. Faure is verder in sy lewe beïnvloed deur H.R. van Lier en het ook die werk van Richard Baxter (1615 - 1691) vertaal, Roepstem tot de onbekende: of de weg ten hemel aangewezen (Cape Town 1839).

<sup>7</sup> Sien voetnota 4.

<sup>8</sup> In die tweede helfte van 1834 verhuis die Smit-gesin na Graaff-Reinet en in September 1836 verlaat hulle Graaff-Reinet saam met die Maritz-trek.

<sup>9</sup> Die groot trek na Pietermaritzburg duur twee jaar en agt maande en die Smits arriveer op 31 Januarie 1839 in Natal.

geven.

---

mij doch ik wist het niet ik dacht dat ik alleen een huichelaar was  
en is er dan waarlijk op regtheid in mijn boos en arglistig harte dan  
is het een gaaf van uwe zoon jesus want waarlijk Heere ik ben  
uit der aard een duivel met vleesch en vel omgeven doch nu  
zal ik den Heere dank offeren want Hij ontfermd zich ook over  
den huichelaren als zij tot uw roep schinkt gij hen ook gena  
de {ik schaam} Ik schaam mij te zeggen dat deze bijna wanhoop en de  
toe stande mij overvielen naa dat ik vele kragtigen bewijzen van  
des Heeren gunst en genade jegens mij hebt genoten zoo dat het mij  
niet voegde den Sathan zulk een schandelijk overhand te latekrijgen maar  
Ach geen worm die op aarde kruipt en niets meer van toen af  
heb ik leere loslaten en de verzoeker is merkelyk geweken doch ik ben nog  
gestaag  
[erinnerd]

geven nu zullen wij den Heere een huis bouwen en  
zijn naam alle de Daagen looven met Psalm en lied  
Hem door gebeden dank offeren voor zijne goeder  
tierendheid aan ons bewezen het Huis werd gebouwd  
Doch ijlās eer de zelve noch voltooid ware kwam  
er een naamloze Laak schrift uit de Kolonie in druk die  
getekend was door een predekant die zich alleenly een Broeder  
van de Emugranten noemde  
waar den man onder uw gezegd wierd wort bijgene  
kerk bestier erkend is miskend bij het genoodschap  
die Hem heeft uitgezonden als Hij onder uw  
den doop bediend kan een yder van uw dat ook  
doen, als Hij het Avondmaal bedient kan elk  
van uw ook het brood breken en den wijn in  
schinken, en zal dat wettig zijn ? al hoewel de  
Emugranten zelve in dat geschrift voor een Muit  
en onwettig eedgenoodschap werdt uit gekreten  
wert er van niets notis genomen dan alleen van  
het geen men zeide van den Man onder uw zeide  
Eene Sarel Zijlee<sup>10</sup> Andries Pitoruis<sup>11</sup> Jacobus Bos  
hof<sup>12</sup> Filip Zietsman en zoon<sup>13</sup> Karil Landman<sup>14</sup> Jacobus

<sup>10</sup> Sarel Arnoldus Cilliers ( 7/9/1801 - 4/10/1871) het hom tydens die trek as 'n spirituele leier bewys. Cilliers het hom by die Retief-trek aangesluit. Smit is op 21/5/1837 georden as die voortrekkerleeraar. 'n Heftige stryery het ontstaan omdat Cilliers 'n diens wou hou op Sondagmiddag 14/1/1838 sonder om die nodige toestemming daarvoor van die kerkraad te verkry. Cilliers het botweg geweier om die raad se eksamen af te lê. Die diens is gekanselleer. As gevolg hiervan is die Retiefkamp in twee verdeel en het Cilliers nooit vir Smit vergewe nie.

<sup>11</sup> Andries Wilhelmus Jacobus Pretorius (27/11/1798 - 23/7/1853) het op 11/10/1837 die Kaap Kolonie verlaat en die einde van Oktober by die Maritz laer, te Suikerbosrand, aangesluit. Hy beraadslaag met Sarel Cilliers om op Sondag 9/12/1838 'n biduur te hou wat elke aand daarna herhaal is. Veel later met die hulp van Karel Landman en J.N. Boshoff het hy sy tyd spandeer om met die Britse goewerment te onderhandel maar eindelijk gee die Voortrekkers oor op 15/7/1842.

<sup>12</sup> Jacobus Nicolaas Boshoff (31/1/1808 - 21/4/1881) het later 'n lid van die volksraad geword en was die landdros van Pietermaritzburg van 1/2/1841 tot 1/11/1842. Hy het gesorg dat Erasmus sy pensioen gereeld kry en in die tydperk wat hy landdros is, is die Smits se lewe beter daaraan toe.

<sup>13</sup> Johan Philip Zietsman en sy seun Paulus Hermanus Zietsman (18/8/1814 - 1/7/1892) het in Desember 1839 in Pietermaritzburg aangekom. Philip is in Januarie 1840 as landdros van Pietermaritzburg aangestel en sy seun het as Andries Pretorius se sekretaris opgetree. Gedurende 1844 het Zietsman hom as 'n besigheidsman beywer en was binne 'n paar jaar 'n vooraanstaande handelaar in Natal.

<sup>14</sup> Karel Pieter Landman (5/3/1796 - 2/4/1875) het bygedra tot die ontwikkeling van die trekkers in Natal voor Pretorius se aankoms. Hy het later in die nabyheid van Pietermaritzburg gaan woon.

Uijs<sup>15</sup>

// en Everd Potgieter //<sup>16</sup>

met henne aanhangen meest bestaan de uit bloed  
verwanten vlogen te zamen stieten den oude  
Godsman uit en Plaatste eene Americaansche  
zindeling<sup>17</sup> op den leerstoel, die hier openlijk  
onder den naam van gereformeerde den Leer van  
Weslij<sup>18</sup> Predukte [sic] een klein Pensioen Egter leide ze  
den oude Leeraar toe van

<sup>15</sup> Jacobus Johannes Uys (26/6/1770 - 1838), 'n voortrekker, is kort na die dood van seun en kleinseun Dirkie Uys oorlede naby Pietermaritzburg.

<sup>16</sup> Everd Potgieter was teen Erasmus Smit as "minister" gekant. *Daar is ongelukkig geen verdere inligting oor hom beskikbaar nie.*

<sup>17</sup> Daniel Lindley (1801 - 1880) was 'n Amerikaanse sendeling en Presbyteriaanse minister. In 1834 net voor sy vertrek na Suid-Afrika is hy getroud met Lucia Virginia Allen (1810 - 1877). Hulle arriveer op 6/2/1835 in Tafelbaai. Op 3/1/1840 is hy tydelik deur die voortrekkers as minister aangestel. Hy het gereeld dienste gehou en die sakramente bedien. Op 16/1/1841 is hy permanent aangestel en het drie maande later hom in Pietermaritzburg gevestig. Erasmus het hom as 'n bedreiging beskou en is Susanna van die mening dat hy die Wesliaanse leer preek en te gereformeerde is. Hy bedank in Junie 1847 van sy pos en wy hom toe aan sendeling werk.

<sup>18</sup> John Wesley (1703 - 1791), 'n Engelse evangelis, het gelei tot die ontstaan van die Metodisme. Hy was beïnvloed deur die Morawiër, Peter Böhler, maar het hom later aangesluit by die teologie van Arminius.

doch daar er gedurende Mannen van den op ge  
noemde Partij aan het roer van bevind is wort er  
wel zorgd gedragen dat den oude Leeraar zijne  
Pesioen [sic] niet geregeld krijgt als de Heeren aan  
het bewind eens hennē eigen bezoldiging hebt  
en er schiet iets over dan word het den arm  
oude Gods man toegeworpen als een geschink  
om Godswil in den afgelopen jaar hebben wij  
twee honderd en 4 rijksdaalders ontvangen dat  
is, van Augus [sic] 1842 tot Augus 1843 dat jaar  
van zwaargebrek en kommer is voorbij en al hoe  
wel wij gene betere vooruit zichten hebben voor dien  
dat nog voorhanden is moete wij egter dankbaar  
uit roepen de Heere heef ons geholpe en vertrou  
we hy zal het verder doen, hoemenig maal daal  
de den vrede van onze God in de arme hut  
van den twee verdrukten hoe warm de wij ons  
in den liefde van onzen Zaligmaker, en verheug  
de ons met een stukje droog grofbrood en 4 a 6  
zacht gekookte ijerē en een kopje bitter koffij  
van gebrand mielies daar bij. terwijl onzen vijan:  
den zich verlustigen aan hennē ruime tavel.  
hierbij gevoel ik mij gedrongen den waarheid hulde  
te doen. Zoo lang den Heer Jacobus Boshof  
Landdrost was zorgde zijn edele altijd dat  
den

oude Leeraar zijne klijne bezoldiging kreeg  
en toen hadde wij het meer stoostelijk [sic] naar den  
Ligchaam dach hij werd naderhand in kerke  
dienst getrokken en de Landdrost ambt wel  
ongelukkiglijk voor ons in de hande van den  
geld gierige F. Zietsman <sup>19</sup> een onzer heime  
lijkste en teffens grootste vijanden ons gou:  
vernemint zijn gewoon deuitbetaling van gouverne:  
mints schulden aan den Landdroste overtelaten  
dus hange wij van de goede of kwade wil der  
Landdrost af. bij dat kwaam nog dat den  
Landdrost Zietsman zich in een gezelschap  
van verscheiden Heeren had verklaard dat  
den oude Smit zijn pencioen had verbeurd  
om dat Hij de oorzaak was dat de Emugran:  
ten nu bij de omwinteling van ons {Nataal}  
Nataal deze volkplanting [sic] verlieten en weg trokken  
deze gesprek van zijn Edelen is verspreid onder  
de lieden te PieterMaritzBurg <sup>20</sup> en van stonden  
aan verlooren wij alle krediet bij de koopwin:  
kels zoo dat wij nu niets kon krijgen of wij moe:  
te met kontanten in dehand komen waar zul  
len wij nu over dezebeschuldiging klagen ?  
bij de Mensche ? zullen onzen zaak onpartijdig aan  
genomen en onderzocht worde ? {aan} hoe het zij  
wij zullen het in den hand van onzen God laten en  
op zijne

---

<sup>19</sup> 'n Verwysings na Philip (F - Flip) Zietsman. Hy het gemeen dat Erasmus Smit sy pensioen verbeur het en alle krediet wat aan die Smits gegee is, word onttrek. Alles wat hulle koop moes dus met kontant betaal word. Dit is die begin van 'n swaar en moeilike tydperk vir die Smits aangesien Zietsman die mag besit het om Erasmus se geld te weerhou, te verminder en soms nie eens uit te betaal nie. Susanna beskou hom as hulle grootste vyand. Sien voetnota 13 bl.19.

<sup>20</sup> Die plek is vernoem na Pieter Retief en Gerhardus Marthinus Maritz.

zyne beskerming hoopen Hij emmers zal niet  
aan onzen vyanden vragen wilt gij dat ik mijn  
knecht voedzel en dekzel zal geeven? of wilt  
gij dat ik het niet doen zal? neen onze God belacht  
den raad der Godlooze en drijft hen ras henen  
als kaf voordien wind. het geen ik door eigen ar-  
beid en bij toeval uit den hand mijnes vaders  
krijg, is zoeter dan die, uit de wrede Barm-  
hartigheid der godloozen, nogthans dat klijn  
pencioen beschouwe wij uit den hand onzes God  
want het is ons bekend dat er al verscheidene  
aan vallen op gemaakt is om ons de zelve te  
ontnemen Doch God wil het tot nochtu niet  
gedogen Hij zegt tot den vijand geeft hen en  
Hij moet geven. Zomtijds als den nood op het  
hoogst is rijkt den vijand met een karig gezicht

// onder betuiging het spijt mij dat er niet meer in kast is //

den oude Gods man<sup>21</sup>  
een paar ponden sterling toe niet tegen staande  
onze vordering reeds tot boven de 4 honderd is ge-  
stegen op een rots geplaatst zullen wij ook eens op den  
kop van deze vijand neder zien. Wanneer den Heere  
ons zal beproeft hebbe en wij door Zijne eigene genade  
kracht bewaard standvastig en trouwbevonden zal worde  
zal onze God onze gevangenis wenden ons uit voeren in  
een overvloeiende {verzing} verversing.

---

<sup>21</sup> 'n Verwysing na Erasmus Smit. Sien voetnota 3 bl.17.

Door dat zij die de Edelen genoemd worde het aan:  
gezicht voor ons verberge doen vele der aanzienelijke  
Burgerstand dat ook. Doch een deel der arme uit  
de eerste Emugranten die ook welgesteld de Moeder  
Kolonie hebben verlaten dog daar de renuwie van  
den aan vallen der wrede naturellen van dit  
land, van alle hennegooderen is beroofd geworden  
met ons in alle de rampen van de oorloogen [sic] heb-  
ben gedeeld kleefd den oude Leeraar nog stand  
vastig aan klaage tot God over de wreedheid van  
hen lot dat ze door het geweld dernaakomen:  
de Emugranten die van henneleiden niets heb-  
be ondervonden nu op eene wijze van overheer:  
scheng van hennegode Leeraar<sup>22</sup> beroofd is ge-  
worde Zoo dat ze geene sakramenten meer uit  
zijn hand kan ontfangen des zondaags verha-  
melen zij zich bij ons aan huis en wij verkwikt  
ons met een paar uren onder het zuivere ver-  
kondiging van Gods woord doortebringen hoe:  
wel reeds twee jaren {nu reeds} ontstoken van het Avond  
maal des Heeren den eerwaarden Heer Lindlij<sup>23</sup>  
zoo heet den Amerikaansch zindeling heeft mij gezegd  
dat Hij eenigen Pogengen heeft aan gewend om den  
oude Heer Smit nu en dan een dienst in de  
kerk te late doen Doch de ouderlingen Sarel Zijlee<sup>24</sup> en  
De diakenen van de kerk hadde er optegen dat

---

<sup>22</sup> 'n Verwysing na Erasmus Smit. Hy hou kerkdiens tuis vir 'n klein groepie mense  
aangesien die meerderheid van die gemeente teen hom gekant was. Sien voetnota 3 bl.17.

<sup>23</sup> 'n Verwysing na Lindley. Sien voetnota 17 bl.19.

<sup>24</sup> Ouderling Cilliers en verskeie diakens is nog steeds teen Erasmus gekant en weier  
volstrek dat hy kerkdienste hou. Sien voetnota 10 bl.19.



dat den Heer Smit den Leerstoel zoude beklim  
men Doch zoo Hij tevrede was op den gond of vloer  
van de kerk voor de Preekstoel testaan kon hen dat  
hun niet schelen Deze geeft mij aan leiding een  
kort verhaal te doen van iets aan gaande de  
Predikt of Leerstoel den oude Leeraar Smit<sup>25</sup> bij:  
na bezweken door de harde rampen die zijne  
Eerwaarde hebbe geteden zederd {den} ons Emugre:  
rende om zwerven was toen wij tot ruste kwaam  
zoo week geworde dat het staan te Prediken hem  
zeer moeilijk viel toen bestoot de weduwe  
van den welEdelen Heer P Betief [sic]<sup>26</sup> met hare  
Edelens drie dochters en nog eenigen andere we:  
duwen en vrouwen

// ook enige Heeren gaf eenig geld toe //

Elk iets te geven tot het  
maken van een Preekstoe [sic] voor de oude Leer:  
aar Smit ik zelve deed mede bij 10 voete droge  
planken die mij 2 schell: 4 stuiwers de voet kosten  
zekere hoog duits Timmerman Nagel<sup>27</sup> genaamd  
werd het werk aan bevolen de weksloon moeste kos  
ten 65 rijksdaallers doch wij moest al het beno:  
digen zelve geven de diaken A.A.Smith<sup>28</sup> nam het bestel  
der werk op zich, en deed er veel uit zijne eigen  
beursch toe de Preestoel werd voltooid bij beta:  
len van de {zesti} 65 ryks aan de timmerman zeide  
den weldinkende Duitscher ik zal 35 nemen en de  
overige dertig geeft ik aan den oude Leeraar Pre:

---

<sup>25</sup> Susanna besluit om vir Erasmus 'n preekstoel te laat maak sodat hy sy arms daarop kon laat rus.

<sup>26</sup> Pieter Retief (12/11/1780 - 6/2/1838) is getroud met die weduwee Magdalena Johanna Greyling (nee De Wet) op 14/4/1814. Hulle het vier kinders gehad, naamlik Debora Jacoba, Jacobus, Margaretha Magdalena en Pieter. Susanna verwys verder na Retief se drie dogters maar waarskynlik is 'n skoondogter bygetel. Die weduwee Retief en verskeie ander vroue was Erasmus goedgesind en het geld ingesamel vir die bou van die preekstoel.

<sup>27</sup> Nagel is 'n Duitse timmerman wat genader is om die preekstoel te maak teen 'n koste van 65 riksdallers. Hy neem egter net 35 en skenk die res aan die kerk.

<sup>28</sup> Diaken A.A.Smith het Erasmus in sy kerklike pligte bygestaan. *Daar is ongelukkig geen verdere inligting oor hom beskikbaar nie.*

Prezint in plaats dat den oude Leeraar de  
dertig rijks daalders voor zich nam liet hij het in  
de kerke kast storten en rekende den dertig die be  
taald was voor het werk als zijne. De leerstoel  
behoorde nu geheel aan zijne Eerwaarde alles  
was nu wel en wij verbleide ons dat wij het zoo ver  
gebracht hadde dat onze oude Vader nu eene  
rust of steun voor zijne armen hadde en nu  
met meer gemak het woord des Heeren zoude  
bespreken omtrind een jaar of iets daar boven  
verblijde wij ons met den voorbringzel onzer iever  
toen kwam de grievende omwenteling in de kerk  
de oude heer Smit niet alleen maar ook zijne  
kerk dienaren werde gesmaad uit genomen de  
brave Heer Steenkamp<sup>29</sup> bleef in dienst als  
diaken aan gemerkt den heer Steenkamp was  
schoon Zwager van de grote A. Pritorius zeke  
re Saterdag middag dag dat den oude Leeraar  
naar zijne arme van riete kerk gebouw ging binne koom  
mende, was zijne Prediktstoel weg wat nu ? de  
arme, oude stond verbaast buiten deur rond te kijk  
ken, niet wetende wie Hy vragen zouw waar toch zijn  
Preekstoel gebleven was, zekere HoogDuits Heer<sup>30</sup> daarom {aanwin}  
trend wonende Zyne verbaastheid bemerkende kwaam nader  
en vrieg was ies das Mijn Her Predikant. Zij hebbe mijn  
Preekstoel gestolen: O! das ies ter Selje<sup>31</sup> ieg haf it gezien  
naa verder onderzoek waag de den oude Heer bij den

---

<sup>29</sup> Steenkamp was Andries Pretorius se swaer. Hy bly aan as diaken en word deur die gemeente gesmaad omdat hy Erasmus ondersteun.

<sup>30</sup> Die Duitse man se naam word nie genoem nie maar is vriendelik teenoor Erasmus. Hy deel hom mee dat die preekstoel deur Sarel Cilliers gesteel is en hy 'n getuie was.

<sup>31</sup> 'n Verwysing na Sarel Cilliers.

Heer Landdrost Boshof <sup>32</sup> er over te klagen Doch zijn Edelen zeide dat Hij zich er niet meede wilde bemoeijen wat nu ? ongetroost naar Huis. \_\_\_\_\_ en stilzwijgende dragen en lijden dat is nu de zelfde Preekstoel daar dan kerkeraad niet wilde hebben, dat door den oude Leeraar zoude beklom men worde om dat de wettige eigenaar van der Leerstoel vernederd was {zou} zoude {den} het eigen dom door den bezitter of eigenaar ontheilgd worde. .... Een weg van ramp en druk ja voorzeker met vleesch en bloed mag men in zulken wegen niet te rade gaan, en zoo men voor een ogenblik al toe geef te doen geraakt men in een maalstroom van verwerring daar men zichzelve niet weder uit redden kan en Zoude bezwijken onder alle de Ellende Deslevens hoe zoude we nu doen, indien wij gene God voor ons hart hadde ? indien wij gene Bijbel hadde, daar wij de wegen des Heeren zoo wondervol door ramp en druk, Leidende in konde onderzoeken en ons getroosten dat God geen Bastaard zoon maar wel zijne wettige kinderen tot hene nutte kastijd op dat ze ge: speend aan de genoegens van dit leven zich tot den Heer hen God zoude wenden met Ernstige roepen en smeecken om verlossing uit een leven die ons gedurig aan den droeve zonden val van Adam herinnerd hoe wrang is de vrucht der zonden

---

<sup>32</sup> Erasmus rapporteer die gesteelde preekstoel aan hom maar hy wil hom glad nie met die saak bemoei nie.

al hier op aarde hoewrang zal den dood als de be: zoldigeng daar van niet zijn hoe zal de vrugt gevolg in het rampzalig verderf van zond en dood niet zijn ? wat is dan een weg van lijden hier op aar: de in vergelijking met dat, Eeuwigen waar aan geen einde zal zijn ? daar God zijne volk hier doet tijden op dat ze eeuwig verblyd zal zijn, daarom zegt den grote Apostel Paulus ook onze ligte verdrukking die zeer ras voorbij gaat, te vergelijken bij eene eeuwigegewigte der Zaligheid dat voort zal duuren zon der einde daar ik niet weet wat Gods weg of voornemen hier op aarde met mij is voegd het mij stil en onderworpe te volgen hoe hart en bitter de beurtlingsche ontmoetengen ook zij stilgelooven den Heer weet wat goed en nuttig is, ook mag ik in des Heeren wegen niet dringen met te zeggen wat zal hier of daar van den uitkomst wezen alleen volge en zeggen vader uwe wille geschiede.

why should this earth delight us so ?  
 why should we fix our eyes  
 On these low grounds where sorrows grow,  
 And ev'ry pleasure deis ?[sic]  
 While time his shirpest [sic] teeth prepares  
 Our comforts to devoer; [sic]  
 There is a land above the stars  
 And joys above his pow'r



donder dag

ongesteldheid naar ziel en ligchaam belette mij te schrijven, had ik voorgegaan zoude ik echter een groot verhaal van woelengen der verdorvenheid op papier hebbe gezet doch wat genoeg kan mij dat verschaffen ? te schrijven over het geen mij zoo zeer smart is waarlijk een taak onaangenaam. Den Heere Jesus zeide tot Simon de Sathan heeft u Zeer begeet te ziften als de tarwe, maar ik heb voor u gebeden dat uwe geloof niet zou de op\_\_houden dit geef mij troos in mijne dob: berinde toestand dat Hij die ons kocht met zijn bloed niet zal op houden met voor ons te bidden en zijn gebed die niet word afgewezen zal ook mij be: houden ik wagt op Hem Zijn hulp zal blijken en zijn gebed zal mij voor wankelen en bezwij: king bewaren, Hij is mijn Heer hoewel ik Hem nu niet ziet; zijn geest is het onderpand van zijne liefde: hoe wel ik de werkeng van dien geest nu niet gevoeld God is mijn vader; hoe: wel het kinderlijk vertrouwen door de woelen gen der inwindige bederf geschokt is nochthans naar de onberouwelijke verkiezende genade van den Vader Zoon en Hgeest staat mijn Zaligheid verzegeld in den Zoone Gods en door Hem hebt ik aanspraak op alle de weldaaden des Vaders en daar uit op de

de mededelengen des Geestes wel het zei zoo, mijne Heer die stierf op dat ik zoude leeven heeft den uit deeleng van den geest in zijne Macht. Hij zei: de zelfs zonder mij kunt gij niets doen onmachtig om te gelooven ook onmagtig om de zonden te genstand te doen. onmagtig iets goeds te dinken als uit ons zelve dus, alles van Hem geloof, strijd, en overwinning alles is des Heeren Gode zei dank zegt Paulus die ons de overwinning geef door Jesus christus onzen Heer. Het scheind of ik den Zathan diend, nogthans ik haat Hem het scheind als of ik de zonden mind, nogthans ik haat ze het scheind als of ik de waereld liefheef nochthans ik heb die niet lief weg waereld zoo tegen overgesteld weder het scheind als of ik Jesus niet liefheeft en toch ik heb Hem lief het scheind als of ik den geest van Jesus Christus niet heb ontvangen en toch ik meen ik heb dien ontvangen

// want door hem zie ik dat de gedaante dezer waereld voorbij gaat en ik eene meerdere geregtigheid nodig hebt om waardig geoordeeld te worde een inwoonder te zijn van dien waereld waar God met zijne heiligen woord dan mijn eigen goede deugden en buiten chris tus veroordeeld blijft. //

het scheind als of God mijn Vader niet is en toch ik gevoel Hij is mijn Vader en zal dien blijven tot in alle eeuwigheid dat is gewis en op dien bewustheid kwijnd ik heene als een kreupele verminkte van zonden zieke wande: laar tot daar waar ik dien door zonden verminkte lig chaam zal afleggen en volmaakt gezond in 's vaders huis door mijn Zaligmaker zal worde ingenomen .\_\_.

Gez. 188:2.7

Thans nog gedrukt door 't zwaargewigt  
Door 't lastig pak der zonden  
vergeet ik telkens mijnen pligt

Wie kent wie telt mijn zonden ?  
Maar eens wort ik van zonden vrij  
Eens heilig, Zalig, Heer! als gij  
Wat troost voor mij in 't leven!

Heer! wat gij oven ons bescheidt  
Schenk ons dien troost in 't harte;  
Zoo sterk de hoop op d' eeuwigheid  
Ons in onz' aardsche smarte:  
Dit zij mijn heil wanneer ik sterf,  
Het deel dat ik voor eeuwig erf,  
Voor eeuwig, ja, voor eeuwig!

---

God ziet ons in ons zelve niet aan want van wegen onzen  
zondigen ja gansch ondeugenden aar Zijn wij een afschu  
in het heilig onbevlekt oog van God! maar God ziet  
christus aan; die ons zoo lief had, dat Hij zich voor ons  
liet slagten op het kruis, en God ontfermd zich onzer  
in Jesus christus. De losprijs onzer zielen vlood uit  
het hart en aderen van Gods zoon O! duure prijs! chris:  
tus verwierf ons door het volbringen van Gods wet het  
Eeuwige leven, want God zeide doet dat en gij zult leeven  
het leven onzer lichamen verwierf hij ons ook doen [sic] het volbrin  
gen van de wet, Hij stierf en stond op om den magt des doods  
te niete te doen, zoo min als Hij die niet gezondigd had, konde  
dood blijven zoo min kan onze lichamen ook dood blijven nademale  
er voor ons geen schuld des doods is overgebleven want chris:  
tus heeft voor ons alles voldaan wat de gerechtigheid Gods  
vorderde daarom ook word er gezegt wie zal beschuldi  
ging

in brengen tegen den uit verkorenen Gods ? want den ver:  
kiezing is in christus henne Heer en de losprijs door  
Hem volkomen opgebracht aan God den vader van chris:  
tus, en die van zijne gelovigen geloof in Jesus christus  
alleen is het geen dat van de zeide Gods word gevorder  
van de menschen en dat geloof werk Jesus zelve in  
hen door zijne Heiligen Geest dus wie zal tegen  
den uitverkorenen Gods, beschuldigeng ? tot verdoeme:  
nis\_toe in brengen? zal de Sathan dat doen? hij durf  
niet en zoo hij het aldeed zal er toch niets bij halen  
zal de zonden dat doen? tot wat einden? daar ze zelve  
veroordeeld is, zoo draa de gelovigen ontkleed is, naar den  
afgrond te wijken tot den Sathan waar ze tehuis behore  
zal de waereld in des zelfs bozen dienaren dat dien? en  
zoo al ? bij wie zullen ze iets {dat} in brengen ? God hoord hen  
niet en dat om dat christus voor ons gestorven is

// en geen schuld des doods voor hen is overgebleven en ook hebbe ze een  
Hooge  
Priester bij God die hen daaglijks schuld {bij God} verzoend naamlijk  
Jesus christus henne Heer. //

de wae:  
reld vergaat om dat zij onder den zonden vloek legt en  
wort gezuiver herbouwd om dat christus de zelve met  
zijne gelovigen zal erflijk bezitten

// Christus is onzen Broeder door zijne geboorte uit Maria wy zijn  
zijne leeden omdat wij geestelijk uit Hem gebouwd zijn ten leven  
als God is Hij de schepper van de aarde, als mensch de Erfgenaam  
en wij met Hem niet alleen, van de aarde, maar van alle de  
rijksdommen Gods door Hem alleen uit genade. //

en wat staat er ? Ps.29:1.

Zal eeuwig zingen van Gods goeder tierenheen;  
Uw waarheid t' allen tijd' vermelden door mijn reën;  
Ik weet hoe 't vast gebouw van uwe gunstbewijzen  
Naar uw gemaakt bestek, in eeuwigheid zal rijzen  
Zoo minde de hemel ooit uit zijnen stand zal wijken  
Zoo min zal uwe trouw ooit wanklen, of bezwijken.

October 7.

de Heere is mijn Herder mij en zal niets ontbreken. Ps 23:1. Hoemenigmaale heb ik met David den Knecht des Heere deze uitroep gedaan en dat wel in tijden dat mij naar den ligchaam veel ontbrak. Doch mijn oog was toen op den God mijns leevens gerigt en ik beshoude den tydelij: ke dingen als niets beduidende geloovende dat mijns vaders wegen Maaijesteit en heerlykheid was, en daar den Heere mijn ziel nabij was ontbrak mij ook niets, mijn ziel verlustigde zich in den God mijn Zaligmaker en nu ach hoetreurig! ofschoon den heer niet verre van mij is, drukt den ligchaams tegenheden mij meer als ik te voren dach dat het zoude doen O dat ik Jesus christus toch meer in het oog kon houden en mijn vaders wille toch meer konde eerbiedigen ik kan niet zeggen dat mijn hart zoo zeer mordt, doch, tevredenheid is toch ook heel anders, ik buk en ik zwijgd, doch weent en ach mijn vader! Ach mijn Heer! als of ik wil zeggen, waarom dan? Ach hoe dan Heere? de vreze des Heeren Echter sluit mijn lippen en houd mijn harte eenigzints in bedwang, maar toch, een geduurig op zien met droefheid bij dit gevoel ik liefde tot mijn Zaligmaker en een verlangen naar den dood

Echter vrees ik dat dien verlangen ook eeniger: mate voorkomt, uit ongeduld, om dat ik hier op aarde geene uit zicht hebt op verbetering naar de ligchaam, ik kan niet zeggen dat dit alleen het drijfveer is, want dink ik mijn tijd is mis: schien heel kort, dan wort ik verblijd en dan weder misschien heeft den Heer beslooten dat ik heel oud zal worden, dan valt er eene neer: slagtige droefheid op mijn hart, en dan weder. Ach Heere hoelang nog in dit ondermaans tranendal, dan eens verheft zich mijn geest omhoog met vader uwe wille geschiede, en weder doold [sic] ze in de nietige beuzelingen van dit leeven, zoo geduurig afgebroken zonder een be: stindige gezetheid van gevoel, en dat vermoeid mij toch te zeer! ik vind mij voor het tegenwoordigen waar: lijk buiten staat om over mijne gemoeds bewegingen recht te oorleelen[sic] by dit alles, leef er een vertrouwen in mij, dat de Heere mij weder op het effen spoor van zijne geboden zal leiden ook dat Hij mijn Herder is, en bij dit alles, zal mij toch het wezen: lijke van zijne zorg, niet ontbreken. Vvader! ik wil, uwe wille zal geschieden! leerd mij uwe wille dan, Eerbiedigen, lieven, en looven, om Jezus, christus, uwen lieve Zoons wil, Amen. Ps. 119:14.15

Och dat ik klaar en onder scheiden zag  
Hoe

Hoe ik mij{n} naar uw bevelen moet gedraagen  
 Uw wondren recht betrachten dag aan dag!  
 Myn ziel druipt weg van treurigheid en klaagen  
 Ai richt mij op, veronderd [sic] mijn geklag  
 Wil naar uw woord mij gunstig onderschaagen

Weer snood bedrog O God van mijn gemoed;  
 Laat uw genaa mij uwe wetten leeren  
 Ik kies den weg der waarheid voor mijn voet  
 Om mij van 't pad der zonden af te keeren  
 Uw rechten die, zoo Heilig zijn en goed  
 stel ik mij voor; die wil ik needrig eeren.

---

En zynen mond geopend hebbende, leerde Hij hen, zeggen:  
 de zalig zijn de arme van geest; want hunner is het Koninkrijk  
 der hemelen. Matthe. 5:2.3.

Er staat Jesus de scharen ziende is geklommen op een  
 berg, en als hij neder\_zat, kwam zijn Discipelen tot Hem  
 en Hij leerde hen, het komt mij voor dat Jesus in het geen  
 Hij leerde, van het derde tot de zestiende vers, te gen zijne  
 Heilbegerige leerlingen sprak toen noch de scharen aan  
 het naderen was, want Hij zeide vervolgens Zalig zijt  
 Gij als de mensche smade om mijnintwil verblijd u  
 want uwe loon is groot in den Hemel en verder Gij zijt  
 het zout der aarde en Gij zijt het licht der waereld  
 als wijzende op Zijne Discipelen Jezus gebruikte {het}  
 de woor:  
 den

van Zalig zijt gij niet {eerder} bij de eerste opgaanen van  
 gestaltenissen. Misschien, om dat den Heer wist hoe  
 naauwlijks dat er slegts noch maar en iets van het begin  
 zal van dien heerlijke gaafen des heilige geestes in hen was  
 en willende voor kom en, dat Zijne arme zwakke jongeren  
 zich op zijne betuigin [sic] van henne deugden niet zou  
 de verheffen, of, in verzoeking zoude graken eene voor  
 treffelijke dunk van zich zelve te formen. Hij moem:[sic]  
 de Echter deze Gode welbehagelijke hoedanigheden  
 op mooglijk, of, dinkelijk met oogmerk om hen klaar:  
 en duidelijk te doen verstaan dat dien opgenoemde  
 gestaltenissen vereist wort, in hen die zalig zullen wor:  
 den, en zijne leerlingen tot veel diddens tot God  
 op te wekken om deze gemoeds hoedanigheden met  
 streidende tegen de verdorvenheden van hen oude  
 zondige natuure teverkrijgen

// onderwijl schijnd mij toe, was de scharen genaderd en rond\_om  
 of, voor Hem geschaard en Jezus toen zijne predikaattie begon  
 met vers 17. meend niet dat ik gekomen ben om de wet en de  
 Profeten te ontbinden, en wat verder volgd. Zoo was het voor  
 zijne decipelen een vervolg van het geen Hij hen reeds had geleerd  
 maar voor de scharen, een, begin van de leerreden, of, Predukaattie. //

gelukkige jongeren  
 hoevele gelegen heeden {da} hadde Zijlieden deze voor:  
 treffelyk heden in henne Goddelijke Meester op temerken  
 O volmaakte voorbeeld van Godzaligheid! hoe konde  
 het ook anders zijn ? Gods eigen natuurlijke Zoon  
 was Hij en te gelijk ook een mensch uit de menschen  
 altijd verstomd mij de\_ze waarachtige wonder Gods  
 eenigen Zoon een mensch! \_ \_ \_ . O Heer welk een won:  
 der is dat! \_\_\_\_\_. welk een eeuwigen wonder!! \_\_\_\_\_  
 O myn ziel

O mijn ziel kunt ge met een bedaarde overdinkeng de gewigtige op\_gaaf van geloofs gestaltenissen door den mond der waarheid zelve uitsproken getrouwelijk overweegen uwe eigen wandel en gestaltenis daarbij bepalen zonder met de diepste ontroering uit te roepen Zoo gij O! Heer met mij in geregte zoude treden hoe zoude ik dan voor uwe aangezichte bestaan! nademaal Jezus Christus de zachtmoedigen de Barmhartigen, de reine van \_ harte de vreedzamen, die vervolgd worde om de geregtigheid zij die door menschen gesmaad worde en dat om zijn entwille zaligspreekt en bemoedigd om ver: blijd te zijn over den grooten loon die hen te wagten staat in den hemelen dat mijn ziel zijn de vruchten van het waargeloof door een waarachtigen bekering tot God door de werken ge van Gods Heiligen geest ben ik zachtmoedig ? O mij! staa ik pal den Heer zegt zalig zijn de zachtmoedigen want zij zullen het aardrijk beerven O Heer! verlost mij van den boozen en neemt weg dat Godloose drift uit mijn slegt hemeur en maak mij zoo zachtmoedig als die zijn moet die zalig worde ben ik barmhartig ? wat zal ik hierop andwoorden Heere gij weet het of ik barmhartig, dan of ik onbarmhartig ben, ik ben gevoelig over het lot mijnes naasten en weend met hen die ik in lijden ziet ook help ik doch niet altijd als ik help kan, maar als ik helpen wil, ook beweegd zich mijn ziel als ik mijn naasten zoo onverschillig ziet hene leeven als of ze gene onsterfelyke zielen te verliezen heeft en bid voor hem ook lijd ik zomtijd onregt omdat ik vrees dat de gevolgen my: ner

verdediging mijn naasten tot grote nadeel zal strekken en Jezus christus daar door beledigd zal worde, zomtijd is het als of mijn liefste Heiland mij aan ziet en vraagd heb ik uw dat geleerd ? Zomtijd ook wel als ik zelfs weer\_streviggevoeld van het weinige dat ik heb meedete delen aan hen die in gebreken zijn, is het als of zijn oog mijn vraagd Zouw ik zoo doen? en dan neen Heere Gij leerde mij zoo niet gij wil dat ik uit liefde tot uw en tot mijn naasten dragen zal, en neen Heere gij wil dat ik geven zal, niet van mijn overvloed, maar van mijn sobredeel, die gij mij uit genade {schenk} schonk, dat {zijn} is nu het geen, ik genegen ben, barmhartigheid te noemen het is nu ook regt dat ik hier tegen over de groote register van mijn onbarmhartigheid steld en dan die bijde met Elkandere verge lijkt en ziet welke de grootste van dien bijde is. en dan oordele of ik den loon der barmhartigheid of die der onbarmhartigheid verdiend te ontfangen in dien dag wanneer een yders werken hen zal volgen hoe zal ik onderwenden de daaden van mijn onbarmhartigheid voor den Heere op te noemen, daar die welbeschouw meerder zijn dan de dagen die ik nu 44 jaren oud <sup>33</sup> zijnde beleefd hebt, hoe veele daden van onbarmhartig heeden bedrijfd ik niet op eene dach, hoe schuldig staa ik bijelkeen avond voor God niet alleen aan onbarmhartigheid, maar aan alle mis\_daden gansch verdoemelijk voor den Heere hoevele onbarmhartigheid bedryft ik niet Elk en dag tegen mijn eigen ziel als drift, toorn on te vrden heid met de schikkengen Gods murmirenen gen

<sup>33</sup> Susanna Catharina Smit is op 28 Augustus 1799 gebore en eers op 26 Februarie 1800 in Swellendam gedoopt. Op 28 Augustus 1843 is sy dus 44 jaar oud.

tegen of over de verdrukkingen die my treft ongeduld zom  
tijd met hardheid vergezeld te gen mijn huis genoten strin  
ge straf uit oevening overhen die onder mijn zorge zijn ge  
steld de barmhartigheid, zoo wel over mijn eigen ziel {niet}  
{in het} als over hen, niet in oog houdende, daar ik op  
een barmhartige wijze bijde te hulpe {zeen} zoude ko{m}:  
men dinkende de Heere is over mij barmhartig lankmoe:  
dig en zeergenadig laat ik hen met goddelijke vermanen:  
gen onderrigten vermanen met smekengen tot God om mijn  
pogengen te zegenen zoo doen de zoude ik ook barmhar:  
tigheid aan mijn eigen ziele bewijzen {en} hen tot nut en  
mijne en hennē zaligmaker eeren en {volgen} in zijne  
godlijk voorbeeld volgen en den geestelijken stand tot den  
welke mij den Heer mij zoo barmhartig riep verziere  
in mijn huiselijke kring een voorbeeld temavolging  
worde. Maar ach! ijlās! schuldig voordē Heere  
onrein en gansch wegwerpelijk als een verouderd bemorst  
kleed. Ben ik een reine van harte? O mij! \_\_\_ hoe staa  
ik in dezen voor God? van waar kome de op gegevene  
misdaden daar ik mij reeds zoo schuldig in gevoeld ?  
komt dezelve niet uit het harte dien vuile bron  
van alle wanbedrijven dien zonden put daar ik alle  
dagen hoelangs hoemeer onreins uit op delft zoo  
dat ik zelfs huiverd er een oogblik meer in te werpen  
en doe ik het niet dan schuimt het op gelyk de brui  
schende zee en over helmd met des zelfs uitwer:  
pende slijk neen O mijn Heer gansch onrein van  
harte verdwijnt alle beloften die door uw aan den reine  
van harte is gedaan ben ik een vreedzamen zoo  
ja waarom dan zoo gereed mijn buurman F<sup>34</sup> tegen  
te staan als Hij mij aan mijn bezitting benadeeld te  
meer daar ik weet dat hij het uit vijandschap over

de verschillenden aard onzer levenswijze doen waar:  
om wordt ik ontstoken als Hij mij een Faricieer een ge:  
veinste heuchelaar noemdt en mij toeschreeuwd dat ik  
een schriftgeleerde Sathan ben, moest bij zulke onverwagsche  
gelegenheden den vreze des Heeren mij niet naar mijn  
een saam vertrek voeren en die getroffen den Heere voor  
hem om vergeving zijnerlasteringen vragen en met  
vreedzame woorden hem zoeken tot beschaming te brin:  
gen en tot den vrede bewegen in dien ik een vreedzame was  
zoude ik niet tot hem gezegd hebben Buurman onze  
tijd is kort en onze misdaden zijn vele wij byden zullen  
door God volgens onze werken geoordeeld worde komt  
laat ons den kortetijd van ons leven in vrede door bringen  
want toch zegt onzen Heer Jezus zalig zijn de  
vreedzaame want zij zullen Gods kinderen genaamd  
worden en indien wij bevoorregt wordt kinkeren [sic] Gods  
door Jezus genaamd te worden zullen wij ook bijde  
zalig worden in dier voeging met hem gesproken  
zoude hem tot bedarengen bragt en mij velekwel:  
lengen vermeid hebben doch wat was nu wel  
mijn vrede wekkend andwoord dezen alle de  
lasterlijke scheld namen die gij op mij werpt zijn  
uwe eigen naamen die niet mij maar uw zelve  
toekomt want gij zijt een bittere gal en een zamen  
knopeng van zwarte zonden bedenkt mij ziel  
was dat vreedzaam? was dat liefderijk? was dat  
hem te gewennen, of meer oorzaak tot lastering  
te geven in nu de vervolging die ik van toen  
aan tot nog toe geleden en noch leid niet door  
mij veroorzaakt ? zoude een zacht woord hem  
miet [sic]misschien bewogen tot de vrede gebracht

<sup>34</sup> Die persoon skel Susanna uit en noem haar verskillende name omdat sy piëtisties  
lewe. Dit is heelwaarskynlik 'n verwysing na "Filip Zietsman". Sien voetnota 13 bl.19.



hebben, en ik het middel daar toe geweest zijn  
Hoe zeer staa ik schuldig niet alleen in dezen maar  
noch aan zoovele andere op zich zelve beschouwd maar  
beuzelingen die als {licht} ligt stof had behoren af  
teschudden en waar overmochthans mijn onvreedzaam  
gemoed {over} opstoof en in zich zelve veel inwindig re:  
moer maakte tot hoon en smaad van mijn vreedzaame  
en zachtmoedige Heer, wiens liefde ik er door als  
uit het harte verdreef en O hoe onbegrijpelijk toege:  
vend goed op mijn smeken en bidden keerd Hij  
telkens weder als met een tedere verwijt {als} hebt ge  
nu onder vonden; wat de onwaakzaamheid uw  
heeft berokkend? en dan, O ja mijn ontfermer, maak  
gij mij waakzaam want mijn baas harte zal mij  
dien smarte weder brouwen hoe veel heb ik al door  
onvoor zichtigheid geleden ? hoe veele verworgingen op  
mijn arm ziel gebragt ? hoe veele oorzaak tot smading  
van mijn belijdenis gewerkt ? hoeveel traanen in  
bittere naberouw gestort? o dat mijns Heeren zorgvul  
dige waarschouwing waakt, en bid, op dat gij niet in  
verzoekeng komt mij altoos in het harte tot waaken aan:  
spoorde, dan zoude ik wakende de zonden overwinnen  
zalig zijt gij als u de menschen vervolg liegende alle  
alle kwaad tegen of van u spreekt u smaad om mijn ind:  
wille wees dan verblijd en verheugd want u loon is  
groot in den Heemel, hier staa ik weder stil en  
zegt Gij weet O Heer! of de vervolging de smaad  
verdrukking die uwe Dienaar en Dienstmaagd  
leide om uwentwille {is leid} dan of wij ons

alle deze bitter heeden door on eigen gedragen:  
gen berokkend; voor uw staan wij aan vele misda:  
den schuldig en geloove dus dat gij ons alle dien  
als kostijdingen [sic] toe zind op dat wij zoo beproefd als  
opkomende uit het vuur gelouterd den Heiligen sie  
raden uwes Zoons zoude aangedaan en gehuld in zijne  
klederen eens ingaan terbruilof des Lams oordeeld  
Gij O onzen God en helpt ons op dat wij niet {bezwy}  
bezwyken op den weg, maar in uw gesterkt moedig  
voort wandele tot dat wij eens genaderd aan Zions  
brede Poorten Triomfantelijk terug zien op alle in  
en uitwendige vijanden en in zoo verre wij voor  
uw schuldig staan vergeef ons genadiglijk onze  
zonden om jesus christus uwes zoons wil. Ja Heere  
wij gevoele ons schuldig voor uw maar hoe schuldig  
ook nochthans is er rijke bronnen van troost voor ons  
geopend wat zeide onzen Zaligmaker? Zalig zijn  
de arme van geest! Zalig zijn die treure! Zalig zijn  
die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid want  
zij zullen verzadigd worden. O gij kenner der harte  
andwoord gij zelve voor ons Zijn wij gebrokene arme  
van geest ? Zijn wij treurigen verslagenen van wegen  
de grootheid onzer zonden en ongerechtigheeden? hon:  
gere wij naar uwe gerechtigheid? dorste wij naar uwe  
heiligbeeld naar het heil dat Jesus christus voor  
arme zondaaren verworven heeft op het kruis  
naar het leeven die uit den dood van Jesus chris  
tus sproot toen Hij zijne ziele uitstorte tot een:  
schuld offer voor de zonden zijns volks.



hongere, en dorste wij naar den waarheid Gods naar  
dat leevend brood, dat leevend water, die neer kwaam  
uit den Hemel op dat de uitgeteerde verhon:  
gerde, verdorste zielen der der ten dood zinkende  
mensen zoude gevoed, gelaafd, verkwikt ge:  
sterkt zoudē worde, ja Heere! geef mij slegs  
naar de behoeften die gij mij deed en doet ge:  
voelen en ik zal leeven mijn Koning leeven  
en zijne vader! veel vruchten draagen.  
Nademaale dan Jezus christus, de armen van geest  
den hungerigen den dorstigen die treuren om henne  
misdaden voor God, bedroef zijn om dat ze henne  
zaligmaker door hen zondig gedrag door hen in wen:  
diege verdorvenheid, smaaden, hoonen, bedroeven door  
henne ondankbaarheid ont eeren de waereld reden  
geven dat Hij henne geliefde verlosser en God den  
heiligen gees gelasterd bedroeft word spreekt gij  
O mijn Heiland de zulken zalig dan O mijn Heer  
en mijn God! zal ik den armen kruipen den worm  
ook zalig worden dat is mijn treuren dat is mijn  
schreien dat is de pijn die mij het hart doorknaagd  
en die niet gelenigd word als dan, wanneer mijn Heiland  
tot mijn ziel zegt vrede zij u, ik zal u niet begeben, en  
niet verlaten:

---

gez. 58: 2.

---

Hij de kenner van 't verborgen,  
Kent ook mij en weet alleen  
Hoe ik hier in almijn zorgen  
Hijg' naar zijnen dienst alleen

Ja Hij weet hoe diep mijn zonden  
Steeds op nieuw mijn ziel door wonden  
Niet mijn ongeloof en waan  
Mijn geloof dat ziet Hij aan

---

Mijn liefste Heiland! hoe zijt gij zoo gestring met  
{mij} uw zoolang voor mij te verbergen, wild gij mij be  
proeven om te zien of ik uw zal blijven aan kleeven ?  
Ach Heere beproeft een worm en ziet wat zult gij  
in haar vinden? in dien gij uwe warmte van mij  
weg neemt; dan legt ik als een verkleumden op het  
ijs en zal daar blijven leggen en sterven. Maar neen  
mijn Heer! niet sterven maar gansch magteloo  
om op testaan mij van de plaats niet kenne bewegen  
testerven nochtans is niet mogelijk want den dood  
daar de verbintenis des zonden mij tot straffe on:  
der bracht zijt gij voor mijn gestorven tot mijn be:  
zwaaren bleef er niets oor dan nog dien zonden  
die mij zoo ligtelijk\_omringd. Maar dank aan uw  
mijn ontfermer! die dezen licht omringenden zonden  
schuld voor mij als mijn Hooge Priester bij God  
verzoende! Zoo dat den Heiligen vader hoe on:  
genaakbaar ook ons in uw beschouwende geene  
plaatze voor wraake meer vind. Maar altoos verzoend in  
uw, de goede en liefderijke vader is en blijft en  
blijven zal zoo lang als onzen Jezus leeft.  
neemt gij dan uwe warmte vna mij weg; Dan O Heere  
ben ik half gestorven maar laat gij mij die behouden  
dan leeft {ze} al waren ze ook als dien die reeds ten  
graafde daalde: Hoord dan mijn Heer! wat uwe  
dienstmaagd zegt al zie ik uw niet ik zal uw  
blijven

// deze licht omringende zonden diend wel tot vernedering  
tot veroodmoediging voor den schristen mens  
is niet [sic] {den hert} voor henne rekening want ook die heeft christus voor hen  
bij God voldoen  
dus legt er niets voor henne rekening het {bezwa} zwaart het {omdat ze ge}  
om dat ze streidig met den wille Gods is ook bezoek de Heere dat tijdelijk  
om zij volk dat te ontnemt  
asch in niet doodelijk //



blijven lief hebben (a)

// zomtijds schijnt 't als of den Heere henne gebeden niet hoort dan be klemt  
eene angst vallige vrees hen  
het harte doch ophouden te bidden is niet mogelijk hoelanger Jezus zich  
verberg hoe groter den  
onrust van den ziele worind en wromd tot dat zij haren Heer weder  
gevond hebt want buiten /.../ rust //

al wijs gij mij ook of los ik zal uw {blij}  
blijven aankleeven al andwoord gij mij niet nogthans ik  
zal tot uw roepen, want, gij zaag mij toen ik noch niet  
was, en beminde mij, als uwe eigen ziele en hoe zoudet  
gij mij u ik er ben niet zien niet aannemen niet  
andwoorden ? niet beminnen ? voorwaar gij ziet, hoord  
ontfangd en hebt lief alle die tot uw om hulp en bij  
stand naderd en dezen bewustheid O mijn Heer! staat  
op uwe eigen woord gegrond en hoop ik zal zelfs den  
macht der helle mij ontrooven en dat geef ik in  
uwe hand bewaard op dat ik het niet door ongeloof verlezee:  
en verder mij aangaande al zoudet mij uwe hand ook  
dooden noch zal ik op uw blijven hoopen, ook sterven  
de nog zeggen nu noch in mijn Koning! zachtmoedig  
ook nu noch heeft Hij mij gadeloos lief, ook nu noch is Hij  
mijn Heer mijn ontfermende Zaligmaker..

1

Hij is mijn Heer! mijn God!  
Mijn eeuwig deel mijn lot!  
Niets zal mij van Hem scheiden  
Met heel mijn ziel en zin  
Blijft ik gehecht aan Hem  
Hoe bitter k ook moetlijden (c)

// hoe bitter ik ook om zijnentwille moetleiden  
Hij is mijn dat overwaardig en gevoel mij er grote  
lijks door vereerd dat is wanneer ik onschuldig om zijn  
entwille leid //

2

Al dood mij ook zijn hand  
Nochthans blijft Hij verpand  
Aan mij door trouw verbonden  
Den zegel van zijn bloed (d)

// den Hgeest die Hij mij door bloedstorting  
en dood verworven heeft en in het harte  
tot een onderpand zijner trouw en liefde  
gelegd of geschonken hebt tot een bewijs  
dat ik blezijne [sic] ben en hij ook de mijne was door ik hem ook lief hebt gekregen //

Hoe ook mijn zonden woed  
Legt in mijn hart om wonden

// en zoude deze uit\_drukeng u mijn Zoon verwonde  
ren weet dan dat zij die uit den put des verderfs  
door den zoone Gods verlost zijt door dankbaarheid  
en liefde zoo danig aan Hem zich verbonden gevoele  
zoo dat er niets in den hemel of op der aarde is die

ze zoo lief hebben als henne dierbare verlosser want  
in Hem bezitte zij ook den vriendschap des vaders als  
Jezus liefde in het harte blaakt hebben ze vrijmoedig  
heid tot God als tot henne vader in en door christus  
tespreken en door Jezus gevoele zij zich deel genoodten  
van de dierbare beloftens in het Evangelie van henne  
Heer vervat niets grieft ook meer dan het gemis van  
van Jezus vriendschap, van Jezus vriendschap en dat is een bewijs dat ze  
Jezus lief hebben //



3

Met onvergankelijk goud  
Dat alle glans behoud  
// dat is dedeugden van Christus die Hij door dewerkengen zijnes geestes  
in de harten zijns zolks [sic] werkt aan hen mededeeld van Hem komende is en  
blijf het onverganke en onbezwaalkelijk gelijk Hij van wien het komt  
en door {waar} wien het  
gewerkt word komt van God door christus en keert tot God door Christus en is aan  
niets dat onrijn is onderworpen //

Al bruist en morst dezonden  
De goud die 't hart verheugd  
Schuiwd ijdele waerelds vreugd  
Houd zich aan Hem verbonden

4

wiens Zegel het om vat  
En stierd het hart op 't pad  
Waar op Gods Nazarener  
In dees ons aardsche woon'  
Zoo wonder Godlijk schoon  
Ons voor traad naar den hemel

5

Dus zal ik op Zijn trouw  
wat smart de zond m' ook brouw  
In Hem standvastig hoopen

// niet dat ik standvastigheid in de hoope in mijn zelvebezit oneen ik ben  
wankel  
baar als een zwakke bieze die in een sterken stroom staat doch een ding weet ik, dat is,  
God heeft zich in zijne geliefden zoon over mij ontfermd en de ontferming  
Gods die  
naa den verkiezing is vastblijft waar door Jezus mijn Zaligmaker gewonden is  
en geen macht der helle is immer in staat mij van mijn geestelijke oorspronk te  
rukken dat is uit den hand van Jezus dat is ook een getuigenis die des  
Heeren volk van  
binnen draag en die altijd een hoope op Jezus doet voeden O zoete hoop? o  
zoete uit  
vloeizel van de ziel! eene wensch met vertrouwen en liefde gepaard het  
welk te der  
heid werkt. //

Ook onder smaad en hoon  
Met uitzicht op een kroon  
Op 's Konings loopbaan lopen

6

Tot dat ik gansch vermoeid  
Daar waar de Heilbron vloeit  
Als pelgrem zij genaderd  
En 's Konings Rijks Trawant  
Mij inleid bij de hand  
Tot d' Koning en zijn vader.

7

Dan zie ik Hem wat heil  
Die Hem zelfs voor mij veil  
Gaaf, op dat ik zoud leeven  
En met Zijn eigen bloed  
De schulden hebt geboet  
Waar onder ik moest smeven [sic]

8

Zouw ik mijn Heer, mijn God  
Niet lieven nu en tot  
Al' eeuwen eeuwigheeden  
Zijn liefd' om vadt mijn hart  
En 'k voel de bittre smart

// doe ik noch zoo overvloedig de zonde ? Ach, de zonde!  
daar mijn dierbare Heiland zoo zwaar zoo bitter voor moest lijden  
ja die Hem het leeven uit wrong gelijk als een kleed daar men het water  
uit wringt, doe ik die zonden noch ?!\_ Ach pestelentie smette smarte  
zonde pijn. konde ik mijn Heer eene boete van bloederige traanen  
bringen over de zonden die Hem den dood koste en die ik noch zelfs  
onder zijne ontfermende oogen zoo dag aan God bedrijft Ach mijn  
Heiland! traanen traanen bittre traanen Doch naauwlijks hebt  
ik in de hoope op uw de traanen afgedroogdt of ik doe de zon  
den weer die ik zoo eeven beschreid hebt geene uitkomst voor  
mij den alleen bij of door den dood verlost te worden. //

Die hij voor mij moes leiden

9

Ja Amen lieve Heer  
Ik ben mij zelfs niet meer  
Maar eeuwiglijk de uwen  
Doe mij gelijk gij wildt  
Hoe zeer {t ook} het ook verschilt  
Met 't geen mijn wensch zouw bieden.

SCS

---

October 16 1843

O ben ik niet verplicht? niet schuldig het leeven die {Jez}  
Jezus christus mij zoo duur verworf Hem geheel en  
al toe teweiden? Maar Ach hoe druk mij toch het  
juk der zonden welk een smart! O gij gehaate  
zonden God zal u eens verre van mij weg doen.

O gij mijn vermoeide ziel schep moed den heer  
zal u verlossen uit den gevangenis van zonden en  
van dood Ach is dien zaligen stond noch ver ?  
of is het reeds nabij ? wie weet of den Heer niet al:  
rede bevel aan den Boode des doods heb gege:  
ven om de hutte der Ellenden te verbreeken de grim:  
delen der zonden kerker los te rukken en den heigen  
den ziel te ontslaan uit de boeijen van ondermaan:  
sche vermoeijenis wie weet hoe naar voor de deur  
de ontkleder van den vleesch rok staat of den  
grafwormen niet alreeds gebooren half wassen  
groot is, die mijn dood kist zal doorknaagen  
Die zich met de heiren der lijk wormen zal  
vereenigen om met hen ook eeven als de plan:  
ken die {die} het overschot in zich bevat mijn  
huid te door knaagen waar\_om is mijn hart  
zoo los van de aarde? waarom zoo los van mijn eenig  
eenigen zoon ? en zijne kinderen ? die ik toch altoos zoo  
knellend begeerde te zien, waarom verlang ik  
meer Hem en de zijnen in den Hemel dan hier  
op aarde te zien? is het ook den Heere die mij  
van de aarde in het aardsche doet sterven om  
dat mijn tijd zeer nabij is ? wel, zijne wille  
geschiede zijne naame zij geloofd Hij sterke  
zijne dienst maagd en leid haar Triomfante  
lijk tot aan en over den dood gerust geeft ik  
mij over in de handen van mijn Heer mijn God  
geloovende

geloovende zijne belofte nisse zal nooit hare ver:  
vulleng missen, Ik ben met uw alle de dagen  
tot de voleinding der waereld dus ook in den  
dood met hen met al zijne gelovig volk.  
Hij kocht mij met zijn bloed en zal Hij mij ver:  
laten in de uure derbenaauwdheid? dat zij ver:  
re getroost onder beschermeng van den God mijns  
leevens stapt ik mijn sterfuur nader en Hij  
die magtig was mij den hel te ontrukken is ook  
mchtig mij standvastig op Hem te doen hoopen  
Daarom dan omdat ik niet weet hoekort of lank  
ik nog hier op aarde zal verkeerem is het nodig dat  
ik ongemerkt bevel aan mijn huis geef, en mijn zaaken  
zoo schikt dat alles geregeld te vinden is dat aan mijn  
zorg is toe betrouwd op dat er door mijn sleur gene  
verwerring onder den ontstelden huisgenoten ontstaat  
ook waakende in het gebed tot God overmijn hart den  
wacht houden op dat den boozen vijand niet toegelaten  
wordt met vermijtingen in de uure der benaauwd heid  
op mij lostebreken den Heere met Ernst smeeken mij  
door de werkeng van zijne Hgeest arm en klijn voor Hem te  
houden en toe te rusten met geloof en liefde en een levende  
ge hoope, in, en op, Jezus christus onzen Heer. Ernstig op  
de gemoedere van hen die aan mijn zorg is toe betrouwd  
in dringen tot hen zeggen zoek den Heere terwijl Hij  
te vinden is en roep hem aan om redding uwer zielen  
terwijl Hij nabij is dinkt dat uwe leeven een schaduw  
gelijk is, die voorbij gaat en zoo als de boom valt  
zoo blyft Hij leggen en zoo als God den zondaar  
vind

vind zal Hij hem oordeelen die buiten het geloof in christus sterf zal ook buiten de zaligheid dat alleen uit Hem is, geoordeeld worden in dien God uw als een zoekende naar christus en zijne geregtigheid vind zult gij ook door Hem behouden worden zoek hem dan in uwe Jeugd op dat gij in Hem een toevlugt vind ten daage der benaauwdheid eene helper in de langen stonden des doods.

Tot mijn Man wij zijn sterflijk laten wij Elkande: ren bezitten als niet bezittende want de dood is een wandelaar die niet verschoond laten wij dan Ernstig voor den Heere wandelen en reinigen in de hoope op Jezus, christus, onzen Heer! onzen zaaken zoo schikken dat eene verweidering ons niet zoo belemmerd dat er eenigen murmireerengen uit ontstaat en onze smarten daardoor vermeerderd worde maar met stil: le te vreden\_heid ons onderwerp aan den wille Gods in de Hoope malkandere eens weder te vinden en die voorgaat zal den maablijvende verwachten.

Tot mijn Zoon<sup>35</sup> kan ik niet spreken daarom is het ook nodig dat ik hem een brief schrijft en zeggen bekeert uw tot den Heere uwe Gods op dat gij in den dag des doods niet voor Hem te ligt bevonden word en uwe leeven niet van u als door een stomp ver: roest half af gebrooken zwaard in den hand eenes Sathans genomen word want dit toch mijn eenigen lief Zoon, eene eeuwigen zidderin met on uit put baargeweene ten gevolgen hebben dit is den loon van hen die Jezus Christus versmaad het

---

<sup>35</sup> Hermanus Samuel George Smit is op 10 Julie 1814 te Graaff-Reinet gebore en in 1879 op Harrismith oorlede. Hy is Susanna se oudste seun.

het bloed des neuwen [sic] textaments oortreed en stou: telijk eenen wreekenden God te gemoete tred gedinkt aan den man Matthe 28: 11-13 dit zeide den God mans mensch toen Hij de zondaaren waarscheuwde te gen de vermeeteldheid van henne zorgeloze hardnekkig: heid, hen daar door willende tot de gehoorzaamheid des Evangelies brengen die Hij hen in zijne perzoon verkondigde. O George!<sup>36</sup> mijn eenigen mijn in: gewand, hoe zal ik heene stappen zonder te weten hoe de zaken uwer eeuwigen belang tusschen u en uwen God staat mijn oogen sluiten zonder een gegronde hoop dat ik mijn eenigen zoon in den rijk mijns Gods weder zal vinden of van Hem daar zal ge vonden worden. Zalig zeide den Zaligmaker der waereld is de buik die niet gebaard hebt en de borsten die niet gezoogen is geworden hoort dan vlugt tot den zoon van God om behoudenis want zoo gij uwe harte zoude blijven verhard te gen den God onzes leevens tot geene waarachtigen berouw ter bekering uw liet bewegen, ware het mij beter dat ik u nooit ontfangen had, ontfermd uw dan over uwe eigen ontstervelijk deel en vlied! want de tijds is kort en de ewigheid nimmer eindigen den wech weet gij die heeft uwe ouderen uw van jongs afaan aan gewezen en gedinkt dat over hen daar veel aan gearbeid {is en} doch weder spannig is gebleven eene gestringen oordeel zal geveld worden, scheuwd ijdele gezelschap werwerp [sic]

---

<sup>36</sup> Susanna bekommer haar gedurig oor George se siel en of hy die hemel sal bereik en God sal vind. Aangesien haar tweede seun oorlede is, is hy nou haar grootste bron van bekommernis. Sien voetnota 35 bl.49.

zedes verdervende romaansche boeken lees noch dezen of dien die door ijdele Pochgers zijn geschriven op dat uwe vlugge geest niet aan gevuurt wordt hen naatesterven, en daardoor het duurzaame door de vergankelijke verslonden wordt. en gij te laat ondervinde dat ge naar den wind alle de daagen uwes leevens hebt gegrepen. O dat ik uw nog eens zien kan, meer om bymonde aan uwe onstervelijke ziel te arbyden, dan, wel, om de begeerten mijner oogen te voldoen hoort dan geliefde wat erstaat die Jezus christus niet lief heeft is een Mare nathan leest het zelve! lees ook den bijbel ernstig ook zulken boeken die de waarheid van Gods woord regt snijdt op dat uwer gees met wijsheid gevoed lust krije in des God zaligheid en daar door uit gedreven in de gebeden tot den rijke God en Zaligmaaker die aan alle die waarlijk zoekt doet vinden het geen zij zoe: ken zoekt geene waerelds wijsheid want die vergaat maar zoek de vreze Gods spruitende uit eene waar: achtige bekering door geloof in den zoone Gods heb Jezus christus lief lees Johannis 14: 15. — 24 en merk op hoe den Zoone Gods aandrindt op de liefde tot Hem als noodzakelijk om door God erkend te worden. O mijn Zoon zoude het nood: zakelijk zijn dat ik zeide die Jezus christus niet aanbid verwerp Zijne eigen ziele zoudet gij uwe leven verwerpen en den dood kiezen? waar toe leeft gij, om eeuwig te sterven ? of leeft gij om uit dit stoflijk

stoflijk leeven over te gaan in een onstoflij onverderf: lijk leeven tot {eer} eer van uwen schepper en tot roem van den groote verlossing die Jezus christus den zon: daaren te weeg bracht en uw daar in eeuwig te ver: blijden, met uwe voorgelachten die geloovig in dien weldadigheden Gods zijn heene gekwijd en reeds onverderfelijkheid hebben aangedaan door de gena: de en liefde van God onzen vader in christus on: zen Heer hoe ver zoude ik in dezen uit wenden indien k aan mijne gemoeds aan doening den vrijen teugel gaf mogelyk heb ik u reeds in den begin mijnes brefs bedroeft als u daar in beschouwende als eene volslagen ongodzoekenden uwer moeder als of gij tot Jezus christus zeide wijk van mij want in de kennis uwer weegen heb ik geen lust dat hoop ik niet geliefde dat gij zulk eene zoone der smarte uwer ouderen zijt. Doch dierbaar kind van vader, en van moeder hoe zoude wij u anders kenne beschouwen als nog blind en buite God daar wij in uwe brieven als tot nu toe gene voldoening voor on: zen begeerten hebben gekregen het is niet den ze: delijke Burger maar de veroodmoedigde zondaar die Jezus christus zalig spreekt de zonden is een plant die beschied en betreurd moete worden en in dien dat met u zoo was aan uwen zoude gij uwe harte beten kenne ontlasten ? Dan aan een paar God zoekende ouderen ? de gevorderdheid uwer jaaren moet uw den basis onzer harten al hebben doen op merken door den drang onzerbrieven hebt gij ken: ne

bespeuren waar onzen meesten kommer voor u uit ontstoot  
 zijt gij wijs zoek den Heere zijt gij dwaas wend uw tot  
 Hem die de dwazen wijsheid geeft. Ziet gij de wegen Gods  
 zoo wandeld op den zelve ziet gij niet omdat gij blind  
 zijt bij Hem is oogen zalf Zijt gij rijk in God zoo deeld  
 van uwe rijk\_dom aan uwe ouders uit den schat uwes  
 harte meede zijt gij arm voor God verblijd uw dat gij uwe  
 armoede kend bij Hem den heuld der armen is groote  
 rijkdome te vinden Hij geeft mildelijk en verwijt niet,  
 zijt gij vroolijk verhuide ons ook met ons te melden  
 wat het geluk is waar over gij u verheugd zijt gij be:  
 droef gaat tot den Heere en koop vreude olie zonder  
 geld in de hand. Zijt gij ver zadigd en verkwikt  
 deeld mede aan ons op dat wij ook van uw end wegen  
 ons verkwikken zijt gij hongerig en dorstig gaat tot den  
 rijken dis, van Gods Zoon vraag Hem zij zal uw  
 geven Hemelsch broot, en levend water vloeiende  
 uit Hem zelfs den eeuwigen rotssteen ten dage van  
 den vloed des doods een helper uit de benaauwdheid  
 nu geliefde overweeg wat uwe moeder uw in dit  
 klijn bestek voor schreef en kiest uwe weg den eene  
 leid ten leeven en den andere ten dood niets is ge:  
 vaarlijker dan gerustheid buiten God. O Eeuwige: [sic]  
 weezen! God van genade en ontferming! ontrust Hem  
 tot gelooven opdat Hij het leeven vinde in Jezus  
 christus uwen lieven Zoon! \_\_\_\_\_ God schinkt  
 uw mijn geliefde George<sup>37</sup> zijne genade Amen.  
 schrijft ons in welk een toe stand gij uw naar den inwendi  
 gen bevind uwe armoede zal ons zoo wel {wel} verblijden

---

<sup>37</sup> Sien voetnota 35 bl. 49.

als dan wanneer ge schreef dat gij uw rijk in het  
 bezit van den vriendschap onzes Zaligmaker bevind  
 want wij wete dat niemand den rijkdommen des  
 Heeren deelachtig word ten zij hij zich eers arm  
 en naak bevonden hebt voor God dan eers kleed  
 Hij hen met den klederen van zijnes Zoons ge:  
 regtigheid en omgord hen met een drang ten goe:  
 de biddende zullen wij den Heere verbeiden  
 terwijl de hoop op des Heeren ontfermende ge  
 nade ons zal schragen gij dan dinkt na  
 op dat er niet over uwe ziele een tijd van  
 dodelijk verkoeling komt waamaa gene:  
 plaatze van berouw voor u zal gevonden wor:  
 den hoewel gij die met tranen zal zoeken  
 want den Engel zwoer dat nadezen tijd geen  
 tijd meer zijn zal opb: God spreekt een  
 twee en driemaal in dit leeven tot den mensch  
 opdat niemand zoude zeggen mijne zonden  
 was mij onbekend En wee hun! die deze roep:  
 steme wederstaat die zij gelijk een ezauw  
 van den welken de Heiligen schrift zegt die  
 van God gehaat was.

bladsy 55 is leeg.

geen bladsye 56 / 57 / 58 nie



den 1 Novimber 1843

Mijn Ziel is ontroerd want ont telbare storm  
van zondige woelengen en onstuimige gedagten  
ontrust mijn hart ook vrees ik dat ik nog een  
huichelaar voor God ben, want ik ontdekt zoo  
vele Godloos heden in mijn binnensten die mej [sic] dunkt  
gansch streidig te zijn met genade werkeng ach  
hoe volterind is zulk een toestand hoe ben ik door mij:  
nes harten boosheid zelfs gedrongen te vragen  
zouw het waar zijn dat ik God in der waarheid  
vrees op de regte wijze zoo als des Heeren ware  
kinderen Hem vreeze en diene ? Mijn ziel is  
gants geschudt geschokt het is als of beelsibub  
zich uw met geweld van mijn meester wild maken  
zoo de Heere nu niet terhulpesnelt geraakt ik  
in een droevige verkouding O Mijn heiland  
waar zyt gij toch! \_\_\_\_\_. hoe menigmaal  
bood gij mij in zulken omstandigheden den hand  
stelde mij in de ruimte en zeide ik ben en blijft  
uwe God O Gij getrouwe en stand\_vastige hulpe  
der ellendigen ook nu nog zijt gij mijn  
Heer mijn God, ook nu nog zal ik op uwe  
bijstand hoopen schraagde en sterkt mij opdat  
ik het geloof behoude Heere helpt mij op  
dat ik leve en behoude blijve O mijn God  
wees mij toch genadig! geef mij niet over aan eene  
verkoudene af val gedinkt mijne O Heere mijn  
toe vlucht in den nood.

Nov. 2.

{Ik dunk}

Mij dunkt de oorzaak van de droevige {gemoeds}  
gestaltenis mijnes gemoeds daar ik thans in verkeerd  
is ontstaan uit murmmurerengen tegen des Heeren  
weegen die Hij den God der wijsheid der liefde en ge  
nader met mij houd nu een tijd van ruim twee jaren  
vond mijn vader goed mij onder den roede van ar:  
moeden vervolging mijner vijanden en zware verdruk:  
kengen te doen doorgaan naar het uit wendigen  
doch schraagde sterkte en vertrooste mij inwendig  
lijk zoo overvloedig dat ik menigmaalen uitriep  
uwe wegen O God is zaligheid doe over mij komen  
alles wat uw behaagd al sterkt het nog zoo zeer  
tot verpeiniging van mijn ligchaam zomtijds  
werd er een murmireerende inwerp\_zel mij in het  
hart geworpen dat mij zeer peinigde en wel eene  
ge daagen van licht beroofde doch den vrees van  
tegen den Heere te zondigen deed mij met ver:  
dubbelend roepingen en smeekingen tot den Heer  
uitgaan Het duurt dan ook niet lang of Jesus  
Christus verlost mij weder van den bozen en  
schonkt mij uit genade eeneruste zomtijds van  
weekenlang zelfs de ongemakkelijkheid van  
mijn Hemeur zwigt voor dien tijd en overvalt  
het mij nu en dan beschouwd ik het gansch  
buiten



buiten het leeven dat uit God is ja als niet  
aan mij behorende of niet door mij bedreven zijn  
de zeggende tegen den zonden gij zijt buiten mij  
gij ligchaam der zonden mijn koning heeft uw  
tot den verrotting veroordeeld woeld dus maar  
uwe tijd is toch zeer nabij. Doch ziet nu hoe  
listig den Zathan met mij te werk ging en hoe  
ongemerkt hij mij in zijn strik ving. Het is hier  
bij nodig dunkt mij aan {Op} te merken dat zederd het Ingels  
gouvernement ons Nathals grond be oorloogde en in:  
nam de in komsten van ons gouvernint schaars is  
geworden de Heeren van het komtoor [sic] hebben bij  
der hand genomen hen zelve eers te betalen en dan  
ook eerst hen die zij gunstig waren ten laatsten  
als er wat overbleef gaven zij dat den oude heer  
Smit doch meest al is het and woord er is niets  
al zijn wij nog ook in den dringensten nood moeten  
wij ons getroosten en bragt den meesten van onzen  
dagen in den kommer\_volle armoeden door alleen  
het oog op God geslagen die draagt en red het zeg  
gen van Jezus de vossen hebben hoolen Matthe. 8:28  
Matthe 4. en doe Jezus hongerde bij den vygeboom  
de zware beproevengen daar Aps. Paulus van spreekt  
waren menigmaal als krukken onder mijn  
armen prijzenden heere dat ik verwaardig word Hem  
te volgen op den weg van lijden nu voor omtrend  
veertien dagen geleden stapte ik op zekere morgen mij  
hut uit

uit mijn oog viel op den scheuren en barsten die in  
den pleistering van den wanden van de buiten zeide  
was, op den in zakken de dak den overhangen den  
geuvel nu dagt ik den regen zaizoen [sic] is op han:  
den is reeds daar, wij hebben geld genoeg om den  
dreigend gevaarte voor zien doch den booswigten  
wil ons dat niet geven als de heere ons met  
helpt worde wij onder den puin begraven  
den angst bevingd mij alle de andere behoef  
ten van het ligchaam schoot mij op eens te  
binnen en ik vrieg eenigzints vermeeteld driftig hoe  
Heere wat wilt gij met ons doen? hoe lang  
zult gij toelaten dat de goddeloozen vijanden  
van God en zijn volk over ons heerschen ?  
een schrikkelijk ongeduld nam bezit in mijn  
hart ik ging naar binnen weende wilde bid:  
den doch bezefde zzer ras dat nu het bidden  
meer een twisten met den heere dan wel een kin:  
derlijk gebid zoude zij toen vreesde ik zeer  
en verborg mij voor den Heere gelijk een  
schelem doen wanneer het iets kwaads heeft  
bedreven van toen af was den rust van mijn  
ziel gestoord en het gebed geweerd

// de Psalmen die mij den Heere in den nacht gaf is ook op gehouden //

en heiren van  
verzoekengen zulle als baren van de Zec over mij  
hooft en mist daar bij den boedvaardigen  
oodmoed

voor den heer ik ben overteugd van mijne zonden  
en weet den Heere zal tot mij niet weder ke  
ren zoolang ik niet tot waaren boeten komt ik  
vrees voor een zware afval en ben angstig ontrust  
doch mijn hart als een stuursche booswigt  
wederstaat de beevingen mijner ziele ik weet  
niet wat ik zal beginne Heere Jesus be:  
houd mij \_\_\_\_\_ uit genade! \_\_\_\_\_ Och Heere  
Heere gij zijt toch mijn God, en toch ik voel  
mijn Heiland is en blijft mijn liefste Broe:  
der hoe ongelijk\_vormig ik ook aan Hem ben  
Hij is het toch! O jaa! Hij is het toch en zal  
het blijven tot in alle eeuwigheid.

// ik blijft op mijn onwankelbaren rotssteen hoopen alrukt den dood mij  
{mij} ook weg Hij die mij eens zeide ik ben u heil Zal mij nooyt ten  
sterve overgesten //

Mijn redder! mijn ontfermer! blijft tog  
niet van verre staan vergeeft mij mijn  
wanbedrijven en red mij uit den nood  
buiten uw O liefste Heer kan ik niet le:  
ven wat zijn mijne dagen een schaduw die  
voorbij gaat laat dan O Heere mijn laat:  
ste dagen blijken draagen dat ik Jezus eigen  
ben. O mijn Heiland voedzel en spijze van  
mijn ziel op neuw [sic] grijpt ik alle de beloften  
{aan} den zwaar gedrukten en belasten onder  
de gewigte henner zonden toegesproken aan Doch niet onder  
dan gelyk uwen Knecht T: van der Groe<sup>38</sup>  
zeide

---

<sup>38</sup> Theodorus van der Groe (1705 - 1784) 'n predikant van Kralingen wie se geskrifte herhaaldelik herdruk is. Van der Groe het met 'n weduwee De Vries gekorrespondeer en daaruit blyk dat sy invloed in die Kaap werksaam was en dat dit na 'n aanvraag bybels gelei het. Sy standpunt was dat 'n mens die Bybel en ander stigtelike boeke moet lees om tot die ontdekking van sy sondige en ellendige toestand te kom.

zeide Rood geverwd in het bloed des Lams  
overwelke den lieflijken geur van den dierbare  
kruis verdiensten mijnes Heeren Jezus christus  
verspreid zijn {leggen} waarlijk Heere ik ben sleg:  
ter dan een hond en al wierp gij mij heden  
nog in den helle zoo zoude ik indien het mogelijk  
ware dat daar de waarheid erkend wierd ook  
dan daar uwe regtvaardigheid roemen en uit  
schreeuwen billijk! billijk! verwees mij God  
tot dezen plaats Ellendig ben ik doch den  
Heere vergold mij naa Zijne waarheid en ge  
regtigheid met een billijke vergelding O Heere gij zijt lankmoedig en  
groot van goedertierendheid en ik daar integen  
ben niet waardig dat ik leev, ik voel mijn schuld  
voor uw daarom vervoei ik mij in stof en in  
zonde assche en mijn hart berst in mij van wegen  
de rouw mijner zonden en ik schaamd mij  
voor den heeren over de bitzheid mijner onge  
regtigheden O Jezus Christus ziet het harten  
legt open geborsten voor uw giet uw rijn water in  
den op geretenen wonden en zuiverd den vuile:  
bron van alle wanbedreiven op dat de bitte  
re galle die in dat lelijk hart verborgen legt  
niet voort vaard met d eplante uwes geestis [sic]  
te verworgen te kwetzen en knouwen.  
geeft rust en troost O mijn liefdadig Heer  
op dat ik u met hart en daaden eer.

Nov. 3. zeer vroeg in den morgenstond

Hoe meer ik over mijne brutaalen vraagen nadinkt  
Hoe meer ik van mij zelve walgd hoe durfte ik arm  
/.../setig stof onreine zondaar den Heere vragen wat  
wild gij met ons doen gaat het mij ook aan wat  
den heere met mij doen wil heeft Hij mij niet uit  
het stof der aarde geformeerd tot dat einden gesteld  
zoo als het Hem naar zijne vrijmagtigen welbehagen  
goed dacht wat regt of aanspraak heb ik op des  
Heeren zorge anders dan die het welk zijne goedheid  
mij uit genade schinkt heeft de eeuwige ontfer-  
ming des Heeren mij regt gegeven aldus tot Hem  
te spreken ? ik staa versteld verbaast over mijn  
zelfs van waar dien vrijpostigheid kwaam hoe  
was dan dien oodmoedigen kinder eerbied dien  
liefde vrees die mij al zoo door drong  
in dien uur der verzoekeng van mij geweken  
O mog ik uit de smartelijke droefheid die ik  
nu lijd toch voor zichigheid leeren Maar ach  
wat zegt ik daar de wijze lessen waarschouwen  
de vermaningen van mijn dierbare Zaligma:  
ker niet zoo vele in vloede op mij maakte  
dat ik mij waakende en biddende gedroeg  
hoe zal mijn eigen voorval {het de doen} van  
zonden schanden het dan doen ? ten ware  
Jezus christus mij zelve leerd? en leid en on-  
der wijs ? zal ik nog maar een onvernunftig  
beest voor den heeren blijven nogthans ik  
hoop mijn Hoogepriester zal voor mijn in tre:  
den bij God overmijne schul:  
den doem hoe bekrompen is mijn hart zouw ik  
nu wel regt boedvaardig wezen ?

// ik wantrouw mij zelve  
hoelang heb ik al gezucht en geweend om het dag  
lig beeld mijnes Heeren deel achtig te worden  
en ziet ik ben nog maar een wille kerken gelijk //

in den nacht tusschen Nov 3 en 4.

Evg. gez. 36

Heugelijke tijding  
Bron van hart verblijding  
Evangelie woord,  
woord van God gegeven  
Woord van eeuwigleven!  
Zalig die u hoord  
Zalig Hij wiens harte gij,  
Mit een onverwikt vertrouwen  
Leert op God te bouwen

Door zijn vredeboden  
Doet God zondaars noden  
Tot het hoogste goed;  
God heeft ons vergeven  
God schinkt ons het leven  
Door des Heilands bloed  
Ja de Heer wil nog veel meer  
Boven bidden, boven dinken  
Alles aan ons schinken!

Hoe ook afgezworven,  
Hoe geheel bedorven,  
Hoe gehecht aan 't kwaad;  
wilt gij Zalig wezen  
Niets hebt gij te vrezen  
Hier is hulp en raad;  
God vergeeft de Midlaar leeft  
Zelfs heeft Hij 't ranzoen gevonden  
Voor de grootste zonden.

Zalig die 't gelooven!  
Troost hun nooit 't ontrooven

// O ik weet mij vader is genadig  
en zal mij niet verstooten maar waar  
om moes ik tegen Hem zoo impertinent [sic]  
ondankbaar mij gedragen door  
het leven zelfs ik uit zijne hand  
ontfangd enkel die eene verbeurde gena-  
de is daar in boven hoemildelijk en  
goedertierend zorgd Hij voor mij  
Ach Heere ik heb Zwaar gezondigd  
doch gij vergeeft mij om zoons wil.  
Mijn zware /d...ld/. //

wekt hen steeds tot vreugd  
Kracht tot goede werken  
Voelen z' in zich sterken  
Kracht tot liefd' en deugd  
Door Gods kracht in hun volbragt  
Komen zij gedurig nader  
't Beeld van hunne vader

Woord waar op {weer op weg} bouwen  
Daar wij op vertrouwen  
Evangelie woord!  
Bergen mogen wijken  
Gij zult nimmer {nooit} wyken  
Want gij zijt Gods woord!  
Dat ons Heer! den troost dier leer  
gene twijffling ooit ontroove!  
Sterkt ons int geloove!

Nov. 4. voor dat het licht was

O Hoe bloede Mijn Zaligmaker voor mij op  
het Kruis! Druipende van bloed zakte Hij neder  
in de armen van den dood hoe verstyfde zijne  
Heilig godlijk ligchaam in het graft zoo kocht  
Hij mij en Ach hoe liefdeloos en ondank:  
baar aan Hem is mijn gedrag O Heere help  
gij mij tot deugd en goede werken op dat uwe  
vader ook door mij verheerlijkt worde en ik  
in myne gedragengen uwe kruis dood mijne  
susteren verkondigen.

---

s avonds ... te tien uren omtrent

Ach welk een geest was toch in mij toen ik den Heer  
vrieg wat wilt gij met ons doen was het niet  
eene boezen Sathan die in mijn sprak? of was  
het mijn eigen verregaande vermeteld boos harte  
die zich verhefte over de goedertierendheeden des  
Heeren over mij? ik smeekt den Heere om ver:  
geving over mijn [sic] zonden. Doch het is als of ik ziet mijn  
zelve dien beledigeng aan mijn ontfermende  
Zaligmaker gedaan niet kan vergeven met de  
diepsten verontwaardiging beschouw ik mijn  
zelf hier over temeer daar ik de tederheid  
van mijn Heer nog over mij gevoeld. Even  
zoo als Hij geduld met goedheid gepaar den  
booze jooden weldoende bewees zoo doet Hij  
ook aan mij. O dat de diepsten boete voor God  
mij het harte doorweeke en den oodmoet die  
ik thans gevoelt mij nooyt weder begeve door al  
mijn leeven.

Heden morgen zeer vroeg in den aan brekende morgen  
stond stapte ik uit het bed naar eene vermolijnden  
slaap om mij voor den Heeren te veroodmoe  
digen doch was twijfelmoedig in zeer bekrompen  
niet dat ik aan de weldadigheeden des Heeren  
twijfelde maar eene wantrouwen aangaande  
den op regtheid mijnes gemoeds vervulde mijn  
hart met schromvalligen kloppengen daarom  
zeide ik tot den Heere met opsteigende zuchten  
gen O Heer ik ben een groot logenaar en vreez  
dat mijn Heuchelachtig harte mij bedrie  
gen zal Toch gij kend en door zoekt het harte  
en help de dwalende enkel en alleen uit ont:  
fermende genade tereg en alhoewel ik door zonden  
en ongerechtigheeden beroerd ben werp ik mij op den  
kruis \_verdiensten van Hem die de krankheden  
genees en om wiens wil gij O vader de ongerechtig  
heeden vergeet laat mij dan nu weder in  
Hem een helper en in u eene vergevend vader  
vinden \_\_\_\_ bij deze uit boezeming werd mijn  
hart ligter en benepen gemoed ontlaste zich door  
een vloed van tranen toen dacht ik, is het dien {dat}  
zoort van tranen die de Heeren van de ogen  
zijnes volks zal droogen? ik zuchte tot den  
Heere om licht op mijn pad, en als het {den}  
Hem behaagde mij toch uit zijne waarachtigen  
woord eenig troost te welle schinken Dach

zoo zijne wijsheid het behaagde mij thans  
niet te andwoorden zal ik hopen op zijne  
goedheid wagten.

hier op nam ik mijn bundeltje met bijbeltexten  
trok er een uit doch met een bevend harte onder  
op ziende zuchten trok ik eer ik den eersten in zaag  
eene tweden om nooit te vergeten hoe dat den Heere  
mij op mijn smeken den druk verligte plaats ik deze  
twee gewigtigen troost volle beloftens uit Gods on  
feilbaarwoord hier onder.

eerste

The eternal God is thy re:  
Fuge and underneath  
are the everlasting arms:  
and he shall thrust out  
the enemy from before  
thee, and shall say de:  
stroy them deut. 33:27

tweede

And God shall wipe awaij  
all tears from their eyes;  
and there shall be no more  
death; neither sorrow nor  
crying neither shall there  
be any more pain for the  
former things are passed\*  
away. Rev. 21:4.

---

My hiding place mij refuge  
tow'r  
and shield art thou o Lord  
I firmly anchor all my hopes  
On thine unerring word.  
Thy mighty arms of pow'r and  
love  
Support my fainting soul  
Thy prefence shall my fears  
remove  
And all my foes controul

---

His own soft hands shall wipe the tears  
  
From ev'ry weeping eye;  
And pains and groans and griefs and fears  
And death itself shall die.  
How long dear Saviour O how long  
  
Shall this bright hour delay?  
by swifter round ye wheels of time  
  
And bring the welcome day.  
nooyt heb ik meer

meer treffende ondervonden wat het is zich  
met beving te verheugen als deze{n} morgen waar  
lijk ik verblijde mij in de neuwen gunst bewij  
zingen des Heeren Jegens mij de dankbaarheid  
die ik gevoelde verwekte pijn en de blijdschap  
vreze de vreze droefheid Doch van eene andere  
aard als die waardoor ik zoo vele daagen was  
geprangd geweest eene droefheid naar de gelyk  
vormingheid van het Heiligbeeld van mijn dier  
baren zaligmaker het was als of ik hem zag en  
zijne vriendelijk aanschein balzen in mijne won:  
den goot zoo dacht ik mijn ontfermer hebt  
gij u al lang met mij bemoeijd en nog ben ik  
maar den onwijzen kind derzonden en een ver  
twistster van het goed dat uwe genade mij toe:  
diend. maar gij O Heere die de dooden leven  
dig maakt de vertreedenen uit het slijk op rigt  
de kreupelen en waggelende bij de hand vat hen  
leid de verborgen heeden uwer genade de won  
deren uwerbeloften doet aan grijpen door de hand  
des geloofs dezelve aan henne ziele toepast is ook de  
grond mijner hoope den anker waar aan ik  
in de woeste baaren van zonden en waereld  
blijft hangen rust gij mij dan toe met geloof ende  
liefde tot Hem aan wien ik mijn ganschen  
verschuldig ben en laat den nedrigen oodmoed /.../

## DAGBOEK 8 <sup>1</sup>

### LYST DER LIEDEREN IN DIT BOEKJE.

1. Verheft myn geest met blyde klanken Gods goedertierenheer.
2. Zal dan myn vleesch in 't stof haas zinken, tot op de jongste dag.
1. Hy Jezus onze beste vriend.

5 Mei 1844

Toen nu Jezus de scharen van zich gelaten had, ging hy naar huis, Mattheus 13:36.  
O hoe tref my deze weinige woorden hetgeen den Evangelist zegt.  
Woonde God den eeuwigheid in een leeme huis een menschelyk verblyf van  
steen, zand, aard gebouwd? O wonder mensch! O lam Gods! O Heiligen  
bewoner! - bevoorrechte hut. Sterkte gy den God van het heelal tot een  
beschutting tegen de hitte des daags, tegen de koude des nachts. Herbergde  
gy het menschelyk deel van Gods eigen zoon onder uwen lagen dak voor  
onweers vlagen hagel buien. Hy ging naar huis O ik zie hem henen  
wandelen, My Verlosser! ik zie hem deze geringe woning zo oneindig beneden  
zyn stand - binnetreden zyn eigen aarde kust zyn voeten, de geringe  
woning ontvangt zyn God. Majesteit verernst de wanden van het gebouw,  
want God is er binnen getreden, diepe stilte en goddelyk eerbied heerscht  
er, den diepdendenken Jezus, is er binnen, hoe staat het heilig oog ? hoe  
het zedig gelaat? wat prykt op den onverderfelike voorhoofd ? wat boezend  
de heilige ademtochten uit? wat is op de zwygende lippen te lezen? o gy  
sprakelooze wonden, had gy in uwe onzondigen onschuld ene spraak vermogen  
ontvangen wat zou gy den omopmerkzame [sic] zorgelose mensch geleerd hebben ?  
Heere Jezus! uwe mensche wording geeft alleen waardig aan de menschheid  
der menschen! - wat zyn wy buiten u hoewel door den vinger Gods  
gereformeer ...  
wat zyn wy geworden, naar dat den mensch den beelde Gods hebben  
weggeworpen  
en wat zouden we eeuwig hebben moeten blyven zyn zo Palestina, Bethlehem,  
Nazareth, Capernaum en Jeruzalem, en O den berg Kalvaria, uw niet hadden  
gezien. Wat zyn zy die uw niet hebben geloofd, u niet hebben ontvangen,  
u niet hebben erkend. Ja, barmhartig Heer, wat zy ny zyn zullen alle  
degenen worden die u in uwe evangelie niet geloofd, ontvangt en erkend  
hebben. Ontfermt u O Jezus Christus over myn enigen zoon en zyn klein  
gezin, laat de smeekstem uwer heilbegerigen dienstmaagd, in de stille  
nacht tot u opgezonden doortocht, door de donkerheid vinden, en ontvangen  
gy het in 't eeuwig licht, en geeft leven aan hunne zielen, opdat ze  
niet worden wat allen reeds zyn, die u verworpen hebben. Och Heere myne  
George  
myn enigen kind, laat hem met zyn genade vinden in uwe ogen. Wellicht  
is hy te blind om voor zichzelf tot u te bidden. Verwerp dan de smeeken

---

<sup>1</sup> 'n Getikte dagboekdeel, 30 bladsye lank, wat die tydperk 5 Mei 1844 tot 6 Junie 1844 dek.



zyner moeder niet, want toch gy hebt het leven in u zelven. en geeft het aan dien gy wilt. Nochtans O Heere uw arme dienstmaagd, gevoeld dat zy zich onderwerpen moet aan uw raad. Zo doe dan myn vader hetgeen in uw ogen goed is, ook in dezen geschiedde uwe wille Amen.

6 Mei 1844

Laasleden avond, reeds in bede zynde, kwam my in leven zo dierbaren zoon S.G.E.<sup>2</sup> in myne gedachten. Tranen ontrolde myne ogen, by dien herdenken aan hem, die eens was en nu niet meer is. - Zo dacht ik, dierbaren tak, my zo geweldig van het hart gescheurd - waar zyt gy? Hoe dringt my de onzekerheid van uw lot in het harte: zyt gy vrolyk in den hand van uw Verlosser? rust gy by uwen God? of zyt gy droewig, wonende onder den hand van eene Sathan.- O dat alle ouders toch zulken gedachten in tyd van zich weg: werpe en zich spoede tot Jezus Christus om hulp in dezen noodvlucht. Ja, waarlyk een noodzo zegene genoegzame hebben van den zaligen aandeel hunner kinderen aan den Heere Jezus, want door den natuurlyken ongeloof word wel ras de weinige die men heeft door zulk een peinzende geheel verslonden, en de vyand onzer ruste is terstond tegenwoordig en rukt den peinzenden bedrukten alles wat noch voorheen naar hoop en rust in de beschikken geen Gods geleek weg. Zo bevond ik my in dat naar gepeinst, ja ik verloor alle hoop die ik nu omtrent zeven jaren lang beoefend heeft, en het was als of ik den ziel myns kinds hoewel thans niet meer, in een eeuwig zinken zag wegzinken, gansch misvormd in stuiptrekkingen der helle, en een akeligen geluid van zich gaf. Hier overschreide den angst myne vermogen my dat ik ook aan het tuimelen ging, en worstelde in een stikkende benaauwdheid. Ik riep tot den Heere doch zonder geloof of hoop. Ik verdubbelde myne roepen met Heere! golven en baaren bedekt my, help my ik vergaan! - Naar ik weet niet hoelang dus geworsteld te hebben, geraakte myne geschokte geest weder iets tot bedaren. Toen bad ik tot God met deze woorden: Vader, nooit heb ik u gevraagd hoe het met de ziel myns kinds is, laat my genade vinden in uw ogen, en geeft my te kennen is de ziel van myn kind in de handen van onzen God, en Zaligmaker? geeft my dat te verstaan opdat ik ruste in de hoop van hem weder te zien, en uwen eeuwig barmhartigheid voor zyne behoudenis loven. Zo ging ik een wyl voort, zonder te overwegen hoe gevaarlyk den uitkoms dezer bede wel voor my kon geweest zyn. God is langmoedig en genadig, dat heb ik by deze gelegenheid weder ondervonden, want ziet ik wil dit weten hoe het met de ziel myns kinds was. Den vrymagtigen opperwezen zoud naar zyn onverantwoordelijke regvaardigheid raadsbesluit, en wil myn doodschuldig

<sup>2</sup> Salomon Erasmus Gerhardus Smit is te Toomberg gebore op 30 Mei 1816. Salomon trek saam met sy ouers en sterf tydens die trek op 28 Julie 1837 naby Sandrivier. Hy is op 21 jarige ouderdom oorlede.

zoon hebben laten liggen onder den vloek van Gods wet, onder den schuld zyner erf en dodeliken zonden, en dus zou hy verloren gaan, en zo den Heere myne ongeoorloofde gebeden had gegeven en myn dan zyne verderf had laten zien, want toch wat is voor God onmogelyk wat zou dan van my geworden zyn.

Neen, den Hogen God ontfermt zich over myne vrypostigen onkunde, en breide zyne langmoedigheid met barmhartigheid over my uit, en dacht, zal ik myn voet op den warm zetten, zo zal zy verpletterd worden. O als of God tot zyne zonen zeide: Zie daar, daar legt zy te meer geslagen, als wyzende met de vinger gedachtig zynde dat zyne maaksel uit de aarde tot mensch gevormd, by de betoning zyner almacht weldra tot stof zoude wederkeren. Ik ziddert ik beeft er thans van. ik heb God verzocht.- O Heere! langmoedigheid en en genadig, zonder einde! Myn Verlosser, Jezus Christus, toefde ook niet langer, hy bukte neder en raapte my bemorst met bloed en sluk op, Myn geest kwam tot bedaren, en zocht rust in de onderwerping aan den wille Gods. Ik zit een poos als verrukt, met de handen op de borst, eenzaam in het donker met myn ogen omhoog geslagen, als of ik uit de duisternis het licht myns Heeren aangezicht wilde zoeken, ik taste naar myn bundeltjie Bybelteksjes die ik des nachts met myn Psalm Gezangboek en Nieuw Testament voor myn bed heb liggende op een klederen kistm [sic] trok noch in het donker met een bevend lichaam-gestel, er een teksje uit, het was Markus 4:40 wat zyt gy vreesachtig, en heb gy geen geloof? Myn overstelpte gemoed ontlaste zich nu in tranen en zeide: Heere ik zal wenen totdat gy zelfs myn tranen droogt, en omdat ik niet weet of hy naar uw zeggen wederom gebaren was, uit den geest Gods, ween ik om de voor my zo onzekerheid van zyn lot. Nochtans ik weet ik moet zwygen, en zeggen al is hy verdorven, uw doen ook in dezen is Majesteit, en heerlykheid. Help my dan tot dien erkenenis, en doen my loslaten hetgeen voor my verborgen is. Kan geloof my terstond komen, schenkt my dan geloof opdat ik rust vinden voor het moederhart, was het niet God die vraagde, zoude een moeder haar niet ontfermen over den zoon hares buiks en hoe zoude ik dan niet wenen.

Heer als ik aan den eeuwig belange van den gestorvene zondaar myns buiks gedenk, zegt my slechts heeft uw bloed voor hem gesproken by God, en ik zal rusten en tevreden zyn in uw al myne dagen, en ook eeuwig loven.

Na deze ontboezeming werd myn geest stil en ik gevoelde verligting van myn smart, en ik zeide, ik zal myn God verblyden en in den morgenstond zal ik hem loven, wat den grond van den zeggen wasm [sic] weet ik niet. Ik zeide dat, en geloofde dat ik dat doen zou, waarover ik den Heere in den morgenstond zoude loven weet ik ook niet, maar ik geloofde ik zoude den Heer in den morgenstond loven, in welk een morgenstond ik den Heere zoude loven, weet ik ook niet, ik zoude hem verblyden tot in den morgenstond en dan zou ik hem loven, myn



hart klopte van verheuging, omdat ik den heere in den morgenstond zoude loven. Nu geheel kalm leide ik myn hoofd op den kussen neder doch slaap was van my geweken. Ik dacht nu over het leven van my gestorvene kind, van zyne vroegste jeugd af naar opklimmen van jaar tot jaar tot zyn 21e, naar de welken hy kort gestorven was. over de drie laaste maanden zyns levens den welken was Mei, Junie, Julie 1837 overdacht ik wat ik al van zyne kindsheid had opgemerkt, ging verder voort tot zyne jongelingsjaren, wat hy toen zo menig malen tegen my over den onsekerheid van de menschen leven sprak, en hoe ernstig hy die noodzakelijkheid erkende van te zoeken met God door Christus bevredigt te zyn en dat wel terwyl men gezond en wel is want dat een haastig verderf de sterfelyke mensch altyd bedreigt en volgens Gods woord, zo als de boom valt zo blyft hy leggen. Hoe hy op zekeren dat te paard uit het veld op kwam ryden, terwyl ik voor op myn reiswagen zat hem van ver te gemoed keek, by myzelven dacht: S. heeft iets ontmoet, hoe bedaard ernstig bedaard is zyn houding en aangezicht, toen hy nader kwam was het als of ik Gods vrucht in zyn oog zag. Hoe hy tot my op reed, het paard schielik in hield en terstond eer hy my groete af van het beest klom, dat hy anders zelden my vraagde: Mama, kan ook een mensch weten of hy wedergeboren is, den vraag besluitende met een door hem zelfs onopgemerkte langen zucht. Ik zweeg stil, en zag hem verwonderd aan, toen zeide hy my met een gelaatstrek, die my naar een innigen heilbegeerten geleeke, Mama, antwoord my, het is noodzakelik dat ik het weet. Toen zeide ik hem dat alle gelovigen dat niet weet of wist, want dat er waren die den wedergeboorte deelagtig waren geworden, in hunne kindsheid, en dat God dezulken op zo eenen zachten wyze zo ongemerkt trok, leerd en leid, dat ze op de wegen des Heeren wandelen, als spelende naar hunne kindsche bekwaamheden, dat zulks mees door dromen en gewaarwordingen geschiede, daar ze noch zelven te eenvoudig zyn om het als van God komende op te merken, of aan anderen te verhalen, maar als se groot geworden zyn, dan leerd den Heere hen verstaan dat het dingen of gewaarwordingen waren geweest die hun van den Heere geschied zyn, want alles wat hen van den heere geschied zyn, blyft hen in de geheugen, en zo ze het al by het opwassen vergeten, keert het wanneer ze groot zyn by nadere werkingen des Heeren geest tot hen weder, en dan begrypen en gevoelen ze vanwaar dat toen kwamen. Alles wat van God geschied, is niet aan de vergetenheid onderworpen, dan verstaan ze dat God den Heiligen geest daar den werkmeester van was, en heeft er dan vrucht van. Maar dat die menschen die groot middeljarig of oud worden buiten den genade en den eerst door den Heer word toegebragt, op een ander wyze door den Heer word behandeld Dat zulks meestal geschied, door dat ze eerst verontrust word over hunne zond

en zien hoe verdoemelik ze zyn voor God, daar door aan het bidden raakt, dat het somtyds lang duurt, eer hunne zoeken naar Christus en zyne geregtigheid voor hen by God regt ernstig word, dat ze echter nooit geen genoegzaam rust heeft, noch in de wereld noch in God, totdat ze met volle ernst afstand doen van hulle van de ydelheeden der wereld, en zich tot Christus om hulp troost, en bystand wende. Dat de wedergeboorte iets is dat ondervonden moet worden, dat het een verandering in den mensch teweegbreng, dat zulk een mensch even zo als hy voorheen aards is geweest den hemel beoogend word, zyne genegenheid die eerst zinnelik en aards was, zich dan uitstrekt geestelyk toekomend en Christus de ziel is van hunne geestelike beweging.

Eer ik nog geeindigt had met spreken, wende hy zyne paard, en zeide met een zucht, zulk een mensch kan ik niet zeggen dat ik ben, en ik zag dat hy met den achterlid van zyn linderduim een traan hem uit de ogen veegde.

Toen dacht ik waarlik, gy zyt niet verre van het koninkryk Gods. Het is niet te zeggen welke wisseling zyne gelaat onderging toen ik met hemsprak, hoop en vrees was duidelik daar in te lezen, en ik gevoelde op hem een betrekking dat meer was als natuurlyks. Van dien dag heb ik opgemerkt, dat hy dikwels diep in gedachten verzonken was. Dit was in den maand Febr. 1837. Den anderen dag verhaalde hy my van zyn kindsche werkzaamheden, oa. hoe onder het spelen met zyne broeder of andere jongens, zelfs wanneer hy alleen zich hier of daar ergens meder vermaakte, altoos onrustig werd door gedachten van hel daad, of het laaste oordeel en zich daar door gewend had enige ogenblikken op zyde te maken en dan het tollenaars gebed te bidden, zodra dat geschied was, dan weder gerust werd, en dat hy met die angstvalligen gedachten van zyn jeugd af aan gekweld was. Ook vroeg hy my, of ik my nog herinnerde dat hy te Stellenbosch uit de middag school nooit thuis kwam. Ik zeide ja, ik herinnerde my u daarover meer dan eens over gestraft te hebben, maar ziende dat ik niet vorderde, heb ik de hoop opgegeven, en het als ongemerkt laten voorbygaan.

Toen antwoorde hy met aandoening, ik verbeelde my dat ik den Heere Jezus in de populierbosch aan het Dorpsrivier zoude ontmoeten, en wilde liever de slagen uithouden, dan de gelegenheid laten voorbygaan, om den Heere te ontmoeten. Ik dacht als ik de Heere zoude ontmoeten, ik my dan aan zyne voeten zal werpen, en hem vragen my de hemel toe te zeggen. Dit heb ik onderhouden ruim twee jaar lang, en bracht dien tyd in het bosch biddend door, doch eindelik heb ik de moed opgegeven, en heeft myn bosplaats verzaakt, behalwe Zondag's middags bad ik er tot onzen vertrek vandaar.

Toen was hy vyftien jaar oud, ook zeide hy my dat hy vreesde my de res

van zyn besoek in het bosch te kennen te geven, dat de Heere hem dan op 't lyst der Farrizeen zou zetten, want niemand dan God alleen moest weten dat hy bad. Ik werd by deze onthaal zeer ontroerd, want ik heb hem menigmaal gekastydt menende dat hy straatlopende uitbleef, want somtyds was het regenachtig weder, en dan kwam hy nat en bemodderd thuis. Hy bemerkte myne belemmering, en zeide: Mama, wees er niet over bekommerd, gy waard myn moeder en moest voor myn welvaart sorgen. Ik moest u gehoorzaam of tenminste de oorzaak myner bedoeling ontdekt hebben. Maar zo als ik zeide, ik vreesde myne zoeken naar den Heere openbaar te maken. En omdat ik eerst een zeer stout kind was, dacht ik gy zoud my niet geloven. Myn hart dorst van spyt over myn onverzichtigen handelwyse met hem in zyne kindsheid, toen zeide hy ik ben niet zonder hoop, want de gebeden die ik in myne kindsheid zo ernstig met smekingen en tranen den Heere heeft gebragt, zal door den kindervriend Jezus niet verworpen worden. Hoewel ik zag dat ik niet beter werd, heeft ik opgehouden te bidden, hoewel ik geen rust had, geraakte het bidden by my in sleur, de Heere hoopt ik vergeef my de zonden myner jonkheid.

De zevende Mei, is my een ernstigen nacht geweest, want dit alles o verdacht ik, ik ging ook den aanmerkenswaardige, als leerzamen ziek en dodebed van myn S. thans niet meer na. Ik herinnerde my al zyne treffelyke boedvaardige

smeekebeden, die hy zo onbeschroomd voor oud en jong tot den Heere op zond. Ik hoorde zyne gebroken en zieltogende stem toen hy met gebroken klanken den laaste avond van zyn leven smekende zong. Eersten die 5e vers uit den ouden avond gezang achter de Psalmen. Beschermd ons in den bangen tyd, ter midder nacht, zo als de omstanders getuigd. Den 3-4 verzen uit den 180 sten der Evangelische gezangen, en kort daarna de 1e vers uit den 17e der Evangelische gezangen. Ik hoorde hem de wyze kwelen halende en breng 't met afgebroken tonen, doch zo belemmerd van spraak, dat ik de woorden niet wel konde onderscheiden, want ik was uit de tent daar hy lag te zieltoegen verwyderd.

Nu werd hy sprakeloos, doch enige minuten voor zyne uitgang, sloeg hy de ogen helder naar boven, starogend als of hy iets zag, en stak tot drie malen de armen op, beweegde de vingers als of hy iets wilde aan vatten, en overleed zacht zonder worsteling of stuiptrekkingen.

Vrydags morgen by het opryzen van den morgenstar. O! plegtige nacht of morgenstond, nooit zal ik u vergeten!-

Julie 28, 1837<sup>3</sup>, toen scheurde God my het harte, en zyne wil wierp een dierbaren tot myn lichaam in den ouderdom van 21jaren en twee maanden en twee dagen tot de verrotting, en my liet de Heeren leven om my de wonderen zyner barmhartigheden te doen zien door de uitwerking dat deze dood op my

Nadat ik op de wegen des heeren en op den uitkomst zyner daden werkte, heb ik berust in den wille Gods niet alleen maar hem zelfs gedankt dat hy my in zyne gunste had geslagen, en geloofde dat myn gestorven zoon genade had ontvangen van God. Ook dacht ik in een geestelik gezichten gezien te hebben dat myn zoon in den hemel in den zangkoor der jongelingen stond in wit gewaad ook nog eene jongeling A.R.<sup>4</sup> genaamd die twee jaren voor hem was overleden, dacht ik, zag ik ook in den zelfde koor. Ik dacht ik zag een boog gelyk een regenboog, doch zilver wit en blinkend. Van beneden waren de tongen triomfante-lik als trapsgewyze op staande van den regter zy en opklimmende naar de linder [sic] zy afdalende. Zy waren allen zangers, hunne hoofden waren opgeheven als of ze naar boven zagen. Ik dacht ik hoorde iets van den galm hunner zang toonen, ik kon noch het begin noch het einde van den koor zien, hoewel hetgeen ik zag vele duizenden geleek. Ze waren in drie reien geschaard. Ik kon hun niet in hunne aangezichten zien, ze waren met de ruggen naar my gekeerd, nochtans ik kon myn zoon, en ook den anderen jongeling, want ik zag hen aan den linker wangen, en konden zien dat ze zongen en dat hunne ogen waren omhoog geslagen. Hy was de vyfde vandaar het koor uit myn gezicht zakte. Ik dacht ik zag hem geheel van zyn hoofd tot de voeten, doch hunne voeten waren met de lange klederen bedekt. Ik dacht zy hadden iets op de kruinen hunner hoofden. doch ik kan niet zeggen hoe dat was, glansend en toonde iets heiligs aan.

Ik werd als verrukt, en kwam by myzelven. Dit was de maand April 1840.

By myn eerste ontwaken, ik kon my niet herinneren de dag of nacht tevoren, aan myn zoon gedachte te hebben, noch ook van hem of van den hemel gedroomd te hebben, want ik had de belangen van zyn ziel in Gods hand gelaten en beruste in den wil de Heeren. Dit was tusschen Saterdag en Zondag, of Zondag en Maandag, de datum is my ontgaan, daar ik van dergelyke ontmoetingen geen aantekening hield. Myn man was by dien gelegenheid in het naburig leger om te prediken. In myne blydskap hief ik aan en zong een poezie die uit myn hart vloiede als volg:

Komt laten wy des heeren wegen,  
Pryzen in zyn wonderdaan,  
Eren die hun uit dit leven,  
Leiden op zyn gloriebaan.

Waar des hemels ruime tranzen,  
waar ze dragen de eere kroon,  
Onder s' Heeren triomfanten  
staande in der zangren koor.

Deze vers weet ik heb ik gezongen volkomen ontwaakt, want ik zat op myn bed en was zo opgetogen dat het was als of het bed met my heen en weder wiegde.

<sup>4</sup> Daar is geen verdere inligting oor die seun A.R. bekend nie, maar ons weet slegs dat hy twee jaar voor Salomon Maritz oorlede is.

<sup>3</sup> 'n Verwysing na Salomon Smit se sterfdatum.

Doch daar dat gezicht by het kriecken van den dag was, of by myne ontwaking ben ik niet zeker of ik reeds tenvolle ontwaakt was, doch toen ik by my zelf kwam op het bed zat. Dit echter heeft my lang getroost, en verheugd zo dikwels als ik er aan dacht.

Niet lang geleden lag ik my neder ter ruste en gevoelde dat de slaap my begon te koesteren, doch werd verschrikt door een inwerpzel, ik denk van den bozen, het was: gy legt u neder ter ruste, terwyl uw kind's ziel rusteloos is. Verschrokken vloog ik overeind en zidderde. Terstond kwam er een andere inspraak: die geloof is als de bergen Gods, die niet wankeld. Toen verhefte zich myn geest en ik zeide, rondom Jeruzalem zyn bergen, alzoo is de Heere rondom dengen die hem vrezen. Ik dankte den Heer omdat hy my had geholpen, en sliep gerust in.

Ik ben nu opgemerkt onder het schryven verder gegaan als ik wel dacht om nu tot het vorigen weder te keeren. Dit alles overdacht ik in den slapelozen nacht, en er begon zich weder enigen hoop in myn hart op te doen, over den behoudenis van het eeuwig blyven deel myns zoons. Hoewel niet zo gerust als te voren, eindelijk sliep ik in en genietten een zachte rust.

In den morgenstond ontwaakte ik met een woord, die als het ware zeide, Deuteronomium 29 vers 29. Het was noch niet regt dag. Ik stak een kaars aan, en zag in den Bybel wat Deut: 29:29 was. De verborgene dingen zyn voor den Heere onze God, maar de geopenbaarde zyn voor ons en voor onze kinderen.

Ach hoe zoude ik den schok kunnen, beschryven, die ik hier kreeg? God weet het, hoe onthits, verlegen en verslagen ik nu voor myn vader stond. Nooit gevoelde ik meer, dat God myn Vader was als toen, want het was my als een antwoord gezonden van den Hemel. Ik liefde myn Vader meer dan ooit een kind haren Vader lieven kan, en ik vreesde myn vader meer, dan een kind haar vader vrezen kan. Ik eerbiedigde myn vader meer, dan ooit een kind haar vader eerbiedigen kan. Ik schaamde my voor myn vader meer, dan ooit een kind haar voor haar vader schamen kan.

Ik gevoelde dat ik myn vader beledigd, myn zaligmaker onteerd en God den Heiligen Geest bedroefd had, en al de genoemde soorten van gevoel vermengde zich met een diepe droefheid. Ja den Heiligen Geest van God, die ik in deze weigerde woorden zag, vernuwde, verpletterde my zo, dat ik voor een lange poos geheel sprakeloos als in den tegenwoordigheid van myn gestrengte ernstigen Vader stond, te beschaamd om het oog tot Jezus Christus te wenden. O ik was getroffen als door een donder. Ik had geen gedachten, noch voor noch achterwaarts.

O! Hooge Majesteit wie kan tot hem nadenken, neen was Jezus Christus er niet wy konden tot den Vader niet naderen, het was als of de Hooge Majesteit een oog van heilig en tevens vaderlyk misnoegen op my sloeg, en nochtans te genadig om met my in het gericht te treden. Het was als of Jezus Christus, zelfs voor den ernst van den vader in een eerbiedige stilzwijgen zat, nochtans met een luisterend oor.

Ik was een geestelyk ontzetting, waarlyk ik weet het niet anders te noemen, - want ik vergat dat ik op aarde was, het was als of ik bovenmaansch zag. Toen was het als of er een woord van den Zaligmaker kwam, die zeide: hebt geloof op God.

Nu brak de zwoeren van myne verslagenheid los, en ik ontving kracht, om myn Heiland in het geloof aan te grypen, als myn Middelaar en Hoge priester. O! Jezus Christus onzen Heer, en onzen God! - myn geest schuilde als onder zyne vleugelen, ja ik dekte my onder den mantel van zyn gerechtigheid en ik loofde God, omdat hy ons Jezus Christus tot onze volkomene gerechtigheid had geschonken. Ik was toen volkomen uit dien verlegenheid gered doch eerbied voor God legt als een sirkel om myn hart. Jezus Christus beware deze eerbied in myn hart opdat ik niet weer onvoorzichtiglik in de verborgenheden des Heeren dringen. Wat heb ik met de ziel van myn tans dode kind te doen? toen hy leefde was hy myn kind, zover zyn vleesch aangaat, maar de ziel dat altyd leven, behoorde aan zyn Maker, die wysheid, kracht, macht en verstand tot in het onbegrypelike bezitten, en dus den Souverein was daar over te beschikken naar zyne welbehagen. Zyn ziel was wel in zoverre God my die als zyne moeder en opvoedster had toevertrouwd, om hem als mensch te waarschuwen, te leren kennen dat hy zulk een onsterfelyk en tevens verantwoordelike deel in zyn lichaam droeg hem te leeren, hoe hy God moet vrezen, en in Gods zoon een redder moest zoeken, voor dat nimmer eindigende deel, en aan hem te arbeiden tot zyne behoudenis, van den Heere als den ziel myns kinds toevertrouwd, maar nu hy dood is, is myn werk des aangaande en den eerbied die ik aan den hoge godheid verschuldigd ben eischt dat ik nu stil zwijgt, en vol van aanbidding uitroept: Uwe doen O God! - is heilig en goed.

Den Heere heeft my meer hoop gegeven, dan ik en myn doode kind waardig was, maar ziet ondankbaar voor die genade wilde ik doordringen tot de verzekering van zyne behoudenis. Zonder te onderzoeken of zulk een vordering van myn zyde by den Heer geoorloofd was, en of dat wel goed en nuttig voor my zoude wezen. Neen zeker nu noch niet want zo dat te weten voor my goed was, zoude myn vader my dat niet onthouden, en dat is noch de vraag of ik er niet reeds verzekering van den Heere heb ontvangen, doch die ik door ongeloof en vreze /.../ weet te onderscheiden, of miskend - hoe lang heet Jezus

Christus zich al met my bemoeid, en noch ben ik maar een ellendigen worm, die alleen door Gods genagige ontferming gedragen word. Hoe het zy, ik hoop ofschoon myn bozen vyande my deze verzoeking ten kwade heb gedacht, God nochtans heeft het my ten goede doen strekken. Ik heb den intrede by God van myn overdierbaren Heiland te duidelik gezien, ja, waarlik hy treed voor ons by God in, en den Vader wist zyn aangezicht nooit af. Hoe veel heb ik geleerd en ik hoop zal er tot myn dood toe uitberen. Ik ben te onmagtig en te onbekwaam, om de leerlingen uit dien geestelyken geval met de woorden of pen uit de drukken. De Heere hoop ik ligt my voor opdat ik er al myn dagen voor myn ziel vrugt van moge plukken, tot eer van hem die my zalig wilt maken. Dat de woorden uit Deut. my van den Heere is toegevoegd, onwedersprekelyk, want zo het niet van Gods was, kon het onmogelyk op myn geest zulk een uitwerkzel gehad hebben. Ook de tekst uit Mark.4:40 en Mark.11:22, want al deze nadelen hadden hunne verskillende werkingen.

Woensdag 22 Mei 1844

Zedert nu heb ik niet geschreven, het heeft my niet aan geesteliken werkzaamheden in den tusschentyd van den 7e tot nu toe ontbreken doch had vele moeilijkheden waarmede ik moest kampen. Tot hertoe heeft my de Heere geholpen, en werkelijk ondersteunde hy my de moeilijkheden te trotseren, en heeft hetgeen ik in dien tyd tegen myn God en Zaligmaker misdreef genadig vergeven, in den afgelopen nacht heb ik een ruim deel van den nacht aan myn geestelyke overdenkingen geofferd.

Het lief dochterjie van myn jongsten zuster<sup>5</sup> Maria genaamd, Susanna, sliep met my. Zy ontwaakte terwyl ik den Heere een lied zong. Zy stond op en ging by my zitten. Het kind zuchte en werd aangedaan in haar gemoed. Hoe heerlijk zal toch het zingen in den hemel zyn, zeide zy met een beweeglike stem, ik vroeg haar of zy gaarne haren stem in den lof des Heeren met de hemelingen zoude willen hoten, zy zeide: Ja, Mama. Zo noemt zy my omdat ik haar peet-tante is en zy het voornaamste deel harer opvoeding van my ontvang, zover het onderwys aanbetreft.

Maar O ik ben zo bang voor den heere Jezus. Ik vroeg aan haar, waarom dan myn kind. Zy zeide omdat er in den openbaring van Johannes staat, dat de ogen des Heeren als een vlammend vuur is, en ik zo een groot zondaar ben, twyfel ik of hy my wel zal verhooren als ik tot hem bidt. Ik zeide, en daarom bidt gy niet, niet waar? Zy zeide, als ik maar rusten kan zoude ik uit vrees voor hem niet bidden, maar Ma zegt aan ons als wy niet bid zullen wy tot den hel gaan, en als ik weder hoort welk een liefderyke Zaligmaker den Heere Jezus is, dan heb ik hem lief, en wil toch al te gaarne by hem wezen,

<sup>5</sup> Maria Magdalena ( geb. 30/10/1808 oorl. ?) Susanna se jongste suster, is getroud met Coenraad Abraham Johannes Scheepers en vyf kinders is uit die huwelik gebore. Susanna Smit is as hul dogtertjie se peettante aangewys. Die dogtertjie se naam is ook Susanna. Sy ontvang ook die grootste deel van haar opvoeding by Susanna Smit.

Wat denk Mama? als ik aanhoud tot den Heere te bidden tot myn dood toe, zal hy my ook tot zyn kind aannemen?

Ik zeide tot haar, myn kind als gy aanhoudend tot hem om genade bidt, zo is er geen twyfel aan of hy zal u verhooren, want hy heeft gezeegd, dat allen die hem zoeken door gebeden, hy zich vna de zodanigen zal laten vinden. Hy is ook God met den Vader eenswezens, en God is geen man die liegen kan, alles wat in Gods woord beschreven staat moet gy geloven, allen die hem zoekt en liefheeft vind hem ook, en die schenkt hy zyne vriendschap, en Jezus vriendschap bepaald zich meest tot de hemelsche zaken, de kinderen die hem zoeken maakt hy erfgenamen van de zaligheid hiemamaals.

Zy zeide, ik begeer ook geen aardsche goederen want den Heere Jezus was arm, en ik merk op, meest al zyn vrome volk is arm, en ik wil ook arm wezen, als ik maar ook een ware kind van hem kan worden, dan heb ik alles wat ik begeer.

Toen zeide ik maar gy zegt immers dat gy voor hem vreest, omdat zyne ogen als vlammen vuur is. Zy zeide, ja Ma als ik daaraan denk, dan word ik moedeloos, maar als hy myn zonden weg neemt en my van den hel verlost, zal ik hem zo lief hebben dat zyne ogen my niet meer verschrikken zal, want dat is vanwege myn kwaad dat ik doe, dat ik zo voor zyne ogen vreest, want hy ziet tot in het binnenste van myn hart, en weet alles wat daarin omgaat.

Ik kreeg hier door veel aanleiding tot het kind te spreken, en ik bestuurdte haar op een wyze zo als ik best dacht, geschikt voor haren kinderlyke vatbaarheid.

Zy werd verblyd toen ik aan haar zeide, dat de ogen des Heeren voor zyn Volk niets verschrikelyks had, dat uit zyne ogen niets dan genadem vrede, blydschap en onverganelyke vreugde voor zyn volk straalde, maar dat zyne ogen hoe lieflik ook voor zyn volk, nochtans voor de goddelozen, die niet hier op aarde gewild heeft dat hy over hen zoude koning zyn, hem dus versmade in hunne leven, hy dan voor de zulken als een vuur zal zyn, want hy zal niet voor de goddelozen op de wolken verschynen, als hunne Zaligmaker maar als een grimmigen zeer gestringe rigter. Die hen zal oordelen volgens hunne werken. Maar zyn gelovig Volk zal verblyd zyn om met hem in zyne heerlijkheid opgenomen te worden.

Nadat het lief kind weder naar bed was gegaan, las ik Heb.3. Bezonder zakte myn geest in gepeinsch over verzen 15 en 16. Hy de Middelaar des Nieuwen Testaments, hoe den dood des Testamentmaker, tusschen beide is gekomen en dus de erfgenamen in het Testament betrokken, nu wettiglyk

regt hebben op de goederen daarin beschreven, dat is op al de rykdommen des hemelsch, met Christus hunne broeder die hen in zyn wil gedachtig is geweest Erfgenamen van de volheid Gods, en alles wat uit dat eeuwig wezen vol van genade en liefde vloeien.

O hoe dierbaar was my deze overdenking, hoe werd myn geloof versterkt en myn hoop op dat volzalig leven aangevuurd. Hoe groeide myn dankbaarheid tot God en Jezus Christus, wiens wille het was dat ik ook in dat heerlijk alles overtreffende testament van Gods zoon zoude betrokken worden. Daarby denkende hoe rechtvaardiglyk God my ook in den val had kunnen laten leggen, en even gelyk dat vrymachtig wezen, den rykdom zyners barmhartigheid aan my verheerlykt hebt. Zo zy ook den roem zyners rechtvaardigheid in myn verderf kunnen geopen hebben. O welk een genade aan my bewezen.

Wyders overadcht ik hoe nadeloos onze zwaarmoedige zorgen waren voor het toekomende, daar wy als kinderen die noch onmondig zyn onder den voogdyschap van onzen oudsten broeder Jezus Christus door God onzer Vader gesteld waren, opdat hy zelf zouden zorg dragen dat zyn onmondige broeders en zusters ten dagen hunner mondige jaren tot den erfgoederen of erf recht uitgedrukt in dat eeuwig testament vervat zoude geraken, ook onzen opvoeding, zolang wy uit huis zyn is hem onzen Almachtigen voogd aanbevolen die te wys is dan dat hy aan de onwyse kinderen zouden vragen, wilt gy dat, of wilt gy niet? maar ons behandeld zo als hy oordeelt dat het tot onze volmaking nodig is.

De grote Apostel Paulus zeide, gedreven zynde door den geest Gods, en in alle waarheid geleid: allerlei gaven worden teniet gedaan, maar de liefde die de meester is van allen vergaat nimmermeer maar leeft.

Zo dacht ik heb ik maar te onderzoeken of ik Jezus lief heeft, en zo ja, zal myn geliefde en geeerbiedigde voogd wel zorgen dat ik tot het erfgoed, dat myn broeder my in zyne wil toe schenkte gebracht worden. Want het was ook de wil des Vaders dat de onmondige kinderen met hunne mondigen oudsten broeder zoude mede erfgenaam zyn van de hemelsche goederen. Als God Drieenig, mede met den vader dat eeuwig testament gemaakt, en als mensch door den tusschenkomst van zyn dood tot kracht gebracht! Hoe wonderbaar is dat!-

Ik hoorde kinderen des Heeren klagen, dat ze geen liefde genoeg tot den Heere Jezus hebben en er over bedroefd zyn. Liefde genoeg. Wie kan den Heere Jezus zo lang ze hier in het onvolmaakte staat is, liefde genoeg toe dragen? of hem zo lief hebben als men behoort, of naar evenredigheid zyne verdienste, of zodat we onzen verplichting aan hem daardoor ten volle zouden uitdrukken? Waar de liefde tot Jezus niet een voortbrengsel onzer natuure is, maar als eene gawe Gods moet beschouwd worden. Zo kan klagen in dezen ons niet

bevorderlyk zyn, maar gedenken dat wy het minste gevoel van Jezus genade en verdienstelyk leiden niet in ons zelf heeft, en ook niet waardig zyn dat God ons van dat Gods genade geschenkt doet gevoelen, zo behoren we over de liefde tot Jezus en God niet te klagen, omdat die zo wy menen slechts weinig zyn maar dankbaar verblyd zyn dat de Heere ons verwaardig heeft zyne zoon lief te hebben, en een verlangen te gevoelen om deze liefde uit te drukken in een heilig godzalig wandel. Want die den Heere Jezus lief heeft, zal wel door hem in zyne kracht, dat is, in de kracht Gods bewaard worden tot den dag der zaligheid.

My aangaande het gevoel myner smarte is dat ik my onmachtig en onbekwaam bevind, om door een gode behagelyke wandel uit te drukken de liefde die ik in myn ziel of hart, voor Jezus myn teerhartig Heer gevoelde, konde ik hem zo dienen, als dat ik my genegen tot zyne dienst gevoelde, dan zoude ik myn Heiland hier op aarde reeds vereeren. Doch wat zal ik nu doen, nademaal ik zo slecht ben? Gedurig tot hem biddende op zien, en geloven hy zal my zoveel schenken van den edelen gaven zyns geestes als ik naar zyn wil zal nodig hebben tot de beoefening der godzaligheid, want toch hy is myn voogd, en zal zorgen dat ik geen gebrek leid, maar ook tegelyk voorzigtiglyk handelen om my niet zo veel te geven dat ik het gering acht en verkwist, of zo als men zegt vermorst.

Een ding weet ik de Heer is myn Herder, geestelik en ook lichamelik. Nooddrift zal my myn Herder altyd geven, Amen. Zo zong myn ziel den Heer een nooit gezongen lied:

Verheft myn geest met blyde klanken  
Gods goedertierenheen,  
Vergeet niet uwen God te danken,  
Voor zyn goedgunstigheeden.

Hy God vrymachtig in zyn daden  
Gedacht u in gena,  
Toen gy met zond, en vloek beladen,  
Noch niet aanwezig waart.

Doch op den rol van Adams kinderen,  
Als mensch getekend stond,  
En niets, niets uw verderf kon hinderen  
Maar eeuwig moest ten grond.

Toen, toen onstak Gods mededogen  
Waar zyn barmhartigheid,  
En schonk u in zyn zoon bewogen,  
Genaad in eeuwigheid.

Juich hemel, aarde zee en muren,  
Tot roen zyns groten naam,  
Werk allen met uw invloed mede  
Pryst met my s' Heeren daan.

God deed myn naam op s' levens rolle  
Van 't eeuwig testament,  
Aan schryven; waarop ik ten volle  
In rang stond als Gods kind.



Nu juig ik dankbaar vry van zorgen,  
Waar de laasten avondstond  
Des levens die den eersten morgen,  
Van myn triomf verkond.

S.G.SMIT. [sic]

Heden is het 29 Januarie 1847, waarop ik ontwaakte en uitriep:  
Noch een dag en dan heb ik gedaan! Zo swak is het sterfelyk lichaam, dat ik  
voor dezen uitroep schrok, als of ik een omwil gevoelde om te sterven.  
In den laasten avond nam ik dit boekje ongezoekt in de handen, en het boven-  
staande lied viel my open. Ik werd getroffen over de goedertierenheid des  
Heeren die my op die tyd zoveel geloofsvertrouwen had geschonken, dat ik  
dankbaar kon hygen naar den laasten avondstond myns levens, gelovende, dat  
die een morgen voor my zoude openen, van triomf over zonden, vleesch en  
wereld, en my by dat gevoel met dankbare blydschap vervulde. Nu beef myn hart,  
zo drukt my nog het juk der smart de vloek der zonde neder, maar gevoel my ook  
weder gesterkt en gewillig om te gaan den weg van alle vleesch, zo dit den wil  
van God is, gansch onbedongen juich wanneer de Heere dien stond wil laten  
gehooren worden. Moch zyn naam ook in myn sterven de eere ontvangen tot roem  
zyner barmhartigheid.

23 Mei 1844.

In den tyd van myn ongesteldheid heb ik drie merkwaardige ontmoetingen  
gehad, die ik tot myne aandenking wil aan schryven. Het was tusschen den  
tyd van de 7e en 22e Mei. Hoewel ik in dien tyd zo ongesteld was dat ik niet  
behoorlik den pen kon voeren, was ik echter niet te ziek om kwaad te doen.  
Doch den Psalmist zegt Ps. 107:20, dat de Heere tot den zotten zyn woord  
uit zenden in hun beeld.

Op zekere avond bezocht my een van myne vriendeninnen<sup>6</sup>. Enige der God  
zoekenden was van gedachten dat dezen onzen jongen zuster in den Heere aan  
het afzakken was naar den gelykvormigheid van de wereld en ik ook zelfs had  
in haar voor eenig tyd geleden opgemerkt dat zy my schuwde zo zy my bezocht.  
Daar ik in haar eene achter houdende onrustigheid bespeurde ook in haar  
klederen dracht vertoonde zyn een zwier die my niet beviel, maar daar  
myn hart teeder aan haar verbonden was, probeerde ik haar op ze zachtste wyze  
te kennen geven, dat zy voor een zwaren afwyking van den Heere blootstond.  
Ik bemerkte dat deze waarschuwingen haar meer en meer van my verwyderde.  
Ik dacht, ik moet met dat lief kind meer ernstig aangaan. Zy kwam dan zo als  
reeds gezegd is by my, en begon over gemoeds duisternis te klagen.

Ik zeide aan haar dat ik my er niet over verwonderde, want dat het niet  
mogelyk was dat den nedrigen Jezus met zyn geest kan wonen in een hart /.../ naar

hoge dingen met zulken ligtzinnigen zwier vertonen en tracht, zo als het my  
voorkomt dat het hart van myn L.<sup>7</sup> Nu een tydlang gestemd was.

Zy zweeg stil en hield haar zakdoek voor de ogen en weende, ik nam  
voordeel uit deze beweging, of beter ik dacht dat ik het deed. Ik bepaalde  
haar by al hetgeen ik van tyd tot tyd in haar had opgemerkt. Ik gevoelde zelfs  
onder het spreken pyn in myn hart, doch meende dat het myn plicht was aldus  
te handelen (het is op te merken dat ik met deze jonge Christen nu byna vier  
jaren bekend was geweest en haar al dien tyd onder myn geesteliken bestier  
heeft gehad, want tweemaal 's weeks overnacht zy in myn huis, en draagt my een  
moederlike eer toe.)

Het arm kind werd zo verslagen, dat zy de ogen dan op my, en dan weder  
op myn man sloeg, als of zy met haar blikken medelyden van ons wilde vergen.  
Toen brak my toch het harte, en ik werd tot schreiens toe bewogen, doch  
verbergde myne aandoening met veel moeite, en zeide in een milder toon:  
" Myn kind zal ik zeggen hoe het met uw is ?" Gy hebt onzen lieven Heiland Jezus  
toch lief, is ook genegen tegen den wereld in haren schyn goed te stryden, doch  
word van het kwade overrompeld, en weet niet hoe, en waartegen gy stryden moet.  
Gy ziet geen kwaad hier of daar in, totdat gy in den strik eers benard is.  
Het was als of zy adem kreeg, en zeide ja ik wil stryden, maar weet niet wat te  
doen, de zonden neemt my gevangen, en al bidt ik ook, ik kan geen licht  
krygen, het is als of den Heere Jezus op my vertoond is.

Myn man ging toen naar zyn studeerkamer, en wy gingen naar den slaap-  
kamer, waar wy onze kapitel las, en avondlied zong en bad afzonderlik ieder  
voor zichzelve in stilte.

Toen ik naar bed ging, overdacht ik hetgeen door my omtrent haar ver-  
richt was, myn hart sloeg my, omdat ik meende tegen het dochttertje van den  
Heere Jezus te meesterachtig gesproken te hebben, doch myn oogmerk was goed,  
en daarom zal den Heer my het niet kwalik nemen.

Heel vroeg in den morgen in myne ontwaking, was het woord waarmede ik  
gewekt werd, inplaats van een Psalm of lied dezen: Indien gy met my het  
avondmaal wilt houden, zo leert dan myn les: Mattheus 18, en ik ontwaakte.

Mattheus 18, dacht ik, wat staat er al lezen, ik overadcht of ik er  
my ook iets van konde herinneren. Maar neen, er wilde my niets van in de  
geheugen komen. Toen stak ik een kaars aan, en begon Mat. 18 te lezen, doch  
niets wilde by my aan slaan. Genaderd zynde tot vers 10, werd myn hart  
geopend, en ik verstond den mening van onzen Heer. Tot vers 14 las ik. Ik was  
enigsins verward en zeide als tegen my zelven: Ik heb des Heeren kindeken  
te meesterachtig behandeld ? Het was als of ik iets wilde zoeken, om myn zaak

<sup>6</sup> Dit blyk dat die vriendin Louisa Kestell is. Sien voetnota 2 dagboekdeel 1.

<sup>7</sup> 'n Verwysing na Lousia Kestell. Sien voetnota 2 dagboekdeel 1. Dit blyk hier dat sy  
Susanna reeds vier jaar lank ken en ± 2/3 keer per week by Susanna oornag. Hulle bespreek  
gedurig godsdienstige sienings en uitgangspunte.

voor den Heere in een beter licht te doen voorkomen, en dat niet kunnen vinden, was ik ruim zo benard als arme L.<sup>8</sup> Op den aand tevoren was, want het was als of den Heere Jezus zyne ogen op my geslagen hield, als of hy van my een antwoord verwachte op den vraag, wat denkt u ? Vers 12 en 13.

Ik zat een poos met gevouwdde handen en neergeslagen ogen, niet wetende wat antwoord ik geven zou. Ik dacht zo stond ook de moeder van de twee zonen van Zebudues, toen de Heere haren vermetelde eisch afsloeg, beschaamd gelyk ik nu ben.

Eindelijk zeide ik, ja Heere! Het is nu also, ik dank u voor dien les, ik zal nu voortaan voorzichtiger gedragen. Dat zeide ik van vergelegenheid, niet eens overdenkende dat het een belofte was die ik den Heere deed. Zonder te overrekenen of ik wel instaat was den Heere een enigen beloften te houden. Het was echter als of den Heere dien belofte van my aannam. Myn belemmering verdween en ik begaf my op de knieën, vroeg den Heere om vergiffenis, zoverre ik onbehoorlyk niet overeenkomstig zyn wil gehandeld had. Ik dankte hem ook voor dien onderwys, en bad hem Mattheus 18 my door zyne verborgen werken ten nutte te doen gedyen. Ik bad hem ook my te helpen in het houden van de beloften die ik zo onverdacht aan hem had gedaan, en dat hy my geduriglyk van myne misdaden door zulken treffende vermaningen wilt afmanen, dan kan het zyn Heere, dat ik arm worm nogeens naar myns Heeren zin zal gevormd worden. Ik bad den Heere verder, dat hy nieteenstaande het gebrek dat my onder het bestraffend vermanen aankleefde, dat toch zo als hy zelf wist, met oogmerk geschied was, om zyn kindeken van verdere dwalingen te behouden, genadiglyk wilde zegenen, dat is in zoverre als hy er welgevallen in had genomen, en zich niet langer voor haar wilde verbergen, opdat haar jeugdige hart niet te zeer overstelp de hoop en verder zwerven en zyne eere en de keuze zyns volks door de wereld gehoond worde.

De Heere schynt my en ook haar<sup>9</sup> gehoord te hebben, want zedert dien avond bezoekt zy my weder geredelik en vernacht by my zo als te voren, twee of drie malen s' weeks in myn huis, aan haren gesprek kan ik bemerken dat zy met haar hart nader aan haren lieve Heer onzen Jezus is gekomen. O! maan Jezus, zoet boven alle manen, gy zult zynen naam heten Jezus, want hy zal zyn volk zalig maken. Hoe zoet is deze maan, wanneer en godvrezend leeraar dezelve op den leerstoel uitsprekt. Hoe moet dien naam en de verklaring daarvan, uit gesproken door den mond van den groten Gods Trawant Gabriel, in aankondiging van den lang verwachte Messias de godvrezende Maria, in oor en hart gedrongen hebben. Voorbereid door den groet, gy begenadigden!- Ja Maria, gy waart de begenadigde, boven alle vrouwen, maar ook begenadigd zyn al de vrouwen, die de

<sup>8</sup> 'n Verwysing na Louisa Kestell.

<sup>9</sup> 'n Verwysing na Louisa Kestell.

voeten van dezen uwen zoon als hunne God en Zaligmaker kusten, want er werd gezegd hy zal zyn volk zalig maken. Ja, hy onzen zaligmaker is hy. Daarom verblyden wy ons in den hope hem, onzen onuitsprekelike dierbaren Heer, eens te zien, ontslagen van alle verdorvenheid, da tons nu nog aankleve, in volmaakten stand helliglyk te dienen, met nimmer eindigende dankzegging, voro onzen verlossing, zo duur door hem aangebragt, en zo genadiglyk aan ons geschonken.

Zy Jezus onzen besten vriend!  
Wy lieven hem die ons bemint,  
Zyn Jezus naam zy ons begin,  
Eens treden wy zyn poorten in.

S.C. Smit.

24 Mei 1844.

Het tweede voor my aanmerkenswaardige ontmoeting meer dan een week naar het vorige.

In dien tusschen tyd zocht ik myn Mattheus 18 ten nutte te maken, en probeerde waakzaam te zyn. Myn gemoed genood rust, en daar ik vanwege ongesteldheid meestal in myn slaapkamer my moest ophouden, was myn geest hoewel afgebroken door pyn, toch telkens weder werkzaam met heerlyken plaatsens uit Gods woord, tot op zekeren dag, dat ik van den morgen heb opgemerkt, hoe dat myn man zich zeer vermoeide om onze meid Maria<sup>10</sup>, telkens te brispen over haren straat lopen, waardoor haar werk in sluier bleef liggen, dan hoorde ik hem vragen aande kleine meid Millo<sup>11</sup> waar is Maria weder, deze gaf geen antwoord, het bleek Maria had zich verborgen en toen haar Heer in drift naar haar zocht, kwam zy te voorschyn, en lachte spottend over zyne schrobering tegen haar, en ongelukkig ik zag het, myn humeur brak los, en ik zeide half schreeuwende, w at zal ik op aarde toch beginnen, met dat zwarte Sathans telg. Deze ongepermiteerde roekeloze scheldwoorden was uitgesproken eer ik het wist, ik schrok er zelf zo van, dat ik my omkeerde en den kamer in ging. Ik zat voor enige minuten als gedachteloos, myn hart schudde, en ik zeide ja wat zal ik toch met my zelf beginnen, ik geleek er meer naar dan Maria. Ik dacht verder de Joden zeide tegen Christus, dat hy van den duivel bezeten was, en den Zaligmaker zeide dat het zonde was tegen den Heiligen Geest, Maria is een stout en ongehoorzaam kind, maar als God nu naar den verkiesing zyner eeuwiges barmhartigheid haar vader is, dan heeft ik met haar een Sathans telg te noemen.

Immers den Heere wiens spruiten zy naar de verkiesing der genade is, zwaar gelasterd by deze overweging kreeg ik een onuitprekeliken benaauwdheid op my. Nu dacht ik Maria uit myn huis weg te doen, want ik /.../ haar /.../

<sup>10</sup> Maria was Susanna se bediende. Sy was 'n straatloper en het haar werk afgeskeep. Sy was ongeveer 18 jaar oud, haar moeder was reeds oorlede en het al jare lank niks van haar vader gehoor nie. Verder is daar geen inligting oor haar beskikbaar nie.

<sup>11</sup> Millo, 'n jongmeisie, is een van Susanna se ander bediendes.



borst af aan, en zy is nu naby 18 jaren, en zy is my tot bitterheid der ziele. Doch nu op het ogenblik was ik tot dien verrigtingen onbekwaam, en den avond dacht ik maar. Als Maria nu eens uitverkorene des Heeren is, zy heeft geen moeder meer, van haren vader heb voor jaren lang geen tyding meer, of hy noch leeft weet ik niet. Ik heeft haar laten dopen, toen zy eenkind was, onderwezen gelyk een moeder aan een kind doet, geeft ik nu aan zichzelf over, zal zy zonder bestuur of behoorliken opzicht tot alle goddeloosheid overgaan. Zal dan Hemelschen Vader van my over haar geen rekenschap eischen ? gewisselik ja. Neen dat mag ik niet doen, want toch God zal haar vam myn hand eischen. Nu was de plan veranderd en Maria zoude in huis blyven. De gehele nacht was ik zeer bekrompen van gemoed, het was of myn hart bepakt was met zuchten, dat hoeveel ik ook uit boezemde, echter niet minder werd. Eindelijk viel ik in slaap, tot den morgen, toen was het als of ik aan het wakker worden was, en ik een stem hoorde die op een vaderlyken toon aan my vroeg: " Zal ik myn kind een bastaard noemen! " Ik vloog op en riep luid uit: Ach neen myn vader, kastyd my met de roede, maar noemt my toch O God! Geen bastaard.

Ik ging aan het huilen, en smeekte den Heere Jezus toch voor my in te stappen by Hom. Het was als of myn geest den Heiland by zyne klederen hield, en ik het aangezicht achter hem verborg, voor het oog van God. Ik werd spoedig uit deze ontsteltenis gered, door diezelfde vraag: Zal ik myn kind zo noemen ? Zo dacht ik dan ben ik toch een kind, myn vader te vragen of hy my een bastaard zal noemen. Hy doet het noch niet, hy vraagde my of ik hem wil noodzaken, door de oneere die ik met myn gedrag zyne zone Jezus aan doet, om my voor een tyd tot myne verbetering zo te noemen. Ach neen dat toch niet,- dan zoude ik voor dien tyd denvriendschap des vaders in het aanschyn van zyn volmaakte kind Jezus moeten missen. Ach Heere neen, liever een uitvaagsel, een uit schraapsel, veracht, verdreven van de menschen hier op aarde, dan dat gy my zoude overgeven, om in geestelyke duisternis, in dit rampspoedig leven om te zwerven. De Heere zag myn tranen, hoorde myn smekingen, en ik ondervond noch dienzelfden dag, dat myn vader, myn vriend was. Myn ziel was dien avond kalm, en ik gevoelde my dankbaar aan den Heere Jezus, die ik geloofde voor my met zyne gebeden, was ingetreden by den Vader.

Na deze overadcht ik, wat my nu zo kort op een volgende van den Heere op den geestelyken weg ontmoet is, Joh. 10 vers 32 een verwyttende vraag van den Heer om welke van de treffelyke werken zyn vaders aan my getoond ik hem stenigd. Ach noch voelde ik my als een zwaard door het hart gaan. Het de aller navolgenswaardige lessen van den Zaligmaker Mattheus 13, dierbare vermaningen, de Heere prente diezelve diep in myn hart, dat ik het altoos in alles wat ik

verrigt meenende myn plicht te doen moege tot een herinnering b ymy dragen, en dan Deut. 29 vers 29 eene volstrekke weigering op myn ongeoorloofde bidden, ja wel twisten met den alleen wyzen God. O wat is my al ontmoet, dit alles overdenkende gevoelde ik my in kinderlyke stand, tot de vraag kwam zal ik myn kind een bastaard noemen ? Dat is geducht. Ik gevoelde my d na dat alles ootmoedig voor den Heere. Ziet in dat niet alleen onze natuursdaden voor den heer niet deugen, maar ook onze beste werken onvolkomen niet alleen, maar ook voor God berispelyk is, en alles wat my onderneme, zelfs onze gebeden tot God met beving moet geschieden, dat is met een vooraf opzien tot Jezus Christus, die wy in alles tot onze Hooge Priester nodig hebben, en zonder wiens voorbede wy hoewel kinderen gods door het geloof in Gods zoon tot onzen in Christus verzoend vader niet kunnen naderen, want toch door hem doorgestaan zynde, zullen wy eens door hemzelfden den vader rein worde voorgesteld, zo lief en echter beef ik voor myn vader.

Myn uitroep was kastyd met de roede Vader, maar noemt my geen bastaard, deze uitroep was inderhaast van schrik voor de vrager zo plotseling by myn eerste ontwaking, want ik dacht dat ik het hoorde. Maar zo de Heere nu eens volgens myn keuze de roede my op de rug leide, wanneer toch zoude dezelve van myn wyken, zeker niet tot dendag van myn dood, want zo min ik kan ophouden te leven voordat ik zterf, zo min ik ook ophouden te zondigen zolang ik hier op aarde leef, waarom zeide ik niet liever, treed niet met my in gericht. Vader vergeef, ai vergeef om Jezus wil myn wanbedryven! Nu vrees ik, doch dit troost my telkens weer, myn vader kent zyn kind, en zo hy staat zal het toch zyn in de tegenwoordigheid van myn Heer Jezus, wiens lyfeigene ik ben zyn voorbede zal niet ophouden en mogt ik hem dan maar omarmen dan heb ik steunsel al valt de slagen dan ook noch zo scherp en zuur, en wanneer myn genadigen vader zyn goed en heilig oogmerk bereikt heeft, zal zyn hand weer balzem strooien, vele misdaden in my heeft de Heere genadig overgezien, zo beure ik my weder uit den vreze op, en blyft op zyne genade hopen, en O zoete troost myn Jezus is by God, en waar hy is zal ik altoos om zyn onwille genade vinden.

Het derde was treurige omstandigheden, in myn enig geliefden kind, wat myn George aanbetref, van den welken hy ons door een brief op den 18e Mei, en daar ik hem volgens een vorigen brief toen allen dagen hier verwagte trof de teleurstelling my geweldig, het welk veroorzaakt was door een onzer bloedverwanten, met den welken myn zoon in een onderhandeling was getreden, over zyne reise herwaarts, en toch misleid was, (op de zachtste wyse uitgedrukt) Ons melde dat hy zoveel schade heeft geleden, dat hy nu voor een lange tyd

de hoop moest opgeven om ons te zien. Deze enigen zoon hebben wy in den maand April 1836<sup>12</sup> het laaste gezien, toen was hy een jongeling van 21 jaren. Hy vroeg ons hem te assesteren met 30 sterling, door behulp van welken hy zoude zien zyn zaken te ligten, en zyn familie tot ons over te brengen.

Geen kans ziende aan deze zyne begeerte te voldoen, moest ik nu ook de hoop opgeven om hem te zien. Uit zyn schryven bemerkte ik, dat hy in een moedeloze toestand verkeerde en vreest dat deze moedeloosheid van droevige gevolgen voor hem konden zyn. Den eenen zwaarmoedige gedachte op den anderen bestormde myn hart, alle soorten van schrikbeelden kwam my voor den geest, en de zwaarmoedigheid klom tot een graad van angstvalligheid, die my in een akelige toestand bragt.

Van Alphen<sup>13</sup> zegt, of zeide toen bleef my niets dan God. Zo ging het my ook. Ik dacht ik ben ontbloot van vrienden en vermogen, maar toch ik hen een ryke en alvermogenend vader. Onze Jezus zeide, uw Hemelsche Vader weet wat gy behoeft, en zal het u zeker geven. Ik besloot my gedurig op de knieën te werpen, en van myn God uitkomst te smeken. Ik deed zo smeekte de Heere zo als hy wilde, hem myn kind daar te bewaren voor het kwade, en zo het zyn wil was ons hulp te beschikken ter uitkomst voor hem dienende.

Ik poogde my te onderworpen aan den wil van God, en te zeggen Vader, uw wil geschiedde ook in deze. Maar ach ik gevoelde hoe sterk den band die my aan dat kind bond knelde. Ik geraakte tegen den avond van den 18e in een volslagene worsteling, ik zeide als tegen my zelve, ik wil onderworpen zyn, den wil van myn vader is goed, al zie ik myn kind ook nooit weder, dat is ook goed. Maar neen, ik gevoelde deze onderwerping was niet regt voor God. Myn man sliep dien avond in een ander vertrek, alleen dat was zyn eigen wil, denkelijk om zich ook in gebeden af te sonderen. Ik bracht den grootsten deel van den nacht in deze worsteling door, en nam my voor geen rust te nemen totdat ik het harte ten onder gebracht had. Niet lang voor dag viel ik bezweken in een sluimering, doch myn geest bleef biddende. Niet lang voort gesluimerd te hebben was het woord: "En Jona riep uit de diepten, en God hoorde hem." Toen ontwaakte ik myn leden overdekte van pyn, maar het hart open. Ik poogde op te staan, maar myn leden verlamd en koude zynde kon ik niet anders dan zachtjes schuiven, ik kwam toch tot op de knieën en tot een volle overgaaf met een vaste vertrouwen, dat den heere my gehoord had. Ny zyn wil geschiedde, het zy myn kind kwam of niet het was goed, myn God was my meerder dan myn kind, en hy de Heere zoude voor zyne welstand waken. Ik dacht over de woorden en bemerkte uit de woorden in welken diepen nood ik had geworsteld. Bedolven door de baren van vrees en schrik, was ik als

verzwolgen door de helsche monster, die dien schrikbeelden my zo op den geest wierp. Maar gelyk God Jona hoorde toen hy van slyk en wier omgeven was, verzonken in een graf dat over zyn hoofd was gesloten, zo hoorde God my ook. Toen ik de nare afgronden en der wanhoop schyn te naderen, bleef my niets dan God, gelyk die God Jona alleen overbleef, en gelyk de Heere hem uit de diepte rukte, rukte hy my ook uit myne byna wanhoop, zyn naam zy de eer.

#### MAANDAG NACHT 27 Mei.

Ziet de ure komt en is nu gekomen, dat gy zult verstrooid worden, een iegelyk naar het zyne en gy my alleen zult laten, en nochtans ben ik niet alleen want de vader is met my, Joh. 16 vers 32.

Ik weet niet of ik by het lezen van Joh. 16 meer opmerkzaam ben dan by het lezen van andere kapitelen van dit heilig woord; maar altyd staat ik by deze woorden des Heilands stil, en het komt my voor of onzen Heer nergens zyne tedre zorg en mededogen meer treffend voor zyne arme leerlingen aan den dag heb gelegd, als in deze weinige woorden. Hem vooraf zeggende wat voor handen was, wat hem en hen zoude wedervaren, opdat wanneer het geschied was, zy niet do door zelf verwyrt van hunne ontrouheid by de droefheid over zyn treurig lot, zoude verslonden worden, dus door zyne voorzegging hen voorbereide dat zy zoude weten wanneer het geschied, het zo by God bepaald was, en niet aan hunne ontrouw, maar aan de bepaling Gods waren toe te schryven, dat ze van hem weggevloden zyn. Daarom ook liet hy lieve Heer, er ook zo teder opvolgen, nochtans ben ik niet alleen, want de vader is met my. Opdat ze niet zouden denken, Ach! Hoe alleen is hy gevallen in de handen van de wolf gelyk menschen! Mizchien zoekt zyn ogen ons en ziet hy vind ons niet, want wy hebben hem trouweloos verlaten. Zo denkende zichzelf als inwanhoop tusschen den hoop van boosdoeners in werpen, zyne onschuld verdedigende zelve den dood vind. Doch nu hoewel ze een voorbeeld temavolging. Hoe sprekend ja wandelend openbaart hy zich in zyn dierbaar woord aanons hoe lieflik verkwikt, verblyd hy ons, by het onderzoeken van dit zyn woord, en onderwys ons door hetzelfde als by monde, en doet ons gevoelen dat dit zyn woord waarachtig is. Ja, doet ons hem in dit zyn woord zien, en volgen.

Daarom niemand beleide Jezus Christus zyn of haar Heer te zyn, en weigerde zyn woord te onderzoeken, zyn kruis op tenemen en hem te volgen, want die in deze dingen geen lust heeft, kon ook niet zeggen, hy is myn Heer, want niemand zoekte toch den Heiligen Jezus op de wegen der weelde, die der wereld liefde en die der vrolyke voorspoed, want dat zyn wegen die zyn heilig voet nooitbewandeld heeft, en hoe zouden we dan daarop wandelende de poorten van het Nieuwe Jeruzalem kunnen bereiken. Daarom, die Jezus

<sup>12</sup> April 1836 was die jaar toe Erasmus en Susanna Smit die lang trektog aangepak het. Hulle het van hul seun George afskeid geneem omdat hy nie saam gereis het nie. Hy was 21 jaar oud.

<sup>13</sup> Hieronymous van Alphen (1746 - 1803) het verskeie boeke geskryf vir kinders, veral liedere. Hy was ook bekend as digter van Evangeliese Gesange waarvan enkeles opgeneem is. Hy het in 'n Duits-piëtistiese rigting geneig met sy werk.

Christus zyn Heer noemt, sta af van deze dingen, want ze behoren tot de ongerechtigheden, en word niet gezocht van de opregte volgelinge van den Heere Jezus. Wy dragen ons kruis, en weten wy draagt het achter hem onzen Heiland, en daarom valt het ons wel ligter dan de wereld denkt. Zy pronken met hen schyn goed, en wy bejammerden hun ongeluk, en treuren over hunne blindheid, en bewonderde Gods genade over ons, terwyl de ootmoed voor God, de liefde tot jesus ons op de knieën houd, en ons doet rykhalsen naar den dood die deningang tot onzen koning ontsluit.

#### DINSDAG MORGEN.

Maandag nacht nadat ik het voorgaande geeindigd had, leide ik my vanwege de koude ter bed neder, doch slaap was geweken. Ik ging met myn gedachtende wandeling Gods Lam na, het was of ik hem met de vrouwen die hem diende volgde, beschouwde hem zyn heilig onschuld, wandelende diep in gedachten, ganende op het einde zyns levens hoe zyne mond weldadighede strooide met dierbare woorden ter zaligheid leidende, en tot genezing vanhen die hy met krankheden behebt ontmoet gezegend waar hy de voet zat. O onschuld! Van stap tot stap naderende eene worsteling zo als nooit gehoord is, en ook nooit gehoord zal worden!- Och, dat godlyk gelaat zo vol heiligen ernst, zo vol onbezweken trouw. Ontfermende standvastigheid, onuitbluscbare liefde vuur. O, als of ik den vingervysing zag. Ziet myn knecht, dien ik ondersteunde, myne uitverkoren, indenwelken myn ziel een welbehagen heb. Ik heb mynen geeft op hem gegeven, hy zal het regt den heidenen voort bringen, hy en zal niet schreeuwen, noch zyne stemme verheffen, noch zyne stemme op de straten laten hooren.

Het gekrookte riet zal hy niet verbreken, en de rokende vlaswieke zal hy niet uitbluschen<sup>14</sup>, met waarheid zal hy het regt voortbrengen. Hy zal niet verdonkerd worden, en hy zal niet verbroken worden, totdat hy het regt op aarde zal hebben besteld en de eilanden zullen na zyne leere wachten. Jes. 42 verze 1,2,3,4.

Toen dacht ik hoe gelukkig waren zy die hem gezien en gehoord hebben. Zy waren gelukkiger dan wy, doch de gedachte, ik zal hem ook eens zien stelde my niet alleen tevreden, maar brengt zulk eenonuitsprekelike blydschap in myn hart, dat ik, zo het slegs den wille van hem was op dat ogenblik de wereld met blydschap zouden hebben verlaten. Ik zeide, Och Heere! Ik wil weg, hoelang moet ik noch hier blyven? wanneer toch zal ik myn Heiland's voeten omarmen, ik heb toch al lang genoeg gezondigd, ik kan toch tot myns Heeren eer niet leven, neemt my toch maar weg. Toen kwam my te binnen, dat ik voor al dat my den Heere schenkt,

moet dankbaar zyn ook voor het elven. Zo bad ik laat dat elven uw dan tot eere zyn, laat de zonden sterven, en de geestelyke mensch vruchtbaar worden, opdat ik geheel en al in myn heiland leven. In dien gestalte bragt ik een gedeelte van den nacht door, ik kan my niet herinneren hoe ik in slaap is gevallen, doch ik ontwaakte met hanen gekraai met Ps.23 vers 2. Toen dacht ik het was een nachtmaal, die my de Heere heeft toegediend. Ik stak den kaars aan en zong de gehele Psalm, en voedde my als met de overschot van de heerlyke spyze daar de Heere my in den nacht op vergast heeft. O gelukzaligheid hier namaals, wat is de voorsmaak daarvan zoet!- wat zal ik nu zeggen, van de goedertierenheid des Heeren te mynerwaarts? Als iemand die my zeer naby kent, dit zoude lezen, die zoude wellicht zeggen, dat is niet mogelyk, dat de Heere met zulk een slegt aard aldus zal handelen. Jawel, zo zoude men zeggen, maar wat zegt of spreekt den opperste wysheid: Prov. 9 vers 4,5,6. Wie is slegt? Die kere zich herwaarts, en tot den verstandelooze zegt hy, komt eet van myn brood en drink van den wyn die ik gemend heeft. Verlaat de slegtigheden en leeft, en tree in, in den weg des verstands. En wederom die gezond zyn, hebben de medicyn-meester niet van node, maar die ziek zyn. Aan de slegten en zieken openbaart zich jesus als vriend en geneesheer, en de hongerigen vervuld hy met hemelsch brood. O de vriend der behoeftigen, kent degenen die zyn naam gedenken, want hyzelve heeft hen opgenomen uit het slyk, en tot hen gezegd: dat heb ik u gedaan, omdat ik u gesteld heb dat gy myn naam zou gedenken. Och Heere, Heere wie ben ik! En wat is het huis myns vaders, dat gy my aldus gedenken? Daarom omdat ik de minste ben uit myns vaders huis, heeft de Heere my gedachtig geweest, want hy keere zich tot de slegten, en die met vele kwalen behebt is, schenkt hy de genezing, zo blyf myn ogen dan op u geslagen, O God myns heils myn toeverlaat, met al myn ziel en lichaams nooden, uw stok en uw staf zal my getrouw behoeden over graf en dood, Amen.

Ik vrees niet neen; schoon ik door duistre dalen,  
In doodsgevaar, bekommerd om moest dwalen;  
Gy blyft my by in alle tegenspoeden,  
Uw stok en staf zal my altoos behoeden.  
De tafel aan, voor myner haatren ogen.

Gy zalfd myn hoofd, gy doet myn blydschap groeien,

<sup>14</sup> Bernhardus Smytegelt (1665 - 1739) was 'n verteenwoordiger van die Nadere Reformasie en het die boek, *Het gekrookte riet*, geskryf wat later baie gewild geword het.

En van uw heil myn beker oervloei,  
Het zalig goed, my door uw gunst gegee,  
Verlaat my niet, maar volgt my al myn leue,  
Zodat ik in het heilig huis des Heeren,  
Een lange reeks van dagen blyft verkeer.  
Ps. 23 vers 2 en 3.

Niet so als de Wesleanen<sup>15</sup> seggen, zolang als ik goed doet, maar al myn leue indien ik toch was een arme Wesleaan zoude doodsbrakende geweest zyn, van toen af aan, dat ik myn verlore toestand bezefde, tot den dag myns dood toe. Dank zy de Heere dat ik gen zelfs zaligheidswerker ben. Ik denkt ik was al van angst gestorven, maar neen de Heere zoude my hoewel tot de zaligheid behorende, wel gered hebben.

#### Saterdag 1 Junie 1844.

In den afgelopen nacht ontwaakte ik als met skrik met deze woorden: De beminde, en die lieflyke in haar leue, zyn ook in haren dood niet gescheiden. Ik herkende die woorden uit Davids klaagliederen over den dood van Saul en Jonathan te zyn.

Daar ik dien klaaglied voor ruim een jaar niet heb gelezen, ook niet myns wetens daarover heeft horen spreken, dacht ik wat betrekking heeft deze woorden op my, hoe is het als of ik er mede gewekt word ? Weldra bespeurde ik myn oude kwaal het ongeloof. Ik hoorde den wind hard teen het dak van myn huis waaien, en vrees beklom myn hart, en dit dacht ik, wie weet myn zoon<sup>16</sup> is mischien met zyn vrou en kinderen op reize over zee naar hier, en of het hulpeloos schip niet door den selfde stormwind die ik hoort waaien verbryzeld word tegende rotsen van deze kusten, en dat de beminde en die lieflyke (zo als de lieden seggen een schonen paar) in hunne leue te samen nu ook enerlei met hunne twee kinderen sterven in het water, want toch ik zeide de Heere moet my met de roede kastyden, maar toch geen bastaard noemen. Met deze gedachten werd ik toch zo verlegen, dat myn hart aan het beving ging. Ik wekte myn man, en deelde hem myn ongerustheid mede, doch hy stelde my gerust om te seggen, de skikkingen die wy tot zyne overtocht gemaakt heeft, kan nu eers zo het zeer spoedig is gegaan, omtrent in zyne handen wezen. Er is hoegenaamd geen reden om te denken dat ze nu al op zee zyn. En daar in boven al ware het zo, dan hebben wy immers een Vader in den hemel die ons onder zulk een ramp niet alleen zal laten en die genade en vermogen genoeg in zich zelve heeft om hunne zielen te behouden en hen aan ons weder te gee,

<sup>15</sup> John (1703 - 1791) en Charles (1707 - 1788) Wesley het bygedra tot die ontstaan van die Metodisme. 'n Godsdienstrigting wat in Engeland en Noord-Amerika tot stand gekom het met die doel om die godsdienstige leue te bevorder deur gemeenskaplike werksaamheid van die lede. In 1730 maak John kennis met James Hervey en George Whitefield wat hulle by die groep aansluit. Later is hy beïnvloed deur die Morawiër, Peter Böhler. Deur hom het hy van verlossing en saligmaking bewus geword. Hy breek in 1745 weg en sluit hom aan by die teologie van Arminius. Beide broers het talle liedere geskryf.

<sup>16</sup> George Smit is getroud met J.G. Messer se dogter. Hy was 'n kollega van Erasmus op Uitenhage. Haar naam is egter onbekend. 'n Dogtertjie word op 16 Desember 1838 gebore, Johanna Maria Carolina. 'n Tweede dogtertjie is op 14 Mei 1840 gebore, Susanna Catharina Bolette (na Susanna Smit vernoem). Hulle is in 1849 geskei en Susanna het nooit die vrou en haar twee kleindogters ontmoet nie.

daar waar wy voor zulken rampen niet meer te duchten hebben. Hierop gevoelde ik my enigsins tevreden, en zeide het is ook zo als gy zegt. Zo de Heere ons dien ramp ons doet wedervaren, en zal zyn genadigen wysheid, het zeker voor ons nodig keuren en ons met zyn ondersteunende genade niet verlaten. Hy stemde toe en liet my aan myne eigen overdenking over. Om verdere angstvallige gedachten te vermyden, zong ik de 40e der Evangeliesche gezangen.

#### Saterdag avond.

Hoewel ik gepoogd heb, my in de skikkingen en wegen des Heeren met onderwerping te verlaten, gevoelde ik gedurig door den dag nypingen van vrees, in myn hart over de onzekerheid myner kinderen. Ach dat ik toch met Job in alles konde seggen den naam des Heeren zy geloofd en verder, met kinderlyk vertrouwen zyn wil verbeiden. Ik weet myn vader kent zyn kind, en indien hy slaat zal dat ook vaderlyk zyn, en hoe voorbarig is nu myn duchten, dat kan immers niet de goedkeuring des Heeren wegdragen, en wie weet of het niet den bozen vyand van myne ruste is die 2 Samuel 1:23 my zo op het lyf heeft geworpen. Dat ik toch wysheid bekwaam om te onderscheiden wat my van den Heere of wat my van de zonen myner ruste ontmoette. Hoeveel heb ik door den moedwil des Sathans al geleden.

#### 4 Junie.

In den nacht tusschen den 3 en 4e Junie ontwaakte ik twee malen, zeer geschokt door boze my zelfs tot schande en den Heere onterende dromen. Doch bezwaard door den slaap werd ek telkens met enigen uitboezemende zuchten in den slaap gehuld. Ten derde male ontwaakte ik weder noch nacht zynde met 2 Sam. 1:23. Zo als in den nacht tusschen 31 Mei en 1 Junie. Verschrokken riep ik uit: Heere! Wat zal ik toch met myself beginnen ? Gereed zynde wederom al den schuld geheel op de boosheid en ongeloof van myn hart te werpen, ogenblikkelyk kwam de woorden: "En er was wederom een kryg tusschen de Filistynen en Israel." Verwonderd over deze woorden verstond ik dat het een aanval was die de helsche Filistynen den Sathan op my deed. Ik vouwde de handen en zeide: " Ach Heer, wat zal ik doen ?" want ik gevoelde den angst over de onzekerheid myner kinderen my weder beklimmen.

Toen kwam er als een antwoord twee regelen uit een gering gezang of dicht stuk door my, zelfs op het lyden van Jezus in Gethsemane, vervaardigd in het derde vers: "Ik zie hoe Jezus in dien nood, tot zynen God om bystand vloeed."

Meteens was er als een uitleg of onderricht als volg.

De Zaligmaker werd niet alleen in den hof Gethsemane gedrukt door den toorne Gods maar ook fel bestreden door de oversten der helle, deze verzamelde zich om hem en verzocht hem tot ontrouheid aan zyne zending die hy als borg en lossen der zondaren aan God moest opbrengen. God verborg in dien nood voor den lydende Messias zyn aangezicht, waardoor den worstelaar met angst der helle omgeven zo beangst werd dat het bloedzweet van hem droop, en den Vader driemaal bad den beker der verzoeking van hem te willen laten voorbygaan. Hier was hy de lydende zondaar in de plaats der zondaren, en had geen eigen wil, geheel onderworpen aan den wil Gods. Daarom ook Vader, wilt gy dat ik den beker tot den droezem zal drinken, uw wil, niet myn wil geschiedde.

Nadat den Messias den beker in den hof geledigd had, zond God een zynen Troon trawanten met een vertroostend boodschap tot hem. Hy werd gesterkt in trad zyn vangeren nader. Zo nauw dien helsche verzoeking door worsteld, zeide hy tegen zyne slapende lievelingen, waak en bid, opdat gy niet in verzoeking komt. Zo heeft hy niet alleen den pers des toorns maak ook die der verzoeken getreden. Iets van de redeneringen des verzoekers kreeg ik ook te verstaan, deze was zeer beschaafd als met eerbied gesproken niet mis rakende zyne godheid, doch op helsche listige wyze, ja, zo listig dat niemand die had kunnen weerstaan, dan Gods zoon alleen. Ik vrees om dit aan te tekenen, want toch ik zal het nooit vergeten, ik vrees want ik heb geen licht om de geesten te onderscheiden.

Zoude ook iemand dit lezen, verbeeld u dan hoe myn hart gesteld was in den holle eenzamen nacht. O myn Heiland, myn God! Myn Borg, los prys van myn nimmer eindigende ziel! Ik zag myn borg in het stof kruipen, als een worm der aarde, myn lichaam werd koud, terwyl myn geest als verstomd aanbiddend zweeg, want ontroering en vrees was op my gevallen. Ik ben echter verblyd dat ik nu gered ben uit de onzekerheid van des Heilands bede, indien mogelyk laat deze drinkbeker van my voorby gaan, de bozen heeft my niet een weinig maar zwaar er mede gekweld tot oneere van myn dierbare verlosser willen uitduiden en nu ben ik er, hoop ik voor altyd van verlost.

In den nacht tusschen de 4e en 5e ontwaakte ik en gevoelde my ongerust niet wetende of ik wel gedaan heeft, dat ik myne ontmoeting aangaande den Zaligmaker in den hof Gethsemane getekend dan weet ik ook niet of

ongerustheid ontstaat omdat ik niet alles wat my te weten kwam heeft aangetekend, maar er een deel van achter hield. Uit vrees als de ongerustheid niet word weggenomen zal ik probeeren ook hetgeen ik heb nagelaten op te tekenen, want toch ik heb niet in den nacht toen my dit ontmoete aan den Heiland in den Hof gedacht, en dus kan ik er niet door peinzen zyn ingevallen, en in dien weg myn eigen gedachten zyn gevolgd, doch alles wat my voorkwam was als een snel verhaal. Ook is my voor enige weken iets dergelyks ontmoet over 1 Petrus 3:19 het welk ik finaal door vrees heeft nagelaten aante tekenen, en ik gevoelde my tot heden toe noch niet gerust over. Doch daar ik het ook nooit zal kunnen vergeten, en zo ik blyf leven dat is een tyd lang, zal ik zo ik daar in licht krygt, of het my geoorloofd is, dat aan te schryven het ook doen. O welk een wonderbare verborgenheid is dat ik ben verlegen en weet niet wat ik doen moet, omdat ik niet hoe ik er over denken zal of moet. Echter omdat het my voorkomt als strokende met het werk van de Messias te zyn, neem ik het als van den Heere, hoe het zy ik gevoel my getroost en ten volle overtuigd van de gewillige offerande myns Heere Jezus, niet omdat ik er tevoren aan twyfelde maar gene racht in zien gehad te hebben van zyne bede: Indien mogelyk laat deze drinkbeker van my voorbygaan, en werd dikwels hier over in myn tederste ogenblikken van de boze gekwetst en gevoelde dat my de Heere dien smarte nu ontrukkt heeft.

#### Junie 6.

Vrydag ochtend was ik bezwaard van gemoed, doch tegen den middag beurde zich myn geest op, ik geraakte aan het bidden en het gebede week ook niet van mynmond hoewel in stilte als dan wanneer ik aan myn scholieren iets te onderrigten of te bevelen had. Deze gestaltenis des harte duurde voort tot laat in den avond. Op de gewone tyd begaf ik my naar bed, doch myn lichaam weigerde den slaap te ontvangen. Daar den geest noch gedurig biddende was, dacht ik deze slapeloze uren kan ik immers myne leerlingen ten nutte maken. Ik lichte myn kaars, en begon tot hunne gebruik voorschriften te schryven, dit scheen de Heere te behagen, want den eenen ligt afleidende plaats uit het gesprokene woord van onzen lieve Heere Jezus viel my op den anderen in. Zodra ik den een voorschrift had afgehandeld of klaar had geschreven was er al weder een andere teksje die my nuw vermaak verschaftte. Na omtrent een uur gearbeid te hebben, kwam den voorheen tevergeefs gezochten slaap my

daar is geen getikte bladsye 28 en 29 nie

mensch zal het wellicht als vuil paper verscheurd worden, en zo gaat den enigsten huld die ik myn lieve Heer in zwakheid poogde toe te brengen verloren. Zo stap ik weg van het toneel des levens waar God my zo genadig geduldig en liefderyk gezegend heeft, en geen spoor van uwe weldaden aan my zo groot bewezen word er gevonden. Maar ook wat spreek ik toch, gy myn ziel vergeet gene van zyne weldaden, leest en herleest wat de Heere aan uwe ziel gedaan heeft en looft hem in het verborgen, hy zal het u in het openbaar vergelden. In het openbaar beleiden dat gy hem liefhad en gaarne tot zyne dienst u heeft willen afzonderen, geheel doof, blind voor het genot der wereld begeerde te wandelen waar Christus treden voetstappen gevonden word, dat de holle nachten uwe doffe zangtonen ontving en uwe gebeden door de duisternis opsteeg om de voeten van uwe verlosser te zoeken, de Heere veracht vergeet u niet gy zyt hem eene kindeken die hy vaderlik verzorgd uwe stamelingen hoort hy en laat niet na u te antwoorden en met vele goederen vervullen. Daarom O myn ziel looft den Heer en vergeet gene van zyne weldaden, het is God die ze u bewees. Zal niemand de goedertiernheden des Heeren hier op aarde aan u bewezen loven. Zo zullen de engelen in den hemel dat doen, de zaligen u helpen God te loven, voor al het goed aan hun aan u bewezen. Zo wacht dan eens breekt het licht aan, eens zullen uwe ogen de blyde, kinnen des hemels te zien eens den Koning in zyne schoonheid zien glimmen, daar zal zyn gezegend hand heilige zieraden uitreiken en buigende danknie kussen. Kustende zyn voet zult gy die met heilige deftigheid emt heiligen glans toegrust ontvangen, en onder zyne nedrige gaarne getrouwe dienstmaagden geplaatst worden.

O Heere Jezus Christus! Bid uwe waarheid als een zegel aan myn hart en buig my totdat ik door uwen geest tot den nedrigsten van alle dienstmaagden aan uwe voeten wonen altoos uwer gedenken, hoeveel gy voor my deed en hoeveel gy voor my leed, en u daar voor de varre myner lippen dag en nacht toebrengen Amen.

Op den avond van den 29e.

In myne gevoelige stonden deze morgen was ik bedroef over myne beperktheid vanvermogen dat ik nog door het een of ander kon bydragen tot uitbreiding van des Heeren eer en luister, door den loop van den dag dacht ik na over hetgeen ik geschreven had, en vond dat er geene oorzaak was van droefheid. Ik heb geen wyngaard dat is waar, ik ben ook geene wyngaardenier, want ik behoort tot dien zekte van denwelken Palus [sic] zeg die in de huizen moeten zyn en daar doen wat hun hand vind te doen. Myn begeerte is echter om op een heid /.../ hut te wonen en onder dien ongeleerden den Heere



Jezus te dienen, met dien blinde met den Zaligmaken bekend te maken en verder tot het lezen van den bybel te brengen. In dien gelukkigen stand was ik eens gesteld, doch kende toen de genade Gods over my niet, en verwaarloosde niet alleen die schone gelegenheid, maar brak ook dikwels door myn ydele laggende ja grillige humeur het goede of die door het waar mogelijk in de harten myner omringden zouden gegroeid hebben, nu is die gelegenheid voor my voorbygegaan en denk er met een zeer harte aan. Geld en goed heb ik niet dat is ook waar, dus kan ik ook daarmede geen nut doen. Onze God is wys, zoude ik veel hebben, zoude ik missen daardoor in eene schrik geraken die een grote oneere dan eene eere voor den Heere Jezus zoude zyn en my zelfs tot eene gedurige zondenblok in den weg zyn. De Heere heeft my gesteld juisch in een stand zo als het goed is voor my, en tot zyne eer dienende. Dien ik hem niet met myne goederen, hoop ik hy my zal leren hem in stille kinderootmoed en rusten in zyne wil te dienen, het kruis te dragen die hy my oplegt met heilige vader uw wille geschiede. Ik heb geen wyngaard, maar toch heb ik een bloemtuin, enige jonge planten die den zorg van eene hovenier behoeft, dat is enige jonge kinderen met denwelken ik over den Heere Jezus kan spreke, een groottegenstand ontmoet my echter, want wat ik dien kinderen poog on te boezemen word hun te huis zynde weder door de ydelheden der tyd ontnomen, want met elk een dansparty word de meesten van hun die tot de grote van vatbaarheid gekomen zyn gevoerd, en ik moet dat nieteenstaande myne afmaningen zien en verdragen, en daarom word ik verdrietig en wil zo ik kan naar de heidenen vluchten, om daar onverhinderd de Heere Jezus te dienen, zo de Heere eene welgevallen in deze myne begeerte heeft is hy ook magtig my dat te geven, ik buk en zwyg.

[agter in dagboekdeel 8 is die volgende op die omhulsel vasgeplak]

Toen zuchte de hemellingen met  
een zeer groot gejuich en zongen  
de serafyne verhoog O poorten nu  
opdat den Koning in moog ryden  
Wie u dien vorst zoo groot in  
{magt} eer 't God d' almagtig opper  
Heer, 't is God geweldig in het  
streiden.

Nadat den seraf geeingdig had ver  
ving den ganschen hemelscharen  
dat leid en vingaen.  
Verhoog O poorten nu den boog  
ryst eeuwige deuren ryst om hoog.  
Opdat den &&  
Heer na besteeg den vorst des le:  
vens den troon aan den regter  
hand des vaders van waar  
Hy koomen zal als regter  
van aarde dood en hel

\* Haar handskrif hier is veel groter as gewoonlik.



## DAGBOEK 10 <sup>1</sup>

Mijn dochttertje verjaar den 21ste  
Julij, in was toen 13 jaren  
in het jaar 1832  
geboren.  
=S.C. Scheepers. <sup>2</sup>

---

Lyst der liederen in dit Boekje.

1. God heeft het groote licht  
Zijn zoon een tent gestigt.
2. De Heer doe vrij wat hem behaagd  
Zijn wil kan mijn nooit schaden
3. O Jezus mijn Heiland  
Mijn Broeder en Vriend
4. Gy zyt de rotz waar op myn Ziel

Septemb 15 de

op het 13 de van April 1843 gafde Heere mij  
{mijne} /.../ het geen ik van Hem. Ruim twee {twee}  
jaaren te voren onder het leezen van de leerreden  
uitgesproken door den thans zaligen R.Erschiene. <sup>3</sup>  
in leeven leeraar Schotland over {over}  
{den} de Zuivere revier die uit den troon van God  
en het lam vloed begeerde en {op den 15de  
word ik} in den nacht van den 15 werd ik gewekt  
met den Daar op volgenden teksen {uit} uit 1Corinthers  
Cap.1:

---

<sup>1</sup> 'n Handgeskrewe dagboekdeel, 86 bladsye lank, wat die tydperk 17 Julie 1844 tot 5 Oktober 1844.

<sup>2</sup> 'n Dogtertjie van Susanna se jongste suster, Maria Magdalena. Maria was met Coenraad Johannes Abraham Scheepers getroud. Die dogtertjie se eerste naam is Susanna.

<sup>3</sup> Daar was twee broers, nl. Ebenezer (1680 - 1754) en Ralph (1685 - 1752) seuns van 'n Skotse predikant. Al twee broers het 'n belangrike rol in die Skotse Kerk bekleed en waarde gehê aan groot vroomheid. Hulle werk weerspieël ook duidelik 'n hoë mate van sielekennis.

Julij, 17. 18. en 19 - 1844

Ik begin een nieuw boek doch waar mee  
zal ik die {op} vol schrijven ? Wat zal deze in  
zich bevatten ? al hoewel ik gepoogd hebt  
in de wegen des Heeren te berusten en in  
alles te zeggen Vader uwe wille geschie  
de gevoel ik nochthan dat ik ook in dezen  
de genoegdoenende gerechtigheid van mijn  
Zaligmaker maar zeer nodighebt den Heer  
R:<sup>4</sup> is van uit de Kalonie te huis gekomen  
en hij heeft in Plaats van mijn Zoon een  
andere Famielie met Zijne Rytuig mede  
gebragt, die ook op Zich Zelve arm zijn doch  
wier ouderen en Famielie, Vermogen genoeg be:  
zitte om henne hulpelooze vriend tot on:  
derstand te Zijn en daar in tegen heeft hij  
ons het harte ont roerd met veel on aan  
genaams van onzen Zoon aan ons te Verha  
len God Zij gedankt toch nie het geen  
den Eer van ons Zoon aan betreffende zich  
Zelve ver onschuldigende in alles daar ons  
Zoon zich aan ons overbeklaagd heeft.  
Ik heb nu veele dage traanen van hartzeer  
gestort en Zoo zeer bedrukt geweest dat  
ik niets konde schrijven

// tot hiertoe heb ik beginne te schyw  
doch kon niet verder gaan van uw //

doch in den nacht  
tusschen den 18 en 19 tiende zat ik op mijn  
bed niet kennende slapen met veel smarte:  
lijke

---

<sup>4</sup> Daar is geen inligting oor hom beskikbaar nie.

ge dachten door knaagde te  
wenen toen was het als of  
men mij zeide zoekt troost  
in den bijbel ik nam het oud en nieuw  
testament in eenen band gebunden druik  
te dat dierbaare boek in myne handen  
Zuchtende tot God dat Zoo den Heer  
noch eene beloften in dezelve voor mij  
had bewaard het dan nu Zijne Goedheid  
mochte behagen mij die te toen toe komend  
want toch Hij weet hoe ik worsteled  
en streid om mijn Zelve te overwin:  
nen en ook in dat waar over ik nu weent  
Gode de Eere te geeven, na\_deze uit boezeming  
liet ik den bijbel open vallen, en mijn oogen  
viel op de 19de vers van Jesaia 60: Ik lees te voort  
tot vers 21 en Zoo als ik las, uw, Volk kwam  
er een woord

// ik noemt het een woor of spraak niet wetende hoe ik anders noemen zal  
want het is als of het in mijn hart gesproken wordt. //

{al of min} die Zeide, uw kinderer  
toen las ik, u kinderen Zullen alle te Zamen  
regtvaardig Zijn Zij Zullen in eeuwigheid  
de aarde Erflijk bezitten Zij Zijn een spruite  
mijner plantengen een werk mijner handen  
op dat ik verheerlijkt worde. De klijnste  
Zullen tot duizend worden en de minste tot  
een magtig volk: Ik de Heere zal zulks  
tot mijner tijd snellijk doen komen.  
Hier zat ik voor een ruime {tijd} poos sprakeloos  
stil want, ik was Zoo Zeer getroffen en  
deed herhaalde maalen niets dan de ze beloften  
des Heeren over en over leezen tot dat mijn

mijn Ziel Zich in afgebroken  
Zuchten veronbaast Zijnende dat  
God den worm aldus aan zaagt.  
uit boezemde en och Heere mijn  
God wie en wat ben ik en mijn Zondig kroost  
dat wij uwe gezuiverde aarde met uwe lieve  
Zoon Jezus Zoude of zal Erflijk bezitten,  
O hoe weide mijn geest voor een weil in  
de toe komenden tijd en hoe gelukkig gevoel:  
de ik mij al zag ik mijne kinderen ook  
nooit weder, hoe Ernstig begeerde ik deze  
gestalten des Gemoeds voor altijd te bewaren  
en gelovig op des Heeren woord mijn reize  
gemoedigd door dit leeven voort te zetten  
en in alles mijn goede Vader te eeren mij  
vriendelijke Heer Jezus naa te wandelen  
in den morgen deelde ik mijn man mijn  
blydschap meede toen zeide hij tegen mij  
weet gij wel hoe gij mij in den avond bedroeft  
hebt toen ik u wilde vertroosten met te zeg:  
gene hoe Abraham Isaak, op hoop, tegen hoop ge  
offerd heeft, geloven de de beloften van God.  
aan hem hierop zeide ik, ja, maar waarom  
Erinnerd gij mij aan myne Zonden ? Om dat  
gij nu Zoude nadinken; hoe geduldig, en lank  
moedig, uw den Heere verdraagt, en, dat gij  
nu niet meer zal twijfelen, aan Zijne barm  
hartigheid over uwe kinderen. Ja dien  
herinnering was wel goed voor mij, dat ik ge  
nade

genade vond dat altoos in mijn hart te bewa:  
ren want toch zoo arm een Zondaar als ik  
ben word er welligt niet gevonden onder  
alle, die Jezus als hunne verlosser\_lief  
heeft dan eens ben ik een held en dan we:  
dere als een tak dat half afgebroken is. In  
den avond dan was ik zeer mistroostig, mijn  
oude Heer kwam uit Zijne studeer kamer  
en zeide tegen mijn, myn kind (want zoo  
noemd hij mij meestal) waarom dan zoo  
mistroostig gelooft gij dan nu niet dat de  
Heere uwe kind in Zijne bescherming houd  
en voor zijne welzijn waakt ? ik gaf geen  
andwoord, want, ik dach wieweet hoe los  
mijn kind wel van God leefd. Hij ging ver:  
der voort en zeide ziet op welk een zwaaren  
proef God den aards vader Abraham ge:  
steld heeft! Noch thans op hoop te gen  
hoop geloofde Hij de beloften, van God, en  
offerde Isaak toen andwoorde Ik als  
ik ook eene beloften van den Heere kreeg  
dat er een groot volk uit mijn George  
zal geboren worden dan zoude ik ook  
nu niet zoo treurig Zijn; Doch wie:  
weet de moedeloosheid, kan hem wel  
dooden

dooden, want gij weet als men het hart op een zaak gezet heeft en het mislukt is het voor een natuurlijk mensch als onoverkomelijk Hij ziende dat Zijne woorden op mij gene ingang had, Zeide ik laat uw aan den Hgeest over en hoop Hij zal u bestieren en vertroosten en ging weder in zijne klijne kamer alleen: ook dat laatsten aller gewigtisten woorden had bij mij gene in gang en sleet zoo als ik reeds gezegd heeft eene droevigen nacht hoe wel ik mij geduurig tot den Heere in het gebed wende bleef ik maar Eeven beknelde want, ik gevoelde dat ik niet aan den wille Gods onder worpen was Ik wende mij tot den Heere Jezus en smeekte hem {zich} als mijn Borg voor den nieuwen schuld van on wil, en ongeloof en murmurering voor mij bij den Vader in te treden en verhooring mijner gebeden te verwerpen, want toch mijne Heiland gij zijt mijn heuld en troost in droefenissen, ontfermd uw toch over mijne arme brassere en bekeerd Hem waarachtiglijk in Christus tot God en laat de oogen en ooren uwer kruipende worm, die nu schreid en meent over Zijn weg en Zondig toestand dat Zien en hooren zoo

// zoo noemde ik mijn Zoon want ik had gehoord dat Hij eene zuivere bol was en daar hij al /.../ //

zoo had ik den geheelen nacht door gebragt toen ik omstreeks {den} het aan breken van den dag Jesaias 60: als reeds gezegd is als eene be loften van den Heere kreeg. Ik zegt met vrij moedigheid, eene beloften aan mij want zoo dat niet van den Heere was, hoe konde ik zoo spoedig als geheel herschapen zijn ge worden van zulken smartelijke volteringen in eene Zoete verruiming die ik voor alle de rijkdommen van Sina en al den glorie {van} en eere van Alexander niet Zouden hebben willer verruilen, en zoo dankbaar dat ik van dankbaarheid als verstomd was. wie was het die mijn in het harte gaf, troost te zoeken in den bijbel ? daar ik uit beknopt: heid des gemoeds, in geene, twee daagen den bijbel konde {in} leezen? en deed ik het al, Zon: der den minsten vrucht hier naa nam ik mijn Psalm boek in den 40: Ps: viel mij open toen gevoelde ik ook dat ik gemoedelijk in een ruisschenden kuil verzonken was geweest en de Heere mij uit modderigen slijk had op getrokken. Hoe dierbaar was de 19 en 20 ste verze van Jes.60: voor mij zelve, O den dierbare vader wist hoe nodig dien troost worden voor Zijne Ellendigen was en Hij ont: hield haar het ook niet Zoo is, en blijft onzen God,

God mijn hoog vertrek en heil tot in eeu:  
wigheid en deze genade verwierf voor mij  
mijn dierbare heiland Jezus Christus daar:  
om ook zal alle de wateren des doods Zijne  
Zoete naam Jezus christus nooit van mijn  
ziel kenne scheuren, want Hij betoond zich  
telkens als voor mijn Heil den wagt hou:  
dende ik geloof zeker Hij hoorde mij ker:  
men en traad voor mij in bij God, en ver:  
kreeg voor mij en mijne kinderen dien heer:  
lijken beloften. Hij draalde ook niet, maar  
Zond het mij spoedig weder vloeiende in  
mijn ziel en deed mij dien beloften geloo:  
vig aan grijpen O Mijn Heer en Mijn  
God, {verze} verzegeld gij verder het aan  
mijn hert en laat mij dat toch altijd tot  
mijn troost behouden - tot verheerlijkeng  
van uwe naam.

October 10. 1845 .

// ik vond hier schoon papier, om welken reeden ik het blank gelaten heeft weet  
Ik niet, en heeft er deze {bij voo} als eene bij voegzel op geschreeven thans is  
het October 10. 1845. //

Heden avond weder bedroeft zijnde over de on  
voordelige toestand van Myn lieve eenigen Zoon  
viel mijn oogen terzeide op deze boekje ik nam het en  
zag er in aan de begine, Eene treffende aantekening  
herleeste die en word gevoelig voor de goed\_ dadigheden  
des Heeren, Hoe krachtig vertrooste God mij {op} inden nacht  
tusschen Julij 18 en 19. 1844 en hoe geloovig omvatte mijn  
hart Jesaia 60: van vers 19 tot het einde zoo vol vreugde als  
of dien beloftens des Heere aan Zijne kerke my en myne  
kinderen ook toe

behoorde en verbleide mij met eene {on..} onuitspre:  
kelijke blydschap. En ziet daarna Hoeveele twijvelingen  
heeft mijn hart bestormd en hoe heb ik zederd dien  
tijd geweend getreurd, ja\_\_\_\_\_ in toestande van een bijna  
wanhoop overmyn zoon geweest. Hoe lankmoe:  
dig verdroeg de Heere mij en vernieuwde zijne ver:  
troostende beloftens aan mij Hoe onverdiend genood  
ik die want daar zelfs zulken krachtigen gewaar  
wordingen het geloof en de vertrouwen niet konde  
doen leeven hadden de Heere zeer billijk en regtvaar  
dig daarna alle vertroostengen van mijn kenne ge:  
weerd hebben, en mij hebben late versmachten in  
mijn druk Maar neen er Zijne barmhartigheeden  
bleef uit gebreid over mij en Hij zond mij telkens weeder  
nieuwen troost van booven zelfs op {dat} het oogenblik  
van heeden geniet ik er een zoete straal van Wie {r}  
heeft er meer dubbele reeden God te looven dan ik ?  
Wie meer reeden te getuigen van dat des Heeren trou:  
we en genade zich uitstrekt tot in het ondeindigen  
Wie ben ik toch, dat onze God zijne {mij} goeder tierend heeden  
in de ruimte zijner eeuwigen ontfermeng zoo breed  
aan mij betoond ?! O! dat ik vermoogen had mijn  
God te looven! Zederd Augustu L.L. [sic] rust ik aangaan  
de mijn zoon en verwacht zijne bekeering tot God en  
Christus. Even als of die een aangename vriend is die  
ik vernomen heeft reeds op rijs is om mij te bezoeken, ja  
ik verblijd mij en dank den Heere jezus als of myn  
kind reeds bekeerd is, alle zijne ydele gekkernijen is  
zederd toen, voor mij als het gesnap van een kind  
wier vermogen nog niet ontwikkeld is. O! God den  
Hgeest zal neder vloeien en hem brengen tot de stal  
van de goede Herder Jezus Christus Halleluja! mijn  
hart is vroolijk; omdat mijn kind ook God zal looven  
en de knie voor onzen Heere Jezus zal buigen

// zijne aardsche omstandig heeden bedroft mij. Hoewel ik geloof dat God zal  
uitkomst geven, heb ik {teege} veajen [sic] van hartzeer over Hem. //

Julij 21

gistere vas mijn ziel stil in de Heere berustende tegen den avond bezocht mij mijne Jonge vriendin L.W.<sup>5</sup> haar hart was bekneeld doch daar wij met Elkanderen aan spreken ging over de wonderen die zich openbaard en de roepeng der genade tot het geloof in Jezus Christus en in de regtvaardigheid Gods bijde in de verkiezing, der menschen tot Zaligheid door Zijne Zoone Jezus, als in de verwerping tot straffe der Zonde overde kin: deren der ongehoorzaamheid, beurde zich haren geest op, en zeide hoe min kunnen wij iets tot onzen Zaligheid toe brengen, en hoe geheel en al hangen wij van den lieve Heere Jezus af en hoe getrouw begin en voleind Hij ons geloof, hoe sterkt hij de hoop, en onder houd de liefde tot hem, hoe treurig als Hij verre af is, en hoe Zacht rust de ziel als Hij nabij is. Ik zeide haar dat Jezus altijd nabij is, maar wanneer het oog door nevele van zonden en ongeloof verdonkerd is {ek} Zien wij Hem niet, en word twijvelmoedig, en bene: pen, zoo dat wij dan dinken dat Jezus veraf is, Zij zeide ja, toen ik naar uw kwam deed ik het om troost te zoeken, voor mijn gemoed, en nu onder het spreken gevoel ik dat Hij noch mijn Heiland is, Mijn lieve Jufvrouw Smit<sup>6</sup> vouwende hare hande, hoe goed is toch onze lieve Heere Jezus en weende, ik beschouw

---

<sup>5</sup> 'n Verwysing na Louis Weyers. Sien voetnota 2 bl.4 dagboekdeel 1.

<sup>6</sup> 'n Verwysing na Susanna Smit.

de dat lief kind, en de woorden des Zaligma: kers viel mij in, die gezond zijn hebben de Medicijn Meester niet van noden, maar die Ziek zij, ik zat noch met die ge dachten, toen zij zeide ach de Heere wist hoe ziek en overdekt mijn arme ziel van pynen en wonden {is} was daarom geeft hij mij weder eenige lavenis, hoe eeuwig ben ik aan hem verpligt, hoe zal ik hem toch dan ken ? Als ik eens verlost van alle mijne kwalen daar bo: ven bij hem zal Zijn. onder het spreken dacht ik aan mijn Eenigen zoon en ik gevoel de droefheid over zijne geestlijk dooden toe: stand hoe dacht ik leefd hij zonder onzen Jezus liefde hebben, de gedachten dat mijn Hei: land, niet den hulden der dankbaren liefde ook van mijn eenig kind ontging, ging mij Zeer ter harte, ik dacht niet zoo zeer, aan den geluk: van mijn kind, als wel, aan de versmading van onze liefsten Heiland en dat Hij ook van mijn kind welligt niet gediend niet als redder word aan gebeden, griede mij zeer hoewel er hoop in mij is, dat de ontferming Gods hem gedachtig is geweest, wenschte ik naar den uitspruiting van de plante des Heeren op dat onze Heer Jezus toch ook door hem gediend en geliefde worde, ik besloot hem weder daartoe door middel van een brief aan



aan te zetten en Hem te zeggen hoe zeer mij dat smart  
als ik dinkt dat ook mijn eenig Kind den over  
waardigen verlosser der waereld niet lief  
heeft de genoegens dezen waerild niet om zijner  
uit\_nemendheid wille schade, en voden acht, hoe  
vernederindheid het voor den Eedelen mensch is, den  
vervoeijelijken Zathan, als een getrouwen lijfeigene,  
te dienen, hem die een vorst der duistere ellen:  
den tot Heer te verkiezen en dan in het eind  
van dat kortstondig leeven met Hem, hun  
verdoemden Heer, eeuwig verdoemd te zijn;  
en dan eeuwig de verwyting te hebben dat  
ze hunne beminnelijken schepper met Zijne  
Zaligmakenden zoon, Jezus versmaad hebben  
Diep dinkende, leide ik mij arme Brasser noch  
maals aan de voeten van mij liefdadig Heer  
Jezus, O den Heiland derwaereld! God van het  
heelal; de magtigen ontfermer de hoorder des  
gebeds! mijn Zaligmaker, wie had ik nader ?  
en wiens hart is tederder en medelijdener over  
mij, als {De Zijne} de Zijnen ?! mijn hart  
dus ontlost Zijnde aan de dierbaren voeten van  
mijn ontfermende vriend, leide ik mij terust  
neder mijne laatste gedachten was Hem toe  
gewijd en ik zeide tegen mij zelfs nu mensch  
ik dat de Heere mij in plaats van een Ps. of  
lied een teks uit den bijbel bij mijne ontwaai:  
king geeft, waarom dien wensch in mij kwam  
weet

weet ik niet, want er was geen teks waar ik  
bijzonder aan dacht. Ik sliep dien nacht wel  
en gerust, en ontwaakte tegenden morgen  
met Romeinen 9:16. Zoo is het dan niet des  
genen die wil, noch des geenen, die loopt maar  
des ontfermenden Gods. Ach hoe dood zag ik  
de kinderen van Adam in hennen zonden slaap  
hoe onmogelijk om op testaan tot Jezus te gaan  
hem aan tenemen liefde hebben en lust te vin  
den in Zynen dienst. O hoe zag ik in, hoe dat  
den ontferming Gods dien dooden den hand  
rijkt en hen door den verworvenen geest van  
{Christus} God in Christus door Christus uit  
dien doods slaap op, en wakker schuden de schil:  
len van henne oogen doet\_vallen de proppen uit  
de ooren trekt de dikke schors des harten  
doet bersten en afvallen en hen beddeest als  
pos ontwaakt verleegeen doet rondzien naar  
een helper hoe dom en onkundig zij bij  
deze henne eersten ontwaking is en hoe be:  
teuteld en vrees achtig zij zijn om den liefde  
vollen Zaligmaker tot hen heuld en hulpe  
aan te nemen. O welk een bespiegeling was  
dat! Groote Jezus zoo groot als gij Zijt  
zoo groot is ook uw werk! onmisbare Je:  
zus wie toch zal leeven, als gij niet lee:  
vend maak ? O zobdaars vriend O leevens  
bron! Janetijne van genade! \_\_\_\_\_ Zoo  
neem



neem ik dan mijn mordsdooden kind<sup>7</sup> en werp hem op den leevende voeten. Van mijn Heer Jezus en Zegt tot Hem daar hebt gij een doo: den Mijn Heiland maak leevendig en laat Hem leeven ... \_ zal Hij dezen mijn offer niet aan nemen ? Zal Hij tot mijn Zeggen Vrouwe neemt uwe dooden Zoon en gaat heen: ne ik heb op gehouden mij over uw te ontfermen u geroep te hooren. O Heer mijn God dat kan niet Zijn! Mijn Jezus die zich met den wreedsten slashting liet slachte op dat Hij ook mijn Gode kocht met zijn dierbaar bloed kan zulks van het harte niet, neen zijn woord zal blijken gewees te zijn vrouwe wees welgemoed uwe zoon zal leeven en daar voor zal ik Hem eeuwig looven ook mijn thans dooden, zal hem leevend looven Amen.

Zoo hoog Zijn troon moog boven de aarde weezen  
Zoo groot is ook voor allen, die Hem vreezen  
De gunst waar mee Hij hen wil gadeslaan  
zoo ver het west verwijderd is van 't oosten,  
zoo ver heeft Hij, om onzen ziel te troosten  
van ons de schuld en Zonden weggedoen

Ps. 105:6

Dus geeft zijne genade mij vergeving mijner zonden  
en zijne gunste mij de verhooring mijner gebeden  
dat is de erfe van hen die Jezus geleerd heeft Hem lief te hebben

<sup>7</sup> 'n Verwysing na Salomon Smit. Sien voetnota 2 bl.2 dagboekdeel 8.

Julij 23

In den afgeloopene dag van gistere was ik door huiselij ke kruis niet een wijng verontrust veroorzaakt gedeeltelijk door den laster mijner vijanden de klijne verdiensten die ik met het onderwijzen der kinderen heeft en den gezegenden uitslag, of, vrugt op myn onderwijs aan hen scheid veelen in de Zen plaats niet te behagen ook eeuwigen fitten de ouderen bedroefd mij, ik konde mij in hart van dien kinderen welker ouderen mijn kwellen ontslaan doch hoe weet ik of het mijne en zoo ik hoop ook hunne Heiland Jezus zal beha: gen indien ik de kinderen heenen Zond om der ouderen wille. wel ligt Zijn er onder hun die door het bloed van Jezus geregt vaardigd zijn geworden {zullen geregvaerdig worden} en dan met hun weg te zenden verstoot ik de telgen des Heeren te meer daar de twee onderwijzers in deze plaats lieden zijn geheel noch uit de aarde, aards en dus geene noodzake vind henne leerlingen den gekruizijden Zaligmaker aan te prijzen zich{te} vergenoegende hunne leerlingen met het dood, letter onderwijs tevoeden, tweedens heeft mijn arme Maria<sup>8</sup> mij nu drie dagen gekweld en is tot noch toe stug en stuursch derdens drukte mij den toestand van mijn Zoon {vierdens} vierdens hoor ik dat eene gevreesde vijand<sup>9</sup> bezig is eene proces teegen mijn man aan te leggen, van een vordering veroverde driehonderd rijkdaalders groot, dat welker uitvoer de tegenpartij den schandersten man, hier bekend, als agent heeft aan

<sup>8</sup> Sien voetnota 10 bl.17 dagboekdeel 8.

<sup>9</sup> Daar word nie spesifiek genoem wie die groot vyand is nie maar die saak is ernstig. Hy begin 'n proses teen Erasmus vir 300 riksdaalders al is hy een van die rykste mans in die dorp.

gesteld Doch uit het laatsten vertrouw ik zal de Heere ons wel helpen, want hoe arglistig den vijanden de zaak dier fordering ook inkleed zal God die alles weet mijn sterkte zijn want van die geheele vordering komt hen noch niemand een stuiver toe, het is ons eigen goed die ze ons uit den hand met list en geweld wille rukken doch henne pogingen zal bevonden worden eeven zoo ydel te zijn als henne vergankelijke zondigen beeld Daar mijn man oud, en wij arm zijn, zal ik zelve moete optreeden om onzen zaak te verweren dat veroorzaakt mij eene gestadigen pijn in het harte doch niet tegen staande dit weet ik zekerlij dat de wijzen en zoogenaam den verstandigen, beschaamd, voor het aangezichte van des Heeren dienstmaagd zal staan daar van heb ik reeds eene beloften gehad van mijn God dus vreest ik ken niet het is de moeilijk: heden en de opziens die deze zaak baren zal dat mij, het harte bekneeld en was tegen den avond zeer bedrukt. Echter had ik toegang tot mijn Helper, Jezus, in bed zijnde, dacht ik zoude ook alle de volgelingen van de{ } Heere met zul ken verdrietelijk\_ heeden te kampen hebben of is mijn weg meer met doornen bestrooide dan die van anderen, want hoe ik al rondziet vind ik mij aan alle kanten benepen, en bezwaard, O dat ik de

de blijde dageraad van de nimmer eindigend morgenstond zeg aan breken, gelijk een worm die zich inrold om zich in de duistere nacht te bergen onder een blaadje of, struik, zoo ook leede ik mij neder onder de bescher: ming van mijn altijd goede vader. In wij: nig minuten vergat ik zoowel den kam: mer des leevens als ook de kwellengen mijner zonden die mij nog het meest van allen griefd voort geslapen te hebben tot omtrent het naaken van den dag ont: waakte ik met het zeggen der Zaligma: ker Matthe. xi:12 (van de dagen van Jo: hannis den Dooper tot nu toe, word het Koninkrijk der hemelen geweld aan gedaan, en de geweldigers nemen het zelve met geweld.) deze ontwaking was in allerijl want met het ontwaken was de woorden daar, en ik zat met een overeinde op het bed ogenblikkelijk was er eene gezich: te voor mijn. Twee grootheiren trokken te gen elkanderen op. O hoe zal ik het toch regt beschrijven ? Den opgaan de Heer bevond zich tusschen twee ketenen van ber: gen, uit de laagte opgaande naar den hoogten van een schatigen afdalende groen grasrug van weers zeide aan de twee kete: nen derbergen gehecht naarbeneden een dal

dal uit makende achter den grasrug zag ik iets  
gelijk de horizon dunne blinkende licht stralen  
ging aan den blaauwen hemel op, als het aan bre:  
ken van een heldere dag, de afdalende Heir die  
in groote den op gaande ver overtoef waren met der  
rug naar het licht gekeerd, en zag er wel en fraai  
gekleed uit, gewapend met zwaarden, of degens,  
maakte een grootremoer, zij hadden geene paarden  
en wagenen, waren allen te voet. Den opgaanden  
Heir waren alle soorten van menschen, arm en slegt  
gekleeden en ook die er rijk en en welgekleed uitzagen  
gezonden sterken en zwakken en verminkten  
op krukken gaande vrouwen en mannen zommigen  
in foddien gekleed, dezen hadden hunne reize  
opwaards naar het licht aan het opgang van het  
dal ontmoete de twee Heiren elkanderen, de  
laatste of opgaande waren alleen met stokken  
en knuppels gewapend de stokken waren met pins  
ten, zij waren toen ik ze zag reeds {kwam in aan rakeng} in aan rakeng  
en nachten halsstarriglijk den opgaande schaar  
hadde de zwakke in de achter hoede de voor  
streiders waren onvertsagt en streeden heftig:  
lijk halstarrig eeren als of ze beslooten hadden  
hoe het ook gaat hunne reize volstrektelijk voot [sic]  
te zetten ten eenemaal onbuigzaam hartnekkig  
en onverzettelijk als den uitspanzel boven hen:  
ne hoofden zij waren overdekt van stof liepen  
voor oover gebogen als of ze het geweld van den

tegen partij met henne voor hoofden, of her:  
zen pannen wilde braferen geen ongeduld  
noch geklaag noch geschrei hoorde men onder  
hun. Zij schenen allen ten uiteristen vrij willig  
te zijn de zwakke leed wijzig want de wak:  
kere voor streider weerstand voor hen al het  
geweld Enerleimening hebbende zij schienen  
geen geluk voor zich zelve te beoogen  
maar alleen den eer van iemand te beloe  
len die ze verre boven zich zelve waare:  
deerde, de afdalende heir, scheen ook  
geen andere bedoeling te hebben dan  
alleen den opgaande in henne optog  
te stuiten, dach dat was onmogelijk  
want den opgaande sloegen zoo ge:  
weldig met de stokken dat henne  
tegen standers onder de slaagen tui:  
melde en rolde dat hen de beenen  
om hoog staken en niet tegenstaan:  
de den tegenstand gingen ze van  
stap tot stap voorwaard en den  
afdalende retereerde streidende er  
waren ook onder den tegen standers  
die naar geesten geleken, die bliezen

rook en sloof en met stof de tegenstan:  
deren schenen ook besloten {te} hebben den  
opgaande tegenstand te bieden tot op  
die uitersten grinzen van henne reize  
Zie Hier verdween het gezichte en de  
woorden kwan, Aarde [sic] zucht niet  
meer, Komt den hemel nader  
Ik bevond mij nu zittende op het  
bed, en was als ontwakende uit een  
droom.

kan mij ook niet erinneren iets te voren gedroomd  
te hebben, voor het tegen woordige vind ik mij  
twijfelmoedig volgens het zeggen van mijn man  
moet ik dien ontmoeting verwerpen en zoo ik  
het doen wil, zakt er terstond mij een zwaren  
pak op het harte dat ik er liever mit hem  
niet overgesproken had, nochthans ik zal dat  
in mijn hart bewaren en zien of ik er na:  
der licht in krijg, is het eene dwaling ik  
kan het niet helpen, dat is door gene over:  
dinkerig of gepeinst gekomen de Heere  
hoop ik zal mijn te reg helpen, vrees  
voor dwalingen is de reden dat ik heb op  
gehouden mijne gedachten over het geen  
ik leeste uit des Heeren woord aan te tee:  
kenen want dacht ik mijne geschriften kan  
wel in die handen van anderen naa mijn  
dood vallen, en zoo ik dwaal kan dat aan  
andere eenvoudigens schade doen.

bladsy 22 is leeg.

Augustus {20} 19

Van den 23ste Julij tot nu toe {nue toe} hebt ik  
niets geschreven, de toestand daar ik  
naar ziel en ligchaam in dien tusschen  
tyd in was in niet te beschrijven altijd  
ziek, altijd droevig, altijd benaauwd, be  
kneld, rusteloos angst vallig, O mijn  
Eenigen Zoon! wat heb ik om zijn ent  
wille, zederd den heer R: <sup>10</sup> mij met Zijne  
verhaal zoo zeer bedroeft heeft alge:  
leden in deze bebroefde zwakke toestand  
heb ik ook niet, wijinig geleden, door  
de verzoekengen des Sathens veele twij:  
velmoedige gedagten, bestormde mijn hart  
niet zoo zeer over {de} mijn aandeel aan Chris  
tus, neen daar in was ik toch zoo als men  
zoude zeggen, zoo wat naar een held gelij:  
kende, want hoewel de booze mij aan die  
zeide poogde te bestormen, vond ik gedurig:  
lijk weder sterkte in den Heer mijn God.  
O Jezus Christus! mijn Broerder! Eigen  
Zoon van mijn verbonds God, en Va  
der! \_\_\_\_\_

// slaat van hier, den zevenden blad om, en leest aanmerkeng (a.) //

O! nooit heb ik meer onder  
vonden, ({als} dan in dezen afgelopen  
maand dat den Heere Jezus onder:

---

<sup>10</sup> Sien voetnota 4 bl.2 dagboekdeel 10. Hy vertel vir Susanna 'n verhaal oor haar  
seun George wat haar bedroef.

onder alle smarte die op aard ontmoet  
maar den ruspunt des harte is en blijft  
den vijand vindende dat ik onder alle in:  
werpzelen aan mijn Zaligmaker vast hield  
en mijne eigene onreinheid die hij mij in gro: {niet genoe}  
te menigten voor hield, niet genoegzaam  
waren om mij van den anker der hoop in  
Jezus Christus loste rukken Maar in de  
benaauwdheid geduurig sterker tot den  
Heere deed roepen en hoewel ik in dien  
tijd gene wasdom in het geloof bevond, be  
merkte ik echter dat den hoop door myn  
dierbaren Heileng gevoed werd, den ver:  
zoeker wende dan zijne wyze van hande:  
len, en wierp op zekere nacht eene ge:  
duchte vreeze op mij over den opstan:  
ding uit den dooden de zielen van de  
gelovigen zullen wel gelukkig zijn in  
den Heemel, maar dat henne ligcha:  
men in den hoope rust dat ze eeus we:  
der met henne zielen zullen ver eenigd  
worden is niet waar, daar is geene  
opstanding uit den dood, de ouders zullen  
de kinderen en de kinderen de ouderen  
die gestorven zijn zullen malkanderen  
nooit legchamelijk levend zien, ons ge

geluk zoude maar alleen in een ge  
lukkig geestendom bestaan, de Zaligen  
geesten zoude elkandere niet kennen, een  
eider zoude voor zich zelve weten wie  
hij of zij is, en zoude met de andere  
gelovigen geesten gelukkig zijn Christus  
was aleen ligchamelijk op gestaan, om  
dat Hij God was, dus wij ook maar  
geesten zijnde, gelijk de Engelen, is  
Christus ons daar ook niet nader, dan  
Hij de Engelen is, Hij is in den hemel  
niet ons broeder in het vleesch, want  
wij zullen door geen vleesch hebben  
Ik weet niet hoe dat ik mij in die toe:  
stand bevond het was als of er een koorts  
achtigen sluimering over mijn geest ge  
sprijd was, want er was geen lust en ver:  
mogen in mij om mijn uit deze rifting  
lostrukken het was als of ik voort dwaal  
de in de waereld der geesten want ik  
stelde mij te vrede als Petrus de geliefde.  
Johannis, Apos. Paulus, bij henne Heer, Maria Magdale:  
na bij hare geliefde Rabboni in eenen altijd  
durend geesten stand, gelukkig zou wezen  
zouw ik dan ook wel gelukkig zijn,



Doch toen den broederschap van den Heere  
Jezus omtrent zijn gelovig volk gelochend  
of miskend wierd, en de Engelen die niet  
door hem gered, maar altijd volstondig  
in den Hemel was gebleven, met ons  
in verwantschap aan onzen Jezus ge:  
lijk {met ons} gesteld wierd was het als  
of mijn geest uit deze sluimer dro:  
men geschud wierd, want hoe wel ik er  
ken de Engelen zijn tot Gods heiligen huis  
gezinbehorende en is hooger wezens dan  
wij van wegen henne onbesmette heilig  
heid, Doch den Zoon van God is niet hen  
ne broerder ook heeft Hij hen niet zoo:  
lief gehad als ons, de Engelen Zijn des  
Heeren Rijks dienaren, maar wij Zijn  
des Heeren kinderen en Jezus Christus  
is onzen bloedverwant onzen eigen  
broerder en gelijk christus uit God  
geboren is, zoo worden wij ook uit  
den eeuwigen geest God den Hgeest tot nieuw  
schepzelen geboren en Zijn dus naar lig:  
chaam en geest des Heilands naasts:  
bestaandens. Ik verblijde mij in deze  
bepeinzing en gevoelde met dank

baarheid aan God en Christus den wel  
daaden des Heeren aan de menschen be:  
wezen, en smeekte de Heere ook mijn  
kinderen en maagschap deel genoten  
te maken van die heiligoederen die zich  
alleen in den Zoone Gods openbaard  
het was nu of den nevel die over mijn  
geest gespreid was, geheel was weg ge:  
rold, en, zag in hoe ontwijfelbaar klaar  
niet alleen den op standing uit den doo:  
den in den bijbel vervat is, maar ook hoe  
dat geheele Gods gebouw der Zaligheid  
des menschen er op rustede en zoo de;  
ze waarheid veilde, Christus te predi:  
ken, en het geloof in hem dan ijdel  
was, verwonderde mij over de Zwakheid  
van mijn geest dat mij over deze Chris:  
ten troost had late slim geven en dat  
dien zifting bij mij niet meer onrust  
had, gebaard, als een kind heb ik door  
deze falei gewandeld, en is er genoegzaam  
zonder streid uit geraakt eeven als  
ontwakende uit een sluimerslaap  
Na deze werd ik weder op eene andere wij  
ze aan gevallen, en dat was, De wereld is nu  
nog



nog maar een kind over een reeks van  
een honderd Milioen van jaaren zal eers  
den op standing en het laatsten oordeel  
Zijn dat werd mij spoedig ook in den  
nacht op het harte geworpen dit gaf  
mij een ijzelijke schok, zoo dat waar is  
Zoude dan mijn ligchaam zoo lang in de  
aarde moete leggen eer ik met mij Zaligma:  
ker in gelijken stand, zal zijn dit deed  
mij zeer aan, ik dacht ook aan mij vrien:  
din die ontslapen Zijn en die ik in den  
opstanding hoopte weder te zien, en  
waarlijk ik konde mij niet weer houden  
maar weende, ik poogde mij echter weder  
op tebeuren zeggende bij mij zelve, in dien  
Aps. Petrus, Johan: Paulus, de moeder des  
Heeren, en de andere vrouwen die Jezus lief  
hadde met alle de Profeten en Patriarchen  
dat zullen uit\_houden zoo lang te sla:  
pen in de aarde, en ligchamelijk van  
Jezus onderscheiden te Zijn, zal ik ook  
met hen tevrede en niet tegenstaande  
dit {onet} gelukkig zijn, den dood is het  
laatstten ramp, die Gods dalk zal kennen  
hier op werd ik weder te vreden doch er  
was toch iets als naar eene rouw gelijken:  
de

die mij als iets onaangenaams op het  
harte lag, ik bad den Heere mij toch in  
alles regt kinderlijk onder worpen  
in alles aan Zijne schikkingen en wegen  
te maken, en mij te bewaaren op dat ik  
met mijn zwak verstand niet vermeete  
in Zijne verborgenheeden te snuffelen,  
ik eindigde met het gebed des Heeren ! x  
(Hoe tref mij op het ogenblik dat woord,  
het gebed des Heeren, o jaa, onzen on uit  
sprekelijke ontfermer, onzen lieve heiland  
leerde ons zelve dien gebed, en hoe veel  
zonde we niet, door dezelve vertrou  
welijk tot den vader in Jezus naam  
op te zenden van den God der liefde  
om Jezus wille verkrijgen ja alles  
wat wij tot eere van God in Jezus naam  
begeren zoude voor ons verkrijgbaar  
zijn) Mijn ligchaam pijnlik, en mijn  
geest afgemat, Echter viel ik in slaap  
genoot eene zachte ontrent den aan  
brekenden dag, ontwaakde ik zonder wek woor:  
den, doch bij het ontwaaken was het als of  
ik de oogen van mijn vriendelijke God  
zoo regt teeder, Vaderlijk over mij zag  
als of Zijne vaader oogen mij de geheele  
nacht in mijn zwakke toestand bewaakt  
had

mijn uitroep! Zoo slaat gij uw oog nog  
van om hoog O God op Zondaars neder  
meer konde ik niet voor brengen want  
een liefde vlam werd als van mijn hart  
gedreven, het was als of ik zag hoe mij  
liefste Heer Jezus dien ontving en het den  
vader, voorstelde O welk een ochtend wa:  
ke was dat, vreugde traanen overkropte  
mijn gemoed en ik zeeg als magteloos  
weder op mijn hoofd kussen neder  
(dat was op donderdag den 12. van Augustus,  
Ik gaf nu weder gewillig weg en lot in  
de handen van mijn vriendelijke vader  
en gevoelde mij nu ontslagen van alle bekom:  
mernissen die mij zoo geweldig meer dan  
drie weken had gedruikt. Deze gezegenden  
gestaltenis duur echter niet lang in den  
eerst volgen den avond werd ik weder ge  
veeldig beangst door den langen rust in  
de aarde ik poogde mij op te beuren  
met mijn vader zal den ook mijn stof  
bewaken en mijn geest zal gelukkig in de  
nabijheid van mijn zaligmaker zweeven  
niet tegen staande dit zakte mijn geest we:  
der in een treurigen neerslagtigheid ne:  
der, beschaamd over mij zelve klaag de  
ik den Heere Jezus mijne noodin en

smeekte hem mij toch van dien noden  
looze vreeze te verlossen, en te rusten in  
zijne schikkingen nagebeden te hebben leide  
ik mij terruste neder en dacht bij mij  
zelve, Alle jaren van de schepping af,  
tot in het laatsten jaar der werelds  
bestaan werd, en word, en zal worden ge  
boren de uitverekorenen des Heeren, en  
zoude ik nu om spoedig met mijn  
ligchaam vereenigd en Christus gelijk te zijn, wenschen,  
dat de voleindig der waereld eerder  
daar was, als dat God het naar zijne wil:  
le bestemd had; en Er dan zoo veele uitver  
korenen gemist werd daar Jezus reeds  
voor voldaan had ? hoe durft ik be:  
droeft worden om dat ik Gods wille en  
schikking omtrent mijn stofhutte  
moet verbeiden ? bej deze overdinkeng  
week de droefheid en er viel iets als  
vreeze. voor den verberging van des Heeren  
aangezecht op mijn, ik bleef tot laat  
in den nacht in eene biddende gestal:  
te mij aan houdend verood moedigen  
de voor den Heere, ook klaagde ik de

den zwaar verdriet die ik leed over:  
het geen den Heer R.<sup>11</sup> mij van mijn  
zoon had berigt ik werd vrijmoedig en  
zeide tot den Heere, Dat ik aangaande  
Gods weg met mij niet begeer dat Hij mijn  
Vader Zijne raad zoude veranderen, neem  
gewillig, uwe wille O Heere kome over {uw}  
mij. Doch alleenlijk ontfermd uw mijner  
en schinkt mij eene onderworpen en  
teeder kinderlijke geest, die in alles mijn  
Vader eere, gelijk mijn, Zaligmaker Je:  
zus gedaan heeft, toe hij op aarde was,  
en Och Heere! Heere! wees mijn  
Kinderen genadig, op dat ik niet ge:  
lijk op aarde ook zoo eeuwig van hen  
gescheiden zijn. Ik drong bij den Heere  
Jezus aan om de behoudenis van mij  
ne kinderen tot dat ik onder het bid:  
den, aanslaap viel ontwaakte verschei:  
de maalen noch biddende en viel telkens  
weder in een sluimerslaap, voort biddende  
het was als of mijn ziel over mijne zoon  
en vrouw en kinderen, met den Heere

---

<sup>11</sup> Sien voetnota 4 bl.2 dagboekdeel 10.

worstelde, want door mijn luid\_ op bid:  
den werd ik telkens uit dien sluimering  
gewekt, in den nanacht moet ik hebben  
ingeslapen, want, ik ontwaakte met  
hanegekraai met de woorden (Bedreigt  
mij leed, Ik klaagt het Hem: Hoe  
groot in Eer, Hij hoort mijn stem;)   
alleenlijk ware de woorden zoo als ik  
het hier hebt geschreven het is uit de  
4 de vers van de 49ste der Evangelische ge:  
zangen, het was als of de woorden zoo  
luid gebezigd wierd, dat ik er van ont  
waakte, ik stok spoedig een kaars aan  
las de twee gehele volgende verszen vond ruime stof tot  
bidden. In Jezus is mijn Zalig lot  
    verborgen bij mijn' God;  
    Hij is mijn lust  
    Ook als mijn stof eens rust  
    O! prijst Hem mijn gezangen !  
    Ik blyft Zijn komst verlangen;  
    Hij is mijn lust !

O Hoe hartelijk zong ik noch voor het aan:  
breken van den dag mijn Zaligmaker den  
lof zijner goedheid en genade roem zo waar  
dig Hem toe te brengen. Ruim weide

weide mijn ziel uit in het begeren van  
den Heere vele en groote dingen bekeer:  
de ik van den Heer, Hem voor houden  
de hoe groot in Eer Hij hoort mijn  
stem. Dat is wonderlijk om te zeg:  
gen, doch voor wie zal de waarheid ge:  
schroomd worden ? Wie hij het ook zei die  
dit leest, onder het bidden, was het  
als of ik in mijne vrijmoedig begeren  
van den Heer gestuit werd (met gij  
begeert te grost! te veel!) het was  
als of mijn geest deinste. Doch werd oogen  
blikkelijk weder gered door een {in spa...}  
inspraak, als volgt het eersten het grootsten, het  
hoogsten geschenkt van God: hebt gij  
reeds ontvangen; dat is, den gunst  
van God, al het anderen dat gij  
begeeren kunt vloed uit dezen bron voort  
hier eindigde ik, of hield op met bid:  
den, want ik zag zoo groot in, wat den  
gunst van God in zich bevatted, dat  
ik er in als verstomde, ik werd in

myne onwaardigheid als verplet:  
terd, en als spraakeloos (dat was vrij:  
dag den 16de Aug:) van dag is het de  
20sten ik gevoel mij zederd den 16de  
als een kind, vol vouten, en gebreken,  
Doch, in den gunst van God, mijn  
Vader niet vergeten (dus, In Jezus  
is mijn zalig lot verborgen bij mijn  
God) Hy is mijn lust! Ook als myn  
stof eens rust. O! Pryst Hem mijn gezangen!

Bedreigd mij leed, ontmoet mij smart  
Ik vrees geen kwaad maar klaag het Hem:  
Hoe groot in eer Hij hoort mijn stem;  
Hoe ver van de aard. Hij kend mijn hart  
Gods Zoon vergeet den broerder niet  
Dien Hij op aarde liet;  
Hij is mijn hoop,  
Hij wiesch mij met zijn doop  
Hij geeft mij brood en beker  
'k Ben van Zijn liefde zeker:  
Hij is mijn hoop!

(a) den datum van dien aanmerkenswaardigen nacht, heb ik door ongesteldheid des lichaams verzuimd aan te tekenen en is mij nu ontgaan, het was mij dunk tusschen den 7 en 28sten van Julij, bevond ik mij in grote angsten over den ziels en lichaams toestand van mijn dierbaar Zoon, het was als of ik, hem gansch verdorven en nochthans vrolijk in den diepsten ongelukken zag, toen dacht ik van jongs af aan heeft mijn den hand des Heeren bezocht met plagen. Ik was de meest verdrukten zelfs in mijn ouders huis, den minst geliefde onder kinderen mijner moeder, en nu bij het klemmen mijner jaren

heeft den Heere mijn Eenig kind zoo ver: re van mijn verwijderd, zoo dat ik hem niet eens met goederaad en vermaningen kan bijstaan zouw alle de smarten die mij overkomt wel in den gunst van God wezen ? deze laatsten gedachten bracht mij weder tot bidden want {ik} gevoel: de dat den geest deronderwerpeng van mij was geweken en dat dien onbeschrijfelijke hartzeer mij tot murmurering te gen de wegen des Heeren zoude brengen, den Heere Jezus dan daar door zijne vertroostend aangezicht voor mij zoude verbergen, en ik te midden mijner smarten geheel zonder troost zoude zijn. Ik hief mijne noodkreet tot den Heere op. Zeggende Mijn Heiland waar zijt gij ?! \_\_\_\_\_ Zijn uwe oogen nu ook op mijn geslagen ?! Ziet gij mijne ellende, en kent gij mijne smarte ? Zoo ja bestraft den den hartstoch, en brengt mijn geest tot eene oodmoedige onderwerpeng aan den wille van uwe en ook van mijne vader. Ik weet mijn Heiland God heeft zich in uw, overmij ontfermd: en ziet nu hoe ondenkbaar ontevreden mijn hart zich tegenden wille van mijn onuitsprekelijk ontfermer, en schepper en onderhouder {zich} verheft komt mij toch tot hulpe O Zoon van onzen God! en vader ! \_\_\_\_\_ op

op deze wijze ging ik in den donkeren nacht  
een wijl voort met bidden, Doch vond niet  
dat ik rust voor mijn harte vond, toen  
docht ik de Heere heeft mij zoo menigma:  
len uit Zijn woord vertroost wie weet  
den Heere Jezus mocht zich onder het  
leezen van zijn woord tot mij wenden  
Ik lichte al biddende mijn kaars, nam  
toen mijn nieuw testament met Ps: en gez:  
met het opnemen zeide ik noch eens  
Och Heere leerd en troost mij uit uwe  
waarachtig woord. Immers gij kunt  
niet ontkennen dat ik aanspraak op  
uwe hulpe heeft, dat dierbaar boek  
viel in mijn hand {als} open en mijn  
oogen viel op den tweden bereiming van  
de twaalf artikelen onzen geloofs be:  
lijdenis, ruist op. 'k geloof, in God den  
Vader,  
die't heelal geschapen heeft en houdt in wezen,  
en dat hij om Zijns Zoons wil zal  
Mijn vader zijn mijn smart genezen,  
Mijn schinken al het nodig goed  
En 't kwaad dat mij op aard ontmoet,  
Genadig {zal} doen ten besten keeren;  
Zijn almagt zal mijn steeds behoeden,

Dat wou Hij als mijn Bondgod zweeren;  
Dat wil Hij als mijn vader doen.

Wat was het toen ? ja Heere dat is  
de waarachtigen belijdenis mijns geloofs  
en dat heb ik uw honderden malen uit  
de de diepsten grond mijns harte uit  
den inwendigen overtuigenden lust mij:  
ner zielen beleeden en dat had ik behoren  
vast te houden en vrolijk in den Heere  
dien donkere weg bewandeld hebben, maar  
ziet hoe ondankbaar snood, verzet ik  
mij tegen den weg mijnes bonds God, en  
Vader, Ik dank uw O goedertierene  
tot in der eeuwigheid voor uwe hulpe  
en bijstand, doe uwe wille O mijn vader  
en buig uwe onwaardigen dienstmaagd  
onder uwe weldadigen hand want toch  
alle schijnbaar kwaad zult gij mij  
doen ten besten keeren, dat wilt en zult  
gij als mijn Bondgod en mijn Vader  
doen: En gij mijn dierbare Heiland  
staat Borg voor uwe arme dienstmaagd  
en doet haar altijd met oodmoed en ver:  
trouwen den hand hares Gods eerbiedig  
kussen en zeggen mijn vader! uwe doen  
is



Maaijesteid en Heerlijkheid, uw wil geschied! Amen.  
naa deze uit boezeming las ik ook het overige gedeelten van den tweeden bereiking der twaalf artikelen en beschouw de onzen Heer Jezus. Den Christus van Gods uitverkorenen als den midlaar van God en der menschen door wien wij nu tot dien Hoogen Maaijesteit als tot onzen vader konde gaan, hier zakte ik neer als aan den voeten van mijne gekruizigden God had geen zucht of woord om voor te brengen mijn Heiland zag dat ook, want zijne vriendelijke oogen wierp vreden in mijn ziel en ik ruste als tusschen de knieen van mijn Broe: dere verboven het berijk van alle mijne vijanden zoo geestelijk als ligchamelijk en zag als {den} in een ververschiet Hoe den Heer alle dat schijnbaar kwaad mij doet ten besten keeren met een gevoel van verwonderende Dankbaarheid.

25 Augustust.

bij nadere overweging kwam het mij zeer opmerkzaam voor dat de Heere koost mij in dien

dien bittere toestand te bepalen of liever mij voorleide den beleidenis onzes geloofs daar er toch zoo een groot voorraad van heerlijken be:loftens als zoo veelen troost bronnen in den Bijbel vervat zijn, daar ook in welken omstandigheden den volk des Heeren zich bevind voor hem troost, raad, en ondersteuning te vinden is, Dat is mij zeer merkwaardig en doet mij bij myn zelfs vast stellen dat de Mannen die de twaalf artikelen onzes geloofs heeft zamen gesteld, even als de Heiligen Mannen, Profeeten, Evangelisten en Apostelen, die den Bijbel beschreven hebben, ook zoo door den Heiligen geest {van} God en Christus is bestierd geworden anders was het onmogelijk dat het mij in zulk een toestand op zulken angstvalligen smekengen tot God, zoo ongezocht zoo gepast met zulk een kracht dadigen uitwerkeng konde toegediend worden ja waarlijk de Heere schikte mij dat tot troost toen, als, dat hebt gij beleden, dat is waar, houdt het vast, en twijveld niet jaa het was een spijs die mij toege diend werd, mijn ziel genood het en werd verzadigd en verkwikt en ik was als uit een put op een rotssteen in een hoogvertrek geplaatst. O! Zal ook ik

ik verwaardig worden den Christus van Gods uitverkorenen te zien ? Ja, Perzoonlijk ? ja, lichamelijk in den Hemel ? O zal den Heer ook niet tot mijn zeggen wat Zijt gij twijvelend verbaast, komt naderd en tast en ziet mijne handen en voeten, ik ben het zelfs, Ik ben uwe gekruizigden en weder uit den dood verrezenen God, uwe Heiland die gij op aarde gezocht, gevonden, en lief ge had hebt aan wien gij kleefde, met uwe innigen ziel naar verlangde komt nu en leefd, woond bij uwen Heiland, altijd en eeuwig! O ja! ik hoop, ik geloof dat heil: rijk tot is mij, met alle Gods uit verko: renen beschoren, en hoe groot en wonder: baar deze genade ook Zij, ik zal hoop ik in den Hemel, den Christus, van Zijn uitver: korenen, ook als een, van zijn uitverkorene zien en deze koope is niet gebouwd op grond omdat ik Jezus hebt gezocht of zoeke op grond dat ik Jezus lief hebt naar Jezus verlang aan Jezus kleefd. O neen deze hoop is gebouwd op de onberouwelijke genade Gods in Zijne Zoon Jezus Christus aan Zondaren ge openbaard en in Zijn woord verklaard den geest des Heeren

den geest des Heeren toog mij naak uit, en werp mij roerloos op die voeten van Jezus Christus den Zoon van God, Hij beschouw: de mij met deernis en schonk mij het leeven ja waarlijk, ja werkelijk. Deze onberouwe lijke genade des Heeren is mijn grond, zoo schoon verklaard in Johan:10 En ook uit dien onberouwelyke genade des Heere spruit ook alle de aanklevende gehechtheid aan Jezus want van dat Hij mij geleerd heeft Hem liefde hebben, moet alle ondermaan sche schepze geliefde voor de zijnen wijken. want of schoon den Sathan een netspreid en vang mij er ook wel in, het duurt ech: ter niet lang want de liefde tot Jezus daardoor in het harte geschokt , sparteld, en worsteld, tot dat ze weder uit den strik is geraakt, want eer ik weet dat ik gevan: gen ben verkondigd het mij al mijn hart Jezus Christus dan onberouwelijk door Gods genade den zondaren tot Zaligmaker geschon: ken is mijn grond, door Hem, hoop ik door de poorten des doods doorgedaan zijnde ten hemel binnen te gaan om daar eeuwig bij mijn Hei: land te wonen.

Hier zoeken wij 't wordt ginds gevonden,



Daar zullen wij in 't heiligst licht,  
Al 't godlijk schoon der deugd doorgronden  
waar voor al andere schoonheid zwicht  
Als wij den God der liefde zien, En u  
En eeuwig eeuwig hulde bien

Gez. 192:5

28 Augustus, 1844

Noch diep in den nacht zijnde ontwaakte ik  
met de 7. de vers van den 19:Ps. Weer houd O Heer  
uw knecht

Dat Hij zijn hart niet hecht; Aan dwaze hovaardij:  
Mijn geest vereenigde zich met dien schone  
lied van David. Toen dacht ik, het is 28. {Aug}  
Augustus heden ben ik 45 jaren oud, zoo lang  
heeft mij de Heere gevoed, gekleed, niet al-  
leen, maar ook in zijne lanlmoedigheid gedragen  
tot hiertoe geholpen, O Hoeveele, en hoe groo-  
te weldaden bewees mij god! - wat ben  
ik aan de Heere verschuldigd. Zoo groot  
als den schulden mijner zouden en ongereg-  
tigheden was, die mijn dierbaar Heer Jezus  
voor mij als Borg aan God betaald heeft.  
Zoo groot is ook den schuld der dankbaar-  
heid, en liefde, die ik den God der liefde  
voor alle zijne weldadige genade en trou-  
we zorge over mij verschuldig ben.

tot voldoening van het laatsten ben ik zoo  
onbekwaam onmachtig als Dat ik was  
tot dien van het eersten ./ \_\_\_\_\_ Ach! Ach!  
mij! - hoe ellendig toch! - ontbrand  
ontvlamd mijn hart in dankbaarheid  
voor god, weldadig en liederijk zorgde  
den god der liefde Hij schonk ons een  
Borg die genadig liefderijk onzen schul-  
den op Zich naamde, en op den gezetten  
tijd aan god den schuld Heer voor ons  
betaalde, en ons in vrijheid stelde, O Jezus  
Christus onzen Heer! Hoe nu mijn ziel met  
den schuld der dankbaarheid, Die Gode  
Dank offerd die zal Hij eeren

// en die zijn weg wel aansteld die zal god zijn heil doen zien //

en die  
Hem geene dank offeren bring, die zal ook  
door Hem niet vereerd worden, met den  
Jeere des Hemelsch, het Kindschap des  
Vaders en den Broederschap van Gods  
Zoon! waar nu o mijn ziel is {nu} den  
dank die gij den Heere brengt voor alle  
zijne weldaden aan uw bewezen ? offerd  
den Heere dank, gij zijt gehouden den  
Heere dank te offeren voor alle zijne  
weldaaden die Hij uw nu 46 jaren lang  
hebt bewezen ja voor zeker ben ik schuldig

Den Heere dankbaar met mijn gansche harte lijf en leeven op te offeren, geheel en al voor God en Christus te leeven, het leeven mijns christus te noemen en het sterven mijn gewen te achten, dat gevoel ik is mijn wensch, mijn lust. Maar ach! wat zal den worm, de smaade Den Heere ten offer brengen? Een schuldig lijf een zondig hart, op gepropt van zonden en ongerechtigheeden, die trots en vermeteld, aan den Heer mijn schepper durft vragen, Hoelang Heere zal uwe hand mij terneder drukken, hoelang zal uwe roede op mijn zijn ja, in plaats van Elk een morgen bij het ontwaken te vragen bewonderend uit te roepen, leeft ik noch! Is noch den lankmoedigheid gods over mij niet geeindigd?! \_\_\_\_\_  
Zoo dan O God! Zoo slaat gij uw oog noch van omhoog op smade zondaars neder En door dezen goedheids gods genoopt den Heere Elken morgen een warme offer der dankbaarheid op tezenden. Nu dan mijn ziel gij zijt enen zoo onmagtig den Heere den laasten schuld der dankbaarheid te betalen, als dat gij waard den prijs der redding uwer ziele aan God uwe schepper op te brengen, wat raad nu voor uw? met dank offeren moet gij den heere tegen komen

en daar na zal Hij uw Zijn heil doen zien Houd moed mijn ziel, zing vrolijk ja Psalm zing den Heer, om uw gelukkig lot verborgen in uw god. Uwe Borg Jezus Christus heeft uwe schulden aan god betaald en onder dien onnoemelijken getallen was ook de schulden der dankbaarheid ook die betaalde uwe Borg voor uw op het kruis, geniet nu {uwe} het Zalig goed de zoete vruchten van uwes 's Heeren kruis verdiensten nu is Hij hene gegaan om ook voor het willen en 't volbringen volkoomen te werken en uw in Zijne krachten te bewaren tot den dag der zaligheid. Hier over worde ik, in dachtig zijnde, hoe god zich mijner ontfermde eer ik konde zeggen, ontfermd uw myner O Heere! en anderen zoo van wegens Adams kroost zijnde niet beter, maar ook niet stegter dan ik was, ongekend voorbij ging. toen {ter}Jezus mij als de Zijnen merkte. Hier over zegt ik word ik door-drongen van een onuitspreeklijke gevoel, van oodmoed, dankbaarheid, nedrige onderworpenheid, onder de schik-kengen des Heeren liefde goedwilligheid.

van Zorgelooze vertrouwen als mij zelfs  
weg werpen den op de handen van onzen  
Jezus, die ons kenden, en minden, markte,  
telde, nommereerde, rangschickte, gade  
sloeg, en beschouwde, met vermaaking  
overtelde, en, berekende onzen schulden  
nam die zoo liefderyk op zich, en O!  
onzen Heer! en Heiland! Toen ja!  
toen wij noch niet geboren waren. O on:  
zen God Hij draalden ook niet, maar  
traad op het toneel des lijdens, te voor:  
schijn, verzwakte niet in het vuur zij:  
ner liefde, tot dat Hij zijne troetel  
schaar volkomen had gelost en tot  
het regt van Gods kinderen gesteld. Hij  
is nu wel heene gegaan en heeft zoo  
het scheind ons, zijn volk alleen gelaten  
in een waereld waar wij van wegen onzen  
armoede, en ver zuden levenswijze zoo als  
de wereld het noemt, gehaat, gesmaad, ge:  
hoond, gescholden, gelasterd, belagen, ver:  
guist, mishandeld worden en schijnd  
als of wij van godgeslagen en van den  
mensen veracht is, en of er geene

Heer Jezus Christus is. - die Zich ons lodt  
aan trekt, O neen, dat is niet ik erve  
van het volk des Heere. De Heere ziet  
het toch, en merkt er {het} toch op, en, er  
is een gedinkt boek voor zijne aange:  
zicht geschreven. Zijn verdrukt volk,  
houd Hij in zijne bescherming, en  
zal eens toonen dat zij het eigendom  
Zijnes harte is daar Hij zijne ziele  
voor heeft uitgestort, in den dood.  
over weeg ik alle deze dingen dan is het  
als of mijn geest zich ontbindt, en  
vloeibaar word als water, ja of mijn  
ziel aan het weg druipen gaat, tot dat  
ze gansch verzwakt gene dinkt vermoo:  
gen meer heeft thans heb ik te worstelen  
onder een zwaren ramp, die ik gaarne  
zoude willen ontvlugten, maar ik kan  
niet, en zoude myn heer mij nu niet  
gadeslaan maar mij in den druk ver  
geten ? O neen! Mijn Heiland slaat  
Zijn worm gade en zal haar wanneer  
Hij {het} oordeeld tijd te zijn ter hulpe snel:  
len dat is waarachtig, want ik heb  
het meer dan honderd maalen onder  
vonden

En O! wat wil zeggen, wenteld uwe  
bekommernissen op den Heere en Hij  
zal het welmaken, en verder ik ben  
met ulieden alle de dagen tot de volein:  
ding der waereld. Zal Hij met en bij  
mijn zijn mijn leiden zien, en niet  
helpen ? Hij die mogtig [sic] is. De Heilige  
waarachtigen en getrouwe Heiland  
en helper van zijn volk! Zal hij  
niet dragen en redden ?! Ja mijn  
Heiland! Gij zijt de rots waar op mijn ziel  
    uut den schuld berg neder viel;  
    Maar uw vriendschap dierdren Heer,  
    Smacht mijn ziel en wensch niets meer  
                    S.C.S.

Noch vroeg in den morgen leeste ik ook de vori:  
ge verzen van den 19: de Ps: en werd zeer werk:  
zaam met den 3. vers. waar den Dichter den  
Schepper loofd aangaande het Heerlijk werk  
van gods hand de zon in haren pragt, gang  
en gloed. Maar koos voor mij de meer voor:  
treffelijk zonne der gerechtigheid. Den brui:  
degom van 't Vaders uitverkoren schaar  
geheuiwd aan god hen Middelaar  
O onze Jezus. O roem der vroomen ! Kun  
nen

kunnen wij uw onzen liefsten Heiland maar  
looven dan zijn wij dubbel gelukkig of  
schoon ook onder smarten gekrand. \_\_\_\_\_ )  
Zoo Dacht ik. op den dag toen de Moe:  
der kerk Haren door luchten [sic] Zoon, toen Zij:  
ne harte vervuld, vrolijk was, met welge:  
vallen over zijne Bruid, op den dag zy:  
ner bruilof Met den doornen kroon  
kroonde, heeft, ook God Hem eene  
tente gespannen den grafspilonk  
van Jozef. Toen alle plegtigheden  
die den grooten Huwelijk, van den  
Prins des Hemels, den Koning der  
Ingelen vergezelden, den nooit gehoor:  
den huwelijks seremonien voltrokken  
geëindigd was, Den band voor eeuwig  
door den Vader tusschen hem en Zijne  
uitverkoren Bruid verzegeld gelegd  
was, week den wonderbaar grooten  
Bruidegom met Zijne Bruid in  
het karte, in de armen, in Zijne  
slaapzaal om ook met zijne uit:  
treede den beminden Bruid met  
zich uit den eeuwigen slaap te voe:  
ren, te wekken uit den slaap daar

slaap daar Hij haar in rand, en {Heuw}  
Heuwden. (jaa dacht ik.) Zij sliep een  
diepen slaap, ter\_wijl Den Bruide  
gom over haar ijverden, met eene  
bloedigen ijver! om Haar als een  
prooij den draak, die haar geroofd  
en gebonden hield te ontrukken,  
ja Hij fond haar, slaakte haar, en  
Heuwde Haar op eenen dag. Over  
dekt van wonden voerde Hij Zijnen  
noch slapenden beminden op zijnen  
armen in zijnen slaapzaal, {over:  
dekt van wonden} en bezweek in eenen  
slaap des doods... uit gerust zijnde  
door den slaap, van de vermoeienissen  
dezer aller Plechtigs, Prachtigs. Hiu  
welijk [sic]Traad den grooten Bruidegom  
op den eersten morgen der week, den  
Zon, verre overtreffende, in glansch,  
Maaijesteit, en Heerlijkheid, uit Zijne  
slaapzaal, in het licht van den blij  
den Evangelie dag. Zoo duur zoo waard  
in gedachtenis gehouden, door zijne  
uitverkoren Bruid. ja Hij den Held

Held der Helden, traad in den volheid  
destijds in het bestemden veld te voor:  
schijn in het land van Palestina.  
aldaar liet Hij zijn vuur voor den  
ijver van Gods Eer, Zijne vaart door  
Edam en Basra, tot lossing van  
Zijn volk blijken aller meest op  
den dag Zijner Bruiloft.  
Hij heeft zints zijne zwaai en spoor  
onder den ganschen hemel, over de gehelen  
waereld door. Zoo ver ook menschen  
woonen, wandeld Hij op het woord  
der waarheid voor spoedig lijk voort  
glorie, en roem, vergezelle Zijne gan:  
gen! want die zijn van ouds her ver:  
kondigd geworden, en de ijlanden wachten op  
Zijne leere, ja, zij wachten met luis:  
terende ooren, op het geruis zijner ge:  
zegenden, lieflijken voeten. gelijk  
de zon blinkt Hij in Zijne Evangelie  
{leere} gedaante, over de aarde. En die Zijne stralen  
ziet, woorden door Zijne gloed verwarmd  
Hij is hene gegaan, om zijne Bruid  
eene Paleis te bereiden, en heeft haar  
ge:

gezegd Ik komt weder en zal u  
dan tot mij nemen, in Heerlijk:  
heid want ik wil uw ook bij mij  
hebben, waar ik ben zult gij ook  
bij mijn zijn. Zoo andwoord de  
Bruid. ja! Amen! Heere Jezus komt  
ja komt haastiglijk.

God heeft het groote licht  
Zijn zoon een tent gesticht

// het graft van Jozef den Arimatheer. //

Van waar in 't blinkend kleed  
En met een blij gelaat  
Den grooten Bruigom gaat  
Die uit Zijn slaapzaal treed  
Zeer vrolijk was den Held  
Die in 't bestemden veld  
Zijn vuur, en vaart deed blijken  
Hij heeft Zij zwaai en spoor  
Den ganschen waereld door  
Wie kan zijn gloed ontwijken ?!

S.C.Smit

Psalm 19:3 toe passelijk op de zonne der gerechtig-  
heid Jezus Christus overgebracht door den schrijfster  
op den dag harer geboorten zijnde Augustus 28. thans  
is den schrijfster 45 jaren oud tot hertoe heeft haar de  
Heere geholpen. Zijne genade zij de Eer, de dankzeg:  
ging. Amen.

### Septemb 5

En toen zij hem bespot hadden, deden  
zij hem den mantel af, en deden hem Zijne  
kleederen aan, en leideden hem heen om te  
kruizigen. Matth. 27:31.

Hoe ontroerd mij dat verhaal van den  
Evangelist terwijl Jezuralem [sic] in rep en roer  
was, aangaande Jezus van Nazareth, waren  
de Krijgsknechten op de gruwzaamsten  
baldadigsten wijzen bezig mijn God te be:  
spotten te hoonen, te mishandelen, te Mar;  
telen! alleen van beulen omgeven zonder  
eenen vriend die deernis met Hem had  
bij zich; van buiten raaste, en tierde de  
wreevel moedigen Jooden onbesnedene van ooren  
en harten angevuurd door den vergram:  
den Farizeeuw, Saduzeeuw en Priester  
schaaren van binnen in dat rampsalig  
raadhuus woede de heidenen met schar:  
pioenen Feinijn over mijn Borg! en Red:  
der uit den val! O Zijne vrienden konde  
toen tot Hem niet genaken, en Zijne te:  
genwoordig lot was hen toen misschien  
onbekend, terwijl de smarte, de ellende  
op Hem hagelde. O wie leid mij toch  
in



in dien graft van smarten ? is het om  
dat mijn hart droewig is, dat ik in den  
pijnkamer mijns Hijlands gaat om voor  
mijn heuld in Zijne smarten te zoeken ?  
O Mijn dierbare Heer zoo door striem  
de uw mijn zonden, zoo telde gij de  
geduchten zommen der zonden schuld  
uwer uit verkorenen uit uwe ziele, en  
liet den onnoemelijken intrest door  
van uit uwen ligchaam snijden, scheu-  
ren! \_\_\_\_\_ Vol van onbarmhartigen  
wreden vreugd, woede de omzingelen:  
de honden over het heilig ligchaam  
van mijn Zaligmaker O dag! O stond!  
God ontworstelden den gevallenen kroost  
van Adam aan hel en dood \_\_\_\_\_  
O onzaggelyke stand! welligt woelde nog toen  
eene aantal van hun, wiens rantzoen Hij  
bezig was op te brengen, onder de geweld der  
boosdoenders, om het raadhuis der Romijnen  
hem om hunne ooren te verzadigen met de benouw-  
den kreeten zijner smarte Zich te verheugen  
over zijne wanhoopige gekerm, Nietgelooven:  
de, dat Hij die was, van welken geschreven  
{staa} stond gelijk een schaap dat stem verloor voor  
het aangezicht van die hem scheerd, alzoo deed Hij Zijnen

mond niet op {en} terwijl hij terslagting geleid  
werd om melioenen van eene eeuwigen slagting  
te verlossen O wie kan zich eene dinkbeeld  
formen hoe Jeruzalen[sic] van binne gesteld was.  
De Satan had den Forst de leevens bemagtigd  
En Gods Zoon streed terwijl de hel hem gezelde  
En zijne vader, van vader voor Hem in {als} bloed:  
eischer veranderd was. Jezus van Nazereth was  
gevangen gebonden, werd gegezeld, veroordeeld en  
geregt Dat was eene regtspleeginge Gods. De Va:  
der, de regter, de Zoon de ter dood geoordeelde, en  
werdt geregt.  
Maar! als zijn ziel haar tot een schuld offer zal gesteld  
hebben, zoo zal hij zaad zien. En de welbehagen der Heeren  
zal door Zijne hand gelukkig voortgaan, Want Hij  
heeft veeler zouden gedragen en voor de overtreeden  
gebeden. O Mijn ziel, kunt gij uwe verlosser al:  
dus beschouwen, En stort niet heete traanen van  
berouw en tevens van geheiligde dankbaarheid voor  
Hem kan ook de liefde slapen, als de liefde bloed  
ziet dan uwe liefste! Hij gaat langzaam uit het mid:  
den der handen, die Hem fel verscheurd heeft om zingeld om  
van het geweld der boosdoeners, druipende van ferschen  
leevend bloed om de smaadheid uwer schande, en de  
naaktheid uwer ellende is Hij alzoo verdrukt mis  
zaakt mishandeld, {verdrukt} nu gaat hij om op een schandelyk kruis  
van zijnen god verlaten ter uwer aanneming, den dood  
ter uwer leeving te sterven .....

de hier onder staande versje vind ik op een  
klijn stukje papier in een kasje met oude  
papieren. ik herkend het mijn eigen dicht  
regelen te zijn. het tweede versje is onvoltooid  
dinkelijk ben ik verhinderd geworden het verder  
te voltooien. wanneer dat geschreven is weet ik  
nu niet ook niet bij welken gelegenheid of on:  
onder welken omstandig heden, het komt mij  
voor onder rampen geweest te zijn, onder eene  
onderworpen gemoeds gestaltenis aan de wil:  
le van mijn Vader. met een gevoel van gods  
weldadigen oogmerken met het geen Hij mij  
als rampen toe zond, en eene wensch van mij:  
ne zeide dat mijn goede vader niet mijne, maar Zij:  
ne wille zal overmijn brengen  
thans op het ogenblik niet, maar toch in den  
loop van dezen, in de vorigen dag dobberde ik  
onder eene zwaarmoedige verdriet over den  
mijn onbekenden lot van mijn lieve zoon  
en of schoon ik niet durft, zoo ver te gaan  
om mijn god te bedillen zoude ik echter  
gaarne gezien hebben dat de Heere naar  
mijne wille ten op zichte mij en mijn kind  
zoude handelen, want geduriglijk maakte ik  
plannen om tot mijn Zoon te gaan, of hem  
tot mijn te doen komen, hoewel onmagtig  
om het ten uitvoer te brengen, werd ik  
echter

echter telkens in dien mijmering weggesleept  
en wordt er dan weder uit gewerkt, als uit  
een droom met een bedroeft zijnde om dat het slegts  
maar plannen is, die niet kan verwezentlijk  
worden. te vergeefst poogde ik mijn hart stil  
te zetten, met mij zelfs mijne schuldigen  
pligt van te berusten in den wille en wegen  
van God onder 't oog te brengen, hoewel ik zomtijds mijn geest ter:  
neder drukte dr op den Heere Jezus in  
Zijne moeiten en verdriet te zien en daar  
bij zijne onderworpenheid aan den wille zijns  
vaders mij voor den geest te stillen, valt  
de zwaarmoedigheid mij telkens weder  
op het harte, en daar op volgd al weder  
het smeden van een nieuw ontwerp, zoo  
heb ik nu twee dagen mijn tijd door ge:  
bragt, tot voor twee, a, drie uren gele:  
den, dat ik naar iets zoekende de hier:  
op volgende dichtregelen in handen kreeg

De Heer doe vrij wat Hem behaagd  
Zijn wil kan mijn nooit schaden  
Hij is het die mij red, en draagd  
En schinkt mijn zijn genade  
Zijn wil is liefderyk en teer  
Zijn wil geeft mij het leeven  
Al wat gij doet is weldaad Heer  
En diend mij wis ten zeegen



Zoo doet dan vrij wat uw behaag  
Al baart het mij ook smarte  
Wanneer verdriet mij 't hart doorknaag  
Dan klaagd ik uw mijn smarte  
Dan ziet gij Vader van omhoog  
Ontfermend op mij neder. //  
S.S

// de met (a) gemerkte regelen heb ik nu bijgevoegd  
(a) droog zelfs de tranen uit mijn oog  
en hield mijn wonden weder. //

Alleen zoove ging mijn kinderlijke Poezij  
onder het leezen van dien aller eenvoudigste  
regelen gevoelde ik het gemis van de lieflijke  
geest der onderworpenheid aan den wille Gods  
Maar och waar kwam ik toen aan dien on-  
derworpen oodmoed ? dat immers was een  
geschenk van mijn geliefde Heiland Jezus  
die toen medelijde met mij had en mij zoo  
weltevrede bood onder den weldadigen hand  
van mijn lieve Vader. En daar Hij niet  
wisselvallig in Zijne tedere geneigdheid voor  
Zijn arm volk is, zoo heeft Hij dien zelfde  
gaven {noch} en genegenheden noch, om die met  
bereidwillige liefde aan hun te schinken  
En daar Hij alle beprovingen noch altijd tot  
mijne nutte heeft doen gedeien zoude Hij  
dan nu dezen waar ik nu zoo gekromd on-  
der gaat, tot ramp en niet tot heil over  
mij beschikt hebben ? O neen mijn Heiland  
zulken gedachten woord te hoonend. snood  
gij zult niet toe laten dat den sathan uwe

ellendige worm tot zulken wanhopige mis-  
trouwen op uw haare Heer en haare god zal  
bringen uwe hulpe dan mijn Heiland  
koomt mij te stade en uwe eere worde ook  
in mijne verdrukking, in mijne ramppen  
verbreid en uwe bezoeken wordt niet alleen  
aan mijne ziele, maar ook aan de ziel van  
mijn arme George geheiligd. Zoo klemd  
uwe Eere uit het stof en uwe roem wordt  
door het zondig kind van Adam verbreid.

Zijn oog die mijn bewaakt  
Kan mijn geen onheil zenden  
Zijn will die vermaakt  
beschikt mijn geen ellenden

Zijn oog die mij doorgrond  
Zal voor mijn heil steeds zorgen  
Al word ik hier doorwond  
Eens rijst de blyde morgen

Dat ik het vrolijk licht  
uit 't liefde blakend oog'  
Van Hem die onzer zich  
Van de eeuwigheid bewoog

In zuivre heiligheid  
Ook eeuwig zal aanschouwen  
Dat hoop ik en verbijd  
Mijn God in dat vertrouwen

{Hij de redder vriend en He}  
Hij, de redder vriend en Heer  
Van Gods verkoren kindren  
Wat zouw daar ik dien leer  
geloof mijn hoop vermindren.

S.S.

Zondag nacht tusschen 15. en 16. September {Agust}

Zoude mij ook een smerte kenne weder  
varen die mijn Heiland niet {niet} ge:  
voeldt ? Hij kocht mij met Zyn bloed  
O mijn ziel rust in god uw Zaligmaker  
Hij kend mijn leiden. Hij ziet myn stry:  
den. Hij ziet hoe het beklemd gemoed  
zich tot Hem wend zoek, {rust, zoekt} rust in zyne  
wille, hoe bitter ook voor het tegenwoor:  
digen, nochtans liefderijk en teer, voor,  
of in het toe komende, Heere help mij !  
geef mij slegts het deel van een handje  
en ik zal genoeg hebben. De barmhartigen  
Heeren ontfermd zich; wanneer hunne  
hondekens de oogen op hen en pijn en  
smartten slaat, en helpt hun. zoo ze zulks  
kunnen doen. Doch gij mijn Heer zijt  
almagtig, en sterk, help mij ook. Ik heb  
niemand die ik mijn smarte kan klagen,  
dan uw alleen, en zoo gij de ooren voor  
mijn smeekstem sluit, moet ik in mijn  
druk vergaan ! Ik weet mijn Heiland,  
zoo gij voor mijn uwe {het} aangezichte tot  
den Vader wend, God zal uwe bede voor  
mij niet afwenden, maar zal mijn in uwe  
verhooren en helpen, en ik zal meer be:  
vestigd worden in dat geloofd. dat gij mijn

mijn Heil en helper zijt. Heere ik zal  
niet ophouden tot uw te roepen bij  
dagen en bij nachten, tot gij mijn helpt  
tot uwe moet ik gaan ? Wie heb ik nader  
dan uw ? waar zal ik mijne nooden en  
bekommer nissen uit storten ? is er een  
andere plaats dan aan Jezus voeten ?  
neen mijn Heiland gij zijt mijn God  
mijn heuld ! mijn hulp ! mijn hoop !  
Ik zal uw niet loslaten al dood de  
smarte mij ook. nochtans gij zijt mijn  
heuld, mijn hoop, mijn God ! Verslonden  
door de droefheid zal ik uw noch mijn  
Heiland noemen. niets zal dien naam  
mij van het harte scheuren.  
O mijn verlosser is sterk ! daarom  
zal ek op hem hoopen ! \_\_\_\_\_  
want noch nooit heeft Hij mijn gebed  
gehoor ontzegt.

Maandag avond, 16. September

Zeer vroeg in den morgen van den nu af:  
gelopenen dag ontwaakte ik met de twee  
eersten regels van Ps:13: vers 5.

Maar in het smertelijk verdriet  
Mistrouwt mijn hart uw goedheid niet.

Alleen zoover. ik herkende de woorden  
als meer dan eens uitgeboezemd in tijden  
van droefheid, en ja waarlijk hoewel nu  
smartelijk gevolterd onder rampen die mij  
veel pijn veroorzaaken weet ik echter dat  
den Heer die moeten en verdriet voor  
mijn nodig oordeeld en niet tegenstaan:  
de dit wensch ik naar verandering, weet  
ook den Heer zal uit\_komst geven. Doch,  
mijn ziel bezwijkt en mijn moed scheind  
mij zomtijds te begeven, want ik mij thans  
niet zoo lijdzaam, blijmoedig gevoele, als wel  
toen ik voorheen klaagde van niet leidzaam  
genoeg te zijn, onder den wille van mijn  
Hemelschen Vader aan de rust die ik  
toen onder rampen eenood {naa} bemerkte ik nu eers  
dat ik toen gewillig leed, en onder den be:  
nouden smarten die ik nu leid bemerkte  
ik dat mijn wil thans niet gebogen is  
met onderworpene kinder eerbied en hei:  
ligen liefden vreeze dat vermeederd  
mijn verdriet, en is dinkelijk de benaauwd:  
heid die mijn ziel zoo bestormd. O help  
mij

mij Heere Jezus! maak mijn teederlijk  
onderworpen aan den wille van den alleen  
wijzen en teffens liefderijken God! --  
O ik gevoel het aan mijn hart mijn eeni:  
gen Zoon, bewandeld den breeden weg  
naar het verderf en hoe kan ik rusten  
zoolang mijn ingenwanden den bloedende  
Zaligmaker versmaad ? Ylaas hoekom ik  
de gedagten dragen, dat mijn eigen kind  
mijn ontfermende verlosser gene hulden  
der dankbare liefde toebringt ? niet  
voor Hem oodmoedig den knieën buigen ?  
welk een zwaar gewigt, hecht dat gevoel  
dezen overwegingen aan den ramp vollen  
loopbaan, die den God der wijsheid voor  
mijn heeft afgetekend. Dat ik mijn  
dwalend kind toch bij mijn had !!  
Zoo konde ik hem met tranen toch tot  
het goede zoeken te bewegen  
O Zonde bron vol alle ellende!  
Die 't vlugtig menschdom zins ze u kende,  
verzinken doet in leed!  
Door den loop van den dag was ik gesterkt  
in den hoop dat God zich naar den  
rijkdom zijner barmhartigheid noch  
eens ontfermend zal toonen en mijn

arm kind doen stilstaan op den weg der ijdelheeden. Zoekende, ook voor hem een Heiland tot redding zijner ziele, deze verademing genood ik onder het leezen van Johannis 4:48 waar den Heer Jezus tot den Koninglijken hoveling zeide ( Ten zij dat gij lieden teekenen en wonderen ziet zoo zult gij niet gelooven.) het was als of den Heer dien verwijting aan mijn deed, want ik dacht terstond asan [sic] voor een tijd geleden Jesaia 60:21 en hoe volkomen en vast ik toen geloofde, dat god mijn zoon ten leeven had verkoren, en dacht nooit meer over zijne behoudenis, bekommerd te worden. hoewel de gedagten tot nog toe ontfangd, mijn liefste Heiland, van hem geen liefde hulden mij afwisselend pijn veroorzaakte. (Zeide Abraham tot de Heere Och! dat Ismael levee voor uwe aangezichte! Zoo zegt ik ook dag en nach bij elk eene ontwaking ontfermd u O Heere over mijn Zoon Geor [sic] bij dit alles, gevoel en erkend ik dat God billijk en regtvaardig is, ook zelfs zoo het Evangelie van Jezus Christus, hem een reuke ten doode zoude zijn de

Heere is mijn toevlugt ik zal aan hou: den te roepen. Komt af Heere en help mij eer mij kind sterf.  
Al zag ik mijn zoon ook nooit weder indien dat den wille des Heeren zoo was dat ik maar moogt hooren dat Hij de knieen in waarheid voor Jezus Christus boog. O welk een brief zoude myn dien zijn daar ik den grond van een waar: bekering tot den Heere in zoude ter leezing krijgen, welk een rijkdom zoude dat blad papier voor mij in zich bevatten, ja gewis, groter schatten dan alle de Koning rijken der gan: schen waereld zoude kenne op leve: ren want dan had ik zijne ziele als een buit uit den hand mijnes gods ontfangen en zoude die met mijn weg voeren uit deze waereld ....

Woensdag 18

De Heere heeft mij ook wonderen getoond zelfs zoo groot, zoo majestieus, dat ik vreez daar van te schrijven naa de grote barm: hartigheden aan mijn betoond moest ik een rotz in het harte der zee gelijk zijn on:

onwrikbaar vast in geloofs vertrouwen bege:  
ren wat tot Zaligheid van mijn en mijne  
kinderen behoore, en meest strekken kon tot  
verbreiding van mijn Heiland roem en eer  
voor mij zelve heb ik genade ontvangen  
te gelooven Waar deschat is, zegte onzen  
Jezus, daar zal ook het harte zijn. Mijn  
schat in den Heemel zijnde beshcouw ik  
de aarde als een beweeglijk rat die lang:  
zaam om gedraaid alle dag zijne afwis:  
selende toneelen, op komende en weder ver:  
dweinende vertoond. het heeft iets be:  
valligs in zich. Doch maar alleen voor  
het oppervlakkig gezichte voor de verstan:  
digen, zijn ze in alle hare vertooningen  
een wervelwind gelijk, die in haren vaart  
alles wat ze ontmoet met zich heene voerd  
en wat gistere vermaak en op ziens verwekte  
is heden weder als een kinderspel verdwe:  
nen dus wat is er toch da t mij het hart  
zoude bekoren ? het {te} staf die den wervelwind  
op-voerd ? O ijdelheid! al wat men ziet of  
hoord op aard. Is ach! ons kostelijk hart niet  
waard neen, niets van dit alles. Er is  
een wezendlijk goed, die het harte verheugd  
en ware blijdschap verschaft aan dezen is

mijn hart mijn ziel gehecht dat goed  
is in den Heemel daar leeft en beweegd  
mijn geest zich in dat is den grooten  
geschink van God zoo onbegrijpelijk  
groot door den wille, den hand gods aan  
den menschen toe gereikt, naamlijk  
Den Zoon van god, den christus van  
Gods uitverkorenen. O groote, o won:  
derbaare! liefde daad van den beleedigden  
Schepper, aan zijne rebellieuzen, Hem be:  
ledigende schepzelen aan Hem mijn  
Heiland, daar de koorden van eeuwi:  
gen barmhartigheid gehecht tot Hem  
gaat mijn hart uit om met Hem  
een poos onder al het aardsgedruis te  
verkeeren daar boven in 's Heeren in 's  
Vaders Huis. In zulken tijden heb  
ik gene keuze dan is alleen den wille  
mijnes Heer, mijn lust, mijn rust geef  
den zoon klijn kinderen en moogen vol  
komen in den handen van onzen borg  
en bekommert mij noch over mij zelfs  
noch over hun wij allen Zijn des  
Heeren en zijn doen is Maaijesteit en  
Heerlijkheid. Zoo wandeld ik zom:

zomtijds dagen weeken. Met mijn Heiland uit deze gestalte  
nis stapt ik meestal in eene alte grote  
verlangen naar den dood, overrekend hoe:  
lang ik al geleefd hebt, en hoelang als ik  
oud moet worden ik dan noch leeven moeten  
en daarbij zouden doen dezen overweging  
maakt mij droevig uit de kamer der droef:  
heid stapt ik in dien van ongeduld uit  
die der ongeduld in die der ontevreden:  
heid en dan op eens is alle moeifelijkheden [sic]  
op de been en wat mij voor eenigen dagen  
noch als beuzelingen ongeacht voorbij schram:  
de treft mij nu of dan als vuurige schichten  
ten het harte dan is het weder klagen ker:  
men roepen tot den Heere Jezus om hulpe  
tot verlossing uit die gemoeds gestalten heeft  
de Heere mij weder geholpen dan is  
mijn hart verterd dankbaar aan Jezus  
en doe hartelijk boete over mijne zonden  
heeft den Heere Jezus on uit sprekelijk  
lief en wil dan dat alle menschen  
Hem lief zal hebben, en dan mijn  
Enigen Zoon vindende onder hen die  
Jezus versmaad, Hem hoond en dan  
eerst weent ik over den smaad die

die mijn dierbaren Heer ook van mijn  
zelfs en van mijn eigen kind wedervaard {geniet}  
en dan wat zal zijn lot zoo het met  
Hem niet anders wordt hier namaals  
zijn (maar ach, dat den Heere Jezus  
door mijn kind gehoond versmaad  
wordt, is een ramp die bij mij alle  
ramppen alle smarten op weegt.  
onder deze bitterheid labereert ik zom:  
tijds ook weken lang, tot dat den Heer  
met mijn medelijden toond, en mij dan  
met een vertroostend beloften of over  
het ongeloof bestraffend plaats uit  
des Heeren woord weder vertroost  
of tereg bringt) dan staa ik weder  
stil, vind rust en wandeld met mijn  
Borg, en is in de hoope met mijn kin:  
deren Zalig. Zoo onbestendig afwisse:  
lend als het gestel van lucht, wind en we:  
der dobbert ik nu al veele jaren en heeft  
mijn dierbaren Heiland al dien tijd ver:  
moeid met mijn dan eens roemen dan eens kla  
gen juichen, kermen, zingen, scheien, lagchen,  
weenen, vrolijk, bedroef, vergenoeg weg en on te  
vreden rijk en arm, dan eens een  
Konings Dochter, dan weder een worm die op de  
aarde kruipt



dan staa ik op een rots en dan weder tot  
aan de hals in een ruisschenden kuil in bo  
de modder tot aan den hals gezonken. Daar  
om ook ik ellendig mensch ellendig boven  
alle die den Heere Jezus lief hebben

Donderdag 19.

In den afgelopen nacht viel temidden  
mijner overdinkeng de woorden van de  
Zaligmaker mij in Luk.23:28 Gij doch:  
ters van Jeruzalem! weent niet over mij, maar  
weent over u zelve, en over uwe kinderen  
Als of deze stem ook tot mijn was, weent  
niet omdat men mij smaadt, verguist  
versmaadt veracht, miskend en lochend  
want ik ziet, ik kend allen die mij ver:  
achte, en belacht hen. In Heerlijk:  
heid gezeten, teld ik mijn Volk, en weet  
wie zij zijn die voor mijn woord beeft. En  
wat aangaat die mijn woord verachte  
hun dag komt. Maar weent over uw en  
over uwe kinderen moogen en tijdgeno:  
ten want er zullen zware dagen komen  
De mensch gaat heene en valt in den  
gragt Doch alle die den Heere liefhebben  
zal ik tot een hulpe eene toevlugt zijn  
zoo redeneerde ik als weggezonden in

gedagten wat is Zware daagen ? voor  
mij is zware dagen wanneer ik ziet dat  
de zuivere leere des bijbels van de kande-  
laar geweerd is, wanneer den toe gang tot  
gods openbaare dienst {woord} voor mij geslo:  
ten is, wanneer ik spotters ziet op gaan  
tot den dood maal van mijn Zalig:  
maker, en ik van verre staande het  
niet eens met de oogen kan aanschou:  
wen. Zware daagen wanneer openlijk  
den leere der verkiezing miskend word  
en gepredikt wordt, dat god niet mag:  
tig is den mensch zalig te maken. Zoo  
de mensch ziech [sic] niet wille bekeren.  
de mensch moet zich bekere en dan  
zal Jezus hem verderhelpen.

O Heiland helpt ons uit dien nood  
En red ons uit dat levend dood  
geef herders die de waarheid leere  
en uwe geest tot waar bekeren  
op dat uw volk zich weer verblijd  
Wyl gij O god hen losser zijt  
ontbindt ons van Aminus<sup>12</sup> band  
En bringt ons tot Kalvinus<sup>13</sup> stand  
S.S

---

<sup>12</sup> Jakob Hermandzoon of Arminius (1560 - 1609) was 'n Nederlandse teoloog wat in  
Oudewater gebore is. Hy was gekant teen die doktrine van predestinasie.

<sup>13</sup> John Calvyn (1509 - 1564) het bygedra tot die ontstaan van die Calvinistiese leer.

Saterdag 21

Waarom toch ben ik zoo zwaar bekom:  
merd zoo bedrukt bekneeld is het niet  
ook mijn god en mijn vader die regeert  
heeft de Heere zijne plannen niet van  
eeuwigheid gemaakt en moeten alle niet  
door den uit voer van gods wille haren  
vervulling hebben ? wat gaat ik dan ge:  
bogen als of ik door treuren eenig veran:  
dering zal kenne te weeg brengen, en zou ik  
het al konde doen zoude het dan wel goed  
beter voor mijn en het mijn volk daar ik toe  
behoord wezen is het niet god die de  
dwalingen toelaat op dat uit dezelve  
weder verwarringen te voorschein komen en  
uit de verwarring benaauwdheid geboren wor:  
de door de benaauwdheid overstelpten roe:  
pengen tot god, om hulp, om redding en  
Hij zich weder genadiglijk zoude ontfer:  
men, hulpe beschikken en daardoor zijne  
genade en macht zoude blijken zijne  
naame geroemd en zijne waar geloovig  
volk bevestigd worde dat kunne god  
op nieuw blijkt een rots steen onwankel:  
baar vast in liefde en in genade te zijn  
O dat mijn hart gerigt waare in alles stil  
opmerkzaam de oogen op de Heere en zijne  
werken

werken te slaan waakende en biddende toe zien:  
de op dat ik ook niet mijn God in willen  
en in wenschen voor uit loope.  
Treurig jaa treurig is het met de Kerke  
des Heeren onder ons gesteld met regt mag  
ik mij zelfs als eene eenzame duif beschou:  
wen. Doch neen er zijn noch hier en daar die  
met mij kirre om dat er eene zicht baare  
winter met harde onweers vlagen ons  
over het hoofd loeijen, doch vinde wij ook  
noch klooven in de steenrots O! veilige schuil:  
plaatsjes en verbergings voor ons in Jezus  
Christus en O wat klaag ik dan ? is Hij  
het hoofd zijner kerke en heeft Hij het  
niet in Zijne magt ons zwaaren te zenden  
die de waarheid dat uit, en in hem is, hul:  
de te doen, ende lang verwaarloosten ook eens  
eene bete welgesnedenen brood toe te dienen  
en den toegang ook voor ons open te zetten en  
ons ook eens te doen wonen in Zijn Huis ?  
is het ook niet te hoopen da tin dezen en op ko:  
mende geslagten Zijne uitverkorenen zijn hoe:  
wel het bij hen noch niet uitspruite en zal  
Hij de gebeden van hen wiens oogen in de  
king op hem geslagen is niet hooren en hen zijn  
heil doen zien gewisselijk ja! Rust dan mijn  
ziel en verbijd uwen god, Zijne wagene zijn  
tienmaal tien duizend sterk blijft op hem  
hoopen zijne hulpe zal blijken .....



Zondag avond 22 Sept

Ach hoe treurig is het hier met den  
dienst des Heeren gesteld Een kalvinisti:  
sche kerk in naam terwijl den leere van  
Arminus<sup>14</sup> onbeschroomd geleerd wordt  
de eenvoudigen [sic] bemerkt het niet en die {en die} min meenen  
kennis te hebben zeggen indien de zaken van  
des menschen zaligheid anders staan als  
dat er gepredikt word is god onregt:  
vaardig de Kerkeraad zeggen dit is de  
waarheid christus is voor de gehele wae:  
reld gestorwen, alle menschen kunnen zalig  
worden zoo ze maar toe trede de zaligheid aan  
nemen, die hen word aan geboden {wordt}  
en zoo ze niet wille, kan God en Jezus  
tot hennē behoudenis niets doen  
de werkjes van Bakster<sup>15</sup> word door den {leer}  
Leeraar onder de gemeentē verspreid  
Abrakel,<sup>16</sup> en Mijsras<sup>17</sup> en meer anderen boeken wordt  
bespot De regerings perzoonen is Natuur:  
lijken lieden, die ook de waarheid gods  
niet ver staan en zeggen deze dingen gaan  
ons niet aan dat is de pligt van den lee:  
raar en kerkenraad om te zorgen dat er  
regt geleerd word en verder zegt het al:  
gemeen spreekwoord wat de Heeren wijzen moeten de kinderen  
prijzen ! nu die niet beter weten is vrolijk terwijl de  
andere partij droewig bekneeld  
is, Nochthans  
god regeer.

<sup>14</sup> Sien voetnota 12. bl. 73.

<sup>15</sup> Richard Baxter (1615 - 691) het deur selfstudie 'n uitgebreide kennis opgedoen en  
het sy simpatie by die Puriteine gelê.

<sup>16</sup> Wilhelmus A' brakel (1635 - 1711) was 'n Nederduitse Gereformeerde skrywer.  
Susanna maak melding van sy werk De ware christen of opregte gelovige (dagboekdeel  
31:37).

<sup>17</sup> Lambertus Mijsras het in die eerste helfte van die 18de eeu verskillende stigtelike  
boeke geskryf, o.a. 'n handleiding oor die godvrugtige gebruik van die 'Avondmaal' in Duits  
vertaal. Sy werk is ook in die 19de eeu herdruk en herlees.

Donderdag October 3

diep in den nacht ontwaakte ik met Ps. 19  
vers 7 Weerhoud O Heer uw knecht  
Dat hij zijn hart niet hecht aan  
Aan dwaze hovaardij weder als noch eens te voren

maar den drie eerste regelen terstond beving  
mij vrees voor de hoogmoed en beschouwde den  
hoogmoed als eene gehate monster dat zoo de  
zelve in mijn hart gevoed werd den Heere  
Jezus, billijk en regtvaardig mij voor een  
tijd uit zijn oogen zoude verstoten met  
zijne werkzame geest geheel van mijn weg  
te nemen te meer dagt ik zoo, om dat ik reeds  
al voor eenige dagen zoo dof, dodig en lus:  
teloos van geest mij gevoelde ik werd dan  
angsvallig en ging aan het bedde smeekte  
den Heer schouwing in mijn harte te ne:  
men, en daar niet alleen den plant des hoog:  
moeds uit te rukken maar ook alle andere  
planten dat gene spruitengen van Zijne  
hand was droeg den Heere mijne geeste:  
lijke onmagt voor, dat hoe lief ik {dan}  
Hem ook had, en hoe gaarne ik ook alles  
verzakende tot zijne eere wenschte te  
te leeven ik niet tegen staande dit met  
alle de overtuigende noodzaakelijkheid  
van pligt betragting, tot mijn Heer, en  
Heiland, maar eene magtelooze worm  
en blijft die niets kan verrigten al  
al

alleenlijk dit waar Zijne goedheid en gena:  
de mij hulpen en krachten toe verleend  
daarom O Heere rukt uit het kwade,  
plant het goede, en besproeid de plan  
ten uwer hand met de vruchtdragenden  
vocht van uwen geest, en ik zal uw mijn  
Heiland rijpe aangename vruchten dragen  
na mij aldus in het gebed voor de Heere  
uitgeboezemd te hebben, zang ik daarna de  
drie laatsten versen van psalm 19 onder  
het zingen van de 7de vers gevoelde ik hoe ik  
met mijn gansche ziele aan de bede van den  
Psalmist kleefde, hoe ik uit den diepsten  
hartengrond zingende bodt, en met den diep:  
stem ernstigsten verlangen werd aangedaan  
{werd} om toch, mijn God en losser in al  
les welbehaaglijk te wandelen en gevoelde  
iets van den hoop dat den Heere mij zal  
verblijden met mij in zijne waarheid en  
opregtigheid te doen wandelen na de:  
ze, nam ik mijn Nieuw Testament, opende  
die en mijn ogen viel op de woorden des  
Zaligmakers Johan 6:47 48 Voor waar, voor:  
waar zeg ik u; die in mij gelooft heeft het eeu:  
wige leven ( en daar bij als of de Heere tot  
mij zeide: (want) Ik ben het brood {des levens}.  
des levens. O mijn liefste Heiland ! \_\_\_\_\_

// Wanneer ik mij bedrukt van gemoed vind, ben ik  
niet in staat voor mij een gedeelte van  
Gods woord tot opbeuring te zoeken. Dan  
opend ik den bijbel en leest wat voor mij  
komt, want alles is gods woord en heeft zeegen  
in zich En meest al /.../  
dan iets waar door ik min of meer vertroost wordt. //

Ik

Ik geloove zoo heb ik dan van uw het  
eeuwigen leeven ontvangen ! \_\_\_\_\_ En de:  
ze waarheid hebt gij reeds door uwen geest  
aan mijne harte verzegeld, en zoo terstond  
op mijn bidden bevochtigd gij den plante  
uwes geestes met vruegde olie want mijn  
hart is vrolijk omdat gij O Heer! mijn  
Rots en Losser Zijt dus heb ik dan ook  
voor niets te vrezen zelfs den (monster  
hoogmoed) kan mij gene wezentlijke schade  
doen, want, werp hij mij door zijne kragt  
temeder ik zal door mijn Borg gehol:  
pen heerlijker weder opstaan, en den  
onveranderlijke trouwe van mijn lief:  
dadig Heer ! zal dus weder teluister ij:  
ker in mijn schitteren, en ik daardoor  
opnieuw weder overtuigd worde, dat in  
mijn zelfs niets goeds woon, maar het  
alleen gods welbehagen, en Jezus ge:  
nade is, die mij bewaard en staande  
houde tot den dag der Zalgiheid En dan  
genade vrije onverdiende genade alleen  
Maakt mijn zalig. Zoo roemende in mijn  
zwakheid verkondigd ik den sterkten mijs  
gods en zing Hem lofzangen en Psalmen  
in den holsten van den nacht opgewekt  
door zijne goedertierindheid, en waarheid  
nog

nog diep in den nacht zijnde leide ik mij  
weder terrust neder, doch wekte mij tel:  
kens zelve, door het luid op opzeggen van  
den 12de vers uit Psalm 81.  
opent uwen mond. Eischt van mij vrijmoe:  
dig op mijn trouwverbond: Al wat u{we}  
ontbreekt, schenkt ik zoo gij 't smeekt,  
Mild en overvloedig telkens weder in:  
sluimerende en dan weder door het luid  
op bezigen van den vers gewekt. Doch niet  
zoo volkomen ontwaakt dat ik vermo:  
gen had mijn mond met vrijmoedigheid  
te openen, en van den Heere te begeren wat  
mij al ontbrak einde lijk ontwaakte  
ik geheel, nog met dit vers doch eer  
ik {gen} konde zingen of bidden, was het  
als of ik mijn eigen hert zag deze was  
dicht omvlogten van eene rozen krans  
met scherpe doornen, en gevoelde er de pijn  
van de krans was vleurig begroeid {onzet} van  
jeugdigen bladeren, lover groen, en was bloei:  
jende met geurige rooze knoppen en  
ook welriekende ontlokene roozen  
midden in den smart die de doornen mij  
veroorzaakte, werd ik verkwikt door den  
geur der roozen ik had mij zelfs nu  
geheel vergeten en niet met mijn hand  
op papier, maar in den geest schreef !

schreef ik als volgd, aan mijn vriendin  
vanderhorst,<sup>18</sup> woon achtig aan de Kaap de  
goede hoop (Den dood, en afwezigheid  
mijner kinderen is eene roozen krans  
met scherpe doornen, door den hand des  
Heeren gevlochten, en mij met smarte  
digt om het harte gelsgen, bevochtigd  
door zijne geest, bloeidt het vleurig  
dragende welige knoppen en welrieken:  
de roozen. Zoo bringt voort! de smarte  
des vleesch! den bloei des geestes! ) \*

// O toch! hoewonderlijk! -- ik zag uit het midden  
des harte ontsprong eene sprink - ader zoo dik als  
de schacht  
van een schrijfpenn, deze sprong om hoog en de  
nedervallende kustolijne [sic] spronkjes bevochtig - de den  
rozen krans en gaf den bloem aan den pijnlijk  
doornen krans de bloezem trilde onder de spranken  
van jeugdigen vleer als met paarlen bedaauid //

Hier kwam ik bij mijn zelve, zat ver:  
wonderd aanbiddend stil, niet weten  
de hoe ik deze ontmoeting zal noemen,  
een gezichte of een droom ik zat  
met den Psalmenboek op de schoot

---

// Ik ben verbaast! daar ik mij zelfs als een doden  
hond beschouwe hoe kan mijn hart dan  
welriekende roozen draagen ?! //

O groote goedheid! \_\_\_\_ Die gedronken zal  
hebben van het water die ik hem geve zal nim:  
mermeer dosten [sic], maar dat water zal in hem  
worden een fontijn met water springende  
tot in het eeuwiggen leeven. O onzen Heiland!  
Haleluja den geest zij eer.

---

<sup>18</sup> Al wat bekend is, is dat Johannes Marthinus van der Horst met Louwina Hermina  
Heerma getrouwd is en nege kinders uit die huwelik gebore is. Sy het wel in die Kaap gewoon  
en Susanna skryf 'n brief aan haar omdat hulle goeie vriendinne was.

Haleluja! den geest zij eer !!  
Als in zijn tempel daalt hij neer  
In 't hart van stervelingen  
Hem, die ons troost en leerd en leidt,  
En voor den hemel toebereidt  
Moet al het schepzel zingen.

---

Saterdag October 5 {September}

gistere schreef ik een brief aan mijn lieve vriend:  
din Vanderhorst<sup>19</sup> en voltooide eene aan mijn  
beminde voormalige buurinne, Mejufvrouw  
Anna Kats<sup>20</sup> te Stellenbosch Mijn  
hart gloedde van dankbaarheid aan den  
Heeren Drie Eenig in genade lankmoedige  
liefde, goedertierendheid, en in weldaaden  
overdinkende mijne wegen, hoe krom en ver:  
keerd die waren, en noch zijn en hoe mij de  
Heere met de diepsten ontfermende ge:  
duld heeft gedragen, gezegend, geleid  
en noch draagd, zegend en geleid. Zoo  
werd mijn hart week zoo was het Och  
Heere ! den oodmoed voegd mij overal  
waar ik den voet ook zette en zetten zal  
Och dat mijne weegen gerigt waren om  
uwen in zettengen te bewaren en met lijf  
en ziel te looven, met een gevoel van kinder  
vrijmoedigheid, gaf ik lijf en ziel aan Jezus  
mijn Heiland over en gevoelde dat ik

---

<sup>19</sup> Sien voetnota 18 bl.81 dagboekdeel 10.

<sup>20</sup> Anna Kats was 'n voormalige buurvrouw van Susanna toe hulle in Stellenbosch  
woonagtig was tussen 1822 en 1832.

ik niet alleen aan Hen, maar Hij ook  
aan mij, door zijne geestelijke ondertrou:  
weng behorende, want God gaf Hem aan  
mij, en mij aan Hem. O gezegenden  
Eeuwigheid! Zal ik daar eens bevroeden  
het Heil, dat God den menschen in  
den perzoon van Jezus beoogden  
ja tot eene eeuwigen bezitting schonk  
O Heer hoe krom en verdraaid mijn  
weegen ook zijn, mijn Borg is mijne  
sterkte en wie toch kan mijn van mijn  
Heiland scheiden. O dat ik bij hem was!  
Ik wil mijn heilan een nieuw lied  
zingen zoo gekreukeld als het uit mijn  
hart vloed, plaats ik het hier onder

O Jezus mijn Heiland  
Mijn broeder en vriend  
Het leeven mijn Heiland  
Hebt gij mij verdiend  
Gij slaakte mijn handen  
Ontboeide mijn voet  
Verbrak al mijn banden  
Kocht mij met uw bloed

Uw dank ik mijn Heiland

Met ligchaam en ziel  
En wei uw mijn Heiland  
Mijn lijf en mijn ziel  
geheelijk Mijn Heiland  
Behoor ik uw toe  
En gij ook mijn Heiland  
Behoort mij ook toe

Zoo treed ik ten troone  
Gansch vrolijk en blij  
En hoop eens te wonen  
Dicht aan uwen Ze  
Mijn Heiland te hooren  
Tezien in den troon  
O zalig verkooren  
Tezijn in gods Zoon!  
S.C.Smit.

Bij mijn Heiland vind geen misverstand  
plaats Hij kend de begeerte, de mening en wen:  
wenschen van Zijn arme worm. Daarom ben ik  
tot Hem met meer vrijmoedigheid gedreven als  
dat ik ooit tegen een mensch zoude zijn  
Hij is mijn Heer, Hij zal mijn oordeelen en  
Zijn oordeel is regtvaardig, niet na mijne  
werken zal Hij mij oordelen, maar naar Zijne werken die Hij  
voor mijn bij God gewerkt heeft.  
mij ziel rust in Hem.

Saterdag middag October

Van daag is voorbereiding tot het  
nachtmal des Heeren ! -----  
de dag is stil en warm {ik leide mij} om  
streeks twee uren liede ik mij tot eenige  
ogenblikken rustens op het bed neder, ge:  
raakte in een sluimering, en zeide als  
tegen een ander. Mijn slegte werken  
in God gedaan, is goed, is Mijn best wer:  
ken buiten God gedaan is slegt.  
Mijn slegte werken genomen, en aan  
de voeten van den zondaars vriend ge:  
legd. Bloeid het, als de roos van  
Zaron. En ik was terstond ontwaakt

O Mijn Heiland! Zoude ik weg  
zwerven van mijn Herder, waar  
was dan zijn oog die mijn be:  
waakt ?! mijn Herder kind en  
zijn zwerfziekschaap.

heden avond is het Junij 1859

In den loop van den dag en avond heb ik dit Boekje doorleest die ik begon te schryven In Julij en eindigde October 1844 onder het leezen was het al of ik my zelfs verplaatste in dien tyd doen ik dit schryfte (of dit boekje schreef) nu byna 15 jaren geleden. En ziet toch, Hoe het geloof en het vertrouwen op onzen God en Za ligmaker my door aldien tusschen tyd heeft geschraagd en hoe getrouw Den Apostel en Hogepriester onzer beleidenis Jezus Christus Dat geloof dien Vertrouwen heeft gesterkt on: der houden begoten en gekweekt tot heden toe. Och! Heere onzen geregtigheid! Indien Hy liet varen wat zyn hand begon was ik ge heel van hem Vervallen. Ik hield mij zelve niet staande. Maar Hy deed het, Eenmaal ingegaan Zynde in het heiligdom, eene eeuwige Verlossing teweeg gebragt voordien genen die Hij in Zich Zelve heiligde, wilde zo is myn God my getrouw gebleeven, en heeft my in het uitwendigen ook geholpen en bygestaan Hier voor O pryst hem myn gezangen nog zingt ik Hem psalmen in den nacht nog legt ik aan Zyne voeten en huld Zyne genade en lieflyken heerschappy npg pyld myne oogen naar boven. En met blydschap Rykhals ik naar Zyne verscheining tot heb weder op rechtig aller dingen komt Heere Jezus kom Haaste: lyk

September 18 1845

Ik heb in den maand Junij meer geschree: van dan ik dacht. Ik vind nog een groot vel papier die ik in den nacht van donder dag Junij 3 heeft geschreeven bij het herleezen erinnerd ik mij dat ook heelwel En plaatst het nu in Septembers en Octobers boekje

Donderdag Junij 3 'Snaacht.

Beklagenswaardig lot Hoe zal ik uw betrueren?! \_\_\_\_\_ staatstil mijn ziel \_\_\_\_\_ treuren .... zoude mij wel het treuren voegen door ik geroepen ebn geroepen wordt het kruis op te nemen en mijn Hoofd te volgen Mijn Hoofd wiens kruis

// op het eind. Zoo zei //

zoo  
zwaar was dat Hij er onderbezweek  
Heeft Hij in Zijne ganschen leeven dragen de het kruis welgetreurd omdat Hij eene kruis dragen was ? getreurd ja Hij treurde ook dat is droefleed in zijne harte niet omdat Hij eene kruis\_\_dragende wandelaar was, Maar omdat Zijne volgelingen zoo {har} hardthartig Zoo onwillig was om Hem draa: gende het kruis op den kruis\_weg te volgen naar het rijk waar hij hune hoofd en Koning hun eene eeuwigen geluk bereide. Hij droeg Zijn kruis blijmoedig niet voor zich zelve maar voor

<sup>1</sup> 'n Handgeskrewe dagboekdeel, 72 bladsye lank, wat die tydperk 18 Spetember 1845 tot 31 Oktober 1845 dek.



voor Zijn volk En waarom noemd ik mijn  
lot beklagenswaardig en roept er over eene  
treuren uit ? Is het omdat ik tot dat volk  
behoord en geroepen ben het kruis achter Hem  
te dragen ? \_\_\_\_\_ (O ondankbaar boven maa:  
te!) Wat is mijn dagelijksche beede ?  
Is die niet Leid mij naar uwen raad O Hee:  
re, Doe uwe aanschein overmij lechten  
Maakt mij het heiligbeeld uwes Zoons deel:  
achtig opdat Christus eene gestaltenis  
in mij krygt bringt uwe barmhartigheid  
over mij. Maakt mijne paden regt Legt  
uwe waarheid in mijn binnensten. Doet  
mij de waereld om Christirvil [sic] verzaken  
En alleen bedoelen beoogen wat tot zijne  
Eere kan strekken maak mij onderworpen  
aan zijne wille, En doet mij alles wat mij  
hier ontmoet wedervaard beschouwen als  
geheel van uw en Jezus hand koomen de  
En alles wat mij hier bedreigdt als onder  
uwe (gep) gebiedstaande, wat mij smart als  
van uwe Vaderhand mij toegezonden heiligd  
alle bezoeken aan mijn ziel, En laat mij  
uwe barmhartigheid, genade en liefde ook  
daarin opmerken, op dat ik u zoowel, als  
in tegen als in voorspoed dankbaar zijn,  
en zoo mijn God {leeven} met een godzalig  
wandel looven, voor

voor zijne liefde, en genade aan mij bewe  
ren. En zoo, het bloed mijns Heere Jezu  
Christi in mijn wandel luisterijk gepre:  
dikt worde. Is dat niet mijn daaglijks  
gebed, gedrongen door een hartelijke be:  
geerte om alzoo voor het aangezichte  
des Heeren te wandelen ?

Dat is mijn daaglijks gebedt E wat spreekt  
ik dan van mijn beklagenswaardig lot wie  
zegt dat mijn lot beklagenswaardig is ? Zeide  
ik dat onder een stil kinderlijk gestalte des  
harte, met een ootmoedig onderworpen geest,  
onderworpen aan den alleen wijzen heilbedoe:  
lende wille van God, die verzoend in Christus  
niets anders kan beoogen als dat geene wat  
tot mijne nutte dienen kan ? En zoo ik dan  
tegen de wijze handeling des Heeren mordt, kan  
ik dan rust, vrede in mijn hart dragen kan  
ik dan blymoedig mijn kruis opnemen en  
mijn Heerlijken hoofd volgen, Hem eeren  
met woord en daad ? zeker niet Dat is de  
wille des vaders zeide Jezus dat gij geloofd  
in Hem die Hij gezonden heeft. Indien ik wij:  
gerd mijn kruis op te nemen en Hem te volgen  
op den weg van ramp en tegenspoed, kan ik  
dan zeggen dat ik in Hem, dat is, niet his.  
tories, maar zaligmakend geloofd, En de  
vrede het welk is de vrucht des geloofs  
geniete ? Zeker neen, Maar zoo ik op Hem  
ziende

ziende met stille liefde eerbied voor Hem,  
het kruis opneemt, achter Hem draagt ge  
willig volgd werwaards Hij mij ook leid, zon:  
der morren, zonder klagen, ootmoedig te vree:  
de geloovende dat is zijn weg en die is de  
beste omdat Hij dat zoo gekeurd heeft, Dan  
eers geniet ik de vrucht van het geloof  
in Hem, en gevoel de waarheid van het geen  
den Heer zeide Matthe, ik Mijn juk  
is zacht, en mijn last is ligt. Heb ik ook  
ondervonden dat Jezus juk zacht en  
zijn last ligt is ? Wat antwoord hier  
genade ? Ja onverdiende genade die God mij  
zoo gunstrijk bewees heeft mij doen gevoelen  
wat die den Heer sprak aan de harten der men:  
schen kenlijk en aan de zielen van hun  
die in Jezus geloove verzegeld wordt, Dat  
verbaars mij en doet mij uitroepen, Hoe  
wonderbaar Zijn de werken des Heeren !  
Hoe {magtig} krachtvol dat zelfs den  
geheel bedorvene mensch vrede en vreugd  
vindt in de verloochening der waereld  
met eene hartelijk erkentenis dat Jezus dienst  
en lost [sic] zacht en zalig is want, ziet toch  
ook ik, O wonder booven wonderen! ook  
ik een der bitterste vruchten van de ver  
golde boom Adam van natuure geheel  
vyandschap tegen al dat heilig is, vind  
mijn lust in {den} het heilig beeld van heili:  
ge Jezus

Jezus en O mag ik Hem in het geloof beschou:  
wen, verkwikt het mij meer dan de uitgezoch:  
ste spijs en vindt terstond lavenis, welk  
zooort van ramp op dien stand ook om mij  
woed, ook dan noemt ik God mijn ver:  
bonds God en vader en ik gevoel ik ben  
zyn, kind, en verbleid mij met een onuit:  
spreekelijke verheuging. De dood en eeu:  
wigheid. De opstanding, het laatsten oor:  
deel zijn ook dan voor mij rijke bron:  
nen van vreugd, ja het kloppend hart  
heicht naar dien tijden, God heeft mij  
tot dat zalig lot bestemd, door wie geloof  
gevoek [sic] ik dat ? Om wiens wille en door wie  
verkreeg ik dien zalig uitzicht ? Wie maak  
mij zalig ? In uwe openbaarde God mij  
die genade ? O eeuwigen uitroep van al:  
len die zalig zullen worden, Gij zijt  
waardig te ontvangen, de lof, de eere  
de dank, De heerlijkheid, tot in eeu:  
wigheid, want gij hebt ons Gode ge:  
kocht {tot in eeu} met uwe bloede  
dat hoop ik is ook mijn lot en dien hoop  
versterk mij tot gelooven, en dat geloof  
geeft rust in het hart, het doet mij ge:  
voelen, dat God waarachtig is, En ik  
door de verworvene genade van Jezus  
Gods kind ben. Ziet dan hoe ongereimd  
hoe ondankbaar, zoo eeven (ik schaam  
mij te zeggen) met meening uitriep



uitriep, beklagens waardig lot, hoe zal  
ik uw betreuren ?! Maar ach! mijn  
oogen was door moeite terneder geslagen  
en ik zag niet naar booven van waar  
den Koning mij zoo dikmaals heeft  
toe geglanscht zoo bidt ik weder  
vader vergeeft mij mijne zonden om  
uwen lieve zoon Jezus wille, amen.  
Maar heb ik ook geene reeden mij toe  
stand beklagenswaardig te noemen ?  
te betreuren te beweenen wat ben ik nog  
niet tegenstaande alle de bewijzen van des  
Heeren weldaade ten mijn waards Een  
arm en ellendig zondares, die daaglijks  
met gedachten, woorden en werken tegen  
dien zelfde God, tegen Zijne zoon Jezus  
zoo zwaar en menigvuldig zondigd, ver  
dorven uit deraard neigt mijn zondig  
hart zich tot de aarde en wordt ijlaas  
minutelijk weder besmet nieuwen  
en oude zonden. Die mij tot den grond  
van verachting in mijn eigen oogen boordt  
dat, hoe ik worsteld, hoe ik streid legt  
ik maar gedurig onder, en leid de  
smarte mijner verachting, staat rood  
van schande voor het heilig oog van  
God, is: dat niet betreurins waardig ?  
genoopt tot dankbaarheid en liefde  
jegens

God en Chrustus [sic] gevoel ik een booze worm  
in mij, die aan de wortel der dankbaarheid  
en liefde knaagd mijn rust opeet, en maar  
gestadiglijk behoeftig maakt, Is dat niet  
treurig, droevig ? het geen ik doen wil, om  
Jezus te behagen doe ik niet, en het geen  
ik niet doen wil, uit vrees van Jezus te  
mishagen, dat doet ik, O hoe behoeftig  
toch ! Hoe geheel {onmg} onmagtig tot eenig gees  
telijk goed. Bij zulken overwegingen  
moet ik uitroepen, arm, blind, en naak  
ben ik in mijn zelfs, alleen het bloed  
van Jezus Christus reinigt mij van Zon:  
den. Daarom ook brengt uwe barm:  
hartigheid over mij O Heere, en spreek  
mij vrij, van mijn onreine zonden want  
toch uwe goedertierendheid duurt, tot in  
eeuwigheid

---

Mijn Poezij - na het leezen van Ps.  
Rondom Jezuralem [sic], Zijn hoge bergen:  
Die met hun kruin, 't geweld ders [sic] stormen tergen  
Zoo ook is God, om allen die Hem vreest  
Hij is in nood, hun sterkte, in gevaren  
Red hij hun uit all' kommer en bezwaren  
Van ouds is Hij hun heil en hulp geweest  
S.C. Smit

2. een ander aantekening van den  
maand junij 6.

gedurig door vrees - en benauwdheid gedrukt  
ontwaakte ik deze nacht met, Ik ben gewoon  
in bange dagen, Mijn benauwdheid u te kla:  
gen.

// Psalm 86:4 //

Door den loop van den dag speelde  
die twee regelen van dien Psalm mij gedurig  
in de gedachten, thans is het avond, En ik  
gevoel de vrucht er van, wat was het anders  
dan eene herinnering hoe ik placht te doen  
in vorigen tijden van bekommernis, en bezwa:  
ren, En de reeden waarom de angsten mij nu  
zoo overklimme is, omdat ik niet zoo gedurig  
mijne benaauwdheid aan de voeten des Heere  
legt, als wel te vooren en daarom ook gene  
rust erlang. O mijn God! Zoo hebt gij den  
hoe groot in eer, en in macht op mij geled, hoe ik in mij  
ne droevenissen tot u{w} vlood, En het was ter  
gedachtenis bij u weg gelegd, hoe ik heuld {Zocht}  
en troos zocht voor mijn beangst gemoed  
En nu de Zwarigheeden mij van dit leeven mij  
zoo zeer beklemd, herinnerd uwen goeden geest  
mij hoe ik voorheen in zulken tyden deed  
En strekt mij tot bewijs, dat gij O Heere  
mijne klachten niet hebt veracht waardoor  
ik thans vrymoedigheid vind ook nu weder  
tot

tot mijn helper uit de Ellende te gaan. ja  
Heere, tot wie Zoude ik mij wenden ! Gij scheld  
noch verwijt niet, gij zijt de magtigen, getrouwe  
verlosser van al uw volk, O zalig hij die  
in dit leeven, Jakobs - God ter hulpe heeft  
ja gelukkig Hij die geleerd, zich tot  
U O God om troos te begeven. Alle mijne  
droevenissen u te klagen, is mijn onberouwe  
lijke keuze want nooit wees gij mij onverhoord  
weg, zoo werp ik mij weder aan de voeten  
van mijn God en slaat mijn kwijnende  
oog en tot u om hoog, Och vader op uwe zoon  
Jezus te zien door Hem tot u te gaan  
sterkt mijne wankelende voeten, want ik weet  
mijn smarte is voor uw niet verborgen en mijne  
traanen druipt voor het aangezichte van mijn  
God, Gij Heere gaaf uwe Zoon Jezus mij tot  
eene ridder uit den val, en maakte mij uit  
Hem gebouwd uwen kind, Zoo kan ik dan met  
vrijmoedigheid zeggen, gij zijt mijn vader  
en mag mij vijlig to tmyn vader begeven  
en aan Hem mijn nooden klaagen en van  
Hem den uitkomst wachten. Neemt dan  
mijn zwaare zorg in uwe handen. O Heere !  
En kan het met uwen zaad bestaan, toond mij  
ook in dezen, dat uwe almagtige wille is,  
mij te schinken, het geen bij de menschen  
onmogelijk {is} onverkrijgbaar is. O Heere  
mijn

mijn God! aan wiens voeten zal ik mijne dooden leggen! waar is eene artzenij die uit de verrotting der zonden het leeven kan doen kiemen ? tot wie zal ik mij wenden ?! O Gij God van leeven en van dood, geef leeven Heere op dat mijn doode leeve, En zoo ook aan {Hem} hem den roem uwer barmhartigheid blijikbaar worde, neemt mijne benauwde zuchte terooren O Jezus Christus beplijt mijn zaak voor God, legt gij den stempel uwer goedkeuring op mijne smeecken, En God zal mijne dooden het leeven schenken. Gij kend uwen dienstmaagd, gij weet Heere, nooit zoekt zij hulp bij menschen, maar ziet tot u op, zoo wel voor het uitwendigen, als voor de behoeften van haren arme ziel, Hier is ziels en ligchaam angsten, wees dan mijn helper, Meer dan de wachters op den morgen, wacht ik op uwe O Heere mijn sterre, versterkt in tuschen den hoop in mij, op dat ik mijn God in diepe ootmoed verbeide, gelooven: de, al toeft Hij al, Hij kendt Zijn tijd En komt en komt gewis beevende O Heere! zegt uwen dienstmaagd Amen.

3. De volgende aan tekening is datumloos, staat op het zelfde velpapier daar de vorigen op geschreeven was, waar uit blijkt dat het (op) den de eerstvolgende is.

In den afgelopene nach leide ik mij te bedde met een zwaar harte zuchtende tot God om bijstand tot geloove, en weende zeer, tot laat in den nacht De oorzaken mijner droevenissen zijn veelen, en van zulk eene aard, dat mij niets dan God overblijft, ongewoon aan menschen hulp, en me: delijden naar het uitwendigen, is ook de Heere daarin mijn raadsman. En geniet zijne onder wijs doorgaans, in zaken, daar ik niet in weet hoe te doen, bij mijne eerste ontwaking Evengelisch als de wek Pesalmen [sic] als verborgene in spraaken in het harte {Doch} en verstaat het terstond, en handeld ook stiptelijk daarna, het mist ook niet, of den uitsleg is gewenscht. Dat heb ik veelmalen onder vonden, daarom ook zegt ik met vrymoedigheid, God spreekt met de menschen Die antwoorden verspreid in de duisterste zaaken een helderlicht en doet mij de zwaarste moei: lijkheden als een stroohalm dragen. Doch is het hart door ongeloof {ver} benepen, mist ik mijn raadsman, en moet zwaar leiden, en ook veelweenen, den af geloopene nacht was een van dien kommer: volle druipkelderen. In den {morgen} aanbrekenden morgen eer het

het nog licht was, ontwaakte ik met den navolgende woorden (T reed dan {nu} toe verlost ziel tot den troon van uwen vader.) Ik zat terstond op in bed, En begon de twee regelen te zingen op de wijze van gezang 39. Der evangelische kerkliederen, mijn geest vloeide voort, zoo dat ik een geheel vers zong. Het dacht mij te zijn een vers uit een der nachtmaals liederen Ik had toevallig geen kaars: licht in huis, en werd daardoor verhinderd, mijn wek vers op te schrijven, Doch duisternis kon mijn niet stooren, De Heere had mij geroepen om tot zijn troon te naderen en wat toch kon mijn keeren ik kende de stem, het was die van mijn Leeraar, Hij gaf mijn vrijheid alle mijne klachten voort te brengen en daarna vrymoediglijk van Hem te begeren, Dat hij mij dagelijks bij de hand wil vatten, en tot den troon van mijn vader leide, met halleluja de Heere is mijn herder mijn zal niets ontbreken. Toen het dag was geworden poogde ik mijn wekvers natespooren. Doch vond die niet, konde mij ook niet herinneren, van waar ik die had. En bemerkte nu, dat het een Poezij van mijn geest was, door mijn uitgebreide bed: den, heb ik mijn Poezij verlooren uitgenomen de twee eerste regelen die den stem der Leer: aar was, is mij bij gebleeven. Hoe treffend ! was het niet eene roepende stem van boven ? O ja, het is het is gewis.

gewis. Verlost ziel waar van verlost ? Van de rampen die mij zoo van jongs af aan drukte ? Dat zoude maar eene tijdelijke verlossing zijn en zoude mij voor de eeuwigheid gene aan mensch bieden, niet tot een eeuwige gewichte der Zaligheid zijn, alleen eene korten zegen, welligt tot verzwaring van het oordeel die mij hierna wacht. Neen, de Heere heeft anders op mij neder gezien, Zijne goedheid breide zich verder, meer verhevener over mij uit Jezus Christus, bracht verlossing te weeg, spruiten de uit de barmhartigheid Gods. En deze verlossing wilde God den roem Zijner barmhartigheid {groot} groot en heerlijk openbaren aan de menschen en in dat eeuwig Gods \_\_\_\_\_ geschenk Gedacht Hij ook mij. dat ook ik, zoude deelen in den verlossinge van der doodelijke krankheeden, zoude verlost worden van den grafs der verrotting, en eens met alle de verlost en zoude opstaan, tot heer: lijkheid christi om geen verderving meer te zien, maar eindeloos gelukkig bij God te wonen, Dat heet verlossing, welwaardig, dat mijn wacht houdende Engel mij op wekte om daarvoor God te looven {mij} mij bekendmaakte dat ik vrijheid had, als eene verlost ziel, tot den troon van mijn vader te gaan, en mijne nooden aan Hem te klagen. (Dat is een in vallen de gedachten, naar dien mijn bescherm Engel, mijne moeite, verdriet ziet mijne

mijne ziele nooden benaauwd heeden ziet hoort uit  
boezemen, en wetende wat zijne last is, ook niet  
wel de zielen aldus bemoedigd, tot geloovig bid:  
den

// echter de stem was die van myn leeraar my wel bekend want  
ook gevoelde ik terstond de snaren myner harte dan geroerd. //

Hoe het zij, min ziel vatte uit dit woord  
en met vrijmoedigheid wierp ik mij aan de  
voeten van mijn leeraar {leeraar} en vond rust voor  
het harte. En droeg eene kransch van dank:  
baarheid den geheele dag om het harte.

Dat is de aantekeningen die ik vond uit den  
maand junij. De hier opvalgende [sic] is ge:  
dateerd 20 September 1845 ook op een  
losse blaadje papier is geschreven in den  
nacht tusschen Vrijdag de 19de en Saturdag den 20sten  
nog is mij de herdinken aan dien vriendelijke  
nacht zoet en ik hoop zal mij door al mijn  
leeven tot sterkte zijn.

#### 4. Saturdag 20 September 1845.

In den afgelopene nacht, ontwaakte ik met  
een zwaar hart, afgemat door een verschrik:  
kelijke droom, terstond na mijne ontwaakeng  
kwam mij eene gezichte in de gedachten, die  
ik voor ruim drie maanden {had.} Zoo ik meen  
had, die was, ik bevond mij in dat oude ruim  
daar ik voor een jaar geleden in den droom  
tegen {de} geesten heire in gevochten had, de  
toe gesloten zaal daar ik toen niet in zien  
kon Dacht mij in het hier even gemelden  
gezichte

gesloten  
gezichte zag ik de deur ging open, en ik  
zag dat een Ingel er zachtjes een leeuw uit  
liet, den leeuw bekroop mij zoo zachtjes  
gelijk een kat, een muis doet, en was gereed  
mij te bespringen. Den Ingel in het wit  
gekleed, hield den leeuw aan een sterken  
koopere keeteng, die om den nek van den  
leeuw was, ik stond met mijn rug naar  
den leeuw gekeerd, en bekeek zijne uit  
lating door den Ingel, over mijn regter schou  
der, ik zeg dat den Ingel den leeuw in be  
dwang hield want zijn lust was mij te ver:  
slinden toen ik zag dat den ingel magt  
over den leeuw had, verdween mijn vrees, en  
ook met een het gezichte. Na dien wonder  
lijke gezichte beschouwde ik het als eene aan:  
kondiging van een nieuwen ramp, die over  
mij stond te koomen. Van God over mij be  
slooten was, En gevoelde mij kinderlijk onder:  
worpen, tevreedden, geloovende, dat den helsche  
leeuw of eene menschelijke vijand niet aan  
mij zoude kennen doen naar hunne wille  
maar door een Ingeldes heeren, wel zoude be:  
paald worden. Dit dan was het gezichte, die  
mij in den afgeloopene nacht na het ont:  
waaken uit den droon [sic] zoo met schrik voor  
kwam, Ik ontstelde zeer, en wilde aan de  
Heere vragen, waarom Hij mij zoo aanhou:  
dend.

aanhoudend van mijn jeucht afaan met smar:  
te overdekt of Hij dan met alle zijne kinderen  
aldus handeld want ik klemde mijne handen  
te zaamen, en hief mijn oogen en aangezicht  
als in een aanvallende wanhoops-storm ten  
hemel. Doch, gelukkig eer ik sprak, viel  
mij in, Ik ben een worm, En Hij is God,  
Eeuwig en vrymachtig, in Zijne doen en wille  
zoo boog ik het opgehevene hoofd neder:  
waards, en zeide tot mijn zelve, buk, buk,  
buk voor God! Mijn ziel wacht u  
dat gij u niet verheft, de Heer is God ?  
De Heer is God! \_\_\_\_\_ Nooit heb ik mijn  
hart meer in Eerbied voor den hoogen God val:  
len bukken, als in dien voor mij zoo plech:  
tigen stond, want ik stond geheel pal. Eeven  
als met den rug tegen eene woesten zee gekeerd,  
geboogen onder het geweld derbaaren die over  
mijn hoofd heenen sloegen, wachtende op den  
wille Gods om mij daar uit te verlossen  
zonder keeuze of wensche alleen en geheel Gods wille  
verbeidende, geheel onttoogen aan mij zelve  
onder het remoer der golven. x geheel weg ge  
zakt niet beter wetende of het was alzo - rut  
deze wek zakkeng der gedachten of gezichte  
(want ik weet niet hoe ik het noemen zal).  
werdt ik geschud door eene in spraak die  
zoo duidelijk was zoo dat ik zelfs niet weet  
of ik het door het gehoor dan of ik het alleen

alleen van binnen had, (Die zeide God kende  
u van eeuwigheid, toen Hij in Zijne raads-be:  
sluit het lot der menschen bepaalde waren:  
de raads-perzoonen uwen vrienden, Dus kan  
het niet Zijn dat er {kwaad} iets kwaads over u beslooten  
is) O welk een licht schoot in mijn  
ziel, het was als of mijns geestes oog, door  
lucht en stergewelf drong door de heeme:  
len heen peilde, En ik mijn drie Vrienden  
in hunne vriendelijke besluiten over mij  
zag. O de troost die God schenkt, is boven  
maate, Indien de waare Godgezinden dit  
leeste, zij zoude mijne mening verstaan  
om te poogen mijne gemoeds gestaltenis toen,  
te beschrijven zoude maar eene pooging zijn  
die niet ten uitvoer kan gebragt worden;  
want toch, wie kan beschrijven wat de Heere  
openbaard, zoo pal als ik in den storm stond,  
staat ik ook hier, het is eene genieting zon:  
der woorden, sprakeloos weidende in de  
zoete kalme vreugd, die mij de Heere uit  
genade schonk. O wonderbare genade,  
De Eeuwigen drie eenigen God was mijn  
vriend, voor dat de waereld was. O Heere  
uwe gunst bewijzen overklimme mijne  
vermoogen. Hoe zal ik uwe dierbare ge:  
nade looven! Hoe zal ik uw prijzen  
mil:



mildadigen God, Op keure van wijzen  
verheft ik mijn lot. Een mensch een  
sterveling God tot zijn vriend te hebben,  
O wonderbare genade! \_\_\_\_\_  
Mijn ziel als het ligchaam ontkomen be:  
schouwde God in de eenheid van zin en  
mening lieflijk handelende over het ver:  
bond der gena de oogen, van mijn vriende:  
lijke, voor gestelde borg, mijn redder uit  
den val als rustende op de eeuwigen Parka  
menten, mijn lot beschreeven behaagde  
Hem

// Hij had die mede beslooten hoe gewillig gevoelde ik mij {die} alles  
/.../ wat Hij bepaald had te dragen uit dankbare liefd{de} het ergste te //

alles liefderijk tot mijn eeuwig  
geluk uit loopende, Wysheid, macht  
en Majesteit omringde mijn geheele  
lot, myn leeven van begin, tot einde  
vriendelijk bekleed, met liefde en gena:  
de. Dus stond ik pal aanbiddend  
stil, en leide mij sprakeloos weder  
op mijn hoofd kussen neder, geheel  
overgegeven aan den wille van mijn  
vriendelijke God, met amen, amen Heere.  
Dus smaakte ik tusschen 19 en 20 Septem:  
ber, op eene treffende wijze de verworvene  
genade van Jezus Christus Hem zal ik  
eeuwig danken.

5. donderdag Octboer 2 1845

Harde en ruwe stormen heeft van zondag  
avond den 21 September tot saturday 27  
over mijn hoofd gevoed zoo erg dat ik  
volstrek gene de minsten gelegenheid nog dag  
nog {nag} nacht had iets te schrijven den leeuw  
uit den duistere poel was uit gelaten Doch  
God heeft zich weder onzer ontfermd  
in dit alles hoop ik dat Hij die mij  
verdrukte een Borg in den perzoon van  
den Zoone Gods heeft en met mij eens  
door zijnde genade over alle zwakheeden  
des ligchaams zal triomfeeren De Heere  
heeft mij eene groote beloften gedaan  
daar wacht ik op die was (Ik zal mij  
uwer weeder ontfermen) Dat betrof  
mijne droevige omstandig heeden naar  
het ligchaam mijne oogen is op Hem  
geslagen zijn woord kan niet liegen het  
was van booven dat woord is getrouw  
En zal in de vervulling niet missen  
Dan zal mijn geest voort vloeien en ik zal  
den Heer de farren [sic] mijner lippen brin:  
gen, dan zal ik mij verlustigen in de stil:  
te die my de Heere geschonken heeft en myn  
God weder met ver:

vermaakenge Psalmen zingen in den nacht.  
Eer de vroege Haan zijn stem laat hooren  
zal ik den Heer mijn redder looven  
meer dan de wachters op den morgen wacht  
ik op den Heer die mij zijne ontfermeng  
heeft beloofd. Voor zeeker mijn sterkte  
is in de Heere. Daarom zal ik nooit ophou:  
den te zeggen. De Heere is een rotsseen, een  
hoogte tot Hem vluchtende ontklemt  
men alle geweld van welk een aard  
ook. Die de Heere zoeke is waarlijk wijs  
en handel gelukkiglij voor zich zelve  
het is beeter arm en veracht de Heere tot een  
vriend te hebben. Dan een dischgenoot, de  
troeteling van een groot en machtigen Koo:  
ning te zijn want God verligt alle druk  
en, troost in alle soorten van droevenissen  
zoo Hij mijn troostende God niet was geweest  
was ik reeds lang in mijn druk, vergaan,  
Maar ziet zijne genade heeft mij tot hier:  
toe gebied in alle benaauwdheid flood ik  
tot mijn vader en fond herberg in zijn  
schoot, Daarom zal ik nooit op houden te  
zeggen de Heer is een rotssteen eene verber:  
geng ten tijden der benaauwdheid, en wan:  
keld niet. Gij mijn ziel verheft zijn naam.  
O dat

O dat woord. Ik zal mij uwer weder ont:  
fermen, {nog} O ik verstond dat woord, de Heere  
zag, kende mijn dubbele leiden die was zoo groot  
dat het zijne ontfermeng tot mij trok, nog twee  
maal te voren was ik voor veele maanden  
daarna jaren onder dien zelfde leiden, en  
de Heere heeft zich mijner ontfermd, en  
rust gegeven, Daarom was het woord, weder  
ontfermen, mijn ziel vatte dat dierbaar  
woord, en ik leide het weg in het binnen:  
ste mijns harte want het was eene beloften  
van mijn God, en kan er vast opgaan,  
De vervulleng daarvan zal eeven waarachtig zijn  
als dat het woord was. het is geschied en het  
zal geschieden, gij dan mijn ziel rust in de  
zekerheid daar van mort miet [sic], als den Heer  
uw beproeft, {zijn} Hij komt op de justie stond  
eers dan, wanneer den Heer u den uitkomst  
schenkt zult gij er regt dankbaar, en ook  
vatbaar voor zijn (ik zal mij uwer weder  
ontfermen) Hoe hoog, Ho groot vereerd, de  
Heere ontfermd zich mijner verootmoedigd u  
mijn ziel en kruip tot in het laagsten stof  
gij zijt niets, maar God is alles, looft door  
ootmoet den Heer, Looft Jezus die voor u  
de ontfermenge Gods verworven heeft gij zijt on:  
waardig, maar Hij alles waardig, Zijne waardig

/.../



uit het stof en besteeg den troon ter regter:  
hand den vader, daarom O gij mijn ziel ter:  
wyl uwe eere in den perzoon van den borg  
op het luisterijks zijt verheeven zoo zinkt  
lager, en al lager in het stof, op dat zijne  
glorie, en eere, alleen boven uwen hoofd schit:  
tere, En God de eere van al het verheevene  
door den Borg verrigt ontfange

Heden, 23 Juny 1860

Het is nu 15 jaren geleden dat ik het boven staan:  
de stukje gedateerd 2 October 1845 hebt ge:  
schreeven; heden leeste ik het weder, en gevoeld mij  
als teruggeplaatst, in dien nacht toen het woord des  
Heeren tot my kwam (Ik zal my uwer weder  
ontfermen) Nu heeft den Heer my door een reeks  
van 15tien jaren geleid, en heeft my niets doen  
ontbreeken. Hy heeft my in dien verloopene  
tyd als los gewikkeld gelyk men een boom doet  
die men uit de aarde wil rukken het gevoel, en  
het aanschouwen van Zyne liefde uitlatengen  
heeft Hy zachtjes van tyd, tot tyd, in getrokken  
en doet my zachtelyk voort wandelen in een  
leeven door het geloof, De twyvelingen en ook  
enige vreeze voor den dood, die my zoms als op  
het harte valdt, is meer een vrees voor een harde  
doods worsteling, veroorzaakt door den sterken  
vyand van den heere Jezus en Zyn volk dan  
wel voor de behoudenis van myn ziel want  
ik gevoel wel dat de heere getrouw is den genen  
die Hem lief heeft en voor zyn woord beeft,  
Het komt my voor dat myn einde zeer naby  
is. Ik ben tevreede zyn wil geschied.

6.

Man zegt de mensch kan zelfs bestaan  
zelfs op de weg der waarheid gaan.  
Dat is een leugen ja gewis  
De mensch is niets {als} dan duisternis

Neen jezus trekt hun met de koord  
Der liefde en der waarheid voord  
Hij vat hun zachtjes bij de hand  
En leid hun wis naar 't vaderland

Die in Zijn eigen deugd wil gaan  
Zal nooit voor't Gods-gezicht bestaan  
geen werk dan die uit jezus is  
Behoudt de zondaar dat 's gewis

Al lasterd hoond de huichlaar Hem  
Ik eer Hem luisterd naar zyn stem  
Hoe zeer ze ook zijn dienst verneer  
Ik zegt Hij leeft en is mijn Heer.

Loof, loof, mijn ziel met woord en daad,  
Dien jezus die de waereld haat.  
Vertrouw op hem in alle nood  
Houd vast aan Hem zelfs in den dood.

S.C.Smit

O Hoe wordt onze dierbare Zachtmoedige jezus  
Door den scheen christ, die toch niet anders  
dan huichelaren zyn gehoond, gelasterd zelfs

zels onder eene belijdenis dat Hij hunne Heer is smade ze hem, met hunne eigene deugden aan de zijnen te hechten, doorbooren de harten van des Heeren waren volk met te zeggen dat den mensch zelfs na den val zoveel kracht en vermogen heeft behouden om het kwade te laten en het goede te doen. Dat jesus voor het geen hunne vermogen te boven gaat hun tot een hulp gegeven is, zoo wordt de barmhartigheden des Heeren die hun voor moord dieverij, doodslag, Echtbreuk, en andere meer uitspattingen bewaard, niet erkend, met God daar de eere, der dankzeng [sic] {daar} voor te geven zij roemen hunne eigendeugden zien met verachting op des Heeren ware kinderen die geborgen gaan onder de lasten hunner zonden. En zijn de bevoorrechten in de kerke christi treden stoutmoedig toe, tot het avondmaal des Heeren die ze echter ten halve erkennen, en neemt het brood der kinderen terwijl dezen door de verwaarloozing van sommigen der Leeraren ({m}) uit vrees voor de trotsche kerkdienaren met kwijnen de oogen van verre staan, veroordeeld in zich zelve, in veroordeeld bij hun, Zij prediken deugd in de menschen, als iets dat geldende is voor God, Den arme verbreiszelde gene deugd in zich zelve vindende wordt door de vrees overmond, dat ze zich zelve een oordeel zullen eeten en drinken en versmacht van honger en dorst zelfs aan de

tavel des Heeren, wordt jesus gehoond mit zooveele jaren ben ik onder u en nog heeft niet een van u zich bekeerd ( Immers wat wonders ) dat op de predikeng der duigdzamen, nog niet eene uit zooveele honderd den zich tot den deugd der bekeering gewend heeft terwyl de mensch uit het Paradijs, nog deugd dat voor God geld heeft gebragen. Dan moet het zeker komen omdat het woord des Heeren niet zuiver {gep} gepredikt wordt, dat de menschen er niet door tot bekering getroffen wordt, of, wie weet, of er wel een behoorlijk onderzoek wordt gedaan naar de ziels omstandigheden der gemeente, of ook niet hier, en daar eene beladenen is, die door schuld bezef verslagen zich zelve eene huichelaar beschouwe, en dus van verre staande zich verborgen houde vreezen: den dat den zaak van God om hunne gebreken zullen gelasterd worden, Ik zoude den leeraar raden, avond gods - diensten in den week te houden, zoo doende, zoude het allings openbaar worden wie er heil begerig naar het woord is, of niet is, want, dat zijn de uren van onschuldig vermaak, die deze oefeningen getrouw waarnemen, geeft hoop dat het hun om de zaak te doen is. En dan met dien beoefenaren huizelijke omgang te houden, de gesprekken zoo in terigten, dat men de waarheid daardoor onderscheppe, zoo zoude het misschien blijken dat God

God nog hier, of daar, eenige ware aanroepers ge:  
borgen heeft. Maar ylaas! een korte predikacie  
des Zondags morgens, en dat is het al een tra:  
ge arbeider heeft ook wijinig vrucht te wachten  
Nogthans zal den Heer jesus de zijnen in brin:  
gen Hij de getrouwe zaligmaker, is aan gene plaats  
nog, gelegenheid verbonden. Hij kendt zijn tyd, en  
komt gewis. Wat toch is het predikeng des  
woords ? Ik antwoorde om den mensch zijne diepe be:  
derf door den val van Adam voor te stellen Gods  
liefde en barmhartigheid {be} in het genadig geschenk  
van Zijn zoon bekend te maken, Gods welbehagen  
te verklaren, in het ontvangen van dien zoon door  
het geloof in Hem reiniging van hunne bedorve:  
{nu} ne smette en behouden is ten eeuwigen leeven  
aantebieden het gevaar de natuurlijke mensch  
in verkeer {voor te stellen} het heil dat uit jesus  
reine verdiensten {spruit} als eene volkomene Za:  
ligmaker met al de daar vloeiende verworve:  
ne genade tot bekering en redding voor {vloesprekende te stellen}  
vloeijs — mede bekend te maken, het geloof in de harten door  
Gods geest gewerkt op te wekken, Daar bij gevoegd,  
de bediening der sacramenten tot versterking  
van dat geloof, hun verder met de beloftenissen  
des Heeren te vertroosten, wel onderrigtende dat ze  
van nature arm jammerlyk, blind en maak Zijn  
en alles in den perzoon van christus moeten zoeken  
en verwachten. zorgende, dat door {het} de predikeng

God en Christus op het hoogs vereerd, en den zondaar  
op het dieps vernederd wordt. Gods liefde en genade  
dood en leeven met een warme drong voor te stellen  
en Ernstige afmaningen van de zonden en de ijdel:  
heden der waereld zoekende eene lust in hun te verwekken  
den weldadigen schepper, in eenvoudigheid des harte  
te dienen. Dat dunk mij, is het predikeng des woords.  
En dan den zegen op elk een getrouwe volbringing  
van den dienst van Gods {zeegen} te wachten, tot dat  
het {God} Hem behaagd, die te schinken zonder verwijting  
Hoe kunnen de zondaren tot bekring ontrust wor:  
den als hun gezegt wordt, gij moet u bekeren want  
God eist dat van u en gij kunt dat doen als  
gij {li} wildt en zoo gij dat niet doet komt het om  
dat gij niet wil, en gaat naar den zel, wat  
is hier van het gevolg ? de eenen dinkt ik kan  
mij bekeren, en ik zal het nog eenmaal doen,  
den anderen doet het zonder op zien tot God, en  
rust in zijn eigen werk een derden, gevoeld zijne  
onmagt, en geeft den moed op, zeggende, God  
is onregtvaardig, want Hij eist van mijn  
{dat} wat ik niet doen kan, waarom steld men den  
mensch zijne onvermogen niet voor, en daar bij  
de bereidwilligheid van christus tot het begin:  
nen, en volbringen van dat Gods werk en zoek  
de menschen tot bidden om dien genade op te  
wekken verklarende hun dat {het} het de bezighe:  
den van Christus is, tot bekering ten leeven te brin:  
gen wat tog {zal} zoude een

zoude een hemel zijn, die men door eigen verdiens ten  
ten deelen door christus geholpen verkreeg ? Zoude  
men daar de zaligheid in vol genot van den alleen  
volkomene zaligmaker kenne smaken ? Ik dank  
God dat het zoo niet is alleen Gods en jesus ge:  
nade maak mij zalig en dat hoop ik zal mijn  
roem en zaligheid zijn tot in eeuwigheid, Hoe  
zoude ik kenne gelukkig zijn indien des Heeren  
Hgeest mij niet volkoomen volmaaklelijk over:  
tuigde, dat jesus mij eene eenigen, en volkomene  
zaligmaker was is.

// met geleerd had met den Apostel {Rom} Efere 2:8,9. Zeggen wij worden om:  
niet geregtvaardigd of uit genade zalig door het geloof die in christus jesus is //

Dan zoude er immers eene  
breuke in de liefde zijn, die ik jesus toe draagte  
en eene verschrikkelijke stooring in mijn geluk  
neen alleen om jesus en door jesus zalig to [sic]  
worden, dat is de ware zaligheid, mij zelfs niet  
lief hebbende, maar hem alleen lief te hebben.  
dat is het waar geluk voorzeker daarin is al mijn  
heil. Amen. Uit de liefde tot jesus te gevoelen  
hoe groote liefde Hij tot mij voor myn had wat  
Hy voor mij geleeden gedaan heeft. Hoe hij mij  
van een kind der helle tot een kind gods gemaakt  
heeft, door de beschouwing zijner groote eeuwigen  
liefde te gevoelen dat ik niet mij zelve behoord  
maar aan jesus om jesus wille mijne eigen zelfs  
te vergeten en alleen om jesus wille te leeven en  
dus alles te ontvangen wat jesus voor mij goed  
en nuttig keurd en zoo voor Hem te leeven, en  
zoo Hem te lieven te eeren te dienen, die zich  
zoo

zoo gevoelen kan niet verdragen dat jesus te kort  
gedaan wordt, en den Ellendigen mensch zoo ramp:  
zalig in zich zelve eenigen verdiensten wordt toege:  
geschreeven. Daar ze uit niets anders van nature be:  
staan als uit eene zonden damp, en stank, zoo  
dat ze als {zaad} god hunne geest door zijne Hgeest  
verlicht zoo walglijk voor zich zelve zijn dat ze  
uit alle {ma} krachte tot God om reiniging  
smeeke. En de woorden, genade, pardon Heere  
maar rusteloos dag, en nacht in het harte draagt  
Dan noch heeft ze zich zelve liever dan ze jesus  
hebben, want ze wille niet om dat ze God, en je  
rus beledigd heeft, gestraft wezen is onwillig  
om, om hunne zonden verlooren te gaan maar  
Maar daarna genade, pardon ontvangen hebben  
de gevoelen ze van hoe groote nood en dood  
ze door jesus verlost zijn, laat zich zelve  
los en hang jesus alleen aan tot hunne  
dood toe. {H} kan nu de menschen die geleerd  
worde dat ze zelve hunne zaligheid uit eigen deugd kunnen  
bevorderen uit werken; zulk een zalig gevoel van  
jesus en zijne verdienste hebben, kunnen ze aande  
waereld om jesus wille verlochend zijn daar je:  
zus maar een halve, en niet een volkomene zalig:  
maker zijn, en zoo ze niet om jesus wille zich verloochenden  
{Zyn} zullen ze dan om zich zelve hunne lieve zon:  
den vermaken haten, te meer daar ze die alle bezit:  
tende behoudende, nog kracht en macht genoeg be:  
zitten om zich zelve te  
bekerden

en aangename zaligheid aan bringende deugden  
voor God bezitte, zoo hebben ze hier in dit leeven  
vrijheid, en hier namaals zaligheid. Hoe Ellen:  
dig toch. zoo te leeren en zoo geleerd te worden  
Hoe groote dankbaarheid ben ik aan Jezus christus  
verschuldig dat Hij mij dien strik onttoogen  
heeft. En met zijne liefeling Van Alphen<sup>2</sup> heeft veeren {te} zin:  
gen, niets van ons, maal 't al van Hem zoo  
komt men in Jeruzalem. Zoo treed men ne:  
drig onbevreesd Gods tempel in, bij eeuwig feest.

---

<sup>2</sup> Sien voetnota 13 bl.20 dagboekdeel 8.

7 31. Ochober [sic] 15. 1845

Gistere had ik een stormachtigen dag naar het  
uitwendigen gehad, En was zoo als meestal {neer} in zulken  
omstandigheden neer gedrukt van geest. Ik bezogt  
mijn suster schps.<sup>3</sup> en vond hare zuigelingetje zeer  
ziek de ziekte scheen mij dodelykte zijn, En ver:  
wonderd mij heden morgen dat ik anders zoo ge:  
voelig over het eeuwig lot der menschen er niet eens  
op gedacht heeft de ouderen tot bidden voor de  
ziel des kinds {heeft} aan {t} spoord en ook niet zel:  
ve {toen} toen ik daar was in stilte tot God om christus  
wille om genadige ontferming over de ziel des kinds  
gezucht heeft te meer daar ik de bekommernis  
der ouderen aangaande het leeven van hunne wich:  
je wel {k} bemerkte. Dat doet mij heden gevoelen  
hoe schuldig ik staat, aan het aller eersten gebod  
Die regt, den Heer uwen God zult hij liefhebben  
boven alles en uwen naasten als u zelfs. Indien  
de liefde tot God toen in mijn hart leevend ware  
geweest. Zoo hadt ik vuriglijk gebeden dat de ziel  
des kinds indien het den Heer behaagde hem weg  
te nemen, tot het rijk christi moge gevoegd wor:  
den, en alzoo zijne rijk vermeerderd en die der zie:  
len moorder tot wien alle menschen, van nature klijn en  
groot van wegen den zonden val behoord ver:  
minderd worde. En uit deze liefde Gods zoude  
ook en liefde tot myns naasten ontvlamd  
hebben, zoo dat ik met een teder gevoelig hart  
de eeuwigen wel zijn

---

<sup>3</sup> Sien voetnota 5 bl.10 dagboekdeel 8. Susanna se jongste suster, Maria Magdalena,  
se kleintje is ernstig siek.

voel zijn van dat nog onnozele bloed verwant van  
de Heere begeerd zoude hebben. O Hoe ellendig toch !  
was de nietige beuzelingen die mij zlefs betrof van  
zoo veel waardij; dat ik het eeuwig wel zijn van  
een ogen schijnbaare op dood bed leggende mensch  
vergat ? is het niet met regt dat ik mij zoo  
duizend maalen in diepe verwondering u ontlast  
met wie! en wat! ben ik toch! Dat de Heere  
mijner zoo mildelijk gedinke !! Heb ik eenige  
roem ? wat is dien roem ? O Heer mijn God;  
gij harte kenner! Arm en Ellendig de gansen  
onwaardigsten van al dat op de aarde kruipt.  
een zonden stank, een poel van jammeren buiken  
chrustus van nature een eeuwigen weg werpelijke verrotting  
ja dat is mijn roem zulk eenen dat ben ik in  
mijn zelve. En is het dan een wonder dat ik ver:  
pletterd in mijn zelve bij ontdekkende genade  
licht als verstomd, in de wonderlijkheid van Gods  
genadige barmhartigheid weg zakt en uitroept  
is het waar ! is mij barmhartigheid geschied ?  
Zal ik met chrustus bij God wonen ?!! O  
Hoe verdwijn ik weder in mijn zelve. Hoe kom  
mij hier weder den Borg te passe wat be:  
gon ik bij gevoel van schuld zoo ik gene schadu  
van verberging onder de hitte van de wet, {had}  
in den perzoon van den Borg had, Hoevele  
diergelijke over tredengen begaan ik {met} dagelyijks  
die onopgemerkt door vloije zoo dat ik er niet eens  
aandinke veel minder over getroffen wordt en dus

gene vergeving om aan God vraagd, zoo den Borg  
Jezus Christus niet voor mij alle dezen aan den {schuld}  
almagtigen schuld Heer voldoeneng had gegeven  
Hoe dan zoude ik arme zondares voor zijne aan  
gezichte bestaan ? Zoo den zoone Gods niet daag  
lijks voor mij intraad voor God om verzoening  
overmijne daaglijksche schulden te doen Hoe zou  
ik kenne ontgaan den regtwaardigen gedreigde  
straffe des Heeren (die zegt vervloekt is een eige:  
lijk die niet blijft in alles wat er geschreeven  
staat in het boek der wet omdat te doen)  
Zoo was ik niet alleen verkooren tot Zaligheid maar  
ook op dat den Zoone Gods mij eene Borge en geduu:  
rigen in treeder bij {eene} God tot verzoeninge mijner schul:  
den zoude zijn, ja om geheel in Hem regtvaardig  
te zijn als of ik nooit eenig zonden gehad of ge:  
daan hadde, zoo jesus niet daaglijks voor mij in  
traad voor God Hoe groot zoude den berg der on:  
rust en die der benaauwdheid op mijn harte rusten  
en hoe zoude ik versmachten onder den vrees mijner  
onmacht en die der Ellende wat zoude mijn leeven  
zijn ? eene gevoel van schuld en geene rustpunt voor  
het harte Hoewel de geheele Borgtochtelijke genade  
van God. Door Vader, Zoon en Hgeest alzoo te zamen  
gesteld, niet van Elkandere tot Zaligheid der menschen  
en voldoening der regt\_\_gods {van elkanderen} kan gescheeden worden En ik  
echter bij den  
dood behouden zoude worden spruitende uit den dood  
Christi en die der verkiezing dergenade tot Zaligheid  
Hoe zoude ik dat geweten hebben en er troost uit henne {ge}  
scheppen. Zoo den Heer Jezus niet gezorgd had dat  
zijne bezigheeden in den hemel {door}  
/.../

// zoude ik echter een leeven vol angsten lijden neen dat moest niet zijn Ik moest  
smarten gevoelen dat Jezus Juk zacht en zijne last zacht is en verder //



tengoede to ruste tot opwekkeng der dankbaarheid om  
zoo schoon en zeerlij verklaard was geworden in den  
bybel in Zijn waarachtigwoord welk een dierbaar  
en genadigen geschenk is het woord van god  
Hoe onwaardeerbaar groot een heil bevat die in  
Zich waarom toch ben ik zoo traag om die te leezen  
en leest ik die al dan is het ach ! toch zoo menig  
maalen als of mijn zondig hart het als een {door} pligt  
en niet als een weldadig voorregt ontfangd Hoe  
ellendig toch ! Ik ellendigmensch, wat heeft {oefend}  
den Heere Jezus met mij eene onnagaanbaar geduld  
En hoe lankmoediglijk verdraagt mij god ver:  
troost bemoedigd mij zelfs wanneer ik over mijne  
eigene zondigen laauwheid in {van} droevige ongeduld  
tot bezwijkens toe leid. Dan is het zoo menigma:  
len te midden mijner versmaching Ziet op mij,  
of, ziet op uewn vriend of Ik ben uwen Heiland  
op uwe ontfermer leefd of in mijn is uwe {de} sterkte of  
of ik ben uw heil. Dan is het o jaa! Mijn  
Heiland ! mijne gerechtigheid voor God ! Zoo vindt  
het harte eene rustpunt en de ziel eene verberging  
onder de vleugelen van den Borg En naderd voor  
God in Hem met eene gevoel van kindschap Is  
dat niet wonderbaar, En is het niet alleen de Heere  
zelve die deze ontdekkenge aan den Adams klomp  
doen kan ? Wie kan zeggen ik zal mij bekeeren  
tot de Heere of ik heb mij tot Hem bekeerd neen  
arme stofworm, gij zijt niets en alles is des Heeren  
alles is genade roemt niet maar proeft en smaakt  
wat genade is en gij zult rust vinden in genade  
door Christus

door Christus verdiensten en om zijn intwille  
En dat alleen is zoet En ontsteek een gevoel  
van anfankelijke Zaligheid zelfs dan wan:  
neer het harte van zonden geprangd heete tranen  
schreid.

Myn wek lied was gezang 40. Zoo slaat  
ge uw oog Nog van omhoog O God op zon:  
daars neder. Zoo dacht ik wij levee nog,  
Ik mijn Man en kind En de Heere maak mij  
bekend dat zijne goedertierende oogen nog in gunst  
op ons geslagen is, Zoo ben ik voor dien lieve:  
lijke tijding dank aan Hem schuldig Deze  
gezag is tegelijk {is tegelijk} eene belydenis van  
zonden en van aangeborene verdorvenheid door  
de zonden in het Paradijs genoemd den Erfsmelt  
regt hartelijk zong ik mijne God dien tot eene  
Morgen offer want den heer zond het mij  
ten dien einde toe welk eene groote genade  
de Heere geef mij Elken morgen bij mijne  
eerste ontwakeng den morgen offer dus is er  
gene twyfel aan of onzen barmhartigen Heer  
luisterd naar de doffe zwakke zang toonen  
van zijne dienstmaagd En de verheffing ha:  
ren harte tot Hem is ook bij Hem welkom.  
Dat verwierf voor mij mijn liefste Heiland  
Jezus Christus O dat god den Heiligen geest eene  
dubbele maate van liefde tot Hem in mijn harte  
uitstorte op dat ik tederlijk en godzalig voor het  
aangezichte myns Heere wandele nagebeden  
te hebben leeste ik Efeze. Cp.1 leezende de 17.18  
verze werd ik zeerbegerig van den Heere verlichte  
oogen des verstands tot openbaring en

openbaringen om te weten welken {zijn} de uitnemende  
grootheid zijner kracht zijn, naar de sterkte zyner  
magt zoo Dacht ik, dat zijn de kennis die de  
gelovigen verkrijge omtrend de werkeng van des  
Heeren geest in hun en des zelfs ontdekkende licht  
waar van de Heere mij ook wat geschonken heeft  
leest verder en werd onuitspreekelijk verblijd over  
de verheffenge van mijne weleer gehoonde Zalig:  
maker, terregterhand Gods boven alle magten en Heer  
schappijnen bijde opaarde en in den heemel verheven Heeft  
Hem alle dingen zijne voeten onder worpen En dat eene Hoofd  
der gemeente gegeven, boven alle dingen Zoo  
Dacht ik verder ik behoord ook tot het ligchaam  
van mijn hoofd jesus En waarom zoude ik ook  
niet moge begeren het geen tot Zijne eere kan die:  
nen ? om Hem te looven Zoo geeve de Heere mij  
dan lieflijke verzen uit den bijbel en laat mij  
die in Poezij verklaren // Dat was eene schelijke in  
vallende begeerte, jawaarlijk gelijk een kind zijne  
onderwijzer vraagt hem iets daar {ze} hij lust in {heb}  
{ben te leeren} heeft {hem} te leeren zoo ook vrieg ik god den Hgeest  
mij dat te leeren En dat met vrijmoedigheid als of  
Hij dat ook doen zoude nadeze bede begaf ik mij  
tot mijne bezigheeden en viel onder het werk in be:  
schuldiging over mijne verzuim van gistere Hoe  
Ellendig toch dat wij zoo gevoelig zijn over  
iets dat ons deerd en tot meede deel nemeng in de  
smarte onzer naasten {zoo koud} is het niet geheel  
koud dan tog zoo naauwlijks En maar zelden  
met innig gevoel van meede pijn leidend zoo  
was onze Jezus niet en dat weten wij daar  
om ook weeten wij ons zoo spoede onder ram:  
pen tot Hem te wenden en bij Hem troost en

en hulp te zoeken, steune op Hem zelfs wan:  
neer de gedachten des doods ons met verschrik:  
keng aangrijpt. Elk een dag leeverd mij veelstof:  
op de lankmoedige genade van God te bewonderen  
Doch mijne leeven is een moeilijke zukkeling  
van ziekten en bezigheden zoo dat ik naauwlijks  
uitkan breken in eenige overdinkengen waar toe  
ik meest al den nacht of zeer vroege morgen  
moet nemen ook hierin door ongesteldheid des  
ligchaams en andere bijkomende droefheden meer  
verhinderd kwijnd mijn geest en veele weldadig  
heeden des Heeren mij bewezen blijft onaangete:  
kend. Dat doet mij menigmalen een klooster lee:  
ven begeren om onafgetrokken de Heere te dienen  
Doch ook in alle dezen is de Heere wijs en goed  
En behoud onder al het gevoel mijn geest in 't  
leeven.

Hoe heigt ons hart om van dat vleesch ontbonden  
Ontbonden van de lasten onzen zonden  
In 't vreijs lught in 't vaderland door booven  
God voor zyn troon t' aanbidden en te looven  
Geen wachter die lig nacht  
Met meer verlangen smacht  
Voor 't licht eer 't aankomt breken  
Geen moe' {ge} gevloten hert  
Dat ooit met groter smet  
Verlangt naar water beken

Gez. 190:1.



7.8. October 16

In den afgeloopene voor nacht had ik eene nieu:  
wen bekommernis die ik nog te vooren niet ge:  
kend heeft en die viel op mij door de herinne:  
ring aan een droom die ik in den maand April  
LL had, Na het ontwaken uit dien droom hoorde  
eene klagelijke stem, die ook drie woorden sprak  
en herhaalde de drie woorden nog eens als of  
het wilde hebben dat ik het wel en zeker zou  
de verstaan Ik ontstelde zeer en zeide uwe  
wille geschiede O God Wanneer twaalf  
maanden na die datum verlopen is zal ik  
eers kenne onderscheiden of dat van de  
Heere was, of niet, Dat weet ik zeeker ik het  
het gehoord het was mij als of het eene bekend  
makeng was dat mijn man over een jaar zou:  
de sterven Daarom zeide ik uwe wille geschie:  
de {als} tot de Heere sprekende De ontsteltenis  
week en ik werd kalm hoewel die klagelijke  
stem met de woorden die ik hoorde nog veele  
dagen in mijne gedachten was, ruste ik Ech:  
ter in den wille Gods indien die zoo was  
Maar daar het de tweedemaal was dat ik  
zoo iets heb gehoord en de vorige gebleeken  
is een onwaarheid te zijn geweest weet ik  
nu niet of deze laatste van de Heere dan  
of het van de booze was om mij te ver:  
schrikken want als mijn man dood is houd  
zijn pencioen op en dan ben ik zeer arm  
na het uitwendigen dus

dus bij de verbreekeng van een drieendertig  
jarige echtverbintenis, met de harde gevolgen  
dat dien scheiding kan hebben wat dat  
voor mij eene ontroerend tijding kan het wel  
zijn dat de booze een kans heeft gezien om mij  
te versckrikken, want de droom die vooraf  
ging deed mij bij mijne ontwakeng uit roepen  
O God! hier volgd iets op! En terstond daar  
na kwam destem der {en} {ov} sprak Dat was geen spraak  
in het harte ik hoorde het met mijne bij de ooren  
op deze {het} oogenblik erinnerd ik mij dat de voorige tyd  
die {dat} ik zoo iets hoorde aan mijn linker zijde  
was, En het laatsten {ook} aan mijn regter {linker}  
zeijde {zou} kan dat ook wel missen of niet van  
de Heere zijn Echter weet ik niet wat te din:  
ken ik zal poogen te rusten in den wille van  
mijn God zoo als hij doet {is} hetzij voor mij  
voor of tegenspoed wat hij doet is onnagaan  
baar goed In den afgelopenen voornacht  
dan viel dien ontmoeting mij met eene  
geweldigen schrik op het harte en dacht  
als mijn man nu over 6 maanden zal ster:  
ven (want van

// 28 april tot nu //

April 28 tot {tot} Ochoter [sic] is reeds  
6 maanden verlopen) wat zal ik doen; ik  
ben zoo ziek en verzwakt door {k} al dat  
zukkelen waar zal ik aan mijn bestaan  
koomen ? hoe zal het mij dan gaan ? wat  
zal ik toch beginnen ? ik zocht  
eenige

eenige plannen in mijn gedachte te vormen  
Doch dat wilde niet gaan want tot den eenen  
had ik een wagen en spanossen noodig En tot  
het anderen geld en geen van bijden heb ik  
aan menschen hulp dacht ik niet want  
die is mij ongewoon En Ach! aan den hoogen  
en goeden God ook niet Daarom wroete ik met  
mijne {bekr} bekommernissen in het stof der:  
aarde. Maar de Heere Dacht aan mij toen  
ik aan Hem niet dacht want toen mijne  
verleegenheid klom tot benaauwd wordens  
toe, kwam er eene zachte in spraak die zei:  
de (uw Vader leef) Dat was zoo plotzelijk  
zonder dat ik in het minst aan den Heer  
gedacht had, Ik vergat beschaamd te worden  
over mijne nodelooze zorg En zeide terstond  
als tot antwoord (ja, Hij leef) en is niet alleen  
rijk maar ook almachtig gevoelde mij volkoo:  
men gered en weg was alle kommer en zorg  
En ik was weder gelukkig beschermd door de  
intrede bij god van mijn Broeder onder de  
liefderijke oogen van mijn rijke almachtige  
goede vader Mijn hart ruste en kort hier:  
na sliep ik in Omtrend twee uren des nachts  
ontwaakte ik met gezang 40. de twee eerste ze:  
gelen (Dat is nu al meer dan een week elken  
vroeg morgen mijn weklief) En vond genade  
voor eenigen stonden te smaken de zoete  
vreugd

vreugd die de stille bewustheid de ziel verschaft  
Dat gods vader oogen op haar geslagen is.  
O neen, geeft mij kroonen, en troonen, deeze, en  
die kan mij geen rust geen vreugd verschaffen  
Maar te gelooven, te gevoelen dat Gods vader  
oogen verzoend in Christus op mij geslagen  
is. is. dat geeft zaligen rust en stille vreugd  
die alle verstand te boven gaat, Arm en gering  
in de oogen van menschen, gevoel ik mij rijk  
En zoo hoog van staat, dat de sterre tranzen  
onder mijne voeten is, want dink eens, het  
Palijs van mijn vader die ik eens bewoone  
zal is driemaal hooger dan de zienlijke  
gewelf der sterren, dien flonker vuuren is  
onder de voeten van mijn broeder En daar  
waar Hij woont heeft hij mij een plaats  
bereid. Wie spreekt mij tegen ? is er wel  
iemand die dat durft te ondernemen ? [sic]  
Zelfs de Sathan durft het {dat} niet want hij  
weet heel wel dat {dat} Gods Zoon mij hem  
als een prooi ontnomen heeft. O mijn ziel  
hoe komt het toch dat de Heere zoo spoedig  
op uwe nooden let, u zoo spodeig zoo keer  
op keer {red} uit dezelve red ? is het omdat gij  
zoo teder voor Hem leeft zoo dicht bij Hem wan:  
deld ? Zoo opregt naauwgezet, voor Zijne  
aangezichte verscheind ? Zoo juischt in Jezus  
voet

voetstappen uwe treeden zet, dat de Heere  
u zoo gadeslaat met zijne gunst in Elk  
een nood bejegend, Zoo vaderlijk, liefderijk, schraagd  
draagd red ? is het omdat gij voortreffelijk  
Zijt onder zijne kinderen ? dat u elkeen mor:  
gen zijne lieflijke wekstem ontmoet. En hij  
u zelve toe zend het geen Hij wil dat gij Hem  
bringen zal {moet} ? \_\_\_\_\_ O neen mijn arme ziel !  
niet om alle dezen die ik u opnoemde. Want  
toch wordt ze wel in u gevonden ? Ik weet  
het niet maar god weet alleen wie en wat  
ik ben, en waarom Hij mijn vader zoo over:  
vloedig in genade is! O mijn arme ziel gij  
zyt dubbel ellendig, dubbel volnooden, dub:  
bel bepakt met zonden en ongerechtigheeden.  
Daarom is het dat de Heere u zich met  
dubbele genade, over u ontfermd, genade!  
genade! \_\_\_\_\_ is hier de groote baak, waarop  
gij hier moet, en eeuwig op zult staaren,  
Jezus leed dubbele smarte door uwe zonden  
Daarom is het dat Hij zich dubbel over u  
ontfermd! O eeuwige diepten! Zal ik wel  
in den hemel in staat zijn die te door dinken  
die te bevatten, die te voldanken in Jezus  
liefde en genade, Zal mij daar in staat stel:  
len om mijne bevruchte geest voor Hem uit  
testorten! En zijn

Zijn lieflijk aangezich zal mijn verzadigen  
met eene volmaakte genot van Hem. O Zalige  
tijd O Heer mijn God ben ik door u tot dat  
geluk verkorren en gebooren ?! O Heer {ik} hoe  
ondoorgroendelijk zijn de wonderen uwer ge  
genade !! (hier stond ik stil, want mijn geest  
raakte overstelpt, en brak in de volgende Poezij  
los, Daarom zal ik er niets aan veranderen  
ik plaatst het zoo als het mij geschonken werd)

// Met regt kan ik zeggen geschonken wordt, want ik ben niet in staat iets  
in Poezij voor te brengen als dan, wanneer mijn geest daartoe de invloe:  
de ontvangd. //

O wonder boven mijn verstand  
Nooit kan ik u doorgronden  
Den hemel in haar groot verband  
En al Gods wijze van den

// Betrekkelijk mijn zelf gods wijze weegen die Hij  
tot mijne nutte heeft doordacht en daargesteld  
zal ik eens klaar en helder zien. Maar waarom  
God mij zooveel slegter dan veele anderen heeft  
aan gezien ten leeven verkooren heeft. En anderen beeter  
en van zachter van aard heeft late leggen in den val. Zal mij  
een eeuwig wonder blijven eeuwig onnagaanbaar wonder  
vol. //

Zal ik eens klaar en helder zien  
Maar waarom mij genae' geschien  
Dat zal ik nooit doorgronden.

Een eeuwig wonder zal t mij zijn  
Dat God zijn oog liet daalen  
Op mijn ellendig diep onrijn  
Om huld van {met} gramschaps stralen  
Gansch afgemaakt, gevloekt terdood  
verzonken in een eeuwigen nood  
En schonk mij toch genade

help

Help mij O Heer ik ben te zwak  
Mijn kracht te onbreekend  
Om aan uw liefde daad mijn dank  
Naar mijne wensch te geven  
Ik daal, ja daal ten afgrond neer  
Ook daar ontmoet ik lieve Heer  
Ue gunst die mijn gejege

// Mijn ziel is vermoeid vanweegen het gevoel der liefde en dankbaarheid  
aan Jezus tot Hem kon ik maar een gevoel verkrijgen dat ik Hem waarlijk ver:  
eerde dan zoude ik rusten, maar zelfs in mijne bidden en danken schiet ik zoo  
zeer te kort dat ik aan mij zelfs gene voldoening kan geven daal ik ten af  
grond het regtvaardig deel mijns beekers om in die veroodmoediging rust te  
vinden, ook  
daar ontmoet ik Jezus. En Hij rijst nog driemaal hooger dan de hemelen in mijn  
zielen oog en dan nog driemaal laager dan de helle is mijne te kort koomen:  
gen. O die zaligmaker nooit zal Hij zijn volpreezen. //

Heb dank ja eeuwig, eeuwig dank  
O nooit volpreezen weezen  
Voor eeuwen, eeuwen, eeuwig lank  
Zult gij mijn roemstaf weezen  
Nadat ik in uw bloed ontflood  
Gered werd door uw godlijk dood  
Blijft gij steeds onvolpreezen.

Jeruzalen O eeuwig huis  
Van Gods verkooren kinderen  
daar ben ik eens voor eeuwig t' huis  
Daar zal mijn dank nooit mindren  
Daar zal mij bij mijn zaligs lot  
Bij Jezus O! den zoon van God  
Niets, niets, mijn dank verhindren.  
SCS

Mijne zwake dienst dan de Heere in den nacht tus:  
schen den vijf en zestiende {zes en zeventiende} toe gebragt te hebben  
zoo als

als reeds gezegt is, genood ik in den na nacht  
eene kalme slaap, want ik leide mij neder als  
met het hoofd op de knieen van mijn vader  
met mynen geestes oogen gevestigd op zijne goeder  
tierende oogen {die} geloovende dat die mij bewaakt.  
O Hoe liefde vol beschouwde ik onze God. Hoe  
erbarmend teeder begaan met het lot van ons  
arme zondaren. Zoo rustende onder zijne scha:  
duw zakte ik weg en sliep tot den morgen. Ont:  
waakte met licht dag, met een vers uit een  
Ingelsche gezang, die ik hier onderplaatst.

Thrice blessed thou saint of the Lord  
In Jezus thy refuge is found;  
O trust to his promise and word  
And joys shall increase and abound

Yas ? joy shall increase like a streame;  
thy peace like the waves of the sea  
Thy grace into glory shall beam  
And Jezus thy portion shall be.

De Melodij die ik hier op zing formd de twee  
verzen tot een dat geschied zonder zinstooring  
naar dien ze met Elkander zoo schoon in ver:  
band staan. Ik kan niet zeggen hoe dat  
mijn ziel door die zoete vers ontstookten  
werd. ik kon niet

niet nalaten in dien vroege morges stille traanen te storten, want de Heere verkwikte mij met eene verkwikkeng die blyven zal tot in het eeuwigen leeven Ik beschouwde mijne ontwaakeng als {als} door mijne onderwyzer gewekt, met eene statigen houding den morgen lied voor gelegd, die Hij wilde hebben dat {ik} zijne leerling de Heere zingen zouw. Die lied gepast op mijn toestand van den Avond Zijnde nam ik het geheel van begin tot den einde toe, En stapte daarna den nieuwen dag in gesterkt van booven, En was geduurig on: der het draagen der arbeid, dat lied kweelen de in mijne gedachten tot dat het {ik} weder nacht is dat is, tot op heeden.

20 october 1855

{Diarbe}

Vier dagen zyn er verlopen zederd ik het laatste schreef die vierdagen waren zacht en vruchtbaar mijn ziel genood kalm te, doch door vele bezigheeden, zoo afgemat kon: de ik niet tot eenige schryfwerk overgaan, En zoude er ook nu niet toe gekomen zijn {overgaan} ware het niet, dat ik op mij werk tavelte onder andere papieren een versje met potlood geschreeven vond, deze bracht mij tot eene beschouwing van des Heeren trouwe zorg over zijn arm verdrukt volk en werd door de veele schraagende, draagende, reddende

reddende genade die de Heere mij door mijne gansch leeven beweezen heeft, waarlijk zoo getroffen want ik dacht in eenige vluchtige oogenblikken aan verscheidene toestanden daar ik mij al in bevonden had. Hoe de Heere mij geholpen gered en vertroost had tot op dezen dag, wonderlijk, was mij deze beschou: weng ik vond zoo klaar uit de omstandig: heeden die ik mij erinnerde, hoe {dat} menig een dreigend gewaar, of moeilijkheid mij over het hoofd hing mij bedreigde in van mij werd afgewend, niet omdat den Heer niet wilde dat die overmij zoude koomen, Maar om dat het op dien tijd indien God het toe liet mij tezeer zoude verdruk ken. en ik te zeer met smarte zoude over laden worden, dus dien tijd in de oogen van mijn 'liefde volle vader ongeschikt was Echter werdt ik altijd die bedrijgengen ge: waar en vluchte met dubbele smekengen tot mijn God, die niet naliet de mij te troosten, en de gevaar eene wending doet neemen Echter bleek het veel maals, dat hetge: dreigde weder kwam, Doch op eene meer geschikter tijd, wanneer ik bekwamer was omdat door te staan af {in} gelegenheid vond mij daar uit te redden. Zoo wende den Heer de zaken tot dat Hij middelen beschikt had tot mijne

mijne vertroosting, hulpe of volkoomene  
uit redding, deze beschouweng was ter:  
wyl ik bezig was mijn middagmaal in  
gereedheid te brengen onder het werk loof:  
de mijn ziel gods vader liefde en trouwe  
zorge zoo dat ik onder het gints en we:  
der wandelen eene rijke bron vond waar in  
ik de kommer des leevens vergat en mij ver:  
heugde in den God mijne heils. Alles nu  
gereed zijnde vond ik eenige ogenblikken  
tijd om mijn gemoed aldus te ontlasten,

vers 1

Dierbre vader vol genade  
Wakend hoeder van u volk  
leder hunner slaat gij gade  
Met een {uw} oog dat lieflijke lokt {hoon belonkt}

2

Alle rampen alle nooden  
Dat hun treffen hier beneen  
Zijn maar dierbre vrede booden  
Die hun trekken naar u heen

3

Laat dan koomen trouwe vader  
Wat uw liefde nodig acht  
Tot ons voortgang bring ons nader  
Tot u waar de kroon ons wacht

4

Met het oog op u geslagen  
Vinden wij een stilgenod  
Onder rampen onder plagen  
Bij ons vader en ons God

5

Wat zouw ons dan ramp doen tsagen  
Daar uw vader wil ons schraagd  
Met u kan wij alles dragen  
Wijl g' ons zelf in rampen draagt

6

Amen, amen, dierbre vader  
Uwen wil alleen geschied  
Dankbaar treed ons hart u nader  
Biddend dat u wel geschied

7

Van u wil zoo heilig t' achten  
vloeijds ons niets dan zeegen voort  
Leerd ons vader die betlachten [sic]  
Bij de lampe van uw woord

8

Heiligd, reinig ons genadig  
Door, uw geest aan ons beloofd  
Zegend over ons weldadig  
tot vernieuwing van 't geloof

In



9

In uw zoon dien uitverkooren  
dien beminden van ons hart  
O door Hem uit God gebooren  
Triomfeeren wij en smart.

10

Dierbre Jezus ons verlangen  
Eenig oorzaak van het lot  
Dat wij zalig hoop t' ontvangen  
Bij uw vader en ons God.

11

Dierbre Heiland vreucht der ziele  
Kalme rustpunt van ons hart  
Ja! geliefde Heer wij vielen  
In een einde looze smart

12

Toen g' in godlijk meededoogen  
vaardig tot ons hulp gereed  
Neder daald O! Alvermoogen !  
En ontruikt ' ons aan dien leed

13

Zullen wij u nu niet danken  
Niet beminnen booven all'  
Ja wij zal{len} u eeuwig danken  
Eeuwig minnen booven all'

// 14

Eeuwig zullen wij erkennen  
Dat gij onzen redder zijt  
Dat w' u eindloos zal beminnen  
Is voor ons de zaligheid.  
S.C.S. //

15

Help ons daar toe dierbre Heiland  
Rust ons toe met uwen geest  
Dan zoo zullen w' {u} u hier danken  
Ook hier minnen 't aller meest.  
S.C. Smit

October 22. 1845

Niettegenstaande de veelblijken die ik van  
des Heeren genadige zorg over mij ontvangd  
was ik in den laatsten avond weder bepakt  
met aardsche zorg de zou ik er van zwijgen  
zoude ik de goddelijke beschermeng mij bewee:  
zen oneere aandoen, die bekommernis bestond  
uit een fordering, die eene mijner egste vij:  
ande tegen ons vermeende te hebben. Den dood  
mijnes overleedene broeder heeft ons buiten  
staat gesteld om te weten of dien fordering  
wettig was, of niet, het ontbrak onzen forder:  
aar aan goed bewijs, om ons daar omtrent  
te vervolgen, veele dreigengens des aangaande  
verontruste ons, en dat wel onder eene boeren  
regering waar wij zonder deernis te hebben ver:  
drukt werd, onzen vijand Machtiger dan  
wij, en wij daarbij buiten staat daaraan te  
voldoen, baarde bij zonder mij veele be:  
kommernis. Doch hoe dat den vijand grom:  
de, en bromde, schold en verweet, werd en  
wij door onzen god voor eene aanval bewaard  
tot op gistere toen den heer M. Agint<sup>4</sup> van

<sup>4</sup> Al inligting wat beskikbaar is, is dat M. 'n agent vir die eiser was. Hy lewer 'n brief af wat uit die Kaap Kolonie aangekom het. Sy word verantwoordelik gehou vir die skuld van haar oorlede seun Salomon.

van den Eysscher mij kennis gaf Dat hij  
eene brief uit de kalonie Caap de goede Hoop  
had ontvangen dat dien fordering wettig  
was spruitende uit iets die mijn overleedene  
zoon {bij} zijne dood, was schuldig gebleeven  
De klijne nalatenschap van dien ons 21 jarigen  
zoon in onzen handen gebleeven zijnde Zijn  
wij nu verplicht zijne nagelatene debet te be-  
talen, Dat was de oorzaak van mijne bezwaar-  
nis, niet om dat ik eene wettigen schuld moest  
voldoen, want dat is het gebod des Heeren  
en is regt, Maar om dat ik nu het wynige  
geld die ik met kinderen te onderwijzen ver-  
gaard had, tot herstel van onzen slegte woo-  
ning en nu haast dacht daran iets te kunnen doen  
nu hier door geheel buiten staat gesteld werd,  
Met dien bekommering vlood ik weder tot de  
Heere, smeeke om licht in de zaak, want  
ik twijfelde of die voorgegevene bewijs wel  
van eene waare oorspronk was, dan of het iets  
was dat door schrandereheid was uitgevonden  
tot berijkeng der oogmerken. Ik vreeste omte  
wijgeren en dan vervolgd te worden of om te  
betalen dat ik niet betalen moest. Echter  
was mij dat tot troos toen ik niet had beteugel  
de hun de heere en nu ik heb wordt ze toe  
gelaten op mij neer te loomen het zij dan  
wettig of onwettig men zal ons toch niet kenne  
te schande maken. Echter vrieg ik mijn genadige  
beschermmer om licht in

in de zaak, En begaf mij daarna terruste Na eene  
korte sluimering ontwaakte ik met gezang 75.

Hier is het nog beproevengstij  
Hier leeven wij nog steeds in strijde

Hier over had ik na het ontwaaken mijne overdinken  
Doch mijne bekommernis van den avond had ik geheel  
vergeeten, Mijne overdinkeng ging alleen over de  
moeijelijke proefweegen die de pelgrims naar  
den hemel op hun reizje ontmoete En hoe hun  
de Heere red En zij op het einde der weg der moe-  
gezukkeld eene ruime loon ontvangd En hoe  
nodig het voor den Christen is toe te zien  
opdat ze niet zoowel van hunne eigen vleesch  
als ook van den Sathan verrast worde en  
bad hierna den Heere mij te bewaaren en al-  
tijd zwak in mijn zelve opwaards te zien  
tot God die machtig is mij voor struike-  
ling\_\_\_\_ te bewaren tot den einden toe.  
Nog diep nacht zijnde sliep ik weder in tot den  
Morgen ontwaakte weder met gezang 17.  
vers 3.

Men blijv' eerbiedig god verbeiden  
En zwygt den Heer ootmoedig stil  
Hij zal ons naar zijn raad geleiden  
't goed en heilig wat Hij wil. Alleen

Zoo ver was het als of de woorden met een vroolij-  
ke stem nog in het wakker worden mij werd voor  
gezegd tot ik met het laatste woord geheel ontwaakt  
was



was {ligt en zonde} de zaak daar ik in den avond  
zoo zwaar over gedacht had kwam nu ligt en zonder  
den minsten bezwaar en mijne gedachten ik  
gesloot dan de vordering op den eersten aan:  
vraag te betalen en maar tevreede en gedul:  
dig langer in mijn natte huisje te wonen  
tot dat het god zal behagen my uitkomst te  
geven, ook vond ik toen aan leiding uit  
het eerste gezang die ik bij de voorige ontwa:  
keng kreeg, en toen niet opmerke te dinken  
dat ik gewaarschuwd werd, om niet te zoeken  
in dien verlegenheid mijn zaak hier of daar  
op te wenden om door eene slingsche manier  
mijn geld te behouden in den anderen om  
dat die {het} mijn vijand is schade te doen leiden  
gelijk de waereld doet

// ik kon niet zeggen dat, dit jeusch mijn gevoel was, maar ik gevoelde mij  
toch niet gewillig mijn vooruit op te offeren en dien voor lank gespaarde  
pennengen af te geven door de wekzang werd ik opmerkzaam dat mijn on:  
wil niet goed was en besloot dien //

om hun schandelijk  
kwaad met een deugd gewaad te bekleeden  
want dat voegd geen christen boven dien  
zal god dat zien en zal dat in zyn kind  
niet verdragen doen ik dat zal de Heere de  
vrijmoedigheid des gebeds van mij wegneemen  
en zal mij niet antwoorden als ik in de be:  
naauwdheid tot Hem roept, en ook geene uit  
komst in mijne nooden geeven. Ik zal  
maar in alles stil weezen en God verbeiden Hij  
zal weer draagen en redden. Het is al een  
dubbele genade dat de Heere mijn vijand nu  
7. jaren in bedwanghield geordineerd heeft  
te wachten tot dat ik geld had {te} om te be:  
talen als mijn rijke vader wil kan Hij mij  
beproeving christelijk doortestaan zonder morren aftegeven het geen ik  
bespaart had, voor reperaaie aan mij wooning

een warm en gezond huis geeven. Doch zoo Hij  
mij dat niet geeft is het zeeker opden een of an:  
dere wijze voor ons nadeelig. Zijn doen is in  
alles Majesteit en Heerlijkheid. Mijn vaders  
ruime schoot tot een toevlugt te hebben is mij  
meer dan veele schatten te bezitten.

October 28

in den afgeloopene nacht ontwaakte ik voor  
dat het morgen was driemaal met onder  
scheidene wekverzen het eersten was gezang 67.  
vers 5. God gij zijt mijn god ik kniele  
Volvan vreugd voor uwen troon

Ik vond genade onder en na het zingen van  
dat dierbare vers mijn ziel voor een kortestond  
met dankbaarheid tot den heere onzen God  
te verheffen en gevoelde iets van de zachte vrede die  
van de vorst des vreedes in de zielen zijner aan  
Hem hangende volk blaast en dacht ik heb den  
zegen van den nacht ontvangen, de Heere gedinkt  
myner nog, niet tegenstaande mijne menigvul  
digen overtredinge En sliep kort hierna weder  
in. Een poos voort geslapen hebbende ontwaakte  
ik voor den tweeden maal met gezang 51: vers 1.  
Jezus is mijn Heer en kooning  
Die mij wooning  
In zijne vaders huis bereid.

Ik ontving deze wek vers met minder klaar:  
heid des geestes met dat weet Ik Heere! dat  
gij mijn kooning zijt En dat gij mij wooning  
gen in uwes vaders huis bereid heeft daarvoor  
zal ik u eeuwig danken zong ook dien vers  
en viel bezwaard door den slaap weder in  
eene bewustelooze rust. In den morgen dacht  
ik dat deze tweede ontwaaking omstreeks {was}  
{omtrent} den tijd was dat ik verscheidene nachten in  
mijn nieuw testament had geleezen En dien troos  
te lijke plicht werd door de

slaprigheid van mijn lighcaam nu verzuimd en  
dat is nadelig want gebeurd het eens dan win /.../  
de loome zondig vleesch terstond veld en het ge:  
beurd meer en de opgewektheid van den geest  
raakt aan het kwijnen hoenaauw gezetter men  
de Heere diend hoe beter het is tot geestelijke  
was\_dom want onze heiland jezus ziet  
onzen arbeid tot onderdrukkeng des vleesch  
en om {on}den dienst van Hem den triomf te  
doen behalen helpt ons niet alleen maar  
zeegend om met eene gewenschte voortgang.  
en strooid milde zegen van geestelyke ont:  
dekkengen in de ziel, zoo dat wij op zijn dienst  
meer en meer verliefd worde, en met {va} het goede van  
zijn huis gevoed worde met eene gevoel van on:  
uitsprekelijke dankbaarheid.

Hier na ontwaak ik {ik} voor den derdemaal  
Ach hoe diferind [sic] van de twee vorigen, en ook  
van het geen ik nu ruim vijfjaren als eene  
genadigen gunst van mynen god zoo onver:  
diend genood Een oude lied die ik als kind  
door hooren zingen en door schrander ver:  
nuft zonder dat iemand mij die opzettelijk  
leerde geleerd had en zints lang geheel ver:  
geeten {was} heeft was deze nancht [sic] mijn der:  
den wek lied om de aardigheid van den schelm  
stuk der boozen vyand des Heeren volk  
zal ik dien vers hier onder late volgen  
bijmijne ontwakeng dan eer ik nog pogen kon bedwang  
over mijne

mijne gedachten te {kon} voeren was het als of dat gehele vers mij met geweld in de ooren gebropt [sic] werd met Melodij en alles wat er toe behoorde voorkwam Naauwlijks regt ontwaakt schreeuwde ik in ontsteltenis uit. Ach Heere help mij! Wat is dat ?! En ik vreeste dat des Heeren goeden geest nu voor een langen tijd van mij geweken was Doch spoedig kreeg ik in gedachten dat het den Sathan was die met mij zoo als men pleegte zeggen {met mij} degek: scheerde en het was als of ik hem op eene dis: stancie zag staan lagchen, ik gevoelde iets als gramschap en zeide lacht maar, Ik zal u ook eens belagchen. En het\_vatte mijne twee de wekvers. Jezus is myn Heer en koning: zong die vers, en vond uitdezelve opening tot het gebed. Dat is wonderlijk, onder het zingen van gezang 51:1. was het {de} gevoel, en ook de schrik ja zelf de geheele handel van den boozen van mij weg, als of het niet was voorgevallen geheel uit mijne gedachten, mijn gemoed was geheel kalm, en viel terstond er na weder in slaap tot den lichten morgen. En ontwaakte ik met de vierde vers uit den aller treffenste en teffens aller troostlijkste 21: der evangelische gezangen O Hoe Maaijesteus viel de woorden Diepe wijsheid zijn uw paden. Mij op het harte O dat trof mij zeer. Het was of de vier eers: te regelen van dien vers geheel bij wijze van inspraak gebezigd werd. Ik weet niet of het de vlugsche bespiegeling

ling van mijn geest was, die terstond zoo ver: heugd uit wijde. Maar het was als of ik een Ingel zag die over mijn hoofd zweefde en mij die Dicht woorden of regelen neder in het harte wierp waarlijk het was met eene zeldzame Maaijesteid vergezeld mijn ziel ontving het met verwondering zond dien vers niet luid op maar in de gedachten naar boven en stapte uit bed eer dat ik iets verder dinken kon als in triomf over mijn luije ligchaam die mij in den nacht verhinderd had den Heere met naauwgezette ernst te dienen en wierp eene verachte blik op den Sathan. Dat is nu het verhaal van maandagnacht 27. Ochttober 1845. Thans ben ik niet vroolijk niet droevig maar gelijk een kind die onbezorgd en wel te vreedten is.

Derde wekvers.

Jan willen Janzen<sup>5</sup> onze gouverneur  
Hij regeerd zijn volk met een groote honeur  
Komt laten wij {ons} drinken de Kaapschen koelewijn !  
Komt laten wij {ons} drinken de Kaapschen koelewijn !  
Za Burgers het land met de wapens in de hand  
En streid voor ons lieve Moeder land.

Ja waarlijk het was als of ik de roode dronke zan:  
ger ook voor mijn oog had van een groote  
lagche vlegelachtige gestalte alleen in een  
wijde vuile hemb{p}t en broek gekleed met een los:  
seboord zonder hals doek met wijde beenen op  
bloote voeten de hande op de  
/.../

// zoo afschuwelijk walglijk als  
men maar ooit iets zien kan  
naar eene volkomene knecht van  
den Zathan gelijdkende hebbende een  
lelyke rondemond en stekel haar. //

---

<sup>5</sup> Jan Willem Janssens (1762 - 1838), goeweneur van die Kaap Kolonie van 1802 tot 1806. Hy moes 'n Britse aanval afweer maar was onsuksesvol. Hy het 'n groot plaas aan Van der Kemp gegee naby die Klein Swartkopsrivier waar die sendingstasie Bethelsdorp gebou is.

dings\_dag avond 28 Octob.

Mijn wekverzen van den vorigen nacht  
heeft mij in den nu voorbij zijnde dag  
hoewel onder gevoel van bezigheeden niet  
begeven den gehele dag was den een na  
den anderen in mijne gedachten Doch  
heeft onder dat twee a' driemalen ge:  
struikeld met onopmerkzaam eer ik  
{het} er aan dacht de Millodij van die  
Jan Willem Janzen te duinen. En wordt  
dan dit gewaar door de beeltenis van den  
dronke zinger die mij als een schim voor  
de aandacht komt dat heeft mij gehin:  
derd in de stille werkzaamheid des gemoeds  
welk een last is dat, wie weet hoe lang  
mij dat nog tot een aanstoot zal zijn  
Hoe nodig is het gedurig te bidden leid  
ons in geen verzoekeng maar verlost ons  
van den boozen want waar wij ons be:  
vindt is dien ziele roover altijd byderhand  
om te verderven. Dat kunnen wij opmer:  
ken aan alle de ijdele in werpzelen en  
verstrooijengen der gedachten Den Heere  
Jezus zeide waar uwen schat is daar zal  
ook uwe harte zijn onder zoeke wij ons  
en merke op de uitgangen des harte vin: {kun}  
den wij dat onzen schat in den hemel  
is

is en waarom kunnen wij onzen gedach:  
ten niet bepalen en aan onzen gezegenden  
schat daarbooven onafgebrooken gedin:  
ken terwijl aan Hem te gedinken ons  
gene hinder in onzen aardschen beroep  
toebringt. Maar in tegendeel schraagd  
en sterkt om alle last en moeite met  
minder gewigt te dragen dat ook heeft  
de ondervinding ons geleerd zoo te zijn  
en naar dit rust en vreugd verschaft waar:  
om kiezen en behouden wij dan niet het  
goede het beste voor ons. deze verstrooijeng  
en ongodelijke inwerpzelen toond klaar  
aan dat des Heeren volk ook nog na de  
wedergeboorte uit gods geest zeer verdor:  
ven is, En de booze vijand met dien overge:  
blevene verdorvenheid de handen als in een  
sloot, ons zelfs tot bitterheid en groote  
hinder op den geestelyken, en ach  
wat meer is, onzen dierbaren verlosser  
tot smaad en hoon, ja tot eene {voo} ver  
borgene oneere waar wij ons over behooren te  
schamen, en als in gedurige vreeze dik:  
maals bidden leid ons in geen verzoekeng  
maar verlost ons van de boozen, zoo doen  
de zoude wij minder verstrooid en meer  
met onzen gedachten booven deze nietige  
aarde wandelen En ook voor zulken  
aan vallen bewaard blijven als waarvan  
ik

ik in het vorigen heeft melding gemaakt  
 De Heer laat zulken aanvallen toe om ons  
 daardoor tot waakzaamheid des gebedts te  
 brengen hoe noodzakelijk het is ons gedurig als  
 afhangende van Hem te beschouwen met on:  
 zen gedachten dicht bij Hem te blijven opdat  
 den inbreker ons niet onwaakzaam zijnde  
 onvoorwachts op het lijf valt en met onzen  
 zwakheden den spot drijve by zulken toe  
 vallen bekruipt ons niet zelden het on:  
 geloof En zoo de booze dien wapen van des  
 Heeren volk in de hand krijgt heeft hij  
 ze spoedig tegenden grond, en krijgt die  
 niet weder als dan wanneer onzen Ko:  
 ning hem die ontweldigd en ons weder  
 geeft, onderwijl hebben wij veel nadeel ge:  
 leeden en den vyand moed doen scheppen  
 om nieuwen en meer verwoeder aanval:  
 len op ons te doen.  
 Gij myn ziel bidt de Heere om eene voorzichtige  
 en waakzaame geest altijd in gedachtenis hou:  
 dende dat gij op s vijands grond wandeld want  
 hier worden wy altoos bespied door de zielen  
 doodslager die ons ofschoon hy ons niet  
 doden kan ons tog tot stikkens worgd.

October 29

De ochtend waake van deze morgen was  
 mij een zeer aangename stond.  
 Na wel gerust te hebben ontwaakte ik met  
 de eersten vers van gezang 38. Alle roem is  
 uit gesloten On verdiende zaligheid. Heb  
 ik van mijn god genooten 'k roem in vrijen  
 gunst alleen en wat meer volgd. O hoe ver  
 vroolijkte de woorden (onverdiende zaligheid  
 vrijen gunst alleen van mijn God genooten )  
 Mijn hart Hoe vreugdevol verlustigde mijn  
 ziel zich in onverdiende genade In de vrije  
 onbepaalde gunst van God die zich zoo ont:  
 fermend niet alleen tot mij bepaalde Maar  
 ook tot veelen van mijne naas bestaande  
 waarvan ik grond heb te gelooven dat ze den  
 Heer Jezus toe behooren onder welken ook  
 mijn man vader<sup>6</sup> en Moeder<sup>7</sup> twee broeders  
 een suster, volgens overlevering ook mijne  
 groot ouderen van vaders en van moeders zeide  
 ook mijn andere suster twee broeders twee {twee}  
 zwaager<sup>8</sup> geeft mijn hoop dat ze zullen toe  
 gebragt worden naar dien ze tijden van veele  
 bekommerniszen en onrust over het wel zijn  
 hunner zielen gevoelen en zoekt den bekee:  
 ring ten leeven met angsten hoewel de be:  
 slommering van dit leeven het goede wee:  
 der verstikke kan god zoo vrij en onbepaald  
 in het schinken der genade de wortel van  
 het verstikt plant in leeven behouden  
 en dat is ook mijn hoope  
 zoo deed

<sup>6</sup> Salomon Maritz, Susanna se vader, (gedoop 25 Maart 1770 - 7 Augustus 1828).

<sup>7</sup> Maria Elisabeth Oosthuizen, Susanna se moeder, (1778 - 17 Maart 1846).

<sup>8</sup> Susanna het vier broers en twee susters gehad: Johannes Stephanus, Gerhardus Marthinus, Martha Maria, Salomon, Francois Ignatius en Maria Magdalena.

zoo deed de Heere mijn die de ellendigste is van  
hun allen en waarom zoude ik ook op hun:  
ne zaligheid niet hoopen van mijne kinde:  
ren zwijg ik stil want de Heere weet in hoe  
verre Hy mij aangaande hun vertroost heeft,  
op zijne zaligheid wachte mijne oogen hoewel  
Hij het nog niet doet uitspruiten O deze  
morgen stond ik voor een poos dicht aan  
de zeide van mijn Zaligmaker, en genood  
de vertroosting van zijne dierbaaren geest,  
Hoe zoet is het om buiten zich zelve geheel  
in de verdiensten van Christus te roemen te  
bewonderen den vrijen gunst van God, zich zel:  
ve wegwerpende verheerlijkt te staan in den per:  
zoon van Christus. Hier verdwijnt alles, en  
alleen den drieenigen God zoo rijk in liefde  
en in genade houdstand. Den teks die mij  
Hierbij ten deel viel was, rom.8:34 Wie is het  
die verdoemt ? Christus is het die gestorven is, ja dat  
meer is, die ook opgewekt is, die ook terregterhand  
gods is, die ook voor ons bidt. Zoo viel ik op de  
knieen en dankte den Heer Jezus dat Hij voor  
mij weder was in getreden bij God want mijne  
zonden had dien nieuwen zeegen geheel ver:  
beurd en ik geloofde dat het op zijne bede was  
dat God den Heiligen geest mij dien zeegen van  
booven zond, zoo heb ik alweeder mijn morgen  
zeegen ontvangen, en niemand kan die van  
mij weg neemen. Ik heb het weg en geen  
magt kan mij die ontrooven dat is onberouw:  
lijk geschonken en zal in mijn onstervelyke  
ziel

ziel onverdervelijk blijven, en die zal het met  
zich draagen als het den kerker verlaat om  
bij haren zaligmaker te gaan wonen. O ik  
gedinke aan de dierbare Predikacie van  
den zaligen R. Erschine<sup>9</sup> over Open. 22:1.  
Dat lieve boek werdt mij toegezonden van  
de Heere (want het was den eigendom van  
een mijner vijanden, en ik moest het stil hou:  
den tot dat ik het door leezen en weder {te}  
terug besteld had) O dien gezegenden Man,  
Hoe veel onderwijs en troost en nut trok ik  
in dien tijd uit dien dierbare leerreedenen  
van Hem, aan anderen en ook voor mij na  
gelaaten door het leezen dier predikeien kreeg  
ik een inzien in de onberouwlykheid van  
gods genade giften aan den zondaren  
En in den algenoegzaamheid van Christus  
verdienen, van toen afaan, vatte ik moed  
en geloofde dat ik een kind gods was  
En vond mijne verwijdering eene afdwaling  
en niet eene geheele verlaten van de Heere  
ja ik vatte moed, en begeerde ruim en veel  
van mijn God, en Hij gaf mij van tyd tot  
tijd alles waar ik Hem omgevraagd had,  
En O! Mijn Heiland ! Myn Heiland !  
heeft mij zederd toen nog nooit ver van  
Hem late dwaalen Hij kastijd mij wel  
Maar laat mij niet hulploos varen. Even als  
Erschiene<sup>10</sup> zeide, handeld Hij met mij. Die  
waarde

<sup>9</sup> Sien voetnota 3 bl.1 dagboekdeel 10.

<sup>10</sup> Sien voetnota 3 bl.1 dagboekdeel 10.



waardigen Gods tolk reeds lang heeft hem  
zijn Heer het gedruis der aarde onthoogen  
Hij is gestorven en leeft. Indien er nog van  
Zijne nakomelingen leeft, zoo wenscht mijn  
ziel dat God hun zeggend met de Erfe zyns  
zoons. Amen. Nog gevoel ik de zoete troost,  
de blijdschap die mijn ziel door waade, toen  
ik in den opgegevene ken merken van genade  
mijn toestand vond, Eenigen gezichten daar ik  
ook kennis aan had beschreeven, zag ik en dat het van  
god gekoomen verklaard vond, En aan geene  
weg neemeng onder worpen was, alles zeide  
Hij dat niet van God is gekoomen, gaat uit  
de geheugen, maar het geen van Hem gekoo:  
men is vergeet men nimmermeer, dat blyft  
eeuwig. Door het onderwijs uit dat boek ge:  
trokken, kreeg ik grond onder mijne voeten en  
en gevoel mij tot op heeden dankbaar aan  
de Heere, die mij het zelve beschikte. O ik  
hoop eens in den heemel te koomen en zal  
mij verbleiden den waardigen schryver op  
eene hooge troon geplaatst te zien, dicht in  
de nabyheid van zijne verlosser. Ik zal  
Hem daar verhaalen, hoe ik gezukkeld heeft.  
en hoe zijne 5. predikacien mij ter hand is  
gekoomen, en wat goed het mij gedaan heeft.  
Dat zal ik beleiden voor mijn zaligmaaker en  
zal den teedre blik zien die onze Jezus op  
hem

Hem zal slaan, en met hem de zaligheid  
daar van gevoelen. Stapt nu af mijn ziel  
en ziet op den Zoon van God, die al dat  
goed voor u verworven heeft en strooidt  
dankbaarheid voor zijne voeten. ja Heere  
dankbaar {betuigd / buigt} buigt mijn ziel zich voor u nede  
Maar waarmede zal ik u die betoonen ?  
Ik heb geen geld, geen goed, om aan uwe armen  
te geeven ook geen wijngaard om in te arbei:  
den, ik ben een arme vrouw beknopt beperkt  
in de inge wanden van mijn schamele woo:  
ming [sic], en de zorg des leevens verdrukke  
de vermoogens van mijn geest. Ik schrijft  
wel op blaatsjes papier bepeinst de wonderen  
uwer genade, en meent hierdoor mijn ziel  
eenigen vergenoegen te verschaffen om u al  
dus te looven. Maar voor wie is het wie  
zal het leezen ? Met geene talent geest daargesteld {verzierd}  
door geene zwier van schrijfkunst [sic] verzierd  
Nagelaten door een arm ongeacht mensch  
zal het welligt als vuil papier verscheurd  
worden, en zoo gaat den eenigsten hulden  
die ik meende {mij} mijn lieve Heer in zwakheid  
poogde toe te brengen verlooren. Zoo stap  
ik weg van het toneel des leevens waar  
god mij zoo genadig geduldig en liefderijk  
gezeegend heeft, en geen spoor van uwe  
weldaden aan mij zoo groot beweezen wordt  
er gevonden. \_\_\_\_\_  
Maar

Maar ach wat spreek ik toch, gij myn  
ziel vergeet geene van zijne weldaaden leest  
en herlees wat de Heere aan uwe ziel gedaan  
heeft en looft Hem in het verborgen Hij zal  
het u in het openbaar vergelden in het open:  
baar beleiden dat gij Hem liefhad en gaarne  
tot Zijne dienst u heeft wille afzonderen  
geheel doof blind voor het genot der waereld  
begeerde te wandelen waar Christus treden  
voetstappen gevonden wordt dat de holle  
nachten uwe doffe zangtoononen ontving en  
uwen gebeden door de duisternis opsteeg  
on de voeten van uwe verlosser te zoeken  
de Heere veracht vergeet u niet gij zijt Hem  
eene kindeken die Hij vaderlijk verzorgd  
uwe staamelingen hoort Hij en laat niet  
na u te antwoorden en met veele goederen te  
vervullen Daarom O mijn ziel loofd de Heer  
en vergeet gene van zijne weldaden het is  
God die ze u bewees. Zal niemand de goeder:  
tierend heeden des Heeren hier op aarde {aa} aan  
u beweezen looven. Zoo zullen de Ingelen  
in den heemel {de zali} dat doen, de Zaligen  
zullen u helpen God te looven voor al het goed  
aan hun, aan u beweezen, zoo wacht dan een  
breekt het licht aan, een zullen uwe oogen de  
blijde kinnen des heemels zien een den koo:  
ning in zijne schoonheid zien glimmen  
daar zal zijn gezegendhand heilige zieraden  
uitreiken en buigende den knie, kuszen  
de

kusttende zijn voet zult gij die met heilige  
deftigheid met heiligen glans toegerust ont:  
vangen, en onder zijne nedrige gaarne getrou:  
we dienstmaag den plaatst worden.  
O Heere Jezus Christus ! bindt uwe waarheid  
als eene zeegel aan mijn hart en buig mij  
tot dat ik door uwen geest tot den needrigste  
van alle uwe Dienstmaagen aan uwe voeten  
woone altoos uwer gedinke hoewel gij voor  
mij deed hoeveel gij voor mij leed en u daar  
voor de farre mijner lippen dag en nacht toe  
bringen. Amen.

op den Avond van de 29 ste.

In mijne gevoelige stonden deze morgen was  
ik bedroef over mijne beperktheid van vermoo:  
gen, dat ik nog door het een of het andere kon bij  
draagen tot uitbreiding van des Heeren eer in  
luister door den loop van den dag dacht ik na  
over het geen ik geschreeven had, en vond dat er  
geene oorzaak was, van droefheid. Ik heb geen  
wyngaard, dat is waar, ik ben ook geene wijngaard  
nier want ik behoord tot dien zekt van den welken  
Paulus zeg die in de huizen moeten zijn en daar  
doen wat hun hand vind te doen, mijn begeerte  
is echter om op een heidens Instutuet te woo:  
nen en onder dien ongeleerden den Heere Jezus  
te dienen, met dien blinde met den Zaligmaker bekend te maaken en  
verder tot het leezen van den bybel te brengen  
in dien geluk:



kigen stand was ik een gesteld. Doch kende toen de genade Gods overmijn niet, en verwaarlooste niet alleen die schoone gelegenheid, maar brak ook dikmaals door mijn ydele lagchende ja grillige hemeur het goede of die door het woo[rdd] mogelijk in de harten mijner omringenden zou: de gegroeid hebben. nu is dien gelegenheid voor mij voorbij gegaan, en gedinkt er met een zeer harte aan, goel en goed heb ik niet, dat is ook waar in dus kan ik ook daar meede geen nut doen on: ze God is wijs, zoude ik veel hebben zoude ik missen daardoor in een strikgeraken die eene grooten oneere dan eene eere voor den Heere Je: zus zoude zijn en mij zelfs tot eene geduurige zonden blok in den weg zijne. De Heere heeft mij gesteld juisch in een stand zoo als het goed is voor mij, en tot zijne eere dienende. Dien ik Hem niet met mijn goederen, hoop ik, Hij mij zalleeren Hem in stille kinder ootmoet en rusten in zijne wille te dienen, het kruis te draagen die Hij mij oplegt met Heiligevader uwe wille ge: schiede. Ik heb geen wijn gaard, maar toch ik heb een bloem tuin, eenige jongeplanten die den zorg van eene hovenier behoeft, dat is eenige jonge kin: deren met den welken ik over den Heere Jezus spreek, eene groote tegenstand ontmoet mij echter want wat ik dien kinderen poog in te boezem en wordt hun te huis zynde weeder door de ydel heeder der tijd ontnoomen want met elk een dansch partij word de meesten van hun die tot de groote van vat baarheid gekoomen zijn gevoerd en ik moet dat niet tegen staande mijne afmaaning

// zien en verdraagen daarom word ik verdrietig en wil zoo ik kan naar de Heidenen vluchten om daar onverhinderd den Heere Jezus te dienen. zoo de Heere eene welgevallen in deze mijne begeerten heeft is Hij ook mogtig mij dat te geeven ik buk en zwijg. //

Op den 31. October 1845 is mijn waarde veelgeliefde jonge vrundin [sic] L. Wyer. in den echt getreden met den jonkman C. Kestell.<sup>11</sup> in de 25ste jaar harer ouder: dom. De Heere hoop ik zal hun gelijden en maken dat het kwade dat hun zal ontmoeten niet te zeer zal smerten Het goede dat Hij in bijden zoo ik hoop begonnen heeft zal voleinden en al het bittere dat hun wedervaart zal doen ten besten keeren, en nadat ze zijn raad zal hebben uitgediend hun bijden zal opne: men in zijn Heerlijkheid.

In den maand December {184?} 1843 bevond Ik mij zeer bekommerd om dat mijn vriendin L.M.<sup>12</sup> zoo het mij voorkwam genegenheid had voor een man die haar wilde trouwen en ik dien voorwerp voor haar schadelijk bevond naar dien Hij verre van het waar Christendom een ydelheid jonker was, {naa al} Echter gaf ik de zaak over in de handen van God en dacht haare vader in den hemel zal alles over haar brengen wat Hij over haar beslote heeft en hoe het zij het zal zich tot hare besten moeten keeren, want de Heere verla/.../ de zijnen niet, na deze overgaaf. Droomd ik op zekere nacht dat ik haar gehuwd zien Moeder zijnde van drie klijn Dochters. telgen uit haren Echt gebooren haar won/.../ was

<sup>11</sup> 'n Verwysing na Charles Kestell. Sien voetnota 2. bl.4. dagboekdeel 1.

<sup>12</sup> 'n Verwysing na Louisa Weyers, Susanna se boesemvriendin.

op een instituut onder de solos Natie en  
 zij leefde wel te vreden ik zag en sprak ook  
 met haren man die mij met haar als een  
 moeder Eerbiedigde. Ik deelde haar bij  
 myne ontwakeng dien droom mede en zeide  
 haar dat ik de beeltenis van dien man in  
 den droom gezien niet zal vergeeten en  
 ik mij nu over haar getroost gevoelde Zij  
 lachte er om, en sloeg dat zoo men zegt in den  
 wind, Nochthans bekommerde ik mij niet meer  
 over haren hoewelijks [sic] gedachten.  
 In den maand april 1845 arrifeerde mijn  
 zoon alhier bij ons na eenige dagen herne [sic]  
 gewees te zyn, verzocht Hij ons om de vrij heid  
 te mogen hebben een jongeling bij ons aan  
 huis te nodigen die hij zeide met hem van  
 PortElisabeth, was gereist en thans hier  
 ter stad was, wij stond hem dat geredelijk  
 toe, Den volgenden avond het welk zondag  
 avond was werd er op de deur geklopt mij  
 zoon opende die, een jong man trad binnen  
 En werd door min zoon erkend {als} voor zijn vriend  
 Ik ontstelde zeer toen ik hem zag en her:  
 kende hem als de man te zijn {die} daar  
 ik L.W. in den droom mede gehuwd had  
 gezien Ik wenkte haar L.W. terzijde en  
 zijde haar dat het die zelfde perzoon  
 was daar ik haar getrouwd in den droom  
 aan had gezien, het scheen bij haar geene  
 ingang te hebben, Echter is zij nu op den  
 31 October zijn vrouw geworden.

Den 1 Maart 1846

Zederd gisteren was mijn harte weder  
 in een biddende gestalten, En mochte mij  
 verblijden in de goedertierendheeden des Heeren  
 Dat kwam door de treffende wekwoorden  
 daar ik mede ontwaakt was geworden in  
 den nacht tusschen Vrijdag en Saturdag {in} die waren  
 uit gez. 58 het 7 vers. Moet ik lang Zijn hulp verbeede  
 Zijne liefde blijf mij leiden  
 Door een nacht

hoe zwart hoe dicht. Voert hij mij in 't eeu:  
 wig licht. Mijn hart werdt terstond zoo  
 week; en ontvlamde in liefde tot mijn  
 Dierbaren Heer Jezus die mijner zoo vroeg  
 weder gedachtig was O ik kende dien ver:  
 borgen stem die ik nu zeder den maand  
 januarij hoewel miet [sic] geheel maar  
 toch verscheidene nachten had gemist  
 hier door kwam het weder dat mijn  
 geest zederd gisteren in eene biddende  
 gestaltenis was geraakt En kan mij we:  
 der met alle mijne nooden en ligchaams  
 kwalen vertrouwelyk aan zijne voeten  
 leggen want hoe zwart hoe dicht den  
 pad mijnes rampspoedigen leeven ook  
 zij zijne liefde ondervindt ik blijft  
 mijn lieden stil opwaards naarde  
 poorten van het eeuwig Paleis des  
 Lichts

<sup>1</sup> 'n Handgeskrewe dagboekdeel, 58 bladsye lank, wat die tydperk 1 Maart 1846 tot  
 13 April 1846 dek.

Lichts waar zijne dierbaren hand zel:  
ve de tranen van mijn oogen zal droo:  
gen, En dan komt het er ook niet opaan  
of ik hier voor, of tegenspoedig in mijn lot  
was, Ik dien zijn raad en wille, En hoop  
dat hij die getrouw is mij zal sterken en  
en geleiden tot den einde toe.  
Ik plaats hier onder een klijn aan tee:  
kening die ik in een dier treurige daagen  
of stonden geschreven heeft.

Daar booven den heemel woont mijn  
Heiland, Mijn hart druiptweg van verlan:  
gen om bij Hem te zijn Kwijnen de  
naar ziel en ligchaam ben ik dit jaar  
{in} ingetuimeld en tot hiertoe voort gekroopen  
Mijne ligchaams nooden groeien steeds aan  
En mijn arme ziel verkwijnt onder  
de Ellende, Doch ik weet dat dit den  
weg is die mijn dierbaren Jezus met mijn  
houd bij de Zijne wijsheid goedheid  
en genade zijn mij te veel malen reeds gebleeken  
dan dat ik zoude vragen waarom zoo, het  
voegd mij ook niet te doen het is my genoeg  
te weten dat het zijne wille zoo is en niet  
anders, Echter ben ik bedroef omdat ik

ik weet dat ik door mijne zonden den  
Heer reden geeft of noodzaakt (indien  
ik zoo spreken mag) om mij te verdruk:  
ken, zijn doen is heilig en onnagaanbaar  
goed, O dat ik stilte had om in eenzaam:  
heid voor mijn God te leeven, en alzoo  
mijne laatste dagen geheel en al den Heer  
toe te wijden, zijn wil geschied, ik buk  
zwijgd en zegt amen.

Eenzaam ben ik en ellendig  
Maar ik weet God kent mijn lot  
Naar het ligchaam en inwending  
Roept ik staag om hulp tot God.

{Door} Maar de Heer die mij doet bukken  
Houd zich of Hij mij niet hoordt  
Wormend onder ongelukken  
Kruipt ik {voort} stil naar Zions voort {poort}

Daar daar waar de blijde schaaren  
Beurtelings den Koning diend  
Zal ik met hun eens vergaren  
Hulde brengen aan Mijn vriend

Aan mijn vriend mijn God mijn Koning  
Die mij uit het stringst gerigt  
wegvoerd tot zijn heerlijk woning  
Op en {het} luisterijks gezicht

Met trompet bazuin geluiden  
Klimdt ik dan ten top van eer  
In de zaam geschaarde {voegde} reien  
Aan de zaid van onzen Heer

Waar 's dan rampen, waar dan pijnen  
Waar dan traanen waar gekreidt  
Daar daar zijn ze all' verdweenen  
En ik blinkt als T konings bruid

Rol dan korte droeve dagen  
Met uw brommend woest getier  
Jezus zal mijn schragen, dragen,  
Tot ik eeuwig feest\_dag fier  
S.C. Smit

O Mijn ziel ! Die hoop mag u met regt verblijden  
t is u ten duren prijs gekocht want daar:  
om moest de Christus lijden op dat gij  
Zalig worden mogt.

Maandag Maart 3

ontrent het aanbreken van den dag ont:  
waakte ik na een kommervollen nacht  
doorleed te hebben, met een versje uit eene  
myner eigen liederen die luid zoo treed  
ik ten troone gansch vrolijken en blij En  
hoopt eens te wonen dicht aan uwen zei:  
Dat was mij eene Erinnerung aan de zaligen  
stonden Die ik in den gunst mijnes gods  
genoten had in den maan December 1844.  
toen ja toen, heeft de Heere mijn ziel ter  
wijl mijn igchaam ontstoken was van het  
zichtbaar avondmaal des Heeren de zelve in  
het verborgen geestelijk toe gediend, verkwik:  
te mij met den lieflijken geur van den roos  
van Saron. Mijn Heiland was mij in dien  
tijd zoo nabij zoo dat ik Hem gedurig  
in het geloof aan schouwde en met Hem  
als van mond tot mond sprak. Deze  
herinnering bracht droefheid op mijn hart  
want zederd dien tijd is mijn rampen mer:  
kelijk aan gegroeid. Hoewel ik in het  
daarop volgend jaar 1845 vele krachtigen  
 vertroosting van booven ontving was ik  
tegen het einden van dien, dat is in den maand  
december tot laasleden saturday zwaar  
benepen

benepen van gemoed, Daarom zeide ik  
bij deze ontwakeng, Och Heere hoe zal  
ik vroolijk ten troone treden Mijn  
Eenigsten kind leg gekluisterd in banden  
van den Sathan, En is zoo Godloos dat  
Hij mij de ziel bitter bedroeft, De ellen:  
de drukt mij neer Er, kwam eene verhorge:  
ne antwoord die in mijn hart sprak, als volgd  
(op dat hij veel lief zal hebben  
moet hem veel vergeven worden)  
Hier stond ik stil en had niets te zeggen,  
terstond viel mij in, hoedat ik eens meen:  
de te zien dat hij met den bijbel in een  
zak en zijn kleederen op de rug in de wil:  
demissen ging om het woord des Heeren  
tot de heidenen te dragen, en gevoelde  
dat zulk eene verlochening aan de waereld  
niet kan beoefend worden, Dan na eene  
sterken drang van de liefde christi wel:  
ke spruit uit de overtuiging dat den  
Heer Jezus van wegen de grootheid zijner  
barmhartigheid en genade, en liefde, aan  
zulk een zondaar bewezen zoo{??} iemand  
dringt om zich geheel de waerel [sic] te ont:  
trekken en tot zijnen dienst doet over\_  
geven En de grootsten zondaar tot bekering  
ge:

gebragt zijnde, door grinzellooze genade  
is hiertoe het geschiktsten voorwerp gelijk wij  
zien aan Sauel van tarzen.

// dezen was wel niet godloos Maar eene scherpvervolger van  
den Heere Jezus waarom hij zich zelve de voor naamste der zon:  
daren noend. [sic] //

toen dacht  
ik, nu weet ik, waarom de Heere toelaat  
dat mijn zeedig welopevoed kin zoo god:  
loos is, want Hij de Heere magtig was  
hem binnen de palen zijner opvoe:  
ding te bewaren, gelijk de liefderijken  
God aan zoo veelen anderen doen.  
Maar hij scheind losgelaten te zijn  
om zwaar tegen den Heer te zondi:  
gen omdat hem voel vergeven  
moet worden opdat hij wellief zal  
hebben, En daardoor bekwaam zal  
zijn viel om de zaak van Jezus te  
leiden. Ik gevoelde eene Satesfactie in  
mijn gemoed die naar blydschap overhel:  
de, En begonne nu mijn wekvers dank:  
baar te zingen. Ik gevoel thans dat mijn  
druk verligt is, en dat kan niemand doen  
dan de Heere alleen, want mijn droefheid  
is geen droefheid na de waereld, Maar  
eene hijgen naar {de} zijne dienst, En daarom  
valdt mij de zondigen leevens wijs van  
mijn kind en die van anderen meer zoo  
zwaar, gevoegd met mijn eigene zonden  
en on\_overeën komstigheid met het heilig wan:  
del van Jezus, en die van zijne liefhebbers, daar ik den

den Heere Jezus toch ook lief hebt  
En veel vergeven is. En toch niet zoo:  
veel liefheeft, als het weezen moest, zoo  
overvalle mij mijne zonden en doet mij  
traanan storten over den oneere die ik Jezus  
toe\_bringd, of aandoen, zoo treur ik bij tijden  
in diepe rouwe voor den Heere, zonder  
nogthans aan mijn aandeel aan Jezus  
te twijvelen want ik weet ik ben zijn  
eigendom, en Hij heeft mijn zonden schuld  
waarlijk, en werkelijk getorscht [sic] tot dat  
er den dood op zijn gevolgd was Zoo heeft mijn  
zonden Hem afgemaakt, En zouw ik  
Hem niet liefhebben ? niet treuren omdat  
ik nog zooveelen zonden doet ? het is waar  
ik heeft tijden gekend, dat ik als tegen de  
zonden die ik deed zeide (woelt maar gij zijt toch {te}  
buiten mijn straks wijst Jezus u den  
vinger en dan vliegt gij toch weder daar  
heenen gelijk uwen vader den duivel toen  
Jezus tot hem zeide gaat weg Sathan.  
want daar staat geschreeven den Heere  
uwen God zult gij aanbidden en hem alleen  
dienen.) thans gevoel ik, dat een zucht naar  
een stil, en heilig leeven afgezonderd tot  
den eenzamen dienst van Jezus mij treu:  
rig doet gaan. Doch ook in dezen gevoel ik  
dat onderworpenheid aan den wille Gods  
mijn schraagd, Och dat de Heere mij meer van

van dat kinderlijk bukken schonk  
om was het slegts daar in zwijgend zijne  
naam te eeren.

Hij de kenner van 't verborgen  
Kent ook mij, en weet alleen,  
Hoe ik hier in al mijn zorgen,  
Hygd naar zijnen dienst alleen,  
Ja Hij weet, hoe diep mijn zonden  
Steeds op nieuw mijn ziel doorwonden  
Niet mijn ongeloof en waan,  
Mijn geloof dat ziet Hij aan.  
Gez. 58:2.

---

Dingsdag morgen de 4 Maart.

Deze Morgen was mijn wek vers, uit  
een der schuttes gezangen. O Jezus mijn  
Borge die de eische vervuld verligter der:  
zorge verzoenerder schuld en wat meer volgd  
Ik zong deze en nog een andere vers duit [sic] dat  
zelfde gezang. En gevoelde wat de redding  
mijner ziel aan Jezus heeft gekost, het was  
als of mijns geestes oogen Mijn dierbare ver:  
losser in zijne nedrige liefde tot zijn  
volk zag, als of Hij naar beneden op mij, zag, en met {zijne}  
luisteren.



luisterende ooren het schorgekwas van  
mijn bevende stem ontving, Eens  
zal ik Hem met een helder klaar vol:  
maakt gezond stem looven, niet meer ge:  
plaagd door benauwde longen e,n vermoid  
door pijnen geheel verhinderd, daar bezet:  
tingen op de borst, Maar jeuchtig, jonk,  
en vaardig tot zijn Zaligen dienst ver:  
vroolijkt door het zien van Hem door  
straald door de liefderijken aanblikken  
Zyner vriendelijke oogen, door gene zon:  
den vermoeid, door gene peinzingen af  
gemat. Maar fleurig besproeid door:  
den daauw zijner goddelijke liefde, be:  
kwaam om Hem te looven. Door lig:  
chaams zwakheid, belet om optestaan, moest  
ik mijn morgen dienst in bed verrigten  
had toevloed in het bidden, En nu  
vertroost zijnde moet ik mij schikken  
tot den arbeid van het ligchaam.  
ook werdt ik deze morgen zeer getroffen  
Door de woorden van den Zaligmaker  
Mattheus 5:37. Maar laat zijn uw woord  
ja ja; neen, neen: wat boven {Dezens} dezen  
is

is, dat is uit den boozen, terstond toen  
ik dat las was mijne bespiegelende  
geest {in} onder de meenigten derhoorderen  
En beschouwde voor eenigen oogenblikken  
den Heiligen Gods Profeet in zijne rei:  
ne onbezwalkte leeren. O het was als of  
ik zag met welk eene kracht. welken na:  
druk, onzen Heer deze leerengen uitsprak  
zoo schoon, zoo navolgens waardig voor alle  
de geenen die zijne verscheining lief hebben,  
Hoe stond zijn oog, Hoe godlijk sprak  
zijn mond, dien mond van Hem die niets  
dan wijsheid te voorschijn bragt, niets  
anders dan waarheid leerde. O, Indien  
gij gevraagd wordt, zeg ja als, het ja zijn  
moet, en zegt neen, als het neen zijn moet  
De waarheid heeft gene bijwoorden nodig  
De waarheid blank zijnde wordt ligt van  
de bruine onwaarheid onderscheiden.  
En die ze niet gelooven doet zonde, En we:  
derom, die de blanke waarheid met bijwoor:  
den, het welk is een eerd of dergelijken wil:  
len geloofbaar maken, doet ook zonden.  
En is uit den boozen, Zoo zeg ik uw dan,  
laatof van zweeren, en zegt eenvoudig  
ja, en neen, want dat is genoeg, dat is regt.  
Mij dukt [sic] ik zag in deze mijne bespiegeling

{zal} de goddelijken deugd, de Maaijesteit,  
die Hem omscheen, die deze zijne rei{ne}:  
ne leere vergezelde. Ik hoor den drang  
zijner stemme, Hij zaag Zijne hoorderen  
aan, en zijne goddelijke oogen keek de wan:  
kelmoedigen in het harte hunne, harten  
worde door dat zien, dien inkijk geboordt  
En zij erkennen dat Hij gods Zoon was {is}  
hunne harten klappen hoog, en eene zachte  
trilling ontwaren ze door hun gansche  
ligchaam, gaarne wilde ze toeloopen, en  
voor Hem op de knien vallen, zijne voe:  
ten met eene tedre kus begroeten. Doch  
zij vreezen voor de verwoede schrift geleer:  
den, en fariceeuen die zoo van ter zijde  
tot het volk, wanneer ze meenden dat de  
oogen van Jezus, zoo wat van hun afge:  
wendt zyn, fronzen het hoofd schudde  
als een blijk van gene goedkeuring te geven  
aan zijne leere, als eene blijk van misnoe:  
gen over den vrijheid die ze meende die  
Jezus zoo ongeoorloofd tegens hunne  
in zettengen gebruikte. En nogthans, eene  
houding aan Jezus vertoonen, de als  
of ze hem gaarne hoorde, wanneer Jezus  
hun aanzaag. Nogthans kende Jezus hunne

hunne vijnze reien zoo zoowel, als  
ook degenen die met brandende harten  
van liefde vuur op Hem staarde, ja  
Barmhartige Jezus kende hun, En ver:  
trooste hun, door den inwendigen kracht  
zijnes geestes, zij namen zijne woorden  
en leide die als kostelijke klijn noo:  
dien, in hunne geopende harten weg. En de  
hart roerende blikken zijner oogen blijft  
hun bij door geheel hun leeven. Zij  
volgen Hem, en drinken zijne dier:  
baren leere in, als hart versterkend  
water, noemd Hem als ze onderling  
van Hem spreken hun lieve Heer, en  
verblijd zich in de hoope op zijne  
zaligheid, gevoelende voortaan eene  
afkeer van de geijnsde schrift geleer:  
dens die Jezus zoo heimelijk vervolgen,  
stille heilbegeerten doet hun opmerken.  
Dat de voorgewende godsvrucht dier  
witgeplijsterde granien, maar louter  
geijnsheid zijn, Terwijl die van hunne  
Jezus schitter als de starren aan het  
firmament des hemels. Zij zijn niet  
alleen te vreedden dat ze Jezus nu lief heb  
ben, in Hem als hunne Missias gelooven,



gelooven, maar speeken veel van  
Hem tot anderen, met eene wensch,  
dat ook die in Hem zoude gelooven, opdat  
daardoor zijne liefhebbers\_schaar  
vergroot vermeederd worde, zoo  
verkondigde zij den roem zijner barm:  
hartigheid, aan hun beweezen.

O Heere laat ook mijn woord ja,  
en neen, wezen, en als ik ja, gezegd  
heeft, ook ja, blijven: En als ik neen  
gezegd heeft, ook neen blijven, En geeft  
dat mijn ja, en neen, dienen moog om  
uwe leere in mijn wandel te verkondigen  
tot uwe Eere alzoude dien ja, en neen, ook dienen  
tot mij schaden, laat mij dat ter gedachtenis mynes  
Heeren dierbare leere om  
zijn entwille stand:  
vastig houden, geeft  
mij wel beradendheid  
vol waarheid. eer  
ik ja, of neen zegt  
op dat ik uwe waar:  
heid eene hulde  
der dankbaarheid  
bringe en alzoo  
mijne beleidenis  
des geloofs in u  
daardoor verzie:  
re en verkondige  
de barmhartigheid  
des Heeren aan  
mijn geschied.  
Amen.

// Wie toch kan den naam van Jezus Horen noemen, en gevoeld niet eene zachte  
bee:  
ving in het harte ? Wie toch kan hooren dat men Jezus zegt, en proeft niet  
dat dien naam zoet is ? Jezus dat is Zaligmaker van wie toch is Hij de Zaligmaker ? O  
mensen bedinkt 't toch En hebt Hem lief ! bedinkt toch wat is zaligheid En  
/.../  
om Zaligheid te heb /.../ //

O Jezus mijn Borge  
Die de eisschen vervult(d):  
Verligter der zorge;  
Verzoener der schuld:  
Verwerver van 't goede  
Verlosser der ziel:  
Ontfermer, wiens hoede  
Mijn harte beviel

Ik kom hier gevloeden

Ik  
Naar 't zuiverend bloed:  
Ik acht uw geboden  
In alles voor goed.  
Ik klaagd u met smarte,  
Hoe snood ik bestond.  
Ik geeft U mijn harte  
In 't eeuwig verbond.

Schuttes gez. Pag. 97:12.13. <sup>2</sup>

---

In den Nacht tusschen dingsdag en woensdag

En alzoo zij hunne oogen naar den Hemel hield  
den terwijl hij heen {ging} voer, ziet twee Mannen  
stond bij hun in witte kleeding welke ook  
zeide. Gij Gallileesche mannen wat ziet gij  
op naar den hemel ? Deze Jezus die {gi} van  
u op genomen is, is. zal alzoo komen gelijkker  
{Hij weggegaan is} wijs gij Hem naar den Hemel  
hebt zien henen varen.

Troostelijke woorden uit de monden van twee  
Mannen in hemelsch wit gekleed, boven  
maansche mannen gezanten van Jezus Chris:  
tus, die niet liegen kunnen, eene blijde tijding.  
Hij zal alzoo weder komen gelijk gij Hem  
heeft zien weggaan, op dien zelfde wijze  
Even snel en onverwagts wanneer men het niet  
vermoed als overwinnaar des doods in sta:  
tigen heerlijkheid reedende op de wolken die  
Hij als Heer van dezelve tot Zijne wagen  
maakt

---

<sup>2</sup> Moontlik een van twee persone: Jacobus Schuts (c1675 - ?) of Rugter Schutte (1708 - 1784). Susanna verwys na sy gesangboek *Reize naar Jeruzalem*. [ ook bl. 9]

maakt. Even gelijk Hy is heen gevaren, als uwen Heer: als uwen Heiland, uwen vriend, uwen broeder, uwen weldoener, uwen liefderijken heil beooger, met dien zelfde hart vol liefde zoo als Hij ul. verlaten heeft, gene grimmigheid in zijne gelaat, gene fronzengen in het glad, liefdelijk {gelaat} aangezicht gene verwijtungen in zijn mond. noch ook gene beripszing over uwen zonden zult gij van Hem hooren. Maar met dien zelfde tedre vriend\_schap liefde volgenadi: gelijk Hij uw verliet, zal Hij tot uw wee: derkomen. Hij is heen gegaan om zoo als Hij u gezegt heeft uwen plaatsen te bereiden in den hemel, om weder te komen en u dan tot Hem op tenemen. Dus gene reden van vrees voor zijne wederkomst en ook niet van altegroote droefheid over zijne heen gaan van u want hij zal niet komen als uwe rigter om u te veroordeelen maar als uwen vriend en rigter om uw regt te verschaffen en u volgens uwen geloof in Hem, uwen liefde tot Hem, u zijne heere: lijkheid mede deel achtig te maken, en u den loon te geven die Hij voor u als zijne volgelingen door leiden en dood verwor: ven heeft . Troostelijke boodschap, eene nieuwen verzekering van den opstanding uit den dood, want zullen ze Hem weder zien komen dan zullen ze ook weder moeten

moeten leeven al waren ze ook gestorven zal Hij met de zelfde ligchaam tot hun weder koomen, dan moeten ze ook de zelfde ligchamen hebben om Hem weder mede te zien te ontmoeten want het was, gij {zult hem} zult Hem alzoo weder zien komen, als of ze niet zoude gestorven zijn geweest, zoo spreekt het dat zij met de zelfde gevoel vatbaarheid voor geluk of ongeluk blijdschap of droefheid, zullen bedeed zijn als tevooren voor dat ze gestorven waren. Ofschoon ze nu dien troostelijken boodschap door dien hemel: schen gezanten ontvangen had, zoo zagen ze toch hunnen geliefde Meester niet meer, Hij was henen gegaan tot den vader, en zij gevoelde zich weezen. En waren zijnen Dier: baren perzoonlijken bijzijn kwijd. Ach welk een gemis, voor hun. Hij liet ze als schapen in het midden derwolven. Zij gevoelde dat ze nu nietmeer op de scherp: zinnigen toebijtingen der waereld wijzen Fa: rizeeuen en schrift geleerdens, hunne oogen zwijgend op Hem. konde slaan verwachten: de zijne verdelging voor hun, zoo als bij de aaren blukken op den sabbath. En ook toen Jezus van den berg afkwam en dien fitters twistende met zijne dicipelen vondt terstond als hunne Hoofde vrieg wat twist gij met dezen ? O Neen dat konde ze nu niet meer zij moesten zich nu voorbereeden om niet meer

meer aan zich zelve te denken, maar  
voor de waarheid van zijnen naam en zaak  
Mannelijk uit te koomen, en standvastig te  
staan Hapende tot bekwaam makeng op  
den door Hem beloofden geest die hun  
te glyker tijd ook Zouden troosten over  
het tijdelijke of lichamelijke verlies van Hem  
gevoelde zich door drongen van eenen liefde  
ijver werkende om Hem als den waarach:  
tigen Missias alomme te prediken En schaa:  
ren volks tot Hem te brengen gezien hebben  
de hoe zwaar Hij had geleden om den  
losprijs hunner zielen aan God op te brin:  
gen, verblijd zijnde over zijne beloften om  
weder tot hun te koomen zijne toe zeggen  
van hun gene wezen te laten gelovende  
zijne laatste woorden toen hij reeds aan het  
opsteigen was Ik ben met u alle de dagen  
tot den voleinding der wereld verstanden  
gemeend na zijne goddelijke tegenwoordigheid  
Hoe snel schoot hun de gelykenis  
Van de Heer des huizes die buiten 's Lands reis:  
te zijne dienst Knechten Elk eenigen talinten  
gaf waar mede ze moesten woekerdoen, in  
de gedachten, En gevoelde dat ze door Hem  
als zodanigen gelaten werden. En zorgt moest  
dragen dat ze bij zijne wederkomst niet door  
Hem als

als boos, en lui, zoude verklaard worden zyne  
hemelsche gezicht toen Hij dien gelykenis uit  
sprak blankt nog bij de Erinnerung daaraan  
in hunne geheugen En Zij zien nu dat Hij  
waarlijk dien Heer was die hij hun door:  
gelykenissen zoo menigmaal had voor ge:  
steld. En schaame zich over hunne onop:  
merkzame stuchheid die ze toen voor Hem  
aan den dag had gelegd. En hunne groot:  
schen dunkt over eene aards koninkrijk  
die ze dachten dat door Hem zouden op:  
gerigt worden, waardoor ze zelve afschoon  
arme eenvoudigen Gallileers, door Hem tot  
grootte wereld vorsten zouden verheven wor:  
den nu zien ze in, dat hunne grootheid  
daar in zal bestaan om door Hem bij  
zijne wederkomst als getrouwen, en goede  
dienst knechten verklaard te worden, en  
den loon als de zodanigen te ontvangen  
dat de twaalf troonen waar ze op zouden  
zitten niet hier op aarde maar in de he:  
melen hun toe gezegd was tot welke be:  
reiking zij zouden moeten ijverig arbeiden  
Manmoediglijk streiden En dan daarna  
eerst door Hunne legerhoofd Christus wet:  
tiglijk gekroond, en ten troone geleid worden  
O wettige gezanten des Heeren gij zijt reeds  
daar, waar gij het volzalig licht van zij  
ne

Zijne glanzend aan schein schept met  
Eere zij den vorst die mij met zijne bloe:  
de heeft gekocht (En ik ik slegte zon:  
daarer drijft nog hier op aarde als een hand:  
vol schuim in het wader [sic] der Ellende die  
mij bij bekersvol wordt uit gedrukt. Doch  
dit troost mij het is zijne wille. En hoopt,  
Hij zal zijne schuimken met zijne Erbar:  
mende hand opscheppen Eer ze in den bree:  
den ociaan der eeuwigen vergeteldheid neder  
stort)

// In zijne hand gevat zal het aarde worden een koom halm doen uitspruiten en met  
zijne daauw bevochtigd groot worden vrucht draagen zoo gezond dat de groote in oogs:  
ter het zal waardig achten, om in te oogsten, bij zijne kostelijke graanen in  
zijne eeuwigen schure- //

Met zulken gevoel dunkt mij keer  
den ze weder naar Jeruzalen metende met hun:  
ne oogen de ruimtens rondom, waar hunne  
aller liefste Meester met hun nog {om} zoo korte:  
lings heeft gewandeld, zien zijne gangen en  
hoe Hij zoo wat vooruit loopende plotze:  
lijk stilstand omkeek en hun over hunne  
zachte gepruttel, gemurmel, gekrijf onder El:  
kanderen met een paar hart in dringende  
woorden tot rust, tot vreesde zocht te brengen,  
zij hooren nog zijnen stem zien nog hoe vol  
van goddelijken Ernst Hij de oogen op hun  
sloeg, krygt eene nijpeng in het harte en  
weend. O ja daar wandelde Hij daar heeft  
Hij dat, daar dit, tot ons gesproken,  
Ons Heer ! En ons God! wij zien u niet  
meer! Maar O! Hij is heen:  
ge

heengegaan tot den Vader en zal weder  
koomen en ook ons tot Hem nemen om  
nooit weder van Hem te scheiden.  
Zij dan keerde tot Jeruzalem weder. En  
En hadden nu tijd om natedinken over  
alle wat Ergebreurt was over alles wat hun:  
ne dier baren Heer hun geleerd gezegt had  
Mij dunkt ik gevoel ook iets van de  
gesteldheid hunner harten die was gelijk  
aan eene vrouwe die weduwe geworden  
was nu eenzaam nadinkende over alles  
wat haren wyze, brave, verstandige, God  
vruchtigen Man haar mee was voorgegaan  
overdinkende de dagen, tijden die zij met hem  
geleefd had, wat Hij haar geleerd geraden  
heeft alles tot haren best wille zijne ver  
manengen wanneer zij haar misdroeg Zij  
ziet zijn minzaam gelaat hoort zijn door  
liefde gedrevenen stem, ziet de welmee:  
mende blikken zijner oogen {en g} waar  
in zijn gansche hart te leezen stond  
het welk hij niet tegenstaande dit, door  
haren verkeerdheid hoogmoed en Eerzucht ver:  
wierp met opstuivende woorden zijne wel:  
meenende liefde hoonende en wijgerde zich  
door hem haren besten en getrouwsten vriend  
te laten leiden. Deze overdinkeng brengt  
zwaren

zwaren hartzeer bitteren na berouw in  
haren innigen hart en maakt dat haren  
oogen sprink bronnen van tranen wordt.  
Met Ach Ach waarom deed ik zoo !  
Dat ik hem weder had om aan hem {te} ver;  
goedeng te doen, over mijne misslagen. Hoe  
liefderijk scheide hij van mijn gene ver:  
wytengen met zich wegdragende goeder:  
tierend waren zijne laaste woorden En ijloos  
hij ging zoo spoedig van mijn af dat  
ik niet eens tot hem konde zeggen ver;  
geeft mij mijne wanbedrijven tegen u  
weend luid met waarom hebt ik mijn zijne  
godvruchigen leeven niet ten nutte gemaakt  
waarom mij niet gehoorzaam tegen hem be:  
toond, Nu hij is weg tergedachtenis van  
hem zal ik nu alles wat hij mij geleerd  
gezegdt mee voorgegaan is, ter gedachtenis  
van hem opschrijven in zijne voet stapeen  
als voorganger in zijn nagelatene huis wan:  
delen. en de huis genooten leeren hetgeen  
hij mij geleerd heeft niet nalten te zeg:  
gen dat het zijne lessen zijn die ik nu  
aldus zoekt te beoefenen op dat zijne  
wysheid en Gods vrucht ouderen moogen  
ten nutte dienen zoo omtrent dunkt mij  
waren het in de harten van Jezus leerlingen  
nu

gesteld zy gedachten aan de moeiten  
en arbeid die ze hem door hunne onop  
merkzaamheid en tegenstreeven gegeven had  
Hoe hij aan hun arbeidende met liefde hun  
het geloof in Hem in boessemde aan de  
geduld Lijdzaamheid [sic] die Hij met hun, en  
ook met anderen zoo drie jaren lang zon:  
der ophouden had beoefend en verstonden  
dat dit, hun ten voorbeelde geschied was  
schaamde zich over de hartheid hunner  
harten, over hunne ongeloof over den groo:  
ten dunk die ze als zijne dicipelen van  
zich zelven hadden betoond, gevoelde er  
bij, hoe zijne nedrigen ziel er van moet  
gewalcht hebben. Dat ze dit toch niet eer:  
der hadden opgemerkt inacht had genoo:  
men het welk zoo ze dit hadden gedaan  
Hem zeeker tot groote blydschap in zijne  
vernedering zoude geweest zijn. En namen  
zich voor om nu dat Hij van hun weg  
is gegaan, ter gedachtenis van hem naauw:  
kerig te letten op zijne Godzaligen wan:  
del en met zijne goddelijke hulpe ook  
Hem daar in te volgen aldus betoonen  
de dat ze zijne leerlingen Hem liefhad:  
den en gaarne zijne wille wilde doen.  
Daar zijne opstanding uit den dood en zicht  
baaren hemelvaart nu ten vollen overtuigd  
zijn

zynde. Dat Hij den beloofden Zoone gods was die komen Zoude Bewonderde ze zijne gemeen zamen broederlyken omgang met hen en ook met alle menschen En zien nu klaar dat door Hem alles vervuld was geworden Dat van hem in de rolle der profeten voor zegt was ook verstonden ze dat den eis van god in de wet van Hem door Mozis der menschen gegeven haren vervulleng niet door {door} den algemeenen Israeltischen zondaarschaar moest hebben Maar door den Reprezentant der zondaren naam lijk de Mensche Christus {Je:} Jezus. Hoe verwaant de joden, en ook zij zelven ge: arbeid had en nog arbeide om de zelve tot zaligheid te volbrengen. Daar ze slegt dien wet uiterlijk volbragt, den inwendigen kracht die alleenlijk voor God geldig was met eens met alles wat ze ook verrigte konden aanroeren. Zy zagen nu dat Hij voor hun dien met volbragt had en vond nu een ruime veld van rust in zijne verdiensten O verdachte ook alle de wonderen die Hij in hunne tegen woordigheid verrigt had. Waar Hij al met hun geandweld had. Met hun was nedergezeeten En wat hij tot hun bij die een zamen gelegenheden had gesproken, En verstonden toen eerst hetgeen hunne on: leer:

leerzame harten toen wygerde op temerken te verstaan, gevoelde droefheid bij alle deeze erinneringen en gedachten aan den aanstoot die ze Hem door {met} hunne vrijpostigen botheid en domheid hadden gegeven met zijnen regtvaardigen ziel aldus door hunne zonden te kwellen Zij zien Hem noch in zijne ver: guizing, leijdende als borg der zondaren hoort zijne worsteling in getzemanij hoort Hem bidden met kinderlijke onderwerping ziet hem door Judas verraden, en zijne ge: duldigen gevangen geeven aan zijne moor: deren hunne harten berst van droefheid want noch hooren ze zijnen klaagelijken stem (Kunt gij dan niet een uur met mij waken) Zij zien hoe hij dat spree: kende {de} zijne kwijnende oogen op hun sloeg, En ijlaas ! toen ja toen, juisch, was Hij torschende onzen zonden on: der het strings geregt, van een regtvaardigen God! En Wij sliepen toen Hij zwoegde onder het geen dat ons eeuwig zoude hebben doen zwoegen Zij weenen En zien zijne afgemaakten lijk, Hoe verslenscht zij die van het moord hout had genomen ook ze: gen ze zijne opengeretene wonden, hoe verscheurd Hij er nade wassing uitzagen Hoe ze Hem in de grafdoeken had gewonden en eindelijk eene volks mene dooden in het grafhad gelegd de zelve toe sloot even als



Even als of Hij daar moest blijven tot den op:  
standing derdooden ten jongsten daagen gevoe:  
de den smart die toen hunne harten verscheur:  
de. En besloot om nu ook niet te zwijgen  
Maar te staan en uit te roepen over dat Gods\_werk  
En alles te verduren wat hun daar omtrent  
om zijn intwille ook zoude wedervaren tot  
den dood hunne mondden zoude sluiten,  
En hoopte met verlangen op de vervulling  
zijner toezegging naamlijk den HGeest van  
booven die hun zoude bekwaam maken tot  
den uitvoer van dat groot en heerlijk werk  
onderhield zich in tusschen met god te looven  
voor alle de Heerlijke dingen die ze gezien ge:  
hoord hadden met bidden en smeekengen  
tot God om het werk dat Jezus hun had  
aanbevolen met zijne zeegen te bekroonen  
Eene vollestroom van Evangelische gebeurtenissen  
vloeide voorhun Met een wettig regt om die  
te verbreiden want hunne verrezene en op  
tot den Hemel gevarenen Koning en hoofd  
had tot hun gezegd Ik verordenere u het koning:  
rijk gelijk Mijn vader mij die verordineerd  
heeft. En tot het volbringen daar van was hun door  
Hem zijne geest beloofd, Hunne harten nu den  
Heer geheel toegewijd klopte hoog in de liefde  
tot Hem. Terwijl den nederigen ootmoet met een  
gevoel van hunne onwaardigheid naar jesus leer  
hun dagelijks lager en lager in zichzelf zinken deed  
door

door den ijver der liefde aangespoord beslot  
ze Eenen godvruchtigen Matthias af te zonde:  
ren tot den Apostelschap opdat ook daar in  
de schriften zoude vervuld worden. Die zegt  
En een ander heeft zijnen opzienders ambt  
op zich genomen En stonden nu als krijg  
oversten op de grinzen der strijd perk, om van ---  
moeds in den strijd te stappen, hunne leeven  
niet achtinde, bij de uitnemendheid der zalig:  
heid, die ze voor zich vonden in den perzoon  
van hunne Hoofd, jesus christus. Die  
dood, en hel, zoo glorierijk had bevochten  
en overwonnen, tot der menschen troost.  
Leid het arm zondaars geloof in Jezus  
Christus den mensch tot Zaligheid, zoo  
is er hoop dat ook ik, ofshcoon ik den  
Heer Jezus niet heeft zien henen varen  
naar den hemel Hem Echter zal zien ko:  
men gelijk Hij is heen gegaan want Jezus  
zeide tot Thomas, gij geloofd omdat gij  
nu ziet Maar ik zeg u Zalig is de genen  
die niet zal gezien en nogthans zult ge:  
looft hebben, Zoo is dan mijn hoop door  
het geloof in Hem op Zijne zaligheid geves:  
tigd om nadat ik eens als een zaadje in de  
aarde gezaaid zal zijn geworden ook weder  
uit dat verdervelijke in onverderfelijkheid zal,  
opstaan En den heerlijken wederkomst mijn  
Heeren

Heeren met de veele duizenden zyner verlos  
ten in vrede met Hem te aan schouwen  
niet omdat ik geloofd hebt Maar omdat  
Hij alle mijne ongerechtigheeden op Hem heeft  
doen vallen En zoo de schulden heeft geboed  
waar onder ik moest sneeven O Het is beeter  
te sterven dan te leeven De korte worsteling des  
doods zal hoop ik mij mijn trouwe zaligma:  
ker wel door helpen dan rust mijn stof  
op haren slaap steeden En verbeid in dat  
eenzaam duister den wederkomst van ha:  
ren Heer, terwijl het eeuwigleevend deel he:  
nen gaat naar, waar haren verlosser haar  
zal bergen tot den tijd der weder vereeniging  
met haren nieuw opgewekten ligchaam om  
nooit meer te weenen, te zuchten, en te ster:  
ven, Maar hem eeuwig voor alle zijne wel:  
dadene volmaakt {te looven} dankbaar te loo:  
ven En zalig te genieten hetgeen Hij voor mij  
onder de verlalinge [sic] Gods, zoo duur en smart:  
vol op het kruis verwierf  
Dat nu zijn mijne overdinkengen, in den nacht tusschen  
dinsdag de 4.de en woensdag den 5 ten Maart 1846.  
Onder, en na, het leezen van des Heeren woord  
De stille nachten wanneer het zwakke ligchaam  
een wijzig door den slaap verkwikt, gerust heeft  
en uit den eersten slaap ontwaakt is zijn door  
gaans

gaans de vruchtbaarsten stonden tot geestelijken  
beoefening want het is, of de geest meer hel:  
derer opziet in den perzoon van haren zalig  
maker volgd Hem in zijne omwandelingen op  
aarde hoor hem prediken ziet hem Mirake:  
len doen, verbaast zich, als met de menigten  
beschouwd zijne godlijk aangezicht verblei/.../  
zich met de menigte des volks, springtop van  
vreugd horende dat het volk zyne goddelijke  
leer, en daden roemd, ja zit als zijne leer:  
ling aan zijne voeten, doet Hem heil beger:  
ge vragen, en ontvangt antwoord, Wat  
hebt ik al door het land Pallestina als vol:  
geling van Jezus gewandeld. Wat hebt ik  
mij al in mijne wegzakkende bespiegelingen  
als volgeling van Jezus verblijd En zijne dier:  
bare leere als water in gedronken. En ach!  
toch ! ben ik tot hedentoe niet beter gewor:  
den maar ijlaas dagelijks meer vervoeilijken ...  
voor het oog van Jezus (Zoo dinkt ik me:  
nigmaal mij zelfs veroordeelende) Echter  
weet ik dat den Heer geen zondaar ver:  
voeid, om hunne zonden die hun leed  
doen want Hij toch weet dat ze stof en aar:  
de zijn en geheel door den val van adam tot  
zonde geworden is. Dat zijne barmhartigheeden  
hun omvat en uit genade geheel van zondig  
onzondig maakt. bij dit alle geloof ik de Heer  
is mijn Herder en op zijne trouwe hoede zal ik  
hoopen tot dat ik de adem op  
geeft



Heden is het den avond van 23 Maart 1846

Zederd ik het laatsten schreef heb ik veel ge:  
leeden, tot verbaast wordens toe behalven  
veele drukkende onstandigheeden [sic] die mij  
bij den zwaren arbeid het harte knelde  
viel ik eerst in een ziekbed neder van 5da:  
gen lang toe ik nog zukkellend met zwakheid  
en pijnen in het hoofd en verdere leeden,  
van blijde mijn dienstbooden op eens verlaten  
werdt, door dat anderen hun meerloon  
aanbood dan ik in staat was hun te geven  
Daarbij kwam eene zwaren ziekten door mijn  
hoog bejaarde man door werdt aan getast  
die 14 dagen voort duurde. Noch in dien nootlot:  
tigen toestand {het} viel mijn lieve Moede op  
haren doodbed neder, en werdt ons op den  
17. de dezer<sup>3</sup> door den dood ontnoomen  
zoo wij op goede gronden hoopen om eeu:  
wig te leeven, haren {ziekbed} krankte begon op den  
dertiede, en werd voleind op den 17 de. O welk  
een plechtige nacht was dezen daar zagen wij  
de zoog vrouwe onzer eersten beginzel in haren {eene}  
laatstn levens stonden ja den adem des leevens  
uit blazen door den dood gevat {gevalt} geveldt, ziel  
loos leggen in haren laasten overschot gekleed  
gereed om voor de wormen geworpen te  
worden wegt te leggen, om haar nooit weder  
te zien, als dan wanneer

wanneer de stemme des Heeren door de  
graven zullen klinken, staat op gij dooden  
En komt {tot het} ten oordeel ! Hoewel ha:  
ren christelijken leeven, haren liefde tot den  
zalmaker die zij voor ruim veertig jaren  
door genade licht heeft aan gehangen,  
ons reeds lang den hoop deed hebben, dat voor  
haar gene verdoemenis is, nademaal zij  
Door het geloof in Jezus Christus bevin:  
delijk voort groeide, zidderde wij echter  
voor de verbreeking van ziel en ligchaam  
En poogde haar met korte woorden van  
vertroosting bij te staan, tot dat ze in de  
armen van haren drie Dochteren zacht, en  
zoo wij hoopen zalig ontsliep.  
Den dood echter betoonde zich eene vijand  
te zijn, die in zijne overwinning geweldig is  
Want Hij riep een stuip in de keel van onzen  
door hem aangegrepene lieve Moeder die haar  
in den tijd van omtrent drie minuten, den adem  
des leevens uit worgte. En zij was niet meer !  
Ach, ik zal het nooit vergeten, juisch toen  
zij den laatsten snik gaf wende zij het hoofd  
en zag mij aan, als of zij hebben wilde dat  
ik haren oogen {zal} zouw sluiten met leert sterven  
En liet het stervend hoofd op den vermoeiden  
borst neder zakken, ziende dat zij nu gestorven  
was ligte een onzer vriendinnen tegenwoordig ha:  
ren hoofd op wij allen beschouwde noch voor het  
lasts {de} het aangezicht onzer

---

<sup>3</sup> Maria Elisabeth Oosthuizen (gebore Maritz) is op 17 Desember 1846 oorlede op 68 jaar 7 maande en 14 dae. Haar siekte het op 17 Desember begin. Sy word begrawe op 19 Desember om vier uur vanuit die huis van haar skoonseun C. Schepers.

onzer moeder. O wat zag ik in dat ont:  
zielde aangezicht ? Het was mij als een open  
geslagene boek daar drie predikacien in  
te leezen stond. de eenen getijeld [sic] de rust,  
Den tweeden, den dood heeft geen heersch:  
schappij den derden, Ik zal weder uit  
het stof opstaan. O Ik weet niet of dat  
het kinderlijk hart was, die zoo hoog klopte,  
zoo veel zag, Een glansch op het voor hoofd  
Eene zoetheid in het gelaat die ik nooit  
te voren bemerkte had. De geslotene oogen  
waren mij als geledigde kelken daar alle  
tranen vocht voor eeuwig uit gedroogd was.  
ja als of haren sprakeloze mond Zeide  
zoo sterft den Christen. Ik gevoelde op  
dat ogenblik geen demensten droefheid  
over haren afsterven. Een kalme dankbaar:  
heid door wade mijn ziel, En vondt stof  
om haren en ook mijnen zaligmaker te  
looven, Eene nieuwen verzekering ontvan:  
gen hebbende, dat Jezus, den Christus  
van Gods uitverkorenen zijnen gekochte,  
verlosten, in de uren des doods, zeer  
nabij is. O geduldige lijderes. Hoe stil wors:  
telde zij te gen den worgende dood, halende  
den adem zoo moeilijk op en neder noch  
hoor ik haren zwakken stem toen zij zeide  
Ik

Ik strijd met den dood mijn kinde:  
ren bidt\_\_ Noch gevoel ik de zoete in  
vloeden van booven toen ik voor haar ge:  
knielde, den pligt des gebedts waarnan  
alles was stil, en de stervende luisterde  
aan dachtelijk. Noch zie ik hoe kalm  
zij opkeek, toen ik na het gebedt poogde  
haar eenigen woorden tot vertroosting toe te  
spreken. Noch hoor ik het moederlijk stem  
Die naauwlijks hoorbaar zeide Als Alles  
vlugt (willende zeggen) als alles vlugt  
staat Hij nabij. (uit het 20ste der Evangeli:  
sche gezangen) Waar uit ik besloot dat  
zij ondervond dat haren redder Jezus  
haar nabij was. Noch zie ik het naauw:  
lijks bemerken hoofd knikken toen haren kinde:  
ren uit dien zelfde gezang haar tot bemoe:  
diging ennigen regelen {tot bemoed} voor zeide  
als of zij vergat dat zij alreeds stervende was.  
Noch hoor ik toen zij hare laatsten ademtocht  
opgaf, den zachten uitblazing, haren ziele als met  
eene dankbaren zucht over gaf, aan haren schepper  
Hoe zacht kleede het witte lijkgewaad haren eer:  
bied wekkend overschot. Men hoorde toen gene ver:  
moeiden ademtocht meer. Men zaag de geprang  
den borst niet meer op, en neder beweegen, het  
was als of de rust sprak. Hier is geen vermoeij:  
ing meer, Welk een troost voor mij, haren lee:  
ven. zoo vol van rampen is uit geleefd alles  
is nu voorbij, haar strijd is vol  
streedten

volstreedende zij heeft het geloof behouden  
 alle haren zwakheeden en gebreken zonden  
 daar zij zoo overklaagde de remoer der  
 waereld, de aanvallen der boozen zamen rot:  
 tingen van vijanden zoo uit als in wendiglyk  
 heeft haar den hand harer verlosser niet ken  
 nen ontwingen Zij stapte in haren armen  
 weduwstaat door duistere falien der tegen:  
 spoeden waar onder zij geboogen ging tot  
 den grond toe Daarbij gekweld door een alte  
 groote vreeze des doods En ziet nu is ze af  
 gestapt van het moeilijk rampvolle toneel des  
 tijdelijke leevens, overwinnende alles waar tee:  
 gen zij te streiden had door Christus Jezus  
 die haar de overwinning gaf, in zijne bloe:  
 de, Welk een troost voormij te zien dat  
 hare leevensjaren hoewel zij oud geworden  
 {zijn} is zoo smel [sic] voorbij is gevloogen voor  
 dertig jaren geleeden pronkte zij als een bloem  
 op het veelt met een rooz\_verwrigten bloei  
 op de kaken met oogen die blonk van leevens  
 vuur, gezondt en nyverig in haren huislyk  
 beroep, Catigeceerde haren kinderen en dienst boodens tot kennis  
 krijging van de geestelijke dingen predikte hun  
 den gekruiste verlosser En leerde hun Hem  
 aan te bidden Bemoedigde den heilbegerigen  
 bekommerden zielen, leerde de heidenen die zij al  
 ontmoettede zoowel in den letter als door het ver:  
 maanen tot het goede vertrooste de zieken<sup>4</sup>  
 lag

<sup>4</sup> Susanna se moeder was betrokke by sendingwerk en het haar kinders en bediendes  
 aangemoedig om God te loof en tot hom te bid. Sy het self onder die heidene gearbei en  
 almal van die Verlosser vertel.

lag biddend geknielt voor de sterfbedden  
 der stervenden. En stak de hand uit tot leening  
 der gnooddruft van hun die minder dan zij  
 hadde zeggende die wijng heeft kan ook mede:  
 deelen, aan hun die niet heeft. En nu is dat  
 alles voorbij zij is oud, en ook armer na de  
 waereld geworden en legt nu in het stof:  
 des\_doods En veelen van die zij geleerd  
 welgedaan heeft, is haar reeds voor gegaan,  
 zoo is nu het woord dat zij tot haren sterven  
 de vrienden zeide waarheid geworden (Ook ik zal u haas volgen)  
 na eene recks van zoo veele jaren waargwor:  
 den zij is hun nu gevolgd. Zij ziet nu  
 hunne, En de andere haren bestemming,  
 ontzaggelijken dood wie zal troosten ? En  
 wie kan troosten als de dood aangrijpt  
 Alleen een waarachtig geloof in Jezus  
 Christus geeft sterkte aan de ziel tot  
 de overwinning en in het bloed des verlossers  
 te triomferen over den dood. Hoewel het  
 ligchaan als het overschot eene prooije des  
 doods blijft leggen, den waren mensch ont:  
 vliegt den kerker der verrotting en steigt  
 klapwiekend heen door de ruime kringen  
 des hemelsch vaart gelukkig heenen om  
 haren god te ontmoeten Met halleluah  
 de overwinning is des Heeren die was,  
 is en zijn zal tot in alle eeuwig heid.

Welk een troost voor mij Dat zij de  
moeite het verdriet ontloogen reeds rust naar  
de eeuwigen besluit van haren God. Die gelooven  
wij in den raad derverkiezing haren vriend was,  
En dus geene kwaad, tegen haar beslooten heeft  
ja voor altoos waar dien vreedde besluit het stof  
ontloogen Zalig is. Welk een troost voor mij  
Ook ik hoop eens met haar te deelen in dat  
geluk die God zijne uit verkoorenen bereid  
heeft tot prijs der heerlijkheid Chriſt Zy:  
nen Zoon \_\_\_\_\_. Mijne leevens jaren Zijn  
van een tot zevenen veertig snel heen gevloo:  
gen als een droom voorbij veele rampen pla:  
gen, pijnen, rouwe, hartzeer verdriet moeiten  
gekwel, geweent, En Ach worstelingen tegen  
waereld, duivel, en vleesch, in bitterde die  
weggevloogenen leeftijd. En wie, O Wie !  
heeft mij geholpen ? Wie moet ik nu de  
Eere daarvoor geven. En wie zal ik er eeuwig  
de Lof voor, van, toebringen ? Wat zeide  
ik eens Wie is de trouwsten de standvastig:  
sten reis\_gezel die ook almagtig is, om te hel:  
pen om te verlossen ? {Wie} die draagt en die  
red ? Zeide ik niet ? Hij de trouwste rijs  
gezel. Is de Prins Emanuel. ja door zij:  
ne trouwe hoede en sterke krachten ben ik  
nu noch, dat ik buiten Hem nooit was  
ge:

was geweest of zoude geweest zijn, Zoo ben en  
was ik niets Maar hij alles. O wonderbare  
Jezus Christus mijn Heiland en onverderve:  
lijke Zaligmaker om dat gij niet verdorven kan  
worden heb gij mij ook tot onverdervelykheid  
gewasschen in uwe bloede, Noch een wijnig tijds  
En dan hoop ik in uwen kracht bewaardt, het za:  
lig goed te genieten die gij voor alle uwe uitver  
korenen als stroomen uit uwe wonden deed vlo/.../  
en Mijn, kranke ziel vindlijt genezing in het heil:  
zaam balzen uwes kruizēs, En mijne verder:  
velijke ligchaam vernieuwing in uwe verrijzen  
zoo zakt ik van buiten weg tot de vernietiging  
En groeid van binnen op tot bekwaammaking on/.../  
den roem uwer barmhartigheid voor {aan} de hemeling  
uit te roepen Met hij heeft mij uitverkooren  
Mijn schulden geboed, en zaliggemaakt Hem  
zij de lof, de eer, de dank daarvoor toegebr:  
agt. Eeuwig en altoos Amen.

Rouwbrief aan de bloedverwanten  
PM Brug den 19 Maart 1846.  
Onze waarde zeer geliefde Broeders, Zus:  
ters en verdere bloedverwanten.  
Deze diend vlieden bekendt te maken  
dat het de Heere behaagd heeft Onzen  
Lieve Moeder Maria Elisabeth Oosthuizen  
getrouwd Maritz uit det leeven weg te  
nemen op den 17. de Maart 1846. In den ou

ouderdom van 68. jaren 7. maanden en 14 da:  
gen Haren krankte is begonnen op Vrydag  
den 13de geheel zonder pijn Maar ver:  
zwakte van uur tot uur En haalde  
daarbij den ademtucht met moeite op  
en neder tot dingsdagmorgen te drie  
uuren onsliep zij zacht en zoo wy hoo:  
pen zalig in de armen van haren red:  
der jesus Christus, werdt begraaven  
op den 19de dezer om 4 uuren uit het  
Huis van des overledenens schoonzoon  
onzen zwager C. Scheppers.<sup>5</sup>

O Lieve bloedverwanten ! Eene geduldigen  
lijdres. Gleed met rasse schreepe den  
dood te gemoete zonder vreeze.  
Drie malen echter zeide zij in den laatsten  
stonden hares levens tot haren kinderen  
die tegenwoordig waren. Ik streid met  
den dood ! Ten derdemalen weder Ik  
streid met den dood mijn kinderen  
bidt. Dezen uitroep was zacht en on:  
verschrokken de hoope des eeuwigen levens  
stond op haren stervend gelaat geteekend  
gene

---

<sup>5</sup> Coenraad Schepers was met Maria Magdalena, Susanna se jongste suster, getrouwd.

gene den minsten vreeze bespeurde men in  
den uit keek harer oogen Alles stondt als  
heigende naar rust. Haren geloof in Gods  
Zoon scheen te leeven, want al vroeg in  
den avond had zij haren kinderen verzocht  
met haar niet te spreken. Haren geest  
scheen aldien tijd biddend tot haren god  
te zijn geen klacht werdt er van haar  
gehoord Maar sloeg de oogen telkens naar  
booven Haren laatsten woorden waren  
als alles vlugt ! Meer kon zij niet voort  
brengen wy verstonden haren mening en zei:  
de als Alles vlugt, staat Hij nabij  
zij beantwoorde dit met eene naauwlijks  
bemerken de hoofd knikke. En gaf daar:  
na haren geest op aan haren schepper  
ja waarlijk hoe zacht zien wijdevroome  
Den dood hier zonder schroomen Blijmoe:  
dig tegen gaan. Nooit geliefdens zagen  
wij haren aangezicht zoo zacht zoo teder  
en zoet als nadat s adems jongsten tocht  
haar hadt begeven Het was als of haren ont  
zielden aangezicht zeide ! Ik zal weder  
opstaan uit het stof En wij gevoelde ons  
met Eerbied voor het lijk onzer Moeder  
aan gedaan De dankbaarheid die wij voor  
de Heere

de Heere gevoelde over zijne genade. Matig:  
de, de droefheid God zij geloofd voor zij:  
ne goedertierendheeden onzen Moeder in ha:  
ren doods stonden beweezen. Wij hoopen  
geliefde bloedvrienden Dat deze wijnige  
reegelen ook uwen droefheid zal matigen  
En daarbij uwen harten zal opwekken om  
den Heer onzen God dank te brengen voor  
zijne weldadigheede zoo wel aan ons als  
aan onzen overleedenen beweezen. En met  
ons zal zoeken Den zoon van God door  
het waar geloof in gelyft te worden En  
alzo door zijnen geest volstandig gemaakt  
ook eens om\_vat in zijne liefde te sterven  
gelijk de waaren Christen sterft.

In naam van de Broeders en susters  
En ferdere rouw dragende famielie  
Heb ik de Eer te zijn, uwe suster, en  
bloedverwant S.C. Smit  
geb. Maritz

Aan de rouw dragen de  
bloedschap te Nathals  
Baaij en in  
des zelfs omtrek.

Rouw Brief aan De twee susters  
van de overleede Maria Elisabeth Oosthuizen get. Maritz  
PMBurg den 28sten Maart 1846.

Waarde in liefhebbende Tantes  
Den in houd dezer brief zal ongetwij  
veld tot droefheid zijn.  
Doch wij weten dat god aan alles {zijne} een  
bepaald perk. Maat, en tijd gesteld heeft. En  
niets, niets, zal bestaan om op dien bepaling  
eenig inbreuk te maken, zoo voegd het ons te  
zwijgen en te eerbiedigen Met Gods wil geschied  
Het heeft dan de Heere behaag uwen  
geliefde zuster Maria Elisabeth Oosthuizen {oosthuzen}  
uit dit leeven weg te nemen op den 17 de  
Maart 1846 in den ouderdom van 68 jaren  
7. maanden en 14. dagen. Na eene korten  
en zeer genadigen ziek bed van slegts drie  
en een halve dag Vrijdag middag gevoelde  
den overledenen zich ongesteld en overleed  
op dingsdag morgen om drie uren getroost  
in de hoope des Eeuwigen leevens verliet zij  
deze aarde den rust des Heeren vergezel:  
de merkbaar haren laatsten stonden, Haren zachten  
doodsstreid



streid gevoegd, met de stille kalmte der sterven  
de deed ons duidelijk bemerken Dat Gods:  
zoon den dood verslonden heeft tot overwinning  
zijns volks, zoo dat onze harten vervuld  
werdt met dankbaarheid tot God, En  
onzen drofheid [sic] maakte als die der genen  
die beruste in den hoop om hunne gestorvenen  
weder te vinden op dien plaats waar alle  
afscheids traanen voor eeuwig zal zijn ge:  
weerd, gewillig gaven wij haren voor ons  
zoo dierbaren overschot aan de moederlijke  
aarde, waar mede zij in betrekking staande  
Eene zachte, kalme, rustplaats vindt, en zal  
blijven vinden tot dien dag wanneer de stem  
des Heeren door de graaven der dooden  
zullen klinken staat op gij dooden en  
hoort het oordeel, O Lieve Tantes het  
is onzen harte lijken wensch, en bede, Dat  
dezen weggaan van uwen suster voor u bij:  
den, eene roepstem zal zijn die diep in het harte dringt  
te meer, daar gij lieve tantes, reeds bijden tot  
den rang van zeventig {zijt} en daar boven zijt  
gevorderd, zoo spreekt uwen dooden zus:  
ter: Ik ben reeds, En gij zult haas sterven,  
of, wat ik nu ben, zult gij haast wezen.  
Haren leeven u bijden zoo wel bekend, hoopen  
wij, zal bij u alle twijfel over haren geluk:  
kigen aan

aanlanding in den gewesten van licht en  
vreeugd benemen {zal}. En gij met ons de God:  
delijke genade zal aanbidden en looven die  
Haar volstandig gemaakt heeft, in het ge:  
loof in Gods zoon, tot den einden toe ook  
met ons zal zoeken, om in het waar Chris:  
telijk geloof in den Zaligmaker Jezus Chris:  
tus te worden ingelijfd op dat wij alle  
te zamen mogen aanschouwen het goede  
dat de Heere zijne uitverkoorenen bereid  
heeft. Nu lieve Tantes God hoopen  
wij zij ons alle genadig. En bereide ons  
voor den aanstaande dag des doods  
Het welk voor ons allen een eindelooze  
eeuwigheid zal open\_baren tot den welken  
ons, onzen werken zullen volgen.

Verder lieve Tantes verblyven wij in den hoop  
Dat deze u bijden en verdere familie, in wel:  
stand mogen aan treffen

Met gevoel van eerbied en hartelijke  
liefde zijn wij uwe heil wenschende  
bloedverwanten

In naam van de zoonen, en dochteren  
uwer overledenen suster  
Heb ik de eer te zijn  
uw nichte S.C. Smit  
geb. Maritz

Ik vindt hier eene aantekening  
van vrijdag den 13 de Maart 1846.  
op een losvel papier geschreeven, als volgt  
Daarom ook gelijk de gemeente aan chris:  
tus onderdanig is alzoo ook de vrouw aan  
hare eigene mannen in alles. Efeze.5:24

Voor eenige dagen leeste een myner schoolieren  
Capt.5: uit den brief Pauli aan de Efezeren  
De eerste lid van vers 24. die is, (daarom {ook}  
gelijk de gemeente aan christus onderdanig is.)  
Trof mij zeer, zoo Dacht ik waarom ben  
ik niet aan christus gehoorzaam, onder:  
danig ? De mannen kunnen in hunne  
fordering omtrent de vrouwen wel dwalen  
om dat ze ook zelve verkeerde zondaren  
zijn En door hunne willekeur maken  
dat den vrouw zich tegen hun verzette  
En moedeloos worden  
Maar is christus ook een Man die dwa:  
len kan ? of die aan hemeurs gebreken on:  
derhevig zijn ? Dat ik wijgerd aan Hem gehoor  
zaamheid te betoonen, Daar ik geloof  
dat ik een levendig lidmaat van Hen in zijne ker:  
ke hier op aarde ben. En hem als mijn  
hoofd

Hem als mijn hoofd mijn den Bruidegom  
mijner ziele En dus den behouder van  
bijde ziel en ligchaam alle gehoorzaam:  
heid schuldig ben. Waarom dan kon  
ik niet onderdanig gehoorzaam en altijd met  
diepen ootmoed aan zijne beveelen en  
wille onderworpen ? Hier brak mijn hart  
en ik vrieg mijn zelve waarom zyt gij niet  
gehoorzaam aan Christus uwen zielen Man ?  
en hoofd ? Ach de traanen rolde mij de  
oogen niet En ik moest antwoorden O me/.../  
ik hem niet lief genoeg heb en zijne wel  
daad aan mij bewezen met snode ondank:  
baarheid bejegend. Het was ook als of ik  
den Heer zag en zyne lieflijke oogen mij  
vrieg (Heb ik niet verdiend dat gij mij:  
ne stemme hoort en in gehoorzaamheid  
op mijne oogen staard ? O ja mijn Heiland  
nog veelmeer als dat hebt gij verdiend Gij  
verdiende dat ik geheel verloochend aan  
de waereld baarvoeds rond liep van plaats tot  
plaats en de lieden bekend maakte welk  
een genadigen en zacht moedigen Zaligma:  
ker der arme zondaren gij zijt En zoo uwen  
getuigenis dat tot uwer Eere diend zoude  
vorderen ik mij met blijdschap zoude  
ter verbranding overgeven Maar ach!!  
wat



wat ben ik ? niets met al, En gij zijt  
de groote de machtigen onveranderlijke  
en onverderfelijke Zaligmaker der men:  
schen Hoe ondankbaar ik ook ben, Gij zijt  
en blijft de getrouwe verbondshoofd uwes  
volks tot in eeuwigheid .....

O dat de Heere toch mogehage nade  
grootheid myner verdorvenheid Eene rui:  
mere mate van zijnen Heiligmaken den  
geest te schenken opdat ik Hem met  
lyf, en ziel geheiligd leve{n} Ik gevoeld  
pijn over mijne onwaardigheid, niet zoo  
zeer, Maar over mijne zondige ondankbaar:  
heid jegens mijn vriend, en genadige Zalg:  
maker Jezus Christus want dat is mij  
zelfs zoet, om als een onwaardigen geheel  
en al, door hem geregtvaardigd te wor:  
den, Maar bitter, om als een ondank:  
baren geregtvaardigden zijnen weldaden  
te genieten, waar over ik mij schaamd, Hoe  
onredelijk is mijn doen, Ik veronachtzaam  
zijnen grooten weldaden die Hij mij zoo on:  
ophoudelijk bewijst, En toch steunt ik op  
Hem, in leeven, en in dood, wordt ik vreesach:  
tig voor den dood dat zegt ik den Heere Je:  
zus is daar, wordt ik beangst van mijne vij:  
anden, ik klaagt het Hem, Heb ik mijn door  
onachtzaamheid in duisternis gestort Dan  
dan roept ik tot Hem om licht, En zoo dra

// Hij mij weder geholpen heeft heb ik Hem er naauwlijks voor ge:  
dankt, of ik ben weder als een onvernunftig beest En handeld  
op verkeerde wijze mij zelfs tot schande, en Hem tot oneere //

// {en hem tot} Ach dubbele schaamte al hoewel mijn ziel  
er over treurt en zich over mijne ellende verkwijnt ben ik maar  
die ik ben dat is eene groote onheiligen en leeft van genade brood //

Vandag is het {de} Mai de 5 den 1846.

De lang\_gevreesde 28ste April daar ik  
van aanmerkte in mijn 18de boek 8ste over:  
dinkeng is er geweest. Ik zal den droom  
de spreken de stem. En ook de vervulling  
daarvan hier op late volgen want dat is mij  
te aanmerkenswaardig om er gheheel van te  
zwijgen.

tusschen den {z en} zeven en acht en twintigsten April 1845 [sic]  
droomde ik, dat ik een molen had, en die  
aan de boven einden van het dak aan de«  
brand zag, de vlam sloeg zoo geweldig dat  
het niet te blusschen was, en deed er ook gene  
pogengen toe, maar stond heel ontsteld naa  
te kijken roepende nu heb ik geen brood meer ! In dezen ontsteltenis ontwaakte  
ik zat terstond op in bed, En riep eer ik noch  
tot bedaren was geraakt (O Heer er volg  
iets op) terstond hoorde ik een klachelijke  
stem, die zeide, Nog twaalf beete !! Noch  
twaalf beete !! Deze stem ontroerde mij  
meer, als dat ik reeds was, En zeide als ten  
andwoord daar op Uwe wille geschiede !  
O God ! En werd hier op kalm van gemoed  
{in het eerst} Ik verstond dat de twaalf  
beete de pencioen van mijn Man betrof, van  
den welken ik mijn brood, en ook alle verdere  
nooddruft had. En nam het, dat die zoude  
weg vallen. Doch konde mij niet an:  
ders voorstellen

als dat hij over twaalf maanden zauch [sic] sterven en dat ik na zijnen dood gene overblijfsel er van zoude erlangen. Door dat ik het brood van Hem, of door hem kreeg zijne ziekelijke kwijnen de omstandigheden des ligchaams in den droom vergeleken werd door een molen die die van den top af aan naar beneden aan het uit branden was. En dacht {er} van dien akelige nacht afaan met schrik aan den eerst volgenden 28sten April. Deze nacht gezichte en ook de waarschauwende stem is wel waar gewor: den Doch op eenen wijze meer genadiglik als dat ik mij toen voorstelde. Mijn oude, hoog bejaarde Man, is niet gestorven, Hij leef en na zijne zwakken ouderdom zoo wel als het maar wezenkan. Doch, het onbarmhartig Ingels Gouvernement heeft hem zijne pencioen ontnomen En heeft Hem, nadat ze hem, met alle de andere Emugranten, van het meerder: deel zyner gronden beroofd hebben, einde: lijk ook, van zijne levens onderhoud hoe: klijn die ook waren, insgelijks beroofd Dat heet Ingelschen barmhartigheid. Eerst overweldigde ze, ons zwakken jongen volkplanting. Daarna, de inwoonders van

van hunne eigendoms gronden die ze na zoo veel nood en bloedstorting hebben verkreen: gen beroofd en nu ook de oude van dagen van hunne nooddruft // velen oude lieden hebben overgelatene bezittingen uit vrees voor Ingelschen verdrukking verlaten en zijn de barre wildernissen in gevlooden //

juisch op den 27 sten van April 1846 ontvingen wij deze droe: vigen tijding. Wat nu gedaan, wanhopig schreien ? Waar mede zullen wij ons kleed /.../ wat zullen wij eeten, en drinken ! waar zullen wij eene woning vinden (want de mieren heeft onzen met palen en rieten gebouwden woning bijna geheel verteer Neen, reeds twaalf maanden te voren heeft mij de Heere van dezen smertelijken ramp reeds kennis gegeven mij voor be: reid om dien bezoekeng zoo die komt m/.../ leidzaamheid te ontvangen. En met stille uitzien op God, die de vassen holen, en de vogelen des hemels nesten, de mieren hun voedsel, en het vee, het gedierten des velds haijrvlokken geeft, om {tot} hunne nadruft te verzorgen te vertrouwen, En die God, is mijn vader. Indien ik het oog op al het geschapene slaat zoo schoon gekleed, gevoed, gedrink verzorgd door God hunne schepper hoe kan ik dan door nood bevangen worden ben ik, zijn wij niet veel hooger, Edeler dan allen {ze} dezen ? Het smart onzen vijanden zijn verblijd En wij beschaamd voor de menschen vernederd Doch onzen God die onzen nodruftigen toestand

toestand  
 en ook onzen leiden kende zal {zat} niet on:  
 ophoudelijk bedroeven, zonder ons weder naar:  
 het ligchaam te gedinken, bij ons is gene voor:  
 uitzigt, maar bij Hem is magt en vermogen  
 willen, en doen. O dat des Heeren heiligenden  
 geest ons toerust met sterkten, op dat wij ons  
 mogen gedragen op zulk eene wijze als meest  
 zal dienen tot verheerlijken zijnes naams.  
 Zal ik op de menschen zien op mijne vijan:  
 den die mij welligt dat berokkend heeft  
 Neen dezen vermagt niets God regeerd.  
 het is zijne wille, mogelijk op dat zijne  
 vaderzorg meer blykbaar aan ons ge:  
 openbaard worde En wij eene nieuwen ze:  
 gen met nieuwe dankbaarheid uit zijne  
 mildadigen hand zal ontvangen.  
 Hoe het zij de Heere is Meester over zijne  
 waereld en alle hare inwoonners En hij  
 deel een ieder van hun toe zoo als Hij  
 het goed keurdt. Dat geloof ik, en vind daar  
 in sterkte voor mijn hart.  
 Gistere was ik bekommerd en heeft veel gebe:  
 den. Doch dezen dag ben ik gesterkt, hiertoe,  
 was mijn schoonen wekvers dienen die  
 was gezang 21. vers. 4 Diepe wysheid zijn uw  
 paden  
 wijsheid zonder eind of paal. Zijn o hooge God uw daden  
 zijn uw wegen altemaal. Zijn ze zuurheid zijn ze zoet:  
 heid  
 wij aan bidden zwijgen stil Want de wezenlijke  
 goedheid  
 Maakt het goed met dat zij t wil.  
 Na het

// Heden is het 5 Nov: 1858. ik zeide, dubbel te zegenen, zo is het gebleken  
 want eerst  
 hadden wy de pencioen, maar provivioneel. Naar Ingeland geschreven zynde  
 behaagde het den Koningin Victoria <sup>6</sup>, De pencioen te herstellen die het  
 gouvernement alhier ons ontnomen had en voorts

Na het ontwaken met dat dierbaren zangstuk  
 gevoelde ik mijn geloof, versterkt, en zeide  
 bij mij zelve, Mijn vader, doet, regt dat Hij  
 mij verdrukt, want Hij is voornemens mij  
 hier na weder dubbel te zegenen

// {Heden is} door des ouden Leeraars gehele leven, waardoor alle dreiging  
 des vyands  
 een einde heeft genomen zoo heeft den Heer het scheinbaar kwaad ons ten  
 goede  
 doen strekken en onzen groote onvloed hebbende vyand  
 ons welbekend is teleur gesteld. Dat heeft de Heere gedaan //

En gevoel  
 daar in eenigen verheugenis: Mogelijk ziel da  
 den weg baanen om van hier weg te koomen  
 naar een oord waar wij meerder nuttig  
 in den dienst van God kan zijn, als het  
 Hoe het zij, Gods wijze daaden mist haar  
 doel niet, de Heere zal ons niet zon:  
 der oorzaak verdrukken. Ik gevoel mij  
 niet geknaagd dat dit eene straffe over mij:  
 ne zonden is, Mijn Broeder treed voor  
 mij Elken Avond, Elken morgen in bij  
 God en om zijn intwille vergeeft mijn  
 vader mij mijne zonden. En zegend mij  
 met eene rust der ziele, Eene gelovigen ver:  
 langen naar den dood, en eene blijde uit:  
 zicht op de eeuwigheid De aardsche din:  
 gen drukken wel. Maar Jezus Christus  
 verligt den druk dat te ondervinden  
 geeft juichends stof zelf wanneer de  
 roede des Heeren kneld. Dat heb ik reeds  
 veelen jaren ondervonden. Dus ben ik Mijn  
 vaders lieve kind en zal dat blijve zoo  
 lang als mijn vader leeft.

<sup>6</sup> Koningin Victoria (1819 - 1901) , sy is amptelik op 28 Junie 1838 as koningin  
 ingehuldig. Susanna rig 'n brief aan haar in verband met Erasmus se pensioen.

In den nacht tusschen saturday en Zondag de 10. Maji. 1846.

Nu zederd twee dagen heb ik mij door ongesteldheid in bed gehouden en is tot op heden zeer pijnlijk in het hoofd, en nek,  
Mijn gesst Echter, was niet ledig hoewel den hoofdpijn mij zeer belimmerde hadde ik kor:  
te poozen, van overdinking, hoewel niet in staat om mij dien ledigen uren ten nutte te maken, zoo Dacht ik in den avond van den negenden het welk was saturday. Ik heigd naar een, een:zaam en stil leeven vervan het gewoel der stad onvergezeld van menschen om al mijn tijd met bidden, leezen, peinzen, en schrijven, door: te brengen, God zoo als een eenzaam pelgrem te dienen. In den hoop, dat ik dan minder zonden zal doen, en weer geneenzaam met God te leeven. Maar ziet, nu hab ik drie dagen in mijn kamerdoor gebracht. En had de schoonste gelegenheid, om mij in dien Eenzaamheid met God gewyde overwegingen bezigte hoeuden [sic]. En toch was ik telkens met beuzelingen in de gedachten geimpplueerd En moest mij telken de waereld ontrukken om op eene goedentrant, met mijne gedach:ten te komen, Ik heb minder gebeden, en meer geijld, als dan wanneer ik in het gewoel der aardschen bezigheden waren zo zoude welligt, den zoo sterk begeerde een:zamen leeven mij ook tot een strikkenne dienen, en maar een deur open zitten, om mij tot mijn ouden kwaal, den zwerf:zucht te leiden, en tot meerder zonden en

zonden, en ongemak der zielen zyn.  
Den weg die God door mij gekozen heeft, is maar het besten. En daar in te berusten be:haagd Hem, al ware het ook, {het} de eenigsten diens die ik den Heer toebragt zoo zal ik daar {voor} naa den loon eener gehoorzaam kind ontvangen. En eens van alle moeiten ontslagen ook mijn vader voor zijne harde weg met mij gehouden looven.  
Het gelukte mij hoewel pijnlijk in te sla:pen, tot omtrent twee uren des nacts, ont:waakte ik met de tweeden vers uit den lof zang van Simion Een licht zoo groot zoo schoon gedaald van 's hemels troon, straald volk bij volk in d oogen, terwijl het blind gezich van 't heedendom verlicht, En Israel zal verhogen Dit gaf mij stof tot een korte overweging, hoewel ik door ongesteldheid, dien lofzang nou niet zingen kan Zoo dacht ik, God die vry magtig is, heeft Hem zelve een volk afgezond:derd die Hij zijnen naam bekend maakt En van den welken, den Heer wilde gedien weezen, naamlyk de nakomelingen van Abra:ham, De kinderen Israels genoemd, dat volk liet den Heer 400 jaar zwaarverdrukkeng opdat ze door verdrukkeng tot de lydzaam:heid zoude geoefend worden, tot hunne God zoude roepen, En Hij hun tot prijs zijns naams zoude verlossen, waardoor de wonde:ren zijner grootheid moest geopenbaard worden, En alzoo, het geestelijk leeven van het gereinigd volk van

van den stondt te komenen Missias door hun zoude voorbeduid worden, tot hun troost, Hoe meer zachter zijn onzen verdrukking dan die der Israelieten het welk ons nooit tot mur: niring [sic] maar altijd tot dankbaarheid voor den Heer moest opwekken. Met ik woon in Egypten of ik rijst door de woestijn, naar het beloofde Kanaan, En zoo alle moeilijk heden niet achtende, Maar altijd, met een uitroep in den mond, voorwaard mijn ziel! Gij ryst naar het hemelsch Kanaan.

Inden morgen noch duisterzijnde zat ik wee: der uit een tweeden slaap ontwaakt op, in mijn bed, En dacht weder aan mijn godde: lijke wekvers, toen dacht ik, God den Heer van hemel, en aarde zoo vrijmagtig in zijne doen en wille konde naar zijnen onbetwist baren alleen heerschappij regtvaardiglijk be: slooten hebben, om zijnen zoon Jezus alleen: lijk een volk te reinigen uit den nakomelin: gen van zijnen knech Abraham. En alle dien toen heidenen waren, laten hebben blijven leggen, onder den vloek van den volk want van dien natie werd gezegd, dat ze als den rand aan den oever der zee zouden zijn En zoo den Koningrijk zijns zoons hebben volgemaakt, Wie toch zouden {den} hebben mogen en kennen, betwisten, over zijn doen Hij den Heer was ook daar in onbezwalkt heilig regtvaardig gebleeven En wij ook ik was onweten van ons lot zonder kennis aan God en Christus onbewust van het geen ons

ons hier namaals verwacht gebleeven, en geheel blind in onkunde verzonken, in den eeuwigen ramp, van onherstelbaarwee geslo/.../ Maar O neen ! God dacht genadig aan de arme heidenen, En zondt zijnen zoon ook in de waereld, om Hem een volk te reini: gen, uit hun die toen heidenen waren Dat openbaarde den Heer aan zijn Profeeten waarop Hij, den geborene jonge Missias in zijne armen nam. En Hem als een licht zoo groot en schoon bezong, die volk bij volk in de oogen zoude stralen, door uw glans en heerlijkheid, het blind gezicht van het heiden\_ dom zoude verlicht wor: den tot zaligheid. Nademaal God in die zoon van Hem zijne barmhartigheid en genade ook, den Heidenen zoo vervreemd van Hem zoude openbaaren. Onzen schitterende eeuw zijn hiervan een spre: kende bewijs, hoe schoon is de kennisse onz/.../ Gods niet uitgebreid, zederd 1795 tot nu toe Die de berigten der zendelingen van zoovee len onderscheidene oorden derwaereld leeze kunnen niet anders, als hier over den Heer looven, en met verwonderende blydschap worden aangedaan, En eene hoop koesteren Dat den tijd haast daar zal zijn dat alle tong den Heer hun god zal looven Deze overdinkeng vervulde mijn hart met dankbaarheid, want door de genadigen

genadigen gedachten gods aan de arme Heidenen, is het dat ook het volk tot wien ik en mijn geslachten behoord, het licht des Evangeluims hebben ontvangen En door zij: ne grondelooze barmhartigheid, deelgenoten bestemd, van hun, daar den kracht van het verzoenendbloed van Christus, aan geopend: baard worde. Ik gevoelde mij genegen om alles telijden, wat den Heer over mij bestemd heeft. En dat uit dankbaarheid aan God, die ook de arme Heidenen. In het offer zijns Zoons gedachtig was geweest. En konde hierna hartelijk bidden, voor den uitbrei: ding van Christus rijk onder de heidenen Mijn weeken toestand belete mij om den vrucht dier wektvers regt aan te tekenen. Ik vergat alle ongemak, en was mit de zendelingen onder de heidenen Och dat de kennis van des Heeren naam {on} over de aarde meerder werdt dan alle de wateren, die de grondelooze zeeën [sic] bevatten tot roem en Eer van onzen grooten schepper, En verlosser. Amen.

Dit boekje, nu vlogeschreven zijnde zal ik hier op eene klijne aantekening late volgen met een paar verzen poezij, die ik zoo als mijn Man zeide luidop in den slaap gezongen heeft bij mijne ontwakeng, kon ik die bijde verzen nog en schreef het in bed, op een klijn stukje papier die in mijn nieuw testament was. Ik weet dat ik des avond te bed ging, zwaar benepen, niet alleen, over den onbekeerden toestand van mijn zoon, maar ook over den behoudenis van Mijn lieve schoon dochter en haren twee kinderen, waar van zij moeder en mijn eenigen zoon vader is, deze twee klijn kinderen heeft ik nog nooit gezien, en de {he} gedinkeng aan hun, geeft mij veel pijn en welk mij tot bidden op, dat God mij, daar ik dien vreugd der oogen, hier moet missen, mij de moeder met de kinderen, in de zaligen eeuwigheid toch wil schenken, om Hem met hun daar te looven, met dien bede inden mond slij ik op den 13de dag van laasleden April in ontwaakte met het laasten woord, van het hier op volgend poezij.

Ik ben aan Jezus hand;  
Voor d' eeuwigheid verpand,  
Met al myn nageslachten.  
En zal van kind tot kind  
Tot aan des waerelds ind,  
De zaligheid verwachten

Zalig is het geslacht !  
Dat Hem tot heil verwacht:  
Zal, allen na het sterven  
Als staande in 't verbond  
Bezworen door Gods mond  
De zaligheid beerven.  
(Sluimer dicht van S.C.S.)

hier ontwaakte ik en dacht  
verwonderd over dien twee verzen na, Daar ik mij niet kan erinneren ooit den vermeteldheid heeft gehad om te dinken dat de Heer. geen nakoomeling de



gene nakomeling van mijn zal laten verlooren  
gaan het werkte Echter zoo bij mij dat  
dit eene glorie zang was, die mijn geest door  
hogerie lich uit galmde, als in het geloof dat  
God altijd des waereld eind, zoude maken.  
dat er waren vroomen uit mijne nakomelin:  
gen in Elk een huis, zoude gevonden wor:  
den, niet om mijne verdiensten, want die is«  
er waarlijk niet. Maar om den vrijmagtig:  
heid zijner toedelingen {aan} in de genade  
aan dit geslacht, blijkbaar te maken.  
waardoor den Heer, mijnen jeuch en stoffen  
hier namaals, ruim, en zeer uitgebreid wil:  
doen zijn. Want waarlijk ik dinkt mij  
zelfs de slegsten, en ontrouwsten, van alle des  
Heeren kinderen te zijn. En mijn arme zoon  
een groote gruwel in Gods oogen, van wil:  
gen zijne godloosheid.

Hierop plaats ik nog een versje die ik voor eenigen maan:  
den bezwaard zijnde van gemoed na het zingen, van den bereimde  
gebed des Heeren, met die verandering {in} des nachts  
heeft gezongen.

Ja Amen trouwe vader ja  
wij hoopen steeds op u genae  
ons hart o god die ons doorgrond {alles ziet}  
veroordeel ons wijl hart en mond  
zich aan uw dienst ontrouw betoon  
{z} zegt nochtans amen in uw Zoon.

1. stuk. De 12de Majj 1846

Boven verwaching, heb ik mijn 21ste  
Boekje volschreven Daar ik gene aanteke:  
ningen van mijne droevenissen houdt Dacht  
mij, dat maanden {lang} zoude verlopen {duren} eer  
ik weder tot mijn schrijfwerk zouw we:  
der keeren of iets te schrijven zouw vinden  
De Heere echter verligt den druk, Zoo  
was het ook met de kinderen Israels Zij  
Dachten menigmaal op den langen proef:  
weg te bezwijken. Doch God verkwikte hun  
met zoetwater met Manna uit de wolken  
en zacht vleesch daar Ze zich aan ver:  
zadigen kon Zoo ook verkwikt God  
Zijne rijzende kinderen met voedzame spijs  
van booven op dat ze op den weg niet bezwij:  
ke gistere avond overdacht ik in bed zynde  
over de zinnebeeldigheid der kinderen Israels  
Ryze door de woestijn naar kanaan vergelijken  
de die met den christen rijze naar den hemel  
en zeide tegen mij zelfs, het hoofd om hoog  
En voorwaards voorwaards mijn ziel, want  
ik swoeg alweder onder een moeilijkheid  
die een godloos mensch ons in gewikkeld  
heeft terwijl wij geboogen onder den ramp  
van het gemis onzes levens onderhoud niet  
/.../ dacht was terwijl wij met nedrige  
bukken /.../ wil

// /.../ de paarl'snoertjie (bl.34) //

---

<sup>1</sup> 'n Handgeskrewe dagboekdeel, 52 bladsye lank, wat die tydperk 12 Mei 1846 tot 25 Mei 1846 dek.

wil van onzen God ons met christelijke  
lijdzaamheid poogde stil en te vreed  
te houden al hoewel ik den uitkomst ook  
hiervan, van de Heere verwacht smart  
het Echter want hier is het spreekt  
men van vrede Zijn ze terstond aan  
het oorloogen zoo zacht ik myns zelfs  
te bemoedigen met voorwaards Ik woon  
in Egijten [sic] en reist naar Kanaan hierboo:  
ven. Enigzints bemoedigd op mijn weg  
viel ik in slaap ruste zacht en troos:  
telijk tot hanen gekraai. En ontwaakte  
met het eersten vers uit de 2 der Schut:  
tische gezangen <sup>2</sup>, beginnende, O slavernij  
O nacht van zonden 'k lag vast gebonden  
God maakt mij vrij en wat er meervolgd  
Dien wek lied was mij tot eene ongemene  
verheugenis, te meer daar mijn laasten  
overpeinzing, {der} was der kinderen Israels  
rijze, met die der gelovigen volk des Heeren  
door dit leeven te vergelijken. Zoo dacht  
ik God heeft mijne overweging gekend, en  
goed gekeurd nu legt den Heer mij /.../  
geestelijken gemoeds gestalten, zoo als /.../  
christen op dien rijze zich moeten gevoelen  
en gedragen, zoo schoon bezongen door  
zijnen knecht schutte tot vervrolijkeng  
op mijn rijs voor bijzonder verheugde  
{mij} en

en bemoedigde mij de 5. 6. en de twee daar  
opvolgende verzen, want door de gedurige  
slangen beeten {moe} krank zijnde moet  
ik maar gestaag de oogen op den op gerig:  
ten kopere klange {deve} gevestigd houden  
om door Hem heeling mijner vurigen  
wonden te verkrijgen Zelfs het prangen  
van het beschuldigd geweten met de angs:  
ten van graf, en dood, moet ik dag, aan dag,  
in zijne bloede uitdooven met het oog  
op Hem geslagen voort wandelen ook  
is mijne bedeeeling hier op aarde mager  
daardoor heb ik leere prijs zetten op  
het hemelsch manna, als onzen God  
zijne kinderen wil {Goed} goed doen dan  
klooft den Heer de harten der hardsten  
vyanden, en dwingt de trotsen tot zij:  
ne bevelen, terwijl zijne kinderen over  
het heil des Heeren hun toegebragt  
Hosanna zingen. O ik werdt zeer ver  
rukt van hart onder het zingen van den  
7. den en 8 sten verzen. O! 'k volg jezus  
wet. Met vlug geschreeden; Tot ik mijn  
treeden op webo [sic] zet. Hij scheurt de  
stroomen. Hij maakt my heilig. Hij zal  
mij veilig doen binnen koomen En  
dan jezuralem O stad daarboven inz.  
onmogelijk voor mij om van dien vrolijken  
morgen stond eene regte beschrijving te doen.

---

<sup>2</sup> 'n Verwysing na Schutte. Sien voetnota 2 bl.15 dagboekdeel 20.



Ik was, een vrolijke christen En de weg  
der woestijn was mij deze morgen een  
wonderbaar schoonen weg, want mijn  
vuurkolom glimmerde voor mij en  
ik bewoog mij voort op zijne schijnzel  
Mijn lieve Jezus! Mag ik maar eens  
in de vierentwintig uren Hem in het ge:  
geloof\_aan schouwen Dan hebt ik in de  
gehele omwenteling van dag, en nacht,  
verzadigende spijs, en vindt sterkten  
op de rijze, hoemoeilijk het pad dan  
ook loopt. O dat ik bij Hem was. O!  
ook de Jordaan des doods zal Hij voor  
mij scheuren zoo als Hij met zoo veele  
rivieren der vervolging en der verdrukken  
deed. En ik zal er bij zijn licht verge:  
zeld droogs\_voeds doorgaan. En dan !  
O dan ben ik binnen te huis in het he:  
melsch kanaan En zing ook daar, Ho:  
sanna! O Mijn Heiland! vol van  
dankbaarheid en pligt valt ik voor  
U op 't aangezicht.

Thans is het alweder nacht, ik gaa mij nu  
terrust begeven in den hoop dat mijn dierbaren  
Leeraar mij morgen weder een nieuwen les, een  
morgen zegen zal geven. Amen.

2.stk.

den 13 Maj 1846

ter midernacht was mijn wek lied weder  
De reize naar Jezuralem uit schuttes  
het tweede vers. Mijn vuur kolom  
Ik zou verdwalen schiet uwe stralen  
in 't heilighdoms inz. het is nu zederd  
de tienden van de maand dat ik gedurig:  
lijk in mijne gedachten met de ryze  
der kinderen Israels door de wildernis  
bezig ben vergelykende Elk gebeurde zaak  
mij bekend in den bybel  
op dien rijze, met het christelijk leeven  
had ik tijd en gelegendheid gehad, zoude  
ik meer dan eener mijner boekjes hebben  
kenne vol schrijven. Maar O! mijn weg  
gaat onder duistere hooien der aarde door  
Maar dag, aan dag, hartzeer verkroppen  
en leed verzwelgen als of het zoete bee:  
te is die mij van een weldadig hand word  
toe geworpen. Maar Ach wat zegt ik ?  
van een weldadighand wordt toe gewor:  
pen? Gewislijk van een weldadig  
hand, lieflijk toegezonden. Maar wordt  
als wrange zuure appelen door mij ontvangen om:  
dat ik boch de wegen Gods niet in alles  
de Eer, de hulde, des lofs, en die der  
dankbaarheid bringt. Dat bedroeft mij  
zeer. En doet mij smachten naar het vol:  
maakt hier namaals waar alle zonden  
zwakheden zal geeindigd zijn.

zijn. Mijn arme ziel schijnt gevoeld te hebben dat dezen dag voor haar weder een dag van beproeving zoude zijn Daarom riep zijn toen het ligchaam zliep haren vuur: kolom aan om zijne verlichtende stralen in het harte harer ligchaam te schieten weten de dat de smarte des ligchaams haar ver: drukkende doet kwijnen liefs wil ik {ge} din: ken God wetende dat er weder voor mij een nieuwen proef op handen is mij vermaand heeft niet als zijn weg voor mij duister is in dien nood met mijn hart te dwalen Maar Hem aanteroepen om licht en schraging. Mijn ochtend uren was kalm Maar naauw: lijk 9 uren zijnde kwam mijn lieven Zoon<sup>3</sup> bin: nen en Zeide mij dat Hij morgen van hier weder vertrek naar de kolonie kaaps des goedehoop want het nu reeds een jaar gepazeerd is dat Hij zijn vrouw en kinde: ren niet heeft gezien En zijn vrouw kon stand schijn te wygeren naar herwaards te koo: men welk een aankondiging voor een Moe: der, die maar een eenigen zoons heeft zijn ongodlijk leeven doet mij gedurig voor de straffe des Heeren over Hem vreezen. En nu gaat Hij weder naar een plaats waar zij ne: gen jaren verbleef zonder dat onzen oogen hem zag. En wij zijn door nooddruft gebon: den hier te blijven vrindloos want onzen

<sup>3</sup> 'n Verwysing na George Smit. Hy vertrek na die Kaap omdat hy 'n jaar laas sy vrou en twee dogtertjies gesien het. Sy vrou weier om vir Susanna en Erasmus te kom kuier.

ganschen geslacht verlaat deze volkplanting alwaar het Ingels gouvernement alreeds op eene aanmerklijke wijze hunne oude weg van verdrukking omtrent de {der} blanken Zuid-Afrika: nen in voerd zoo zeggen alle de Emugran: ten als met eenen stem wij zullen gaan ter: wijl wij nog kan gaan eer het gouverne: ment ons de zwarten inboorlingen op het huid zet en ons allen laat vermooren of zoo alniet {het} dan toch het wijnige dat wij hebben verzwelge en ons daardoor buiten staat steld zulks {hierna} te doen thans ben ik te mara en moet bitter water drinken Wat zal ik nu doen ik moet uit een drieling drinken en alle drie is bitter als galle zal ik murmureren gelijk het vleesch: lyk Israel deed op den hoop dat God mij dan zoet water zal geven hiervoor bewaard mij toch den Heer die Borg voor mij bij God geworden is. Maar doet mij met den Man Mozis tot den Heere roepen Mogelijd zal Hij mijn geroep hooren En gelijk Elisa den Profeet deed zout in het water doen en het zoet maken of een steen rots klooven en zoet water er uit doen vloei: en tot lavenis mijner {beklen} beknelde Ion: gen. En zoo ik al zoude murmireeren zal den Heer dan mijn weg winden En verande: ring geven. Mogelijk zal den Heer ook dan lankmoedig over

over mijn zijn en verandering geven, Maar nu komt de vraag zal dien verandering of uitkomst in des Heeren gunst of in Zijne ongunste zijn ? En iets dat God den mensch toe schikt in Zijnen ongunste van wat gevolg is dat ? Zoude ik naderhand mij ne dwaling op eene scherpe wijze gevoelen en tot den Heer roepen met vader neemt de ze beker van mij weg. Zoude mijn vader mij niet zeer billijk en regtvaardig kenne toeroepen met een misnoegd oog. Kind ge: dinkt dat niet tegenstaande gij wist dat u: wen vader u liefhad en over u met wijsheid en goedheid beschikte zoo hebt gij Hem bedild en door u zelve gekoozen mijne wijsheid gewantrouwd nu ik liet komen wat gij begeert heeft geniet het nu tot den droezem toe. O neen Mijn vader neen! Mijn lot zij in uwen hand uwe wille geschiede Amen. Ik zwijg, ik buk en slaat de oogen op mijn vader, die bij zijnen rijken almagt, weet wat goed en nuttig voor zijn kind is. En niet zal laten verzocht worden boven vermoogen. Gij O Je: zus wees mijn helper En doet mij den Vader met stille kinder onderwerping ootmoe: dig eeren En gij mijn licht begeeft mij niet rust mij

rust mijn ziel uw God is koning  
Heel de waereld zijn gebied  
Allen wisseld op zijn wenken  
Maar hij zelfs veranderd niet.

---

3.stk.

Woensdag, avond van de 13.

Hoe ik mij in den wil van God poogd op te beuren is het echter of ik een worstrop om de keel hebt die mij telkens de lucht: pijp der longen toe worgd. En hoe ik poogd niet aan den dag\_ van morgen te denken is mijne gedachten maar telkens weder op het akelig morgen. En wie weet toch welk een goeden dag, het voor mij zoo gevreeste morgen zijn zal (Een vriend <sup>4</sup> die wij voor jaren geleeden had was eens op zekere tijd zwaar in den nood, hij wandelde tot laat in den avond, op {het} de stoep van zijne gehuur de woning die men hem had aan gezegd te verlaten om dat hij met de huur pennengen ten achtere was In zijne droefheid dichte hij eenigen verzen waarvan de laatsten regel van ieder vers luide. Hulp toch in het duister schuildt hij gaf mij die versjes te leezen. Het was ook zoo als hij had gezegd noch vroeg op den volgende morgen had de man een regte schoone uitkomst en was vrolijk over dien zee gen)

---

<sup>4</sup> Susanna gee ongelukkig geen verdere aanduiding wie die persoon is nie.

bladsye 10 en 11 is leeg

leeven en zoo weder slaven van de helsche  
farao worde onder de dienstbaarheid van  
waereld en zonden, de om wegen zijn veele ram:  
pen en tegenspoeden In den welken zij  
moeten strijdvoeren tegen alle opwellengen  
der zondigen harte tegen alle aan porrengen  
der boozen zoo beamden ze zich in den  
strijd worden hunne zwakheid gewaar en  
de roderzee reeds gepasseerd zijnde is er geen  
kans tot wederkeeren zoo staat er voor  
hun niets anders op als gelijk Mozis {mo} te  
gen Amalek deed onder den strijd maar  
gedurig de handen opheffen naar God  
om hoog om hulp tot den overwinning  
over hunnen Milioenen van vyanden  
{Hoevee} Elk eene boze hartstocht, Elk een ijde:  
le begeerten, Elk een zondigen wensch, Elk  
eene verkeerden geneigdheid, Elk een on:  
eerbiedige gedachten, Elk een waerelds ge:  
zinden gevoel. Is een vijand die den christen  
zoo hij vrede der ziel wel hebben moet waar:  
nemen en bevechten. En hoe veelen van dien  
aard bekruipt den christen al niet op eenen dag  
Dan staat er nog een wacht des Heeren die ze  
moeten waarnemen dat is bij ieder voorkomen  
de omstandig of gelegenheid opmerkzaam  
zijn op het geen ons God in zijn woord ge:  
bied om te doen; zoo ze dit verzuimt is de ziel

ziel terstond benauwd, en onvrijmoedi [sic] in  
haren uitgangen tot den Heer, zoo zukkeld  
den arme christenen tot dat {zy} {he} na veele  
gebaar worde ondervinding hunner zwakheden leeren  
van zich zelve geheel afte zien en gelijk  
Israel in de woestijn, al hun sterkten in  
den Heere hunnen God te vinden, zoo  
zien wij ook van ons zelve af en vindt  
al ons huil en sterkten in onzen Borg  
Jezus christus, En onzen nooddrift wach:  
ten wij van God onzen vader door den  
heil verdiensten van onzen Zaligmaker.  
Daarom ook zoo de Heere niet getrouw was  
Zoude geen vleesch behouden worden geen  
ziel zoude binnen koomen maar {zouden}  
allen op den weg der woestijn sterven.

---

5.stk.

donderdag 14 Majj 1846.

Het duurde laat in den volleden nacht  
Eer ik tot rusten kon geraken want Mijn  
lieve zoon was treurig en ontdekte mij eene  
zwarigheid en wel van eene zeer ernstigen aard die hem op het hart lei en  
{ik} het is niet in mijn vermogen hem daar  
in bij te staan, en is mij een zware steen  
op het hart. Dat is mij weder een nieuwe  
beker die als een worm aan mijn vleesch zal  
eeten. En God weet alleen wat er meer uit  
zal voort vloeijen. Mijn hart niet alleen  
maar ook mijn inge

ingewonden is zeer. De waereld zal zeggen  
wat, dat is niets. Maar de deugd leid on  
der alles wat met haar niet instemd. Ech  
ter ben ik blij dat hij zijne {on} wanbedrijf  
ook gevoeld wat is toch een open gragt zoo  
iemand er in valt breekt hij ligt een arm, of  
been. en moet pijn leiden En die met de  
gewonden in verband staan leid ook. Genoeg  
hier van bij andere droeffenissen meer, in  
over peinzeng. zijnde week de rijst des slaaps  
van mij, tot omtrind midder nacht sliep  
ik in, ontwaakte tegen den dag met het  
derde vers uit der schuttische gezangen  
(Immanuel Mijn licht en leeven, Die rust  
kunt geven O levens wel.) Ik werdt eenig  
zints verruimd van geest. En nam die ge:  
zang tot mijn morgen lied, met de tweede  
vers. Mijn vuurkolom. Ik zou verdwalen  
schiet uwe stralen In 't heiligdom vond  
ik genade {tot} krachte om mijn geest  
tot God die mijne nooden ziet op te heffen  
{de} Maar badt niet om verlossing uit  
mijne nooden riep den heer alleenlijk  
om sterkte en bewaring aan op\_det ik zijn  
ne wille Hem ter eere moog ontvangen en  
dragen. Nochtans badt ik den Heer zoo  
er nog omtfermeng in zijne harte {over} voor  
een kwynende Moeder was overgeschooten  
Dat hij dan aan mij toch genadiglijk wil  
gedinken. (Ik weet wel dat het harte van  
ontfermende Jezus nooit geledigd zal wor:  
den

worden want in Hem woont de volheid Gods met  
liefde en genade. Doch dit ware mijne uitdruk:  
kengen dezen morgen kwam er nog een nieuwen  
ramp op mij die ik niet voor zag toen was het  
toch als of ik bedeeft werdt want het was als  
of {ik van} mijn oogen van de wanden mijner  
wooning raad wou hebben. Doch eer ik sprak  
viel mij in. Ik rijst door de woestijn naar  
kanaan dit bemoedigde mij zoo, dat ik met  
eens {misschien} eenigzints verleegen lach, zijde, voorwaard  
voorwaard, mijn ziel, vertraagd niet op de  
rijz. En ook dat is wel Mijn vader. Echter  
is de zwaarmoedigheid met den donker:  
heid der nacht weer gekeerd. En ik vreest voor een pijn:  
lijken nacht..... Juischt nu op het oo:  
gen\_blik valt mij eenige regelen van een gezang  
uit het Moravische Broederboek <sup>5</sup> in de gedach:  
ten die is. Beveeldt den Heer uw weegen  
En wat u 't harte krenkt  
Al loopt u alles teegen  
Hy is 't die aan u denkt.

Ja Heere omdat ik geloof dat gij aan  
mij denkt is het dat ik nog leefd zoo  
die hoop op u mij begeven {zal} zou, zoude ik aan  
die genen gelijk worden, die in de koude schoot  
der aarde rust. Maar ik hoop dat, het ge:  
loof op uwen trouw en waarheid haaren kracht  
zal behouden tot den dood mijn mond zal  
sluiten en dan eerst zal ik ophouden te  
zeggen. Mijn vader verdrukte mij om mijn  
den heiligheid zijns Jezus deelachtig te ma:  
ken daarom uw wil geschied  
Amen.

---

<sup>5</sup> 'n Geestelike liedereboek.

6. stk.

Vrijdag Avond de 15de Maij 1846

deze dag was mijn hart maar gestaag  
als in den knel beroerd in alles donker  
mijne gedacht gedurig naar het licht  
{van} der vooruitzicht zoekende. Maar ijlaas  
vond die niet. Ik zonk telkens weg als  
in een duitere [sic] eeuw dan stond ik stil als  
rond draaiende zoekende naar eene openig  
of deur om uit dien poel van mistrou:  
wen te geraken. En dan zoo smel als een  
blitz schiete mij in de gedachten dat is  
den uitvoer van Gods\_raad over mij. Dan was  
het ook weder zoo snel Zijn wil geschied.  
Het ge volg er van Een klijne verademing.  
zoo heb ik den dag gesleeten nu is het {he}  
avond. En ik erinnerd mij voor de eersten  
maal aan mijn wekvers. Die was uit gez.  
26: het tweede vers aldus luiden de  
Ach Heer waar straalt erbarmen  
Waar lacht mij reelding aan  
Dan in uw vader armen  
Die mij nog open staan  
Mijn agst en al myn zorgen  
De nood die 't hart beknelt  
Zijn niet voor u verborgen  
Die mijne tranen telt.  
{dat} dat was,



dat was omtrent drie uren in den morgen  
toen ik met dien boetvaar dige vers wak:  
ker werdt zoo als ik in mijn vorigen stuk:  
je zeide heb ik den Heer niet gevraagd  
om mij uit mijne droevenissen te verlos:  
sen Maar alleen om mij te helpen en te  
schrage want ik voel een lust dat den  
wil van God over mij geschiede hoewel den  
uitvoer van dien wil bitter smart  
kort zichtig zijnde weet ik niet wat dien  
wille voor God voor mij en zich bevat  
alleen weet ik God is mijn vader en Hij  
heeft zijn kind lief En is heilig en onfijl:  
baar wijs, en ook goed, in Zijne doen, en wille  
Mijn dierbare Heer Jezus is mijn intree:  
der bij God Hij verzoen mijn schuld En  
houd het verbond in den welken ik ook  
als kin des vaders begreepen staat  
Dit gelooven\_de ja ondervindende gevoel  
ik een lust om ook kinderlijk te bukken  
met ootmoedige onderwerpeng tot den  
Heer den uitvoer zijner wille over mij ge:  
bracht heeft onder het zingen van mijn  
weklid gevoelde ik ook, dat Gods vader  
armen voor mij open stond en genoot {kon} voor  
eenigen stonden daar in eenigen rust Doch  
onwaakzaam zijnde verloor ik onder het  
zwoegen in mijn beroep dien klijn nood  
het wast omstreeks 9 uren schoot het gezich  
te

gezichte van de leeuw uit de duistere zaal  
aan den keteng in den hand van den Ingel  
mij te binnen met iets als een inspraak  
die zeiden (de gelote zaal daar den leeuw  
uitkwam was het jaar 46. Ik schrok;  
en zeide, het jaar is noch niet eens ten hal:  
ve, En hoeveel heb ik nu al te leiden gehad  
wat staat mij noch te duchten ? O God  
help mij toch ! hier verloor ik mijn wek  
vers en zag meteen, een donkere nacht  
van zwarigheden voor mij zoo hebt ik de:  
geheele dag in dien duisternis doorgebracht  
en dat alleen om dat ik mijn Morgen-  
ster uit het oog verloor had thans is het met  
mijn gemoed wat beter gesteld. Ik gevoel de  
vleugelen van de zachte hoop over mij wap:  
peren. En zegt ten spijt van mijn zielen vij:  
and Mijn lieve vader uw wilgeschied  
alles wat gij over mij bringt is eeuwig goed  
(indien gij zathan niet weet wat ik schrijft  
of dink zoo zegt ik het luid op. Mijn vader  
uwe wille geschiede want die is eeuwig goed.) En  
ik hoop dat het in den dag des oordeels zal  
geopenbaard worden, dat mijn vaders wille  
over mij niets anders was dan liefde, goedheid  
en genade. O mijn vader! zoudt mijne wil:  
le onderworpen aan de uwe tot roem uwer  
Barmhartigheid over mij om Jezus wille.  
Amen.

Een genadige nacht heb ik in de vreeze des  
Heere en den vertroosten ontfermeng van  
onzen God om geleefd thans is het morgen  
Den Heer die zijne schepzelen in druk  
en in lijden bezoekt heeft ook mij be:  
zocht mijn hart is versterkt De voeten ge:  
schoeid hebbende met kopere zoolen van onder  
hoop ik deze dag over de scherpe doornen en distelen  
die in mijn pad gestrooid is die op mijn weg  
groeien heen te stappen zonder door henne  
scherpte veel nadeel te lijden {bij} Bij het krie:  
ken van den dag werdt ik gewekt met de 7de vers  
van den 27 sten Psalm de woorden van dat  
dierbaar vers kwam als voort gedreeven en  
zonk diep in mijn hart Mijn geest stond  
{niet} stil bij de eerste deel van dezelve maar  
vatte terstond regel 5 wacht op den Heer  
Godvruchte schaar houd moed Hij is getrouw  
de bron van alle goed zoo daald zijn kracht op  
u in zwakheid neer, Wacht dan ja wacht  
verlaat u op den Heer. Na het zingen dacht  
ik op voorleden tijden En erinnerte mij hoe  
de hoop op Gods helpende genade mij geschraagd  
had, of schoon ik niet kan zeggen dat den  
hoop, die ook gedeeltelijk in eigene dinkbeel:  
din bestond met zoo en zoo zal God het  
voor mij maken of kan den Heer het maken  
met een wensch dat het alzoo geschieden  
zou Juischt zoo gekoomen is  
neen des

neen, des Heeren gedachten was anders als  
mijnen Echter stelde dien hoop mij in staat  
om te dragen, het geen over mij kwam op den  
uitkomst hopen de Dat geschiede zoowel naar  
den uit {uitwendige} als naar den inwendigen, mij  
nemoeden, en benauwdheden, Hoe het Zij, ik  
hoopte door geheel mijne gehuiwden leeven  
op God. Hoewel dien hoop zomtijds zoo {zeer} zwak  
was, zoo dat ik door de zelve menigmalen zeer  
wijnig sterkten ontwaarde en bijna tot wanhoop  
oversloeg {het} er was toch altijd iets die naar hoop  
geleek en hoewel naauwlijks bemerkende schraag:  
de. En door den in treede van Mijn Heiland  
Jezus weer aan groeide Hoe menigmaal zond  
onzen lieven God, mij te midden der bitternis  
een klijne voorspoed toe, En deed mij uitroepen  
O de Heere dinkt noch aan mijn, Hij heeft  
mij nog niet vergeten en maakte mij daar:  
door blijmoedig. Zoo eens werdt ik te stellen:  
bosch, aan gegreepen door eene alte sterke ver:  
langen naar mijn vader, en Moeder, maar meest  
naar mijn Moeder. Hare roode wangen, vrien:  
delijke oogen, lagchende mond, gladde voor:  
hoofd, met de smalle wenkbrouwen, was dag  
en nacht voor mij Ik zag haar gaan Ik hoor:  
de haar stem vooral, wanneer Zij in een schert:  
zenden luim was, en ons alle deed lagchen. En  
dacht hoe zou zij mij opbeuren, als zij hier  
was. Maar ach ik zal haar nooit weer zien  
(want het was toen twaalfjaren dat ik niet een  
van mijne naagschap had gezien) In de toestand



stand begon ik geweldig tot God te roepen om mijn Moeder te zien. Dit zeide ik tot den Heer, Ik weet Heere ik kan hun alle die ik lief heb niet zien, want alle mijn Broeders en susters is groot geworden en zijn gehuwd en uitelkanderen gestrooid een ieder in zijn beroep. Maar wat zouw uwen macht beperken om mijn Moeder tot mij te brengen ? Gij heb geboden dat ik mijn ouders zal lief hebben En ziet nu twaalf jaren hebt gij mij van hun verwijderd en heeft ze aldien tijd verhinderd om tot mij te koomen. Omtrent driemaanden na dezen stond ik op ze: kere woensdag in mijn keuken te werken en was alleen in huis, werdt er op de voordeur geklopt. Ik hoorde die herhaalde kloppingen bleef wijgere om de deur {deur} open te doen, want dit zeide ik bij mijn zelve, Mijn Moeder kan ik niet krijgen, en met de vreemden heb ik niet te doen want die kloppingen op de deur was mij onbekend. Ontstookten om dat de kloppen niet wilde wijken, ging ik einde: lijk, en deed de deur open, Maar {ach} O wat zag ik ? dat was de lijkmijs van mijn liewe Moeder die in haar huis geboren is, en met ons allen te zamen was opgevoed Willemmina genaamd. Ik vloog de mijs om de hals en vrieg waar is Maatje (zoo noemde wij onzen moeder) het antwoord Zij zal zoo hier wezen zij heeft mij voor uit gezonden om te zeggen dat zij komt en gij niet alte blij moet wezen En ziek worde, oude baas, is te huis gebleeven en Juf vrouw komt driemaanden

maanden bij uw kuiren Jufvrouw Gardiner

// Juf vrouw Gardener is mijn Moeders zuster en ook mijn peetthante  
Ik heb als kind zijn de lang bij haar in huis gewoon dus kreeg  
Ik toen twee moeders die ik bijden zeer lief had. //

is bij haar zoo gaf God mij mijne beden  
En toonde mij dat het waar was dat niets zijne macht kon beperken. En hij te gelijk een hoorder van 't gebedt was. Niet toornig maar eene genadigen God was die de onge: regtigheeden vergeeft en zijne schepzelen naar leiden weer blijmaakt. Nu getroost zijnde, Hoopte ik op God, die ook machtig was mij mijne andere bloedverwanten te dien zien door de lang durendheid van tijd begon ook dien hoop te kwijnen badt den Heer Echter on: ophoudelijk hun in leeven te sparen Mijn derde Broeder<sup>6</sup> en jongsten suster<sup>7</sup> hing mijn hart het meest aan en mijne gebeden bepaal: de zich het meest tot hun. God hoorde mij weder, hoewel Hij mij toonde dat ik hem niet moest bedillen of den eenen boven den anderen verkiezen. Maar onder geschikt aan zijne wille moet te vrede wezen wie Hij mij te ontmoeten schonk my mijn tweede Broeder<sup>8</sup>, kwam op het onverwachts overstelpte mij zoo in blijdschap dat ik in zijne armen bezweek in een diepe flaauwten zijne korte bezoek van omtrent acht of negen daagen verkwikte vertrooste en bemoe: dig de mij En deed den hoop om hun allen te zien verlevendigen En tot God meer vertrouwe: lijk om hun te zien bidden Mijn vader ging in tusschen den weg van alle vleesch en dat in een tijd dat mijne rampen Merkelijk aan groeide Doch den Heere onzen God is een wijze God. Den aangroeider rampen moest juisch den weg {wech} baanen om mij bij mijne

---

<sup>6</sup> Salomon Maritz.

<sup>7</sup> Maria Magdalena Maritz.

<sup>8</sup> Gerhardus Marthinus Maritz, kom kuier vir Susanna vir nege dae.

mijne Maagschap bringen. En nadat ik mijn oudsten broeder<sup>9</sup> 18jaren geleeden het laatsten had gezien voerde mijn God mij in de armen van de geheele famielie kring En ik vond Mijn Broeders en zusters neeven en wichten die kinderen waren toen ik hun verliet alle leeden van huis gezinnen hebbende schoone en welgemaakte spruiten hunner Echt om hun ne tavelen zittende. Had ik toen een hart om God te danken voor zijne weldaad aan mij bewezen ? Ik deed dat wel, Maar ach gene kennis hebbende om dien weldaad regt te waardeeren geschiede dit maar op eene laauwe en maar half gevoelige wijze en vergat het naderhand geheel. Dit nu kwam mij deze morgen in de gedachten En kan hartelijk zingen, zoo ik niet had geloofd dat 'k in dit leeven, Gods gunst en liefde genieten zou. En amen zeggen op de vermaning aan de godvruchte schaar Om moede te houden en op den Heer te hoopen, want de Heere heeft mij na ziel en ligchaam wel gedaan Nu weder loeijen de onweers vlaagen over mijn hoofd, maar God die mij deed ontdenken, dat rampen de middelen en weegens Gods zijn om voor Zijne uitverkooren volk het goede te doen voor koomen, is mijn sterkte, zijn woord mijn lamp, En zijne trouwe en waarheid de snoeren die mij onder rampen steeds vaster, en vaster, aan Hem hechte. Mijn groote voorbidder houd mijn lamp brandende En ik sta in de golven want mijn Zaligmaker houd mij

---

<sup>9</sup> Johannes Stephanus Maritz. Susanna het hom 18 jaar laas gesien.

mij bij de hand, En zal nooit mijn vol gedoogen  
Maar wanneer Hij mij beproefd heeft, als  
het goud {mij} opvoeren uit den smetkroes  
En Echt den vader voorstellen kostelijk  
overgooten met vreugde olie met den bloed  
merk des Lams op {den} het voorhoofd Prijkende  
Haleluja!

Klimdt voor uit mijn louter kranzen  
Tot mijns redders roem en Eer  
Naar de glorieryke tranzen  
Werp u voor mijn koning neer

Hozas Hallels' jubeltoon  
Dringt door Inglen reien heen  
Tot Gods eeuwig een gebooren  
Werp u voor dien Koning neer

Na u zal ik ook beklimmen  
Tot den Koning die mij mindt  
Volken, hemels, boogen, tranzen  
Paarlen strooien voor mijn vriendt

Paarlen goud beproefde schatten  
Die volzalig neder flood  
Uit den bron van 's Konings {Jezus} harte  
In het hart zijns deelgenood

Weg van vuile, zonden, stanken,  
Pesten, kwalen, en ellend'  
Hinderd niet, mijn jubilklanken  
In den voort gang tot mijn vrend.

S.C.Smit

die dien poezij immer leest zal misschien vra:  
gen en zeggen, ja, zoo was zij op saturday.  
Maar hoe ging het op Zondag ? wel ik hoop  
te verhalen hoe dat op zondag met mij ging  
Zoo de Heere mij leven en gezondheid laat  
zal ik morgen avond daartoe hoop ik gele:  
gendheid vinden. En al ben ik ook op den dag  
van morgen weder dicht met nacht om ge:  
ven, ik zal daarom toch beklimmen wolken  
hemels, boogen, tranzen {zal ik echter beklimme} En dan het onverderf:  
lijk goed dat ik hier in de verdrukkeng ver:  
gaderd heeft. Daar strooien aan de voeten van mij  
vriend, schutte zeide in zijne lieflijke Poezij  
God slaat de rotsen, En dwingt de trotssen  
en ik ?

Ik zing Hosanna  
En wat meer?

'K volg Jezus wet  
Met vlugge schreeden  
Tot ik mijn treden  
Op nebo zet.  
Hij scheurt de stroomen  
Hij maakt mij heilig  
Hij

Hij zal mij veelig  
Doen binnen koomen  
Heeft schutte gedwaald toen  
hij dat zeide ? wie durft zeggen,ja

Wie dan

wie dan zal mij hinderen als den Koning  
tot mij zegt klimt op zal dat den sathan  
doen met zijn gekloofde vergruisde kop ?  
zal dat de waerild doen met zijn rookdamp  
en stompe pijlen die hij al puntloos geschoo:  
ten heeft op mijn zaligmaker, Wiens deugd  
zij echter toch niet heeft kenne kwetzen  
ja stomp geworden op alle de volgelingen  
van Jezus wet. Die hij toch niet heeft ken:  
nen verhinderen om in tegaan In 't Jeru:  
zalem O stad daar booven Die de Ingelen  
looven, en hunne stemmen kende en ook de  
mijne kend het Triomf is des Heeren, en  
de Hosannas is zijns volks.

---

Saturday is ten einde O hoe licht is  
mijn last van dag gewees, ik voelde mijn ram:  
pen niet ik heb met met de zaligen en Jezus aan  
het hoofd van hun de nieuwen Jeruzalem door wan:  
deld. O onzen God en hoofd, ik ben week van ver:  
langen om met hem hier booven vereenigd te  
zijn O dat ik bij Hem was.

---

Op heden is het den avond van 14 February 1860.

Nu 14 jaren gellen dat ik het boven staande  
schreef op Saturday 16 Mei 1846. Ziet hoe getrouw heeft  
my de Heere geholpen. En voortdurend geleid getroost  
gesterkt, zoo dat wat ik toen zeid, zegt ik nu nog  
door al dien feertien jaren klom myne hosannas naar  
booven en nu zegt ik nog, wat ik toen zeide.

8. stk. Zondag 17. Maij 1846

Gistere avond had ik een ontmoeten van een  
perzoon die in wijn was en zich zelve zoo zeer  
ver gat dat hij, of liever de boozen hem aan  
porde om mijne vroomheid te lasteren

// dat was een naasbestaande.<sup>10</sup> //

Dat  
is gekomen om dat ik Hem met afkeer beje:  
gend had ziende dat hij in wijn was En niet  
kennende voor uitzien dat hij het zoo euvel  
zoude opnemen heb ik mij maar zelve dien aan:  
stoot berokkend. Dat gaf mij een schok in  
het harte. Doch leed er niet veel nadeel door  
want ik ging naar bed, en mijn ziel keerde  
tot hare ruste weder. Mijn slaap was echter on:  
rustig en mijn ligchaam pijnlijk. Doch vond  
genade mijn hart bij Elk ontwakeng tot den Heer  
op te heffen tegen den morgen ontwaakte ik met  
twee regelen uit een mijner eigene liederen de woorden was  
geheelijk mijn Heiland behoort ik u toe  
En gij ook Mijn Heiland behoort mij ook toe  
dien twee regelen werd mij met zoo veel dracht in het  
harte geworpen dat ik terstond tot antwoord  
zeide zoo ik u Mijn Heiland geheelijk toe  
behoort, zult gij ook voor mijn ligchaam  
zorgen en nu dan ik heb gedaan met wat  
zullen wij eeten wat zullen wij drinken waar  
mede zullen wij ons kleeden waar zal ik een  
woning vinden. En hoe komt ik alle dien ram:  
pen te booven, behoort ik aan u mijn Heiland  
houd dan mijn

dan myn hart nedrig zorgloos en klijn gelyk  
die van eene kinde ken laat mij u nooit  
meer vooruit loopen met mijne zorg en be:  
kommernissen Maar geheel op u steunen:  
de mijn loopbaan naar uwe raad en wil:  
le gehoorzaam voleinden. Ik verheugde  
mijn En dacht dan heb ik de waarheid  
gezegd. Dat mijn Heilan {ook} gelijk ik aan  
Hem Hij ook zoo aan mijn behoort dan  
kan ik ook naar ziel en ligchaam aan  
Hem vragen wat mij ontbreekt en met  
regt van Hem verwachten het geen nodig  
is .....

Zondag avond.

Door den loop van den dag was mijn ziel  
zoo wat neer geboogen dat kwam door de  
merkelijke bedrukdheid die ik op het  
aangezicht van mijn anders vrolijken zoon  
zag Ik dacht aan mijn twee klijn kin:  
deren, En misschien zal ik hun nooit zien  
want hunne Moeder wijgerd volstrek  
naar herwaards te koomen ook gevoeld {de}  
ik mij ongesteld van ligchaam. En mijn  
herzenen is bijnik [sic] mij dunk door aldat  
peinzen dag, en nacht, over tijdelijke en  
geestelijke dingen want in het aardschen  
verzonken voerd een onverwachtschen  
zucht die mij van het hart vliegt we:  
der {m} in de

<sup>10</sup> Daar is ongelukkig geen verdere aanduiding wie presies hierdie familielid was nie.

de geestelijke alwaar ik dan noch dieper  
in wegzakt en wordt er nooit verzadigd  
van want ik ziet troonen en kroonen he:  
melschen gezelschappen bij scharen die  
het Lam volgen, en Hem als hunne red  
der eeren alle zoo schoon als de dage:  
raad zonder vlek of rimpel. O dien  
blijde hiernamals wat zal mijn {de} be:  
drukten geest haar verblijden als zij het stof  
onttoogen met die zalige huis genoten des  
Heere God zal dienen zonder meer van  
zonden belast en tot stervens toe ver:  
moeid te worden.

Wat vijand tegen Hem zich kant  
Mijn hand Mijn onweersaanbre hand  
Zal hem beklem met schaamt en schand  
Maar eeuwig bloeit de glorie kroon  
Op 't hoofd van davids grooten Zoon  
Psalm 132:12.

Deze Magtigen kooning gebooren uit onverganke:  
lijken afkomst, verklaardt, als het eigendomme:  
lijke bezitting van zijn volk die Hij zichzelve  
gereinigt heeft uit een hoop van bandieten des  
Sathans om hun als Priesters en Priesteressen  
te stellen eeuwiglijk en altoos voor zijne aan:  
gezichte om God te looven. Waardig is dezen  
vorst dat wij zoo als schutte zegt Nu rys ik  
nie vreest geen gevaren noch felle baaren Der rode zee  
Want alle die zich tegen Hem en dus ook tegen Zijn volk  
stelle zal met schaamt en schand bedekt worden.

9.stk.

Maandag 18 Maij 1846

weder een nacht met peinzen door gebracht Doch  
de Heere schonk mij toch eenigen rust die ik gelijk  
alle zegeningen door mijne zonden verbeurd heeft  
Bij de ontwakeng daar uit kreeg ik een nieuwen  
bezoek van mijn leeraar Hij leide mij een vers  
die ik den Heer als een schat des geloofs uit  
mijn eigen hart reeds lang had gezongen voor die was

Uw goedertierendheid  
Heeft mij gevoed geleid  
Zelfs toen ik nog omwonden  
In 's moeders ligchaam laag  
Zaagt gij mij en vergaaf  
Den erfsmet mijner zonden.

O Mijn dierbare verlosser weet wat mijn  
leiden zijn vertroost en schraagd mij, Hij is ge:  
lijk een Leeuw rondom mij om te bevechten  
die mijn ziel al zoude zoeken te vervaren  
Ik ken zijn stem en ziet zijne toe glanzen  
gen Mijn over dierbare Heer! Och dat  
ik met lijf en ziel zijne liefde verkondig  
de En al mijn doen zijn beeltnis bleek wan: {het}  
neer mijn krachten schijnt te bezwijken is het  
als of hij mij terstond onder de armen neemt  
en op helpt op het onverwagts een vlam in  
het hart ontsteekt die mij doet uitroepen mijn  
Heer en mijn God. Nooit heb ik den strijd des  
Heeren in het behalf der Zielen Zyns volk ten

ten tijde van verdrukkeng zoo op gemerkt als  
nu ik ben geheel weerloos van wegen bitter:  
heid der ziele en zou bezwijken was het niet  
dat ik de hulpe des Heeren zoo merkbaar ge:  
nood. Ik weet niet hoelang de golven van aard:  
sche bezwaarnis over mijn hoofd zal bruischen  
Maar dat weet ik de wachter Israels slui:  
mert niet. En zoo min als ik zelfs mijn ziel kan  
redden zoo min ook kan ik mijn ligchaam red:  
den van niet te bezwijken onder het gewicht  
der rampen die mij treffe den 29 ste deedcem:  
ber 1844 is die merkelyk verzwaaard en daar  
ik op eene spoedige uitkomst hoopte droeg  
ik die onder de neder vloeiengen van des Heeren  
vertroostende genade tamelyk wel in tusschen  
heb ik veel van mijn ligchaams krachte ver:  
looren En torcht nu mijn moeite die al meer:  
der wordt onder een week en ongesteld lig:  
chaam thans doet de Heere mijn zien dat  
toen ik klaagde Ik reeden tot dankbaarheid  
had dat zijn hand toen ligt was, En mij zorg:  
vuldig moet wachten om niet temurmireeren  
want hij mijn vader macht heeft mijne lei:  
den te vermeerderen of te verminderen zoo als  
het hem behaagd en ik den eenen zoowel als het  
anderen dankbaar ontvangen.

10 stk.

Dingsdag den 19 de Maij 1846

Mijn lieve zoon is vertrokken. Hij {hij} zeide  
ons dat zijn vertrek tot bezigheden slegts  
naar de Baaij van Natal is en hij ons over  
twee a drie weeken weer zou zien Dat hij  
zijn vrouw paretief [sic] had gevraagd door mid:  
del van een brief of zij naar herwaards wil  
koomen, of niet, zoo ja, hij gaan zou om  
haar over te brengen en zoo neem hij dan  
over zou varen om haar zijne twee kinderen  
te ontnemen En dus beslooten had om op ant:  
woord te wachten.

Maar ach, ik weet niet [sic] wat het is, mijn hart  
beeft als of het in koud water hang ik meen  
dat toen hij mij groete ik tranen in zijn oo:  
gen zach stijgeren, het is mij of ik hem voor  
het laatsten heb weg zien gaan {gezien weggaan} Zou dat  
nu een geschikten tijd tot mijne verwijdering  
van hem zijn ? nu de droevenissen mij zoo  
geweldigd heeft aan getast dat ik er ziek van  
ben ? Was het niet liefderijk van mijn vader  
geweest zoo Hij mij dien troost noch had  
gelaten konde ik niet van hem in mijne  
beproevingen eenigen ondersteuning genoten  
hebben daar hij zoo bekwaam in alle  
fakken met de schrijfpn zoo overhad  
met werk was, onder het bestier van het  
nieuw Ingels\_gouvernement zoo veel te doen  
krieg



Dat had ik gehoopt en nu is hij vertrokken  
ik gevoel het om niet weer te koomen  
ja zoude men zeggen dat zoude vriendelijk  
van den Heere geweest zijn zoo zijne goed:  
heid de zaken zoo had geregeld. Dat hij geblee:  
ven was nu zijne ouderen Zijn zorg zoo noo:  
dig had ja zoo zou ik zelve dinken Maar  
de weegen Gods mij zoo wel bekend, laat mij  
gene twyvel over of juisch nu is het de  
besten de geschiksten tijd, het zij tot vermeerdering  
der beproefing tot uitvoer van des Heeren wijzen  
oogmerken die op den eenen of anderen wijs  
het goed moet te voorschijn brengen, het zij voor  
hun of voor mijn, of ons, Mijn hart is druk:  
kend zeer, dat moet ik bekennen Echter is  
het, O Mijn ziel zwijgd den Heer! want  
Hij is goed en zijne goedertierendheid duurt  
tot in der eeuwigheid. Ik had in den afgeloo:  
pene nacht een wonderlijken droom En ont:  
waakte uit dezelve weder Met een der schuttische  
verzen Die was het 4 vers van Reize naar Jeru:  
zalem (Nu reize ik mee; 'k vrees geen gevaaren  
geen felle boozen Der roode zee; Ik dacht  
bij mijne ontwakeng na over dien vreemden  
droom en het was mij als waarschuwend voor  
iets dat mij wedervaren zouw op mijn loopbaan  
die mij zoo ik niet op mijn hoede zijnde tot  
groote nadeel in myn geestelijken weg zoude  
zijn

// of wel eene afbeelding van mijn rampvolle weg te zijn //  
hoe het zij dien droom komt mij zinne  
beeldig voor ik zal //

(Blad 34.)

dien droom om het niet te vergeten hier  
onder aan tekenen.

Ik bevond mij in den droom in een moeilijken  
beslommerinde toestand van huislijke bezighee:  
den geplaatst en was zoo zorg vuldig dat  
ik onafgebrooken zwoegde en slaafde om het  
geen ik dacht mijn plicht te zijn te volbrin:  
gen En zelfs zoo bezig dat ik mij den tijd niet  
gunde om de paarsnoertje die ik in de hand droeg  
zorgvuldig te gaan bergen (die snoertje was om  
tren een vingerlang die waren klijne paarlen van  
de aller echtsten soort en zoo hart dat men  
het ook niet in de grofsten mortier kon ver:  
gruizen schitterend gelyk de kostbaarsten dia:  
manten) In de overhaasting van mijn bezigheden  
lei ik die snoertje op een tavel neder, En ging  
wat ter zeide toen ik terug kwam vond ik dat  
een booze hand de snoertje had gebrooken en  
de paarlen lagen verstrooid over de vloer van  
het vertrek onder grof zand vermengd daar {die}  
{er} de vloer mee bestrooid was de paarlen zoo  
groot als spelden knoppen deed mij wanhoo:  
pen of ik die wel weder allen bij een zoude ken:  
ne raapen en wel de vraag of ik ze in het  
zand leggende wel alle weder zou vinden  
Ik riep eenigen kinderen bij een om mij in zoe:  
ken en opspooren dier paarlen te helpen zij  
kwamen maar krabbelde die nog zichtbaar  
waren onder het zand, En ik riep uit O!  
help mij mijn schat gaat verloren Ter:  
stond

Terstond trad er een geestelijke Missionares bin:  
nen die zeide mij dat er geen tijd te verliezen  
was. Indien ik mee wilde moest ik mij terstond  
met hem oprijs begeven Ik zocht hem te be:  
weegen om wat te wachten tot ik mijn schad  
eerst vergaderd had Doch hij keerde zich als  
in allerijl om en ging voort Ik greep  
waar ik een paarl zag blinken zant en  
paarl te zamen en wierp het in mijn schoot  
Doch te vergeefst om alle te herkrijgen vol  
schrik sprong ik met het geen ik had het  
huis uit in de hoop om tijd hier na te vin:  
den om ze te zorteeran Ik maakte eene ge:  
weldigen spoed en achterhaalde mijne  
uit\_nodiger wij spraken onder het gaan over  
de gelukkigen tempelgebouw daar wij heen  
rijsde op de weg stapte wij door een woning  
daar waren twee dames bezig hun te kleeden  
vooraf verbonden zijnde door beloften aan  
de Missionaris om hem te vergezellen naar  
den tempel terwijl hij binnen trad riep hij  
zijt gij allen gereed Een schone jongman  
stapte uit een der vertrekken in volle gereed:  
heid

// met een dwars zakje op de rug daar een bijbel in was en een wandel stok  
in de hand //

// met een hoed op het hoofd en een tjaal om de hals en hand schoenen  
aan de handen zittende een leening stoel als wachtende op den aankomst der  
geleid heer.//

hij was de zoon van de oudsten der  
twee dames Zijne moeder was druk bezig  
haar te kleeden Doch hoe zij ook zich be  
yverde bleeft zij echter naakt van onder op {tot de}  
tot de knieen {dijnen} de boven deel des ligchaams  
verzied met zware zijde en kanten De an:  
dere dame vas uitgedost in een zeer lang  
kleed tot over de voeten

zonder verzuim stapte onzen geleid heer den  
deur uit gevolgd door de jongman de dame  
met het lang kleed en ook de andere half  
naakte vrouw en ik {mij} bij hun ik hield mijn  
paarlen in de schoot bij een gevat En was droe:  
vig om het verlies die ik door de zorgvuldig:  
heid der wareldsche zaken had geleede en ook  
dat mijn gewaad zooveel slegter waren als  
die van de twee anderen vrouwen In het voort  
gaan wapperde de rok van onzen gelyder  
en ik keek in de zak van de rok en zag dat  
mijn verlooren paarlen in dezelve blonk Maar  
het leek mij als of het de geheele snoertje  
was allen weder in een draad geregen, toen  
opende ik mijn schoot om te zien hoe het  
met mijn opgeraapte paarlen was. En ik  
vondt tot mijne grootsten verwondering  
dat ik niets dan zant had alle de paarlen  
waren er uit ik wilde dien wonder de twee  
{vrouw} vrouwen verhalen maar die bijden waren  
achter gebleeven den eenen om meer kleede:  
ren voor zich te halen en den anderen om  
dat haar kleed te lang was en haar in het  
gaan verhinderde Doch de jongman bleef  
zonder om zien aan de zeide van onzen weg  
wijzer wij bevonden ons nu op de hoog te  
van een langen grasrug aan weerszijde vlood  
een smelle stroom water terwijl ik stilstond  
om te smiffelen of er ook onder het zand nog  
een paail [sic] te vinden was ging mijn voorganger  
met zijn medgezel vaart ik maakte weder  
wat



spoed, Maar wilde toch ook zien wat van de twee dames was geworden ter\_wijl ik rugwaards keek zag ik dat het water van de vlied aan de linkerzeide der grasrug in de breete van drievoeten de rug op stroomde dat was mij zoo tegen natuurlijk dat ik bleefstil staan om dat te bezien En begon luid naar mijn geleidheer te roepen hem met een verhalen: de wat ik zag, Doch hij wonkt mij met het hoofd af, als of hij mij niet wilde gelooven, en ging voort ik hield aan om naar hem te roepen en ik zag dat den stroom almeer klom en breeder werdt einde lijk was mijne gelijd: heer met zijn gezel mij uit het oog geraakt toen begon ik spoed te maken en gevoelde mij belemmerd door de hoop zand die ik mee piekkelde Doch de vrees dat er mis: schien een of meer paalen in verborgen was belette mij dat weg te werpen. Ik bereik te het einde van de grasrug en zag dat mijne geleid\_heer den overzeide van de regter stroon [sic] betraad en de stroom tusschen hem en mij nu zoo gezwollen was dat ik er niet door kan, hier geraakte ik in groote benaauwdheid, schreeuwde en riep naar hem hij keek wel om maar ging echter voort met zijn jonkgezel aan zijne zijde Ik begaf mij nu na de linkerzeide van de rug om te zien of ik aan die zij de revier niet zoude door komen want het scheen mij toe

of de twee stroomen aan de einde van de gras: rug in een liep Doch daar was het water brui: schen de als een zee en was met de boven een de der grasrug bijna eeven hoog, verbaast staande en rond ziende naar eene uitkomst zag ik aan de over zeide van den stroom twee vrouwen op klijne afstanden van elkan: deren in zwarterouw gewaden haspelende door modderplassen begroeid van gladde biezen {piezen} dicht onder een groote plaat met dichte doorn bosschen, welker einde men niet af zien kon de kies en modder falij, was grijs van de doornen die van de doornboomen gevallen was, zij waren baarvoeds En kerm: de deerniswaardig. Ik riep hun toe en vrieg waar zijt gij door gekoomen, zij wezen mij met de vinger een smalle plaats dach het water liep er zoo snel, dat mij den doorgang onmogelijk scheen Ik vrieg hun zult gij er door koomen (meen: nen de de modder, bies, en droom falijen) wij moeten, zeide zij tot mij, en kroop kermend voort, Ik beschouwde hun, het kwam mij voor of het de twee achter gelatene gezel: linnen waren, ik vrieg hun nog eens waar zijt gij door gekoomen, zij bijden weezen mij weder op de zelfde plaats, ik weder zult gij er doorkoomen ? wij moeten of wij vergaan, Ik stapte op het woord vergaan den stroom nader en sprong er in ik viel er tot den hals in En greep met bijde handen aan de over\_zeide het water spoelde mij over het hoofd:

van de stroom de overhangende biezen en raakte er ge:  
lukkig door met moeiten klom ik de korte  
oever uit en spoede mij achter de andere  
twee zukkelaren aan de over zeide bemerk:  
te ik, dat niet alleen mijn schoenen was weg  
gedreeven, maar ook mijn bondel zant  
en geraakte terstond in de doorn en biezige  
modderplassen en leed zware pijn door  
de doornen ik bezefde echter dat hoe meer ik  
spoed zouw maken hoe eerder ik er zoude uit  
koomen onder het zukkelen vrieg ik hun  
waar ze naar toe gingen zij zeide mij dat  
ze hun chids [sic] verlooren had, niet om dat ze  
hem niet wilde volgen maar om dat ze  
vertraagd had door beslommering en dus  
nu door dien moeilijken weg moest gaan  
om den tempel te bereiken, Maar ze echter op een  
weg was die derwaards leidt hier ont:  
waakte ik, noch maar een klijne eind:  
weegs gevorderd in dien rampspoedigen  
weg. het scheen mij toe of reeds veelen die falij doorwan:  
doorwandeld hadden want de biezen warem bemodderd en ver|treeden  
Ik kan niet helpen aan te merken dat ik  
beangst ben, en {of} vreest, dat mijn weg van rampen  
noch maar in het het begin is En dat ik nu  
47 jaren oud zijnde nog lang zal moete zwoegen  
onder het juk der smarte eer ik op het einde  
van mijn weg komt Echter troost mij dat dat  
ik een Edele paarsnoer bezat onvergankelijk en  
geborgten in de zak van den leeraar die ook onzen  
geleid\_heer was en als ik naar hem riep in mijne ver:  
legenheid hij mij hoorden het zant weg

//gespoeld en mijn schat vijlig geborgen//

11 stk.

Woensdag 20 Maij. 1846

Mijn hart is deze morgen weer ligter  
Dat kwam door een teksje die ik in den  
nacht uit de teks\_bundeltje trok bezwaard  
over mij zoon die noch in een onbekeerden  
staat van mijn wegging Dacht ik God heeft  
zoo menigmaal de steen van mijn hart ge:  
wenteld door een troostelijke plaats uit zijn  
woord wie weet ik mocht weder troost vinden  
Mijn teksje was gaat heene en zegt aan uwe vrien:  
den wat groote dingen de Heere uw gedaan heeft  
en hoe Hij medelijde met u gehad heeft.

Dat vertrooste mij zeer, want ik heb opgemerk  
dat ik meest\_al wanneer ik bekommerd over de  
ziele toestand van mijn Zoon ben, markus 5:15  
of 5:19 trekt het is mijn altoos als eene vertroos:  
tende beloften dat mij kind van natuure eene  
bezetenen des sathans ook van dien booren on:  
bekeerlijken toestand door Jezus zal verlost wor:  
den en wel bij zijne verstand bekleed met de  
kleederen des\_heils aan Jezus voeten zal zitten  
En ik dan {doen} gelegendheid zal hebben om aan mij  
ne vreemden te verhalen wekke groote genade  
de Heere mij beweezen hebt en hoe Hij met  
mijne worstelingen voor Hem heeft medelijde  
{heeft} gehad En mij de verhooring mijner gebee:  
den nu bewees in de bekeering van mijn kind  
Mijn arme

"t arme hart was dankbaar sn zeide Mijn vader van uwe medelijde heb ik veel te wachten, zult gij mijn ook door de modder en doornen helpen, En beware dat ik u niet [sic] door afwijken bedroeve ? Maar ge: trouw Mijn Heiland door lief en leed volge ? (Zoo als het in het natuurlyke met een stout kind gaat is de vader goed en bewijst het kind zijne liefde dan wel het kind meer van vaders goedheid zien zoo ging het ook mij) vrijmoedig zijnde trok ik op mijn vraagen aan mijn vader een tweede teksje, En die was Duit.33:27. De eeuwige God zij u eene woning en van ander eeuwige armen en de Hij verdrijve den vijand voor uwe aangezichte ende zeg: ge verdelgt{degt} O mijn ziel ging uit tot den God\_ mijnes heils zeggende Amen mijn vader Ik ben uw kind. nu gerust en wel tevreede sloop ik in tot den morgen ontwaakte toen met den eersten vers van gez.106 Broeders komt den Heiland noodt Laat ons zijnen dood verkon: den, Komt, gedoopten in zijnen dood. Komt! door Hem verlost van zonden Geven wij hem hart en hand, Zijn verbond houd eeuwig stand. Laat nu de gods vrienden zeggen Wat mijn gevoel deze morgen moet zijn geweest na zulken ver: troostengen in den nacht welgerust te hebben ontwaakt met het gekraai der vroege haan met zulken wekregelen nog een

eer ik de besmetting der zonden in mijne ontnuchterende ziel gevoelde, wie was hier de eerste perzoon die bezit van mijn hart nam, Was het niet onzen dierbaren bruide: gom die zoo eerlijk kuisch, schoon, als be: minnelijk er in traad ? om met mijn ziel het avondmaal zijner verzoenend lijden te houden ? O onze Jezus! ik strooide mij: ne paarden voor zijne voeten met dat mij: ne liefsten dat hebt gij mij gegeven en ziet hebt er de eere van, ik strooi het als reukwerk voor uwe voeten Hierna stap te ik als verwinnaar uit mijn bed, en ge: voelmij thans van als zorg ontslagen

De God des heils wil mij ten Herder weezen  
'k geen gebrek 'k heb geen gevaar te vreezen  
Hij zal mij zacht in lievelijk wijde  
Aan d' oevers van zeer stille watren leiden  
Hij sterkt mijn ziel richt om zijn naam mijn treden  
In 't effen spoor van zijn gerechtigheeden

Ik vreest niet neen, schoon ik door duistre dalen  
In doods gevaar bekommerd om moest dwalen  
Gij blijft mij bij in allen tegen spoeden  
Uw stok en staf zal mij altoos behoeden  
Gij troost mijn ziel in zicht in mededoogen  
De tavel aan voor mijner haatren oogen.

Gij

gij zalfd mijn hoofd: Gij doet mijn blydschap groeijen  
En van uw heil mijn beker overvloeien  
Het Zalig goed mij door uw gunst gegeven  
Verlaat mij niet maar volg mij al mijn leeven  
Zoo dat ik in het heilig huis des Heeren  
Een langen reeks van dagen blijft verkeerren.  
Ps.23.)

---

12. stk. Donderdag 21. Maij 1846

Ik weet deze morgen niet wat eigenlijk  
mijne wekwoorden waren want in mijne  
ontwakeng was het als of iemand mij vrieg,  
Wat zoekt gij ? Mijn antwoord was Ik zoek  
ziellen om voor Jezus te knielen. Hem eeu:  
weg te looven: In {den} den hemel hier booven.  
Hier ontwaakte ik geheel en toen ik dacht  
mij antwoord in poezij, na tegaan, kwam  
Immanuel mijn lust en leeven, Die rust  
kunt geeven O levens wel! En dat wordt  
toen weder mijn morgen lied. het welk is  
uit schuttes gezangboek genoemd Ryze naar Jeruzalem  
Na in het duisten mijn Morgen lied gezongen  
te hebben stak {los} ik een kaars aan opende mijn nieuw  
testament en vond Rom.{9}8 en leeste die Doch had  
er wijng vrucht van want mijn wek Poezij  
(Ik zoek zielen) viel mij weder in, Ik raapte dien  
regelen bij een Echter keerde ik weder tot mij Cap  
terug en fond een kort vermaak In het geen Paulus  
schreef van vers 15-19 ook hier in wordt ik verhin  
derd

hinderd door de gedachten mijn kind is weg.  
Misschien heb ik hem voor het laatsten gegroed.  
om deze gedachten te verzetten leeste ik Psalm  
77. want de woorden ja gij zijt de God die  
de ooren, wondren doet op wondren hooren

// viel mij in de gedachten//

onder het leezen van die Prachtigen zangstuk  
werdt mijn hart weder stil En {zoude} is  
mij tot nu toe bij gebleeven hoewel mij  
wder een nieuwen onheil heeft getroffen.  
Maar wierd kalm gehoude door dat ik zelve  
Eer ik opdacht, tot mij zelfs zeide ik rijst  
naar kanaan. En moet van dag tot dag alles  
achterlaten.

---

13.stk. Vrijdag den 22 ste Maij 1846

Gistere werdt ik telkens in mijne over weging  
en aantekenin gehinderd. En geraakte daardoor  
in een moedeloze toestand. Doch in den nacht van  
alle overlast der beslommering ontslagen zocht  
mijn onvoldaane geest haren oorspronkweder  
En klom op om God de eer van zijne handelingen  
met mijn, te brengen hartelijk dankte ik mijnen  
drieenigen weldoener en of schoon ik voor iets  
vreest dat mij met smarte zal overladen kon  
ik ootmoedig bukken Met mijn vader ik wil  
miet dat gij het aller minsten van mijn afwendt  
van het geen uwe wille zoude zijn om over  
mij te brengen, want den uitvoer van uwen  
raad is zoo heilig en onbezwalkt dat die meer  
en beter is, dan mijn tijdljik leeven alleen als  
het uwe wille is, sterkt en schraagd mij door  
de weekeng uwes geestes, dat ik u met stille  
ootmoed de eere  
er van

geeft met amen O vader uwe wille is goed en heilig want toch ik gevoel mij verzekerd dat mij van den God\_der\_liefde niets kan toe koomen of het moet mij daarna heil brinden. Na de: ze beede, trok ik weder een bijbel teksje die was Jesaiah 41:10 Freest niet ik ben met u, zyt niet verbaast want ik ben uw God. Ik sterke u. Ik helpe u. Ik ondersteune u. met de regterhand mijner gerechtigheid. Ik werd door dien plaats uit het onfeilbaar woord van den leevenden God zeer vertroost En gaf mij onbepaald aan zijne almgatige wille en onfeilbaren wijsheid over En fond ook genade tot den hoorder van het gebed te spreken in dezen bewoording gij o kenner der harten kendt en door grond mij hart, al zoude het ook zijn, dat mijn eenigen zoon uwe heerschappij inwendiglijk loochend, En u de Erkentenis uwer weldaden aan hem beweezen die zoo veelen zijn, niet bringt, Ontfermt u nochtans naderijk dan uwer genade over hem, Met te verhooren de beden zijner moeder, die Zij, met droefenis over zijne zondigen tegen u, tot u opzend Uwe dienstmaagd erkent uwe alleen heeschappijen [sic] gevoeldt een lust om u in alles, wat gij over haar, en ook over haren zoon bringt, de eere uwer regtvaardigheid, uwer wijsheid, regt en billijkheid zoo wel als den roem uwer genade te brengen En al ofschoon dien erkentenis mijn kind niet kan behouden noch aanspraakmaken op uwe genade over hem, Zoo is dat bekend dat

dat het bloed christ rynigd van alle zon: den en de aller goddelooste regtvaardig maakt zoo is het bekend dat gij O god door hem aan de allerslegsten die tot u roepe genade bewijst roept hij tot u niet omdat hij het doodelijke toe stand niet kendt daar hij in verkeerd. Ik o Heere roept tot u ik kendt zijne doodstaat en zoekt genade voor hem bij de troon uwe genade. En dat alleen door en uit het offer: dood uwes zoons Jezus christus. Zoo zijt gij dan door dat eenigen en dien geliefden mij vader geworden. Zoo geeft mijn dan ook het leeven mijnes kinds, En laat de verhooring mijner gebeden, voor hem, uwe genade over hem blijkbaar worden, door eene waarachtigen en onberouwelijke bekeering aan hem te doen uitspruiten en hij de knie voor zijne God ootmoedig buige, en dien genade aan hem bewezen met een heilig en godzalig wandel u ter eere uitdrukken. Nadere bede, gaf, ik mij weder terust en sliep wel tot den aanbrekenden dag, ontwaakte met een vers uit mijn eigen lieder die was. O Jezus mijn Heiland mij Broeder en vriend {inz.} Het leeven mijn Heiland heb gij mij verdiend. Gij slaakte mijn handen ontboeide mijn voet verbrak al mijn banden Kocht mijn met uw bloed. Zoo dacht ik de Heere versmaad mijn offer niet dat was een lied derdankbaarheid. En god die zijne daaden kendt, wekt zijn verschoovene kind op om Hem met

dien eenvoudigen offer der dankbaarheid te looven  
 ofschoon ik dien lied bid al zoo menigmalen hebt  
 gezongen heeft het onzen God, noch niet verschroo:  
 ten naar dezelve te luisteren, maar roep mij op  
 nieuw om Hem dat ten morgen offer te brengen  
 Ik deed zoo met een gevoel van dankbaarheid  
 en pligt. Mijn morgen teksje was. Openb.5:9.10  
 (En zij zongen een nieuw lied zeggende gij zijt waardig {te}  
 het boek te nemen, en zijne regelen te openen want gij  
 zijt geslagt en hebt ons gade gekocht met uwe bloed.  
 uit alle geslacht en taal en volk en natie.  
 v.10 En gij hebt ons onzen God gemaakt tot Koningen en Pries:  
 teren; en wij zullen als koningen heerschen op de aarde

Dien heerlijke erfenis zullen gaarne allen  
 die gelooven dat er een hier namaals is wil:  
 len beerven, waar {door} toe de uitverkorenen Gods alleen  
 komt om dat den dood van den testament  
 maker {hun} hun dat erfregt verzeijerd heeft.  
 En nochtans zijn de erfgenamen bedroeft als  
 den voogd daar ze {hun} aan besteed zijn hun  
 leid op den weg die tot den Erfenis leid, en  
 dat, om dat dien weg niet met roozen maar  
 met doornen bezaaide is. Zoo wil men  
 wel erfen maar niet volgen ..... al hoewel  
 wij toch zeker weeten dat er maar eenen weg is die  
 tot den erfenis leid, Maar den voogd is wijs heilig  
 almagtig en goed, Hij snoert ons het koord om de  
 lendenen en wandeld voort en trekt ons voort Zoo  
 ondervinden wij dat zijne wille onwederstaanbaare  
 is. En leert als Hij roep opstaan en volgen.

14. stk.

Maandag 25 Majj 1846

twee dagen is er voorbij gegaan zonder ik  
 in staat was de pen te voeren. Ik heb wel ge:  
 leeden was ziek, en daarbij zoo bestormd van de  
 booze dat het ijzelijk was er aan te dinken. Mijn  
 bittere beker was weder door de toelating des  
 Heeren voor mij in geschonken en heb er nu twee  
 dagen uitgedronken had zooveel vermogen  
 op mijn benaauwdens geest dat ik gistere zoo  
 luid op mijn bed zat te weenen, ja schreide, als  
 of er een dierbaren bloedverwant het huis dood  
 wierdt uitgedragen. Maar beter, als of den  
 Heer onzen God, mijn voor altijd had overgegeven  
 en alle hulp, zorg, troost, en licht had ont:  
 zegt. En ik nu hulpeloos alleen daar heenen  
 moest {vader} varen zonder dat de vriendelijke  
 oogen mijnes gods mij ooit weder zoude be:  
 schynen. In dien wanhoopenden toestand ben ik  
 onverwagts geraak\_uit dien bitter beeker heb ik  
 zedert 1817 gedronken en heeft er door geducht  
 geleeden, altijd op den uitkomst door den  
 Heer mij toegebracht, gehoopt . En niet tegen  
 staande de duizenden van zuchten gebeden  
 die ik tot den troon van Gods ontfermeng  
 tot verlossing hebt opgezonden wordt dien  
 kelk met gal mij maar beurtelings in geschon:  
 ken en ik moet die drinken tot bezwijkens  
 toe drinken. Ik ben er



er  
zoo vermoeid van dat ik mij de woestebaaen  
der zee zoude kenne in werpen om die te  
ontgaan. Bij zulken daagen, weeken, vast waakt  
en bidt ik dag en nacht. En wordt zoo ziek  
van al dat waaken. En door dat ik mijn gewoon  
spijs niet gebruikt gevoed bij de drukkende  
hartzeer dat ik in het eind {eind} ziek te bed blijft  
leggen, tot stervens toe afgemadt Dan is mijne  
overdenkengen meest al Mijn weg vangangs af:  
aan nategaan en hoe mij de Heer heeft gehol:  
pen en hoe Hij uit zooveel kwaad het goede  
heeft voort gebracht hoe dat al mijne leiden  
gediend heeft mij van de aarde lostemaken en  
in alle verliezen en {die} bitter helden die mij ont  
moetede door onzen liefderijken God en vader  
aan mijn inwendiglijk vergoed is geworden  
zoo leid den eenen overdinkeng mij dan tot den  
anderen. Nu dit maal wilde ik weder aldus  
voortgaan viel ik eensklaps in eenne wanhopi:  
gen op zommen van alle de rampen die mij al  
heeft getroffen. En hoe veele tans te gelijk over:  
mijn Woed. Ik vergat den lieve vader die zij  
ne kinderen niet laat omkoomen in de nood  
en in de benaauwdheid. En zocht tot mijne red:  
ding een vooruitzicht te vinden Maar ijlaas  
ik vindt die niet, bezweek geheel, van moed  
en hoop beroofd en zat met de handen op  
het hoofd te schreien zoo luid als maar  
weezen kon. Hoewel ik weder tot bedaren kwam had ik  
gene ver:

vermogen om mijn hart vertrouwlijk tot de  
Heere te heffen maar bleef in een akelige  
verwardheid van gemoed tot laat in den nacht  
De Heere zag mijn naren toestand aan en huldde  
mij in den slaap tot zeer vroeg nog voor den  
aanbreekenden dag zingende, als volgd ontwaakte  
Heer geeft mij opmerkzame ooren  
Om uw wondren natespooren

// de wondren die den Heer menigmaal werkt tot uitredding zijns volks ge:  
lijk Hij aan zijne Israel deed in hunne rijze door de woestijn en zoo  
veel andere meer gelijk aan Jozef david en des  
apostelen //

Dan zal nooit mijn kloek verstond  
Dalen tot dien lagen standt

Terstont na mijne ontwakeng wis ik waar  
mijn geest in deze bede opdoelde Dat was  
op mijne laage den Heere vergetene, bijna  
wanhoop, Daar ik toch altoos bidt laat  
uwe wille O vader over mijn geschiede en  
houd mijn lamp brandende op dat ik  
door dien inwindegen licht met een vasten  
tret volgen. Waar uwen hand {zoone Jezus} mij  
leid gelijk uwe Zoon Jezus deed altoos  
gelooven de Zijne oogen ziet mij, en zijne  
herders\_zorge wijd mij. Hier in dien  
ongepermeteerden toestand voor een christen  
verloor ik vader en Herder uit het oog  
en gedroeg mijn als of mijn vader en mijn herder  
der eeven zoo dom, en onvoorzichtig was als ik {was} ben  
Mijn

Mijn hart werdt vervuld met berouw  
en boete de 35ste gezang viel mij in de gedach:  
ten en dat werdt mijn Morgen lied.  
beginnende (liefde volle hemelvader)  
Ik zong dien gezang met schuld bezef  
Doch tevens met een kinder vertrouwen  
en gevoelde het geloof weder in mijn  
hart herleeven. In tusschen heeft de  
booze fijand onzer zielen veld gewonnen  
En zal niet nalaten weder een kanst  
tot nederwerpeng mijns geloofs te wagen  
Zoo moet ik nu op mijn hoede zijn. Dat  
is wakend in het gebedt niet nalaten den  
Heer mijne zwakheid te belijden En zijne  
beschermeng tegen den boozen tevrage  
En dan naauwkeurig op den loop mijner  
gedachten acht geve. zoo dra ik be:  
merkt dat die van de vreeze des Heeren  
dwaald tot Jezus vluchten met twee  
a drie woorden, zelfs onder mijne bezig:  
heeden Den Heer in de gedachten zoeken  
te houden, En staag gedinken dat ik als  
kind onderdanigheid aan de Heere ver:  
schuldig bem [sic]. De kinderen des Heeren mach  
gene voor uitzicht zoeken. Maar Elken morgen  
zeggen vader uwe wille was dat ik met demynen  
nog zal leeven geeft ons dan naar ziel en ligchaam  
het nodig en teruwer eere

eere op dat {ik} voor zondigen tegen u bewaardt blijve  
En en den avon weder dankbaarheid aan den  
Heer betoonen voor het geen zijne vader goedheid  
hun heeft toegediend, wetende, dat het alles gena:  
de is. Zoo doende zullen zij voor zondigen  
murmureren bewaard blijven {tereft} treft hun dien  
dag iets kwaads, gelooven Vader ziet het niet  
alleen, maar Hy laat het toe, om dat Hij  
mij weder zijne reddende genade wil be:  
wijzen, en mijn eene nieuwen gelegendheid wil  
schenken om zijne liefde en zorg op temer:  
ken tot versterkeng van mijn geloof. Zoo  
doende zal den christen altijd bezingen en gevoel:  
len den lof des heeren over {het} het geen Hij hun bewees  
zoo veel in zijne vader zorgen des ligchaams al ook  
de groote schatten die Hij hun berijdt heeft in den  
perzoon van hunne dierbaren redder en zielen vriend  
Jezus christus. En zich gesterkt vinden om hem te  
looven.

Klimt ja klimt mijn blij Hosannas  
Galmd mijns redders roem en eer  
Door triumf en hosas' zaalen  
Buig u voor mijn Koning neer

Duizend duizend duizen {maalen} malen  
Klemdt mijn hoosas tot mijn vriend  
Die van boven neer kwam dalen  
Mijn te redder uit de ellend

Redde mij uit duizend dooden  
Dooden dooden zonder tal  
Vergezeld

Vergezeld van duizend nooden  
Angsten nooden zonder tal

Halleluja wij gevoelen  
Reeds de vreugd voor ons bereid  
Hoe wij eeuwig zullen bloeijen  
In de zaalge eeuwigheid.  
Hoe wij eeuwig zullen bloeijen

// de twee laatste regels moeten gereperteeerd worden //

In den zaalge eeuwigheid.

S.C. Smit



Het Nieuw harte 6. Stuk blad.26.

op den 3 van February 1851. Is Sarah  
Mayoss <sup>2</sup> . Dochter van H G Mayoss by  
Den eerwaarden E Smit in huis gebragt  
{en is er gebleven} Door Haren vader  
om te verblyven onder de zorg van  
Mejufurouw S C Smit  
Geb. Maritz

Het kind was naar gissing, vyf of zes  
jaren oud, of wel mogelijk, iets daar  
boven

S C Smit  
geb Maritz.

---

<sup>1</sup> 'n Handgeskrewe dagboekdeel, 46 bladsye lank, wat die tydperk 26 Mei 1846 tot 8 Junie 1846 dek.

<sup>2</sup> Sarah Salomina Mayoss (inskrywing 3 Februarie 1851) , 'n sesjarige dogtertjie is deur Susanna en Erasmus aangeneem totdat haar pa H.G. Mayoss na haar kon omsien. Sy was ongeveer 5 of 6 jaar oud en 'n bloedverwant.

1. stk)

Dingsdag 26 Maij 1846

Mijn laasteboek heb ik met een vroolyk  
Poezij geeindigd, Zoo ik deze volgens de  
gevoel mijnes harte zoo als die op dat ogen  
blik is beginnen zou zoude ik een nood kreet  
aan heffen die den hemel {zoude} in dien mo:  
gelijk zoude scheuren, want nooit verschijn  
er morgenstond waar op ik geen kastijding  
vond. ook deze dag heb ik mijne kastijding  
behalven {ik} ook nog den bittere beeker daar  
ik dag, op dag, zederd vrijdag laasleeden  
uit drinkt, mijn ziel zwoegd onuit spree:  
kelijk den ouden mensch wil los barsten en  
den nieuwen zegt niet\_alzoo het voegd u  
den Heer stil te zwijgen te verbeiden Ik heb;  
zoo eeven het 76ste der Evangelische kerk ge:  
zangen met een neer geboogen hart biddend  
uit geboezemd, verlaat gij mij dan zal  
ik moete vlien, en moet ik vlien hoe zal  
ik bij u blijven ? (O Heer mijn God Hoe  
onderaards de hoolen, en spilonken ook  
zijn die ik door wandelen moet laat  
het licht van uwe aanschijn mijn toch  
nooit geheel begeven laat mij nooit  
den troost in het harte verliezen dat  
uwe wille mijn geleid en uwe oogen  
mij ziet en bewaakt) {Ik heb} Mijn  
gedachten is geduurig in mijn verdriet aan  
het plannen. En ik heb de grootste moeite

dezelve gedurig los te rukken en als een pijl  
gevloogen van een boog die geweldiglijk dryft  
op de voeten van den Heere Jezus te werpen.  
Van dag heb ik geen Hosannas en ook geen  
Haleluahs. Mijn arme ziel beefd als een riet in  
een sterken stroom (Immanuel mijn God !)  
Mijn lust mijn leeven. Die rust kan geven  
O leevens wel!) Indien ik Hem tot mijn  
troost moet missen, dan is het gedaan  
met mij. Dan ben ik verlooren onder de  
mensen; Een plaag een pest voor mijn zel:  
ve. Ik gevoel een streid in mijn binnenste  
waardoor mijn vleesch met een koorzigen  
angesteldheid is aan getast. Thans is het avond  
den dag is om geleeden wat zal den nacht mij  
baaren ? Zoo ik waakt in heilige overdinkengen  
is den nacht mij eene zoete geschenk van boo:  
ven en vindt mij in den morgen verkwikt  
naar ziel en ligchaam al heb ik ook maar  
een wijnig van den rust des\_slaaps genooten.  
Maar zoo ik waakt als in de woeste golven  
eener inwendigen zee ben ik des morgens  
gansch ongesteld en afgemat en moet we:  
der met een vermoeide ziel en ligchaam  
aan mijn arbeid. Ylaas wat is de mensch.  
Alleen een leevend geloof in Jezus Christus  
geeft rust. Wat zal ik nu doen ? Zal ik  
het hoofd laate hangen als een bieve ? Als eene  
die niet geloofd dat hij een beschermenden  
God heeft die zijne nooden kendt en wiens  
toezicht

toezicht niet over alles gaat ? Neen Sathan  
zoover is het nog niet tot op heeden moogt  
gij toezien. Dat strookt met mijne beleidenis niet.

Hoe groot is t goed, dat gij zult geeven,  
Hem wiens oprechte geest  
Op U vertrouwt U vreest!  
Hoe groot is 't heil dat g' in dit leeven  
Ver boven beed' en wenschen,  
Reeds wrocht voor 't oog der menschen !

Bemint den Heer Gods gunst\_genooten  
Den Heer die vroomen hoedt,  
En straft het trotsch gemoed  
Zijt sterk Hij zal u niet verstooten;  
Hun geeft Hij moed en krachten,  
Die hoopend op Hem wachten  
Ps. 31:15.19

Ziet toch hoedat het hart van den mensch aan  
verandering onder\_worpen is. In den nacht die  
voorby is tussch, Maandag en dingsdag was  
ik slapeloos toen stak ik een kaars aan om  
een gedeelte van des heeren dierbaar woord  
te leezen mij viel Lukas 24: open. Ik las de  
zalig en levend makende opstanding van onzen  
Heer, werdt vrolijk toen ik den ontmoeting  
van Jezus en de Emmaus\_gangers leeste gevoel

goelde hoe hunne harten warm werdt en klopte  
want Hij O Hij zelve was tegenwoordig bij hun  
Hoe konde zij met hem wandelen en spreken  
zonder iets heilzaams iets hoogverhevens te  
ontwaren En dacht mijn nieuw boekje te be:  
ginnen met een korte uitwijding over hunne  
bekentenis als was onzen harten niet branden  
de in ons als Hij tot ons sprak op den weg.  
Zoo dacht ik de oogen der Emmaus gangeren  
zag Hem wel, maar waren niet geopend om  
hem te kennen En dus had het zien van Hem voor  
hun op dat ogenblik bijzondere geene nuttigheid Maar zijne woorden  
waren voor hun troost vol, Zoo hebben {wij}  
wy ook alschoon wij den perzoon van Jezus  
niet zien echter toch zijne troostvolle woordt  
Die te leezen en te gelooven is troostelijk en  
Daar Hij geestelijk ook bijden heilbegerigen  
leezer tegenwoordig is, wordt {ook} hunne har:  
ten brandende door zijne tegenwoordigheid  
En beminnen Hem door hetgeen {Hij} zij in dat  
woord van Hem teweten krijgen onzichtbaar  
aan gevuurd door zijne geestelyke tegenwoor:  
digheid. En zoodanig dat ze hem in zijn woor:  
den en werken in den geest ziet en hoort.  
Zoo dacht mij kan de verschijning van onzen Heer  
zeer schoon in vergelykeng gebracht {gesteld} worden met  
de geestelijke bezoeken die Hij bij zijn geloovig  
volk maakt want ofschoon ze hem niet  
als hun Heer zien wordt echter hunne harten door  
zijne {dat}

zijne bij zijn brandende gemaakt. En als ze Hem  
zaagen zoude ze Hem ook dwingen om bij hun  
te blijven en doen ook zoo want zij vermij:  
de in zulken toestanden van gevoel alles wat  
zoude hinderlijk zijn of dien gevoel zoude  
stooren en dat om dien gestaltenis zoolang  
maar mogelijk {is} te bewaren zich liefs alleen  
houdende om naar hun lust in dien zoete  
stille vreugd te botvieren. Dat was mijne  
ovendinkeng in den nacht. En bereide mij  
om voreg mijn schrijftaak af te werken  
Maar de booze had het anders overlegd  
Mijn oude kaffer knecht was deze mor  
gen buiten gewoonte zoo vroeg in de achterplaats dat de  
hoenders voor hem verschrikt van hunne  
slaapplaats vloog. En toen was mijn oude  
Heer S. opdebeen dinkende dat er dieven  
onder zijn hoenders waren En was toen zoo  
in de weer dat ik naauwlijks tijd had om  
mijn wek lied te zingen die was gezang

57: O Hoe blijte moede  
Gever van al 't goede  
Maakt gij mij het hart !  
Die op u vertrouwen  
Doet g' {heil} uw heil aanschouwen  
Redt g' uit alle smart  
Nimmermeer  
Doet gij o Heer  
Vriend en troost in droevenissen  
Mij verkwikking missen

Zoo stapte ik in de

de beslommernissen des leeven zonde den vrucht  
van mijn troostelijke wek vers eens door {met} een korte  
overdinkeng te genieten. En behoorlijk den gever van  
dat goede {er voor} te danken. De moeilijkheeden  
bragt verstrooieng in mijn gemoed En het ging  
mij als ek reeds gezegt heeft.

Omtrent te 4 uren in de namiddag Dacht  
mij dat mijn geest over de woelingen des harte  
de overwinneng behaalde want ik zat op mijn  
stoel en badt maar de Sathan had mij we:  
der een andere strik bereid. Het oudsten  
Dochtertje van mijn Broeder T.M.<sup>3</sup> traad  
mijn woning in met een boek in de hand  
vol vuur en leeven zeide het kind tot mij  
Tante leest toch en ziet wat een mooi  
boek dezen is. En het was als of zij met  
ongeduld mijne lofspraak over dat boek  
verwachten om haren liefde tot mij niet  
te wonden nam ik het boek en las er in  
dat was een spaansche Romaan die van  
gestoolen Meisjes in Rovers grotten sprak:  
terwijl ik las om haar te voldoen rolde  
den steen die door zichten zoo wat van  
mijn hart was geschooven er weder op  
Ik wierp het boek op zijde met ach mijn  
kind, dat is een slegt boek! Het arm kind  
verschrok en schaamde zich ik nam echter het  
boek weder om haar te troosten en leeste voort  
zij bemerkte dat ik zulks

---

<sup>3</sup> T.M., die oudste dogtertje van Susanna se broer (nie spesifiek genoem nie) is besig  
om 'n Spaanse Roman te lees oor ontvoerde meisies in rowers grotte. Die dogtertje is van  
mening dat dit 'n pragtige boek is, terwyl Susanna haar daarop attent maak dat die boek uiters  
smaakloos is.

met moeite deed, stond in alleryl op als  
of zij eenige bezig\_hede te verrigten had en  
liep hart\_weg latende de boek in mijne hand  
dat was ook hoogtijd want mijne blohartig:  
heid vloog mij in het aan gezichte met veel  
beschuldiging tot den avond toe. En boezemde  
mij daarna weder uit in gezang 76:  
Thans is het zeer laat in den nacht. En  
gevoel mijn gemoed wat gestild.  
De Heer is goedertierend en ik hoop Hij zal  
mijn zijne helpende genade verleen tot  
overwinning.

2 stk)

Woensdag 27. Majj 1846

In den afgelopen nacht ontwaakt ik met twee regelen  
uit gezang 21. het 5. de vers regels 5 en 6. Kon:  
den u' ooit de reden ramen, Waarom dus de  
hemel koos. Ik verstond Mijne wekregelen  
heelgoed, ik was boven mate bedroef over  
mijn toestand. Dat zag de Heere en koos om  
mijn aan de wijsheid en goedheid zijner han:  
de lingen te erinneren hoe dat Hij in voo:  
rigen tijden het kwade ten goede liet gedei:  
en het geloof daardoor in mijn neerge:  
lagene hart op te wekken, dat het gods wijs:  
heid was die zulk een weg voor mij tot my:  
ne

eeuwigen welvaart had bestemd. Het was  
mij terstond als of de Heere mij inwen:  
dig bekend maakte dat naarmate mijne  
leiden verdrukking, armoede, smaad, hoon,  
gepaard met mijne verlating der menschen  
zeg ik, naar dien mate, mijne overvloed en  
heerlijkheid ook hier namaals in den he:{heen}  
mel zou zijn, Ik dacht ook na over  
mijne gedurige bedden om den beelde Chris:  
ti deelachtig te worden, Die bede komt uit  
de verdrukking en uit de liefde tot God.  
Want in gestadige rampen, vreest ik den  
wille Gods te wederstaan; of door murmire:  
reng den vrucht derverdrukking te verliezen  
gevoelende dat den ootmoed voor God mij volgd. En  
nademaal de Heer over mijn zoo goeder:  
tierend was om mij in den raad der verkie:  
zing ten leeven te gedinken En dien gedinken  
gen Gods mijn dierbaren Zaligmaker zoo duur  
te staan kwam het ook nu mijn schuldi:  
gen pligt is, met kinder gehoorzaamheid  
alles goed en heilig\_wel te noemen wat dien  
Eeuwigen vader over mijn beschikt ook is  
er iets in mijn, dat is, een vrees, Dat het  
hart van den Heere Jezus zoo ik mij wan:  
gedraagt zal

zal zeer doen omdat ik Hem voor zijne  
grootte liefde die Hij voor mij betoonde nu  
met zulk eene verschillende wederliefde te  
gen komt. Dan is het, of ik zijne zacht:  
moedig gelaat ziet. Zijne barmhartigen oogen  
mij vraagt. Is dat de weldadigheid aan  
uwen vriend ? Hebt ik dat aan, of bij u  
verdiend ? Zomtijds is het zoo smellijk als of  
ik Hem booven in den hemel ziet in Hij  
het hoofd zachtjes heen een weder beweegd  
als meenende nietalzo, nietalzo, dat is  
niet in mijne sporen treden. Ach dan ben  
ik opdat oogenblik als was dat wegsmelt  
met eene droefheid aangedaan dat van liefde  
brandt en kom niet anders als gelijk Pe:  
trus deed bitter schreien Met och Heere  
herschep mij toch naar uwen beelden, O krijgt  
toch eene gestaltenis in mijn. Nu dacht  
ik na mijne ontwakeng, Hoe toch zal  
Mijn Zaligmaker eene gestaltenis in mijn  
krijgen hoe zal ik zijne beelde gelijkfor:  
mig worden indien ik ook niet op den  
weg die Hij bewandeld heeft volge ? Dat  
was immers een pad van lijden Die hij  
bewandelde Ik vraag Hem {mij} in mijn

zijne beeltenis te doen blijken, En nu Hij  
mij op den weg van zelfs verloochening  
en verdrukken leid, waardoor ik geoevend  
door dat leed leidzaamheid {en} met onder:  
werping, en stille ootmoet voorgod kan leeren  
ben ik bedroef en zoude het wil anders dan  
zoo wenschen. Dat is waarlijk niet gehoor:  
zaam maar staat ik gevoelde mij weder  
te vrede en badt vader! uwe wille ge:  
schiedde alles wat gij doet, is wel en goed.

Na kortelijk over mijn wekregelen gedacht  
hebbende leest ik Johannis 1 verblijde mij over  
de ronde beleidenis {van} die Johannis van den per:  
zoon van Jezus deed {gaf} de woorden ziet het Lam  
Gods, dat de zonde der waereld weg\_neemt!  
voerde mijne bespiegelende geest naar Bethaba:  
ra ik hoorde Johannis dat zeggen, en zag Jezus,  
leeste Echter voort, tot dat Joahnnis ten twee:  
de male op Jezus wijzende zeide ziet het  
lam Gods hier vergat ik boek en ook P.M. Burg  
waar ik woont en nam met de twee desipelen  
van Johannis de weg achter Jezus ik zag  
Hem in jeuchdige gezondheid vluch als een  
jongen ree des velds met heiligheid omgeven wan;  
delen De gras\_scheuten boog zich onder zijne  
voeten eer dat het heilig voet hun raakte  
en zeide tot de twee dissipelen ziet Hij is



Hij is het waarachtigen licht wat de natuur erkent Hem als haren schepper de gras scheu: ten buigt haar en zonder dat ze geknakt wordt staan ze achter zijne voeten weder als met fersche daauw begoten op ziet hoe wapperd veld gewas en takken, bladeren, de windt zelfs ademd met zachte statigheid merkt gij wel hoeplech: tig heir alles is ? de natuur kust de Maaijesteit die Hem omgeeft voorzeker Hij is meer als mensch! Wij spoede ons aan met verlan: gen om ook zijne aangezicht van nabij te zien verwachtende om in zijne aanblikken iets treffends te vinden terwijl onzen harten {alzoo} brandende klopte, staat het Lam plotzelijk stil, ziet om kijkt {tijk} ons in het harte en vraagt wat zoekt gij ? Wij zien elkande: ren getroffen, door dat onverwachts vraagen door den zachten drang derstemme Dien grootheid van gelaat dat scherp en echter zoet smijdende hart roeren uitkijk der oogen en wy met harten gestemd gelijk de snaren van een welluidende zieter daar de welgevoechde vingeren van een kamstigen meester oproerd. Antwoord Andreas Rabbi waar woont gij ? Hij kend ons alle drie En wy gevoelde dat Hij ook voor ons op het too: neel dezès\_leezens was getreeden. Deze erkente nis spreid hare stralen op ons En wij wor: de ontvlamd van reine liefde tot Hem Hij

wijst ons niet weg maar zegt minzaam Komt en ziet wij spreide ons van Elkanderen En voegd ons aan zijne regter en linder zeide om in staat te zijn nog wat meer van zijn lief; lijk aangezicht te zien. Ik zeide tot Hem na dat Hij mij met tederheid had aan gezien Rabbie Johannis heeft ons gezegt dat gij het Lam Gods zijt die de zonden der waeld [sic] weg: neemt. Hij zag mij hart\_boorend aan, en zeide gelooft gij dat ? Ik weende en zeide Rabbi ik geloof want {ik ziet} gij zijt Gods Zoon wie heeft u gezegt dat ik Gods Zoon ben ? De Majestijd die u vergezeld. En ook pre: dikt mij dat de natuur want ik zie alles bringt hulden aan den Zoon van hunne schep: per, ook uwe stem dringt mij in het harte Gij ziet dan groote dingen Maar gij zult noch grooter zien dan deze want gelijk de slang verhoogd was geweest in de woestijn al: zo ook zal den zoone Gods verhoogd worden op\_dat allen die in Hem geloofd het eeu: wigen leeven ontvange want hier toe ben ik in de waereld gekomen opdat de waereld door mij zoude behouden worden En die in mij gelooft die heeft het eeuwgen leeven omdat hij gelooft in den eeniggeboren Zoon van God. Allen die den Zoon gehoorzaam Zijn en hem gelooft

liefheeft en zijne wille doet zal niet in het  
verderf koomen maar die Hem verwerpt die  
blijft en sterft in zijne zonden want het  
oordeel is den zoon van den vader overgegeven  
En Hij maakt zalig allen die Hij wil gelooft  
gij dat ? Ja Heere ik geloof, Maar wat  
is uwe wille opdat ik die doet ? Dat zij gelooft  
dat ik den Zoon van God ben. Mijn lief hebt,  
en zalig worde. Ik geloove Heere en hebt  
u lief. Zoo gaat heene groeit in dat onver wel:  
kelijk geloof verheugd U {mij} in mijne liefde en wordt  
zalig. Hier wekte de vroege haan mij  
uit dien weg zakkeng. En ik zag dat mijn  
kaarsje aan het uitbranden was. Noch te duis:  
ter zijnde on zonder licht op te staan  
leide ik mij weder te bed en sliep\_in ont:  
waakte weder met het lichten van den dagen  
met gezang 58:2. Hij de kenner van 't verborgen  
{Kent oo} Kent ook mij en weet alleen  
Hoe ik hier in al mijn zorgen  
Hijg naar zijnen dienst alleen.  
Ja Hij weet hoe diep mijn zonden  
Steeds op nieuw mijn ziel doorwande  
Niet mijn ongeloof en waan,  
Mijn geloof dat ziet Hy aan.

ongeloof en waan ja waan\_wijs om te denken voor mij  
een voor utizicht te vinden tot redding mijner nooddrift  
en deze waan spruitende uit ongeloof als of mijn  
lieve Jezus mij zal late verzacht worden booven vermoo:  
gen.

---

3. Stk)

Saturdag 30 maj 1846.

twee dagen is er verlopen in den welken ik  
gene gelegendheid vond om iets te schryven  
ook des nacht niet want er is gene verpooring  
Ach mij! Zoo de Heere niet helpt weet  
ik niet wat toch het einde van dit alles  
zal zijn; Ik drinkt, drinkt tot bewijkeng  
toe Ach dien bittere kelk, ik ben verbaast.  
en spreekt niet. Hoe nu ophouden geen  
letter meer op papier zetten Neen ik breekt  
door de tighelen heen om een kort aan te:  
kening te maken van den voorbij zynde  
nacht opdat ik die niet vergete. Het ging  
mij gelijk de God getrouwe als de onweer vla:  
gen om hun heilen zoeken ze de slippe  
hunnas Heeren Mantel om hun mede te dek:  
ken. Ik kroop in mijn bed maar vond er  
geene veiligheid in. Zocht in dien vertwijfe:  
ling of ik den Heer Jezus ook kon berij:  
ken om schuil te vinden Ik wist niet wat  
ik bidden zou daarom zeide ik Heere  
Hij verdraagt lankmoediglijk en vergeeft  
menigvuldig. Deen Eeddelste menschen vriend  
kon ik Hem mijn ziel en ligchaam overgeeven  
zonden ooit meer te zorgen, ik deed het. Maar  
ach ik woon in een ligchaam die van  
zonden wemeld.



zoweet ik nu niet meer wat ik doen moet. Indien ik het uwe wille is laat mij den rust des\_slaaps dezen nacht vinden (meen nende zoo lang als ik slaapt geene zor: ge, gene kommer te gevoelen) En leide mij hierop als verlooren onder de menschen op de regter zijde als {al} bijna gedachte loos neer en zocht alle gedachten die op kwam te smooen. Echter moest ik toch om den stroom van zwaar moedigheid te verdrijven bidden, zoo zeide ik verder, Heere ik heb zoo veele nood en En weet niet welke het ergste het zwaarste is Zoude ik poochen die op te noemen dan was het als of ik twijfelde of gij ze wil kent ik weet ook niet of het u behagen zal mij daar uit te verlossen, want ik heb al gehoopt en gebee: den maar ziet alles blijft als het is sterkt mij dan toch maar, om mijne rampen met kinder onderwerpang te dragen en lijdzaam te volgen waar uwe hand mij leid. Zoo op dien wijze zocht ik door bidden mijne hart te verheffen geheel de hoop op tijdelijke redding verlooren hebbende Het werd diep nacht eer ik in sliep. Echter was de korte rust des slaaps die ik genoot zacht. In de vroegemorgen ontwaakte ik met als volgd, (Hoe zult gij gelooven {gelooven} zoo ik u de hemelsche zegt.) Dat waren mijne wek\_woorden. Ik ontstelde zeer en zeide terstond ja Heere Ik hebt dien bestraffeng verdiend. Gij heeft tot ons in uw

uw woord gezegt vreest niet voor den dag van morgen want uwen vader weet wat gij van nooden hebt en zal het u geven, wederom den Discipel is niet boven zijne Meester zij hebben mij vervolgd en zal ook u vervolgen. Maar hebt goede moed ik hebt de waereld overwonnen En verder {weder} zalig zijn die treuren Want zij zul: len vertroost worden. En niet tegenstaande alle de heerlijke beloftens in uwen woord aan uw volk gedaan, gevolgd met de groote gena: de die gij mijn ziel bewijst ook beschon: ken met uwe dierbaar\_woord mij ten troost ten rigtsnoer om na te wandelen blijft ik maar een vrees\_achtigen die dan staat dan valt. Mijne ontsteltenis week En ik vatte moed. En overdacht mijne wekwoorden Hoe gepast die op mijne noodeloze kommer waren die was omtrent zoo als Jezus tegende Nicodemus {joden} zei: de johan 3:12 ja waarlijk naauwlijks durft ik de oogen opslaan van schaamte voor den Heir God heeft zoo veel jaren van 's moeders lijf\_aan voor mij gezorgd en nu twijfel ik of ik in mijne zwakke ou: derdom mijn nooddurft zal vinden verdien ik niet dat de Heere voor mij zijne aanzicht verbergt want de dingen die Hij mij getoond heeft geloof ik niet hoe zou ik gelooven Indien hij mij zeide of toon de waarom Hij zulk een weg die tot eene heerlijke gevolg hier namaals leid met mij op\_aarde {hield} houd (Ach ik zal dat niet vergeten) Hoe zult gij de hemel: sche dingen gelooven zoo ik u die toonde terwijl gij de aardsche die gij ziet geniet, ontvangt, niet geloof Dat het God is die u dat toezend ..... want zoo ik dat ge: loofde zoude ik niet voor 't voorlanden [sic] zijnde leeven vree: zen maar geloovig stil zijn

// heden is den 2 November 1858. Na het 12 jaren geleden was dat ik deze stukje schreef toen was ik bekommerd over myne nadruft Nu heb ik twaalf jaren geleefd en niets heeft my ontbreken dus was myn zorg nodeloos. //

4. stk)

Zondag Morgen 31 Majj 1846

Deze nacht had ik geen weklid slap  
onrustig, O wist Gods ware kinderen toch  
hoe mijn lot is Zij zoude zich over {voor} mij{n} voor  
de Heere verootmoedigen. En voor mijn hun  
ne gebeden op zenden. Doch in het algemeen  
gebedt voor alle de Christenen overde geheele  
aarde zal de leeraaren hunne gebeden deze  
dag opzenden waaronder ik ook als behoren:  
die onder dat getal begrepen zijn En de Heere  
die elks nooden kendt zal hun hooren en ik zal  
hoop ik ook in dien verhooreng deelen. O kan  
ik maar den perzoon van mijn Dierbare ver:  
losser weder zoo regt duidelijk in het oog:  
krijgen en in zijne ontfermend\_aangezicht  
zijne medelijde met mij leezen Dat zoude  
voor mijn een dronk koutwater zijn, die meer  
zou verkwikken dan het water den vernoei:  
den doet. O leevens bron! ik dorst naar u  
wilt laafnis zenden ! God weet het hoe  
dat mijn ziel en ligchaam heigd in een land  
dat dor en mat van droogte brandt. De  
beproofeng is zoo zwaar op mij dat de krach:  
tigste vertroostengen des Heeren door mij slegs  
voor korte stonden genooten, ja, maar met  
een ziddrent hart ten halve genooten wordt want vrees  
beklemt mij terstond omdat meer te verliezen  
en dan

door dien vrees ben ik het ook weder kwijt  
waar is Mijn verbonds Hoofd! Mijn  
eigen Heer Jezus ? O Heere ontfermd U  
mijner geeft uitkomst op welken wijze  
gij wildt. Ik heb geen keuze gij zijt mijn  
Meester en weet het best wat goed is. Ik  
gevoel alleen wat ik leid en Gij kendt dat leiden  
Ik ben in de doornen en modder verward en  
de booze schiet pijlen als hagelbuien op mij af Het  
is of mijn arme ziel telkens met de vuisten  
des Sathans op de mond geslagen wordt, is  
verstomd en kan niet spreken. Mijn gedach:  
ten is toomloos. En moet maar onafgebrooken  
dien wilde snoerer losrukken En het groeid als  
de baaren van de oziaan Ik weet niet meer  
waar ik mij bergen zal want ik hebt de streid  
in, en uitwendeg zelfs in mijn hut heb ik  
geen rustplaats voor de hol van mijn voet.  
Daarbij moet ik met een zwakke ligchaam en  
gepijnig\_de herzenen alle arbeid dat zich in het  
huislijke kring voordoet verrigten En noch zoo  
dat ik ook aan anderen voldoening geeft en  
dat terwijl ik meer lust heeft om mij in een  
eenzaam berg\_grot te versteeken waar geen  
oog dan die van God alleen mij ziet  
Hoe zoet zal de rust des\_grafs toch zijn;  
O gij mijn ziel wees stil Deze dag wordt er  
veel door des Heeren volk gebeden al zijt gij  
door

door het geweld der boozen verwijderd van de vergaderingen des Heeren zoo dat gij niet zult hooren wanneer de leeraar zal zeggen ook bidden wij u ziet genadiglijk op uwe arm in verdrukt volk neder waar ze ook over de gansche aarde verstrooit zijn Al hoort gij dat niet Christus den Koning der kerke hoort {dat} het En is vrij machtig in onbe: paald in zijne uitdeelingen. Hij de wachter van zijn verstrooid Israel sluimert niet en kent geene aannemeng des perzoons Hij kent de arme en de verachten {zy} onder zijn volk zoo\_wel als hun die hij door eene milde bedeeeling van goederen {en}vrien: den en gezondheid met minder moeiten en strijd heeft be: last dan u en meer anderen met u Maar ach wat klaag ik toch ? Wordt er niet geleerd dat het des Heeren liefste kinderen zijn die door Hem het meest gekastijd wordt ? Maar waarom wordt ik dan niet beeter ? ben ik dan een onleerzame En slaat mijn vader mij te vergeefst Daar er toch erkend en be: leeden wordt dat de roede des Heeren met breuken heelende zalve bestreken is. Mijn won: den bloed en brengt toch niets dan stank te voorschijn. Ik buig en buk. Maar is dat bui: gen en bukken wel uit de oorspronkelijke liefde Gods ? of is het

het maar omdat ik niet anders kan waarom ben ik zoo bedroef zoo terneder geboogen waar: om ween ik zoo waarom ben ik niet vrolijk in de verdrukkeng. Ach ik weet niet of mij dat alles om Christus wille wedervaart. Ik vrees dat ik een onverbeterlijk kind ben en Mijn vader mijn slaat zonder dat dien slagen aan mijn geheiligd wordt. O Mijn ziel wees stil laat dit zijn als het is poogt te gelooven en vast te houden dat uwen God ook uwe redder zal zijn \_\_\_\_\_ De waereld brult staat op en maakt de spijs klaar ! O mij, waar zal ik ontvlieden ?! \_\_\_\_\_

Thans is het avond L.W bezocht mij deze middag. Maar scheind mij ook van haren hart te zijn zederd haren huwelijk Met den Heer C.K. komt het mij voor dat de neuwen levenswijs daar ze in is haar te zeer aan de{het} stoflijke dingen van deze aar: de verbindt hare bezoeken bij mijn is zeer kort en hebt op\_gemerkt zoodraa ik met? haar over den verborgene omgang des Heeren met zijn volk spreekt wordt zij verleegen stemt alleenlijk toe en neemt weldraa haren afscheid voorgevende dat zij bezigheeden heeft dat kan wel waar zijn. Maar toch niet

niet altijd zoo met zij hier komt Dat  
bedroeft mij ook. Door haar te verliezen  
heb ik nu zoo te zeggen geen mensch daar ik  
meede over de goede zaak kan spreken  
en zit menigmaal te smooren in mijn drink.  
Doch een vriend is er die meer aan kleeft  
als een Broeder suster of vriendin. Die  
Heeft gezegt die den wille des vaders {doet}  
die mij gezonden heeft doet die is mijn  
naas bestaande vrienden. Al wat mij ook  
ontvalt die vriend hoop ik zal mij niet  
ontvallen. O dat ik Hem kon behagen

---

5. stk) Maandag den 1. sten Junij 1846

Zie op mij in gunst van booven  
Wees mij toch genadig Heer  
Eenzaam ben ik en verschoven  
Ja d' ellende drukt mij neer  
'K Roep U aan in angst en smart  
Duizend zorgen duizend dooden  
Kwellen mijn angstvallig hart  
Voer mij uit mijn angsten nooden.

De bovenstaande ver uit de 25ste Psalm  
was deze morgen mijn wekvers. Mijn be:  
nepen hart boezemde die uit eer ik noch regt  
ontwaakt was omtrent op de helf van de  
zelve werdt ik zingende geheel wakker ging ver  
volgens voort met een half bezweeken stem  
bevreest zijnde van gemoed

Ik kan niet regt zeggen wat eigenlijk  
de oorzaak van mijn droefheid is. Ik weet  
God zal voor mijn levens onderhoud zorgen  
al zal die mij in een meer bekrompener  
mate toe gevoegd worden dan het tot hier toe  
was. Echter ik zal mijn nood druft vinden  
verlaten zal de Heere mij ook naar het in:  
wendigen niet onder den blooten hemel zal  
Hij mij ook niet late zitten uit mijn wran  
gebeeker heb ik al 17.jaren gedronken God keert  
die bij tijden om zoodat ik er dan niets van  
smaakt. Zoo dat dit alles niet de oorzaak  
kan zijn van zulk eene hart breekende droef:  
heid die zoo zwaar is dat zelfs het dierbaar  
woord des Heeren mij niet kan troosten  
Dus kan ik met rede zeggen ik weet niet regt  
Wat den waren oorzaak van dat hartzeer  
dien droefheid is, God weet echter wat mij  
deerd, als ik mijn Zaligmaker weder zegt  
in het oog kan krijgen dunkt mij zal ik  
rust vinden voor mijn hart. De zeldzaame  
droom van de groeiende vloed de doorn en  
Modder falij die ik door moest omdat ik  
mijn leidsman niet had gevolgd prooit mij  
om het hart ik krijgt hoe langer hoe meer  
eene afgrijzing in de grijs van doornen mod:  
der falij En wordt kout van hart als het  
snel in

snel in mijne gedachten komt, want dat  
was in den droom zulk een akelig woest ge-  
zicht dat de stout moedigste wandelaar  
er van meest verbloeden. En mijne omstan-  
digheeden schikt zich zoo als of ik waarlijk  
al reeds aan het haspelen is. O God wees  
mij genadig! en helpt mij door dien chaos  
der verzinkingen. Niets o niets kan mij opbeu-  
ren dan de vriendelijke aan schijn van mijn  
God. Och Heere ook in dezen moet ik uwen raad  
gewilliglijk dienen schraag mij dan met uwe  
ondersteunende genade opdat ik u ook in de  
verdrukkeng eere.

Mijn hart zegt mij O Heere {van u} van uwen twegen  
Zoek door gebeen met ernst mijn aangezicht  
Dat wil dat zal ik doen, ik zoek den zegen  
Alleen bij U O Bron van troost en licht !  
Verberg toch niet uw oog van mij O Heer !  
Ik ben uw kind zie niet in toome neer;  
Gij waart mijn hulp in al mijn ziel verdriet  
O God mijns heils! begeef verlaat mij niet.  
Ps.27:5

---

Maar waarom vrees ik toch zoo zeer al leid de Heere  
mij door een nacht van zorgen en in een scherpe  
modder falij en Hij is ook daar bij mij behoeft  
ik immers niet te vreezen want ook dan en daar  
geleid mij zijne hand rust dan toch mijn arme ziel wat  
beeft gij zoo ? is

is het mogelijk dat mijn lieve Heere Jezus  
mij zal verlaten ? mij verlaten ?! O Heer !  
mijn God ! dat kan niet zijn; Neen bergen  
moogen wijken, heuvelen wankelen Maar mijn  
verbond met u zal niet bezwijken. Zyne vree:  
de zal Hij ook nooit geheel wegnemen. Och  
mijn lieve Jezus slegts eene oogen blik in  
uwe verberging en daar in tegen eene geheele  
leeven in uwe goed gunstigheid. Gij weet het  
mijn dierbaren Heer. Ik kan onder verberging  
van uwe aangezicht niet lang leven De droef-  
heid zal mijn doen sterven. En waarom zult gij  
mij aldus dooden daar ik toch in uwen  
hemel moet koomen want

Aldood mij ook uw hand  
Nochtans blijft gij verpand  
Aan mij door trouw verbonden  
Den zegel van uw bloed  
Hoe ook mijn zonden woed  
Legt in mijn hart om wonden

// met onverderflijk goud het welk is de Heiligende  
geest van christus die de ziel der wedergeborenen  
onophoudelijk naar de heiligheid in deugd van  
christus doet smachten waar door de christen  
voor veele zonden bewaard blijft. //

Hoe zal ik de goedertierendheeden den Heeren vermelden ? Indien ik zegt loofd den Heer want Hij is goed zijne barmhartigheid duurd van geslachte tot geslacht vermeld ik dan zijnen lof ? ja. Maar dan zegt ik slegts wat anderen voor mij zeide en wat ik al zooveel malen gezegt heeft. O dat ik mijn God een Nieuw lied kon zingen die alle lof, prijs en dank die Hem ooit gebracht is geworden te booven steeg. Kan ik Hem niet booven anderen looven dan zal ik toch verhalen wat mij God deze afgeloopene nacht deed onder vinden. Messchien zal anderen deze aantekening na mij leezen En onzen God er voor meer bekwame: lijk danken, looven, prijzen, Met dieper ootmoed eerbewijzen (Dat zoo gij God getrouwe in dien Gij dat komt te leezen.)

Vragend eaan den Heer Och Heere waarom slaat gij mij daar ik toch niet beter wordt, niet heiliglyk door uwe aangezichte leeft, Ik kromd mij onder uwe hand En mijn hart is en blijft maar doodelyk onrijn, wanneer zal den Heere Jezus toch eene gestaltenis in mij verkrijgen ? Zoo op die wijze waren mijne laasten gedach: ten waar ik mede in sliep. Ik werdt cerschei: de

de malen in den nacht wakker steeds biddende tot God en Christus met diepe verootmoediging en angstvallige zuchtengen omtrent dunkt mij drie uur a' vier uren in den morgen ontwaakte ik weder Het was of de 4 vers van Psalm 25 met zulk een vroolijken drang mij in het harte gestort werdt juisch in het wakkerworden De goedheid des Heere zoo onbepert met zijne liefde rijken onderwijs tot dermenschen troost en genezen ge der dwalengen die hun ten verderve zoude zijn het zoet en heilig regt des Heeren in zijne handelingen en in het geen Hij ons voorschrijft van ons eischt met de zalige oogmerken gods die Hij in alle Zijne daade bevat spreide zich zoo klaar en duidelij voor mij open. Ik dwaal of zweefde er in rond om te door zoeken te bewonderen en te genieten geheel als buiten mijn zelve ge: toogen, steeds zingende Maar of dat luid op was kan ik niet regt zeggen mij dunk ik hoorde mijn stem die was heerlijk en zacht. Hij zal leiden 't zacht genoeg in het effen recht des Heeren Wie Hem needrig valt te voet zal van Hem zijn weegen leeren. ja waarlijk ik boog het hoofd als een blijk van needrige te voet valleng, verheugt met een aller zacht gevoel des harte als leerling van God {als} in onderwijs ontvangende in de weegen des Heere.



Heere de ze heilige gestalte (heilig zegt ik  
want ik bevond mij als het stof ontloogen)  
Was met eene gezicht vergezeld En daarbij  
een gevoel die ik hiertoe niet heeft gekend  
Het gezicht was. Ik zag mijn eigen hart  
Die was in klijne afdelingen tot het geheel ge:  
formd gelijk steenen van een gebouw die door  
een Melzelaar met sament of als hier te  
land met kalk te zamen gevoegd wordt. Zoo  
was mijn hart als uit klijne verdeelde stukjes  
rijn vleesch te zamengevoegd de stof daar het  
meede te zamen gevolgd was. Was rein water (a)

// doodgekrap maar sien bl. 33. :

(a) het blonk als crestal de stukjes nuiew [sic]  
vleesch was door\_weven van fijne verlichtende ader:  
tjes vertooned zich als onderde bestier en hoede van God.  
Zom mige waren klijn en zommige naperporrie [sic] grooter  
Doch alle wel te zamengevoegd. //

Van eenen tezamenbindende kracht die stukjes  
bestond met elkanderen in zulk eenen harmonij  
dat den eenen den anderen in liefde zachtmoed  
vrede, goedigheid {goedigheid} waarheid {en in } op  
regtheid en in nedrige ootmoet met geduld zoo aan elkande:  
re verbondt, dat die alle te zamen een geheele  
hart zoude uitmaaken (b.) het was verlicht en zoo on:  
schuldig als het aangezicht van een klijn kind  
leefde in een gevoel van zachtmoedigheid die  
ik nooit te voren had gekend het was ook of er  
een spraak tot mij kwam die zijde zoo ge:  
voelde Jezus harte toen Hij onder de men:  
schen wandelde. O hemelsche gevoel. Jezus  
te zien en zulk een gestalte des harte tehebben  
is een zaligheid die Millioenen maalen alle

// (b) uitgekrap en op bl.29 gegee //

alle mijne doorgeworstelde smarte zoude {zal} beloonen  
zoo die slegt het eenigste belooning hier namaals  
{wa} zoude zijn wat die {dat} genoeg tot een eeuwig  
geluk. O Hoe wonderbaar zijn de werken des  
Heere! Dat toch allen die god\_vreest ootmoe  
dig bukke voor den hoogen god. Met lof en dank  
verscheine wat lot of weg den Heer ook over  
hun bescheiden heeft. Is dat het verbryzeld hart  
en gebrooken geest die kostelijk is voor God en  
En wordt die op zulk een wijze geheeld ? O Hoe  
zal ik de bijzonderheeden van dat gezicht beschrij:  
ven. Het was als of dat nieuw gebouwd des harte  
in water stond en dat water van eene verwarmd  
en koesterenden kracht was als of het door dat  
water gevoed, ook aan aan was, en groei onder:  
hevig was als of het eene kweekeling des Heere {was}  
onder de voogdijschap van God den Hgeestes  
stond en met den uitersten zorg en om zichtigheid  
door Hem behandeld wierd O Jezus christus !  
Hoe duur zijn uwe leiden bij den vader geschat  
En hoe hoog wordt de kweekelingen uwes bloeds  
bij uwen troongenooten geacht! Dat ik ruim  
te van woorden had om mijn gevoel uit te druk:  
ken ik ziet de klijne kweekeling des Heeren voor  
mij zweeven Ach mijn boos en archlistig  
hart. Hoe heb ik die in zulken gestalte gezien  
O wonderbooven wondren! Wil de Heere zijne  
vrymachtige genade toonen mij Zijne kweekeling  
te noemen zoo roept ik

// (b) uitgekrap en op bl.33 gegee

Echter kwam het mij voor dat die steentjes of  
stukjes noch wankelbaar op elkanderen stond noch  
niet vast gegroeid maar zwak en teeder als of het  
van zwakheid beefte maar door dat rijne water die  
zich als leim achtig vertoonde te zamen ge houden  
werdt tusschen elk steentje was eene klijn spacie die met  
dat water gevuld was het was alle de steenen die hetgeheel  
van 't gebouw uitmaakte. Doch was nog niet tot volkoomene groote  
gegroeijd zoodat 't gebouw nog aan het opwassen was. //

ik verbaast s Heeren goedheid kend geen paalen  
En zijne barmhartigheid doet de eeuwigheeden  
daarvan door galmen. Ik kan niet op hou:  
den {mij} over dien wonderbaare gezichte met ver:  
wondering te dinken de zwakste tik met de vinger  
scheen in staat te zijn dat om ver te stooten niemand  
dan God kan dat gebouwe behouden het was of het  
als een klijn kindje vriendelijk in onschuld lachte (c)  
Nu weet ik waarom de Heere mij zulken wonder:  
bare ontdekkengen doet; dat is omdat ik zwak  
ben, en licht door de aan vechtengen der boozen  
omver zoude gestooten worden. Eens beschouwde  
ik te tedre zorge van den Heer Jezus gelijk een  
leeuw die om myn was, om te bevechten alles  
dat {die} d naderen zou om mij te beschadigen  
toe leide ik mij in dien nacht ook als een klijn  
kind neder onbezorgd, verlatende op de waken  
de zorg van mijn beste vriend sliep wel en ont:  
waakte met een kinderhart.  
Zal ik mijn hart nu beter beschouwden als te  
vooren en voor des zelfs archlistigheid vreezen  
Neen dat oude dikke schors mag door des  
zelfs moetwil den inwendigen zoo teder en zwak  
een bruigeren ik zal geduriglijk in vreeze wan;  
delen en bidden Heere bewaart toch dien klijne  
kweekeling. O en met vreeze de zonden bestreiden  
opdat dien klijne liefeling door mijne onvoorzich:  
tigheid niet met steenen bepakt wordt dat is  
het deel des

// (c) uitgekrap maar op bl.33 gegee

De onderscheidene steentjes daar dien heilig gebouw  
uit ontstond hadden elk hunne onderscheidene bedee:  
lengen of natuure. Er waren drie steenjes die zeer in groote  
van de andere verschilde. Een van die drie bewoog zich boven de  
anderen En ik gevoelde dat die den nature der zachtmoet  
had, deze was de middelste van de drie grootste aan de regter zeide  
van de zacht moed stond de grootste steentje die scheen meer heer:  
lijker dan de andere te zijn. Doch allen in verband staande verblei:  
(na bl. 34) //

des harte die zoo zeer doet over de zonden zoo  
zwaarleid. O Heere help mij toch op dat ik  
uw werk geen aan stoot geeft. Ik voel eerbied  
voor dat klijn dat teeder gebouw zij is de  
kweekeling Gods gebouwd op het fondamen  
het bloed van christus Ik acht haar hei:  
lig en mag niet licht zinnig te werk gaan.  
waarom toch {zeide} zegt het Evangelie van onzen  
Heer En als Hij hun rondom met toorn aan  
zach zeide Hij {wat} strekt uwen hand uit  
In Jezus hart was geen troon. Dat was maar  
eene ernst die in zijne oogen en op het gelaat  
zat die voor de menschen onverklaarbaar  
was, die ze met den naam van toorn beschreef  
Indien het gevoel van jesus hart zoo was als  
ik er slegts eene klijn meededeeling {gevoel} van {had} ontving in ver:  
gelijken van de volle bron, die in jesus harte  
met liefde in genade woonde kan het niet  
zijn dat er ware troon in zijn gezicht te  
leezen stond. O neen Hij wordt niet toornig  
Hij bejammerde zich zelve over de godloozen  
Hoewel zijne liefde zich alleen tot zijne  
uitverkoorenen bepaalde. Zijn hart was bewoo:  
gen over het geslacht der menschen Daarom zeide  
Hij och of gij noch bekende in deze uwen dag  
wat tot uwe vrede dient! Doch nu is het ver:  
borgen voor uwe oogen. O dat Jezus medeleide  
voor de arme menschen mij ook bezielde dan  
had



had ik altijd stof tot bidden En mijn eigen  
griefen zoude minder drukken En mijne dank:  
baarheid voor de redding mijner ziele zoude  
het gevoel derrampen overklommen En plaats  
van treuren Psalmen des lofs zingen te mid:  
den der tegen spoeden. De Heere heeft mij  
vertroost met een groote vertroosting. Hij  
heeft mij krachtiglijk getoond dat ik ook  
op den rol der zachtmoedigen staat. En  
in zijn woord beloofd dat Hij mij de  
nieuwen aardrijk met alle zijne zachtmoe:  
digen {zal} ten erffe zal geeven. Ook door  
den wek Psalm opmerkzaam gemaakt dat  
Hij mij met alle zijne zachtmoedigen zal  
leiden in het effen rechte weegen des Heeren  
Nu Mijn ziel valt uwen God nedrig te voet En  
Hij zal u zijne weegen leerzen. O Zoete wee:  
gen des Heeren! Leid mij op uwe weegen  
O onzen God! En laat de zachtmoed en  
de nedrigheid die zich in dat door u  
vernieuwd harte bewoog steeds tot uwe eere  
en verheerlykeng aangroeien. En uwe dienst  
maagd, zal nedrig bukken zachtmoediglijk  
voor uwe aangezichte wandelen. Met een  
volkoomen harte Loffers bringende aan  
Haren God en Zaligmaker. Amen.

---

Ik zal de drie aan\_tekeningen die zoo beknop:  
telijk op kanten geplaatst is op het volgend blad zet: (nl. (a) (b) en (c)

// Het stond geheel in het ryn water van binnen gevuld met dat water  
gelykeen  
kelek die vol is, en van de buiten zeide ook in het water; de kracht van het  
water hield het  
van binnen en van buiten in even wicht. //

(Na bl. 33)//

ten om het meer leesbaar te doen zijn en het  
ook meer duidelijk te beschrijven hulde doen de  
aan de waarheid want de Heere heeft mij  
blij gemaak met eene heerlijke blijdschap  
omdat Hij mijne zonden achter zijne rug ge:  
worpen heeft terwijl Hij voor de vrede in vredens tijd bitter ge:  
{worden is} genaakt heeft tot mijne ziele nut:  
te. O God geweide ochtendstond nooit zal ik u vergee:  
ten de Kooning der Koningen heeft mij bezocht Hij is  
bij mijne leeger gekoomen En heeft de traanen van mijn  
gelaat gekust En heeft mij krachtiglijk getoond dat Hij  
het gekerm zijner nooddructen hoort en hunne traanen  
hoog schatte prijs den Heer mijn ziel met blyde glamen  
breid uwe pennen wijd uit want de Heere heeft u aangeschewen  
op den rol der zachtmoedigen.

---

(a) het blonk als cristal de stukjes nuiew -  
vleesch was door\_weeven van fijne verlichtende ader:  
tjes vertoonde zich als onderde bestier en hoede van God.  
Zom mige waren klijn en zommige naperporrie [sic] grooter  
Doch alle wel te zamenvoegd.

---

(b) Echter kwam het mij voor dat die steentjes of  
stukjes noch wankelbaar op elkanderen stond noch  
niet vast gegroeid maar zwak en teeder als of het  
van zwakheid beefte maar door dat rijn water die  
zich als leim achtig vertoonde te zamen ge houden  
werdt tusschen elk steentje was eene klijn spacie die met  
dat water gevuld was het was alle de steenen die hetgeheel  
van 't gebouw uitmaakte. Doch was nog niet tot volkoomene groote  
gegroeid zoodat 't gebouw nog aan het opwassen was.

---

(c) De onderscheidene steentjes daar dien heilig gebouw  
uit ontstond hadden Elk hunne onderscheidene bedee:  
lengen of natuure. Er waren drie steenjes die zeer in groote  
van de andere verschilden. Een van die drie bewoog zich boven de  
de anderen En ik gevoelde dat die den nature der zachtmoet  
had, deze was de middelste van de drie grootste aan de regter zeide  
van de zacht moed stond de grootste steentje die scheen meer heer:  
lijker dan de andere te zijn. Doch allen in verband staande verblei:  
(na bl.34)

(van bl. 32)

// zoo dat het nog naar den eenen nog naar den anderen zeide kon wyken. //

7. stk) Woensdag Morgen junij 3 1846.

Zederd gistere rust mijn ziel het hart is stil  
en kalm de onweers vlagen huilen Doch hoe  
hoog ze gaan zij raakt mij zelfs niet aan  
Ik zal met de zachtmoedigen het gezeegend  
aardrijk erfen verblij u met mij O christen  
leezer. Ik werdt in den laasten nacht als  
in de slaap gewiegd ziel rust was mijn lot,  
en geloofde dat ik in den morgen mijn blin:  
kende morgen\_ster weder zou ontmoeten  
vroeg ja zeer vroeg was mijn leeraar ook tik:  
kende aan de deur van zijne kljne tempel  
(goed\_doende god Hoe zal ik u toch danken)  
Het 6de vers Psalm 25 was mijn wek  
lied met een opgeklaard gemoed voegde ik er  
het 7de vers bij na dien twee verzen gezongen  
te hebben en noch niet verzadigd zijne voeg  
ik er de 4 en 5 de vers achter aan en verheffe  
mij voor eenigstonden als boven het stof.  
Na kortelijk in dien geestelijke beoefening mij  
vergast te hebben schikte ik mij zonde moei:  
ten tot mijn arbeid en alles was ligt en ge:  
makkelijk hetgeen mij anders zoo zwaar en  
moeilijk viel .....

(van bl. 33)

Verblijde zich over de beweeging der zacht moedt. De  
Natuure der andere is mij niet ontdekt het was op  
de beweging derzachtmoed dat de woorden kwam  
zoo gevoelde Jezus harte toen hij onder de menschen wandelde  
echter wist ik dat ze de bedeelengen van de schristelyke eigen  
schappen bevatte gewerkt door des Heeren geest in de harte  
der wed☺er geboorenen //

het is niet moogelyk om te beschrijven wek gevoel ik in mij ont:  
waarde toen de zachtmoed zich bewoog. Ik kan niet anders noemen  
dan den Hemel van binnen.

8stk) Donderdag Junij 4 1846

Ik heb de voorbij zynde nacht bijnegeheel  
slapeloos gesleten gevoel mij deze morgen  
ongesteld van ligchaam ofschoon {echter} dien  
slapeloosheid voor mijn gezondheid nadelig is  
heb ik echter niet verlooren. Maar veel eer ge:  
wonnen want ik vindt in dien stille uren  
gelegenheid om des Heeren dierbaar woord on:  
gestoord te leezen mij er in te verblijden. En  
volgde onzer lieve Heer Jezus op zijne rijze  
van Galelea naar de woestijn En woonde {de}  
het wonder der vijf gersten broode en der twee  
vischjes bij die door onzen Heer zoo rijkelyk  
vermenigvuldigd werdt, aangetekend in Johan:  
nis 6. En was mede met het volk gloeiende  
van hart om den Heer te nemen en Hem  
koning te maken. Ik herkwam echter uit  
dien begocheling spoedig door een vraag die  
in mijn gemoed oprees (Maar zoo dat geschied  
ware geweest. Wie was dan de leidende Mis:  
sias geworden ? Dan hadden de jooden een heer:  
lijken onstervelijke kooning gehad. En wat  
was dan van de arme heidenen geworden ?  
en zoo had noch jood, noch heiden een  
Borg gehad om voor hun den schuld des  
doods te betalen En dan wie was dan den  
gastheer die mij en zooveel armen in  
hunne armoede bezocht vertroost zou  
de

zoude hebben neen als leidende Missias  
blonk Hij veel heerlijker grooter Prach:  
tiger, dan Hij ooit als aards kooning zoude  
hebben kenne geweest zijn al waren het ook  
geschied dat Hij zijnen troon op de star:  
ren des firmaments hadden gevestigd  
Ik zag de eenzame wandelaar den berg op  
klemmen {klimmen} vol van Gods wijsheid en voor ken:  
nis achter zich latende zijne godlijke leere  
en wonderwerken als dierbare beete in de  
harte der godzoekende hoorderen terwijl  
Hij zich afzonderde om Hem als Borg der  
zondaren in onze plaats voor God te ver:  
ootmeodigen De wind dacht mij was stil  
en den avond naderde met een zacht ge:  
laat De jongeren des Heeren wachte met  
ongeduld op den terugkomst des Meesters  
De schare gingen heen om voor zich nacht  
verblijf te zoeken. Petrus zegt wij zullen  
maar ook heene varen ongetwijfeld is de  
Meester met de schare vertrokken Zy allen  
stemmem in en gaat te scheep Jezus al:  
wetendheid zijne Gods oogen ziet niet alleen  
hun wech maar kend ook de giszeng aan:  
gaande Hem Daar is Hij nu alleen in de  
wildernis vreest gene gearen want Hij  
is op zijne eigen waereld en al het gescha:  
penen staat onder zijn gebied het scheepje  
is in zee Hij Em:

Emmanuel treed den oever der zee nader  
De windt die Hem op den berg met zijne koele  
braas verkwikte snel hem voor uit verkondigd  
zijne nadering de zee spoed u haast u om uwen  
God te ontmoeten Hij komt om ook u zijne  
macht te toonen De zee wordt vroolijk haast  
haar om Hem met haren Brommend golf ge:  
luid te begroeten huppeld van vreugde omhoog  
en bloemd met hare witte schuim De gansche  
oppervlakten der wateren terwijl zij haar eer  
biedig buichen onder zijne voeten En de zelve  
met kus op kus begroete. Den windt vervreugd  
zit haar zijne harmonische stem bij en hup:  
peld in de golven alle de duizenden schep:  
zelen is vervreugd springt op en lispeld Ho:  
sanna. Hij vermaakt zich in de werken zij:  
ner handen en bring eerbiedig lof, en dank  
aan God voor de Heerlijk ewerken des goorte [sic]  
scheppers. Niet om den plicht der dank zeg:  
geng voor zich zelve te brengen want liefde  
en kinder erkentenis heerschte in hem. Hij was  
Gods zelfs en ook mede den schepper van al  
het geschapenen. Maar om den plicht zijns  
volks te volbrengen. Ziet de vrees moeite  
en nood die de zwakke schepelingen leed  
Hoe ze zich zelve beschuldigde dat ze waren  
afgevaren zonder hunne groote Meester en  
nam de verbolgenheid der zee, als eene straffe  
over hun\_ne mis\_daad. Hij de Meester haast  
zich tot hun te koo:  
men

koomen met een gevoel van medelijde over hunne ongeloof zijne god gewijde ziel op getoogen over dat heerlijk toneel der schuimende golven het staatig geblaas van den God looven den wind verspreide eene heilige ernst in zijne godlijk gelaat waar door de Majesteit zijner grootheid met dubbele luister om Hem blank (O Was ik ook daar op dat scheepje geweest om mij in de heerlijkheid van mijn groote waare geluk beooger te verblijden en Hem bij zijne in tree: de in het scheepje nedrig dankbaar te voet te vallen) de maan scheen helder {en bij} doch bleek {vertoonde} en de blinkende stralen die den vorst des leevens omscheen werdt zich baar klaarlijk door het menschelijk oog bij {in} de bleeke maanlicht onderscheiden in den glansch der Maaijestyt wandelde een Man Wat is dat voor een prachtige verscheinsel ? Het naderd het schip. Ach wat is dat ?! Een geest of een Engel des doods die kom om onzen zielen van ons weg te neemen ons aan te kondigen dat wij sterven moet. Den Ingel die de eerst gebooren in Egijpten sloeg om ook het schip te slaan. O waar is onzen Goddelijke Meester ? daarom maakte Hij zich weg om dat wij alle en niet Hij de: zen nacht moest sterven de vrees klimt hoog, zij schreeuwen den Heemel aan om hulp en redding

redding in hunne benaauwdheid Barnhar: tige Jezus hoordt hun schreeuwen en zegt zij hebben hunne herder verlooren daarom bespringt hun de helsche wolf. Hij spreekt terstond waarom vreest gij zoo zeer ?! Ik ben het immers die tot u komt, Petrus krijgt een rijke van hoop in het harte en zegt zoo gij het zijt, Meester, roept mij dan tot u te koomen op het water zoo gij twijfeld komt dan en ziet of ik het niet ben, {hy} hij klom neder en ging geloovende dat het de Meester was, Maar waarom zag ik Hem nooit zoo blinken ? En zoo Hij het al is hoe komt ik over de groote golf die tusschen mij en Hem zoo woest op bruist. O Heere help mij! ik vergaat!! (Vergaan, die tot Jezus gaat kon die ook vergaan ? Dat ondervond petrus dat zulks niet mogelijk is.) de reddende Jezus greep hem bij de hand En o toch! Waarom hebt gij gewankeld. Een vraag van zijne lieve Meester die hij dacht nooit weder te zien te hooren zijn hart gevoeld {het} dat nieuw geschenk met eene dubbele dankbaarheid hunne dier: bare Meester stapt in het scheepje En vindt zijne jongeren met vrees bevangen door schrik verbleek hunne harten keerde weder tot den rust want hij die voor hun meer was dan het tijdelijk leeven breide opnieeuw zijne goddelijke vleu: gelen over hun uit. O Mijn ziel die tot Jezus

Jezus gaat kan die ook om koomen ver:  
zinken in de zee van bederf en in ellenden  
zonder dat ze den reddende hand van Hem  
ontwaren ? Zonder Hij die uitstrekt tot hunne  
behoudenis ? Wat heeft de ondervinding u ge:  
leerd ? Wat heeft Jezus u gedaan ja ik stak  
ook van het land in zee (a) meenende dat ik je:  
zus wel wederontmoeten zou in den dag des  
doods als mijne zaligmaker Maar of het vei:  
lig was mij zelve zonder Hem op den osiaen  
van de ze waereld te begeven Dacht ik niet aan  
betreurde mijnen eigenzinnigen onberadendheid  
toen het te laat was (b) En dat nadat hij mij  
met wonderbrood had gespijzigt en met water uit  
den steenrotz had gedrinkt mijn vuur kolom en  
gits was geweest dacht ik dat mij niets meer  
konde ontbreken Maar vond mij ijlaas zonder  
mijn sterken machtigen ontbloot van zijnen troost  
in de godver en in doods gevaaren Hij stapte  
mij nogtans achter na En toen ik Hem in zijne  
zelfs ondekkende genade zag, meende ik dat het  
eene Ingel des\_doods was, die mij kwam weg halen  
naar hel en verdoemenis (c) schreeuwende van angst  
in mijne ziele ellende hoorde ik zijne lieflyke stem  
die zeide vreest niet ik ben het. Hij goedertierene  
opende te gelijk mijn egeestes oogen en O ik zag Hem  
in den tijd der welbehagen toen zijne ziel lust had  
om zich in zijne zondaars min aan mij te ontdek:  
ken, ik klom tot Hem uit het scheepje wandelde  
op de golven wankelde ook weder doch Hij greep  
mij bij de hand met waarom wankeld gij zoo heeft  
Hij mij gedaan En zoo doet Hij aan alle zijne lievelin  
gen.

(a) begaf mij in agleidende geschelschappen  
het welk de waereld zedige geoorloofde vermaak  
noemde nuttige beoefeningen van wellevendheid  
leezen van boeken die een lust tot de waereld  
in het harte opwekt nuttige boeken genoeg tot  
beschaving en opheldering van het verstand  
en zedig tijd verdrijf Modische kleederen  
die de bevallige leeden van een jong mensch  
verzierden ook geoorloofd want god had den  
mensch het verstand en zinnen gegeven om  
die aldus te bereiden tot een schoon gebruik  
dit was mij alles geoorloofd om dat ik  
jonk was deze dingen zoete aan en mijn lieve  
Jezus week al verder en verder tot dat ik  
geprang in het harte {me} hem met zuchten  
en schreien zicht doch gene vermoogen  
{mij} hebbende mij uit dien storm te redden  
op dat het hart ook de waereld aan kleefde  
week mijn Jezus al verder terwijl de nood  
alhoogerklom.

(b) te laat voor mij om gemakkelijk weder  
tot rust in den Heer te geraken Maar niet  
te laat voor Jezus om mij weder op te zoe:  
ken.

(c) op eene ziekbed geworpen overtuigde gods ge:  
nade mij van zonden Met groote angsten be:  
naauwdheid Ik dacht niet dat de Heere op weg  
was om mij te behouden maar dat dien ontdek:  
king was gelijk die van de verdoemden in de  
hel en in dien benaauwdheid stond den dood  
met de gapenden hel voor mijne oogen en  
van den helpenden jesus ontwaarde ik niets  
anders

anders dan hetgeen een misdadiger ontwaardt  
wanneer hij voor eene gestringen regter staat om  
over zijne mis\_daden ter dood verwezen te worden  
gevoelde den regtvaardigheid gods met de billyk:  
heid des Heeren in myne verdoemenis En was ook  
gewillig (dat is moeyilyk te verklaren hoe gewillig:  
heid met angst kon gepaart gaan En echter het was  
zoo) Ik wilde verloren gaan En vreesde verloren te  
gaan want ik schaamde my te begeren den reine  
hemel binnen te komen want ik had geen inzien  
in de reinheid van Christus verdiensten de zondaaren  
ten goede ook niet in zyne geregtigheid ook niet  
wat het te zeggen was door zyne bloede gereinigd  
te worden die bronnen waren voor my in dien cha:  
os van zelfs\_ontdekking gestopt. Ik kon ook niet  
geloven dat zulken zondaren als ik my gevoelde  
kon verzoening vinden in den dood van Christus  
Maar dan was er weder iets dat my boven alles  
met een alles overklemmende droefheid vervulde en  
dat was dat ik verdoemd zynde van Christus  
moesten geschieden zyn En dat ik Hem in dien  
plaats van wanhoop zou lasteren En dat was het  
aller ondragelykste van myn verderf de oude kinder  
liefde tot Hem gevoelde ik toen nog. Maar niet met  
troost ook niet met hoop dat diende meer tot verzwa:  
ring myner toestand. Ik had geen bezef dat ik de liefde  
tot Christus niet kon verloren gaan. Dat reeds ge:  
nade was die my hem deed liefhebben {en daar ik}  
ook wist ik niet dat de hel geen plaats was waar de lief:  
de niet gekend wordt.

// Maar was van dien soort van den welken Paulus zeide  
die de genade gaven gesmaakt had en geproeft  
had dat den Heer goedertierend was, en weder afvallig  
was geworden inz. //

9 stk)

Maandag Junij 8. 1846

Tot hiertoe heeft de Heere mij geholpen  
geschraagd. En O goedheid Mijn beeker omge:  
keerd op dat ik niet voor zijne aangezicht  
te zeer zoude overstelpt worden. Der rust  
die mij god weder geschonken heeft zoude ik  
nu met dankzeggengen moogen genieten Doch  
de vrees dat dien beker weder zak in geschon:  
ken worden doet mij beeven valt mij telkens  
met schrik op het harte Dan ben ik aan het  
zukkelen met twee kranken de eenen is mijn  
weg\_geroofde Regina<sup>4</sup> waarvan ik Nom.  
twee bld schreef deze is uit de kaffer  
kraal tot mij weergekeerd en is nu zoo deer:  
lijk verbrand dat ik al over de twee maan:  
den met haren wonden zukkeld En heeft  
gene vermogen om een genees\_Heer over haar  
te laten gaan heeft kosten en moeten met veel  
bekommernis Den anderen is mijn weg ge:  
lopende Maria<sup>5</sup> verlaten van menschen en besmet van een  
booze ziekten is in een aller deerlijken toestand  
half kruipende tot mij gekoomen kon ik haar  
verdrijven ? Ach neen zoo kwam ik ook doodelijk  
/.../t met giftige builen en zweeren Waar van  
/.../ leevenden deel mijn {de} onstervelijken ziel  
van door knaagd was tot Den Heere Jezus en hoe  
waarlijk zoo voor God ik was Hij verstiet [sic] mij  
niet maar geelide [sic] mijne wonden zuiverde die  
En liet gezondheid met leeven uit spruiten wie  
weet de ze krankte moog de arme dwalende zon  
dares Maria.

<sup>4</sup> Een van Susanna se huisbediendes wat erg verbrand is in 'n vuur by die kraal.  
Susanna sukkel amper twee maande om die wonde gezond te kry aangesien sy nie 'n dokter  
kan bekostig nie. Susanna versorg, voed, klee en huisves haar.

<sup>5</sup> 'n Verwysing na Susanna se huisbediende, Maria. Sien voetnota 10 bl.17  
dagboekdeel 8.



Maria  
 tot de Heere drijven om behoudenis doen  
 smeecken en als den Heer zich over haar ont:  
 fermd heeft Hem voortaan dankbaar leeven  
 Ik heb haar gezegt dat haren ziekten doodlyk  
 is. Zij weend veel en scheind berouw over ha:  
 ren zonden te hebben Maar waarom zendt  
 de Heere de kranken tot mij daar mijne  
 toestand nu zoo armoedig is ? Dat vrieg  
 ik gistere en eenzaamheid wandelende  
 in een onbewoond of bebouwd straat aan  
 de buite zeide van de stad als aan my zelve  
 Er kwam een inspraak des harte die als  
 ten antwoord zeide (gij bezoekt geene kran:  
 ken daarom zendt de Heere de kranken  
 tot u) En de woorden uit schoot  
 mij terstont in de gedachten. Ik ben  
 krank geweest en gij zy tot mij gekoo:  
 men. Ik ben hongerig geweest en gij  
 hebt mij te eeten gegeven naakt en ge:  
 kleed. Deze twee arme schepzelen kan  
 voor mijn niet werken en nochtans moet  
 ik hun spyzigen kleeden dekken en van  
 een lyfberging voor zien niet alleen maar  
 ook oppassen en handteeren En bij den  
 zijn ze met wonden beladen en heeft  
 nodigen tot hunne wonden /.../ geld  
 gekocht worden zoo dacht ik ja dat  
 is waar den christen plicht om kran:  
 ken te bezoeken wordt wel door mij  
 verzuimd

verzuimd den Heere Jezus wil mij ook  
 leiden bij zijne vader en daarom zendt  
 Hij de kranken noodleidende tot mij  
 En wee mij zoo ik hun niet plichtelijk  
 behandeld den Heer zal zich dan voor  
 mij verbergen op dat ik geen troost in mij  
 ne bekommernissen bij Hem vindt en  
 zal mij daar in boven met verdrukkengen  
 bezoeken om dat ik wijgert de ellendigen hulp  
 te bewijzen. Ik wert door deze overwel:  
 ging getroost en zeide Heere ik zal mijn  
 bes\_doen geeft gij dan den zeegen tot  
 hunne genezing En zederd gistere is de  
 zwarigheid over mijn onvermoogen wat ver:  
 dweenen Noch diep in dne afgeloopene nacht  
 ontwaakte ik met het 1. vers uit het 20 ge:  
 zang. Ons hart verheugd zich dat bij god  
 Bestier is van geheel ons lot  
 Dat hij ons vreugd of ongeval  
 Naar wij behoeven zenden zal

Deze wynige reegelen zoo diep in den nacht  
 beurde myn geest op zoo dat ik mij verblij:  
 den dat mijn lot door den God der liefde be:  
 stierd wordt (De woorden die eens eene geeste:  
 lijke gezicht die ik had vergezelde kwam mij  
 terstond in de gedachten teweten In de raad  
 der verkiezing of raad des vreedes waren de  
 drie Raads perzoonen uwen vrienden dus kan  
 het niet zijn dat er iets kwaads over u beslo:  
 ten is.)

Het was weder als of ik mijn liefste Hei:  
land zag hoe zijn oogen in de eeuw/.../  
Parkamenten wijde En hoe zeer dat mijn  
lot daar in aan geteekend Hem beviel  
Mijn hart werdt zoo regt vrolijk En gevoel  
de niets van den druk die mij anders  
zoo terneder drukke Na weder in gesla:  
pen te hebben ontwaakte ik in den morgen  
met het 3 vers uit Ps 88 dat was mij regt  
wonderlijk 'k ben afgezonderd bij den hoop Der  
dooden die te meer geslagen In 't bloeien van  
blijde dagen gestuit in hunne levens loop met  
aard bedekt van elk vertreeden Door uwen hand zijn  
afgesneeden Welk een vreemd {vreemd} wekvers Ik do/.../  
zoo wat vluchtig mijne leevens\_loop na En zeide  
tot den Heer Heere ik zeg dat niet dat gij met  
mij zoo gehandeld heeft. Ik kendt mijn lot en weg  
niet Maar gij kendt die weet gij dat mijne  
leiden alzoo kan vergeleken worden dan is het  
zeeker dat gij mij zoo danig ondersteund heeft  
dat ik die niet gevoelde in zulk eene mate en  
zal mij ook blyven helpen geleiden tot den ein:  
den toe. En is machtig mij dit in den perzoon  
van mijn geliefde zaligmaker te vergoeden  
Hoe het zij ik klaagt niet over de /.../  
van mij lot als onwillig zijn /.../  
dragen Ik klaagt en treurt /.../  
mij slaat en ik niet beter word en /.../  
ding niet tot uwe eere gede/.../  
hebt mij een groote weldadigheeden  
nieuw harte gegeven die /.../ worden

// de ochtend was daar en ik moest tot den arbeid anders had ik gepoogd van  
mijn  
zelve af te zien en den 88sten Psalm als de klachten van den Missias mij  
ten nutte  
maken of als de klachten van de streidende kerke hier op aarde. //

Gaarne wolde ik verder scheen en maar niets /.../  
is vol en moet nu eindigen met de wenschen /.../